

vall beräknas kunna tagas i bruk under hösten 1961. Stationen i Göteborg har försenats till följd av bl. a. svårigheter att erhålla arbetskraft för husbyggnadsarbetena och beräknas ej kunna färdigställas förrän i början av 1962. Övriga stationer utbygges enligt den år 1961 fastställda planen.

Antalet TV-stationer, som beräknas vara i bruk vid utgången av budgetåret 1961/62 och för vilka sändningskanaler internationellt fastställts, uppgår till 48, varav 33 med full räckvidd. Antalet mindre slavstationer, vilka ej är upptagna i nu gällande våglängdsplan, beräknas vid utgången av budgetåret 1961/62 uppgå till 15, varav följande 7 stationer beräknas tillkomma under 1961/62, nämligen Grebbestad, Gäddede, Köpmanholmen, Loffstrand, Strömstad, Sysseleback och Östhammar.

Radiolänklinjen Vännäs—Boden, vilken ursprungligen beräknades kunna tagas i bruk under 1960/61, är försenad och beräknas kunna färdigställas under oktober 1961. I samband härmed kommer en provisorisk länklinje Boden—Gällivare att tagas i bruk. Vidare räknar styrelsen med att under 1961/62 etablera länkavgreningar till TV-stationerna i Haparanda, Pajala, Arvidsjaur och Kiruna. Pågående anläggningsarbeten för de definitiva länklinjerna på nämnda sträckor samt på sträckan Vännäs—Lycksele—Storuman med avgrening till Tåsjö beräknas vara helt klara först under 1962/63. På sträckan Stockholm—Uppsala—Gävle—Sundsvall kommer under 1961/62 radioutrustningarna att dubbleras, vilket arbete beräknas kunna avslutas under hösten 1962. Den definitiva länklinjen Emmaboda—Karlskrona förutses komma att färdigställas samtidigt.

Radiolänklinjernas längd beräknas vid utgången av budgetåret 1961/62 uppgå till ca 4 300 km, varav enligt planen 800 km skall byggas under 1961/62.

Antalet invånare inom TV-stationernas täckningsområden beräknas vid samma tidpunkt uppgå till ca 6,8 miljoner.

Vad beträffar utbyggnaden under femårsperioden 1962/63—1966/67 meddelar telestyrelsen följande.

Den definitiva stationen i Halmstad har till följd av svårigheter att i tid erhålla lämplig stationsplats måst senareläggas från 1962/63 till 1963/64. Den definitiva stationen i Lycksele beräknas däremot kunna färdigställas något tidigare än som ursprungligen planerats och kan därför hänföras till de stationer, som beräknas kunna tagas i bruk under 1962/63.

Under 1962/63 beräknar styrelsen att den provisoriska radiolänklinjen Norrköping—Göteborg—Malmö skall ersättas av en permanent länklinje för mångkanaltelefoni och television. De radioutrustningar, som därvid blir disponibla, avses att användas företrädesvis för dubbling av radioutrustningar för befintliga andra länklinjer.

Under 1962/63 avser styrelsen vidare att bygga ut den befintliga länklinjen för television på sträckan Norrköping—Emmaboda fram till Malmö, via Växjö och Hörby, varigenom bl. a. en värdefull reservväg skapas för TV-överföringen på länklinjen Norrköping—Göteborg—Malmö. På något längre sikt synes en dubbling av radioutrustningarna på sträckan Norrköping—Emmaboda—Malmö bli nödvändig, bl. a. för att tillfredsställande kunna tillgodose behovet av programöverföringar från Finland och Ryssland till Västeuropa och omvänt. Härför erfordras emellertid, att den per-

manenta länklinjen Stockholm—Norrköping—Malmö kompletteras på sträckan Stockholm—Norrköping med två kanaler för televisionsöverföring.

Styrelsen anför vidare, att enligt för utbyggnaden fastställda principer har hittills en snabb utbyggnad av televisionens distributionsnät satts före kravet på driftsäkerhet. Enligt den gällande utbyggnadsplanen avses sålunda reservsändare och reservverk att installeras först under slutet av femårsperioden vid flertalet stationer. Med hänsyn till det stora antalet provisoriska stationer och radiolänklinjer, som nu är i drift, och till svårigheterna att anskaffa och behålla kvalificerad driftpersonal, är det emellertid angeläget, att reservutrustningar snarast möjligt installeras för att därigenom tillgodose berättigade krav på driftsäkerhet och för att minska pressen på driftpersonalen. Vid dubbling av sändarna kommer den från antennen utstrålade effekten i vad avser vissa stationer att kunna höjas med större räckvidder som följd. Före utgången av budgetåret 1962/63 beräknas 20 företrädesvis större televisionsstationer kunna förses med reservsändare. Under 1963/64 beräknas ytterligare ca tio reservsändare kunna installeras. Enligt den nya utbyggnadsplanen beräknas vidare ca tio reservverk per budgetår kunna installeras med början under 1962/63. Härvid kommer i första hand de TV-stationer ifråga, som erhåller sin kraftförsörjning via långa och sårbara distributionsledningar.

Telestyrelsen räknar med att televisionsnätet under femårsperioden 1962/63—1966/67 skall bli slutgiltigt utbyggt för distribution av ett program. De i våglängdsplanen av år 1952 upptagna stationerna beräknas emellertid — med ledning av vunna erfarenheter — även efter utbyggnad till full räckvidd inte komma att täcka hela landet. Vid den under försommaren 1961 i Stockholm avhållna europeiska våglängdskonferensen fastställdes en ny våglängdsplan, som är avsedd att träda i kraft den 1 september 1962. För Sverige medger denna plan bl. a. en utökning av antalet större televisionsstationer inom nu använda frekvensband från 50 till 65 genom att sändningskanaler anvisats för stationer i Boliden, Finnveden, Jönköping, Karlshamn, Kisa, Kungsäter, Ljusdal, Loffstrand, Oskarshamn, Roslagen, Strömstad, Tärnsjö, Västerdalarna, Åsele och Överkalix. Vidare medger planen ökning av sändningseffekten för sju av stationerna i nuvarande plan. Styrelsen har i den nya utbyggnadsplanen räknat med att under femårsperioden 1962/63—1966/67 genomföra den utbyggnad som nya våglängdsplanen medger. I flertalet fall kommer den slutliga utbyggnaden att föregås av ett provisorium med mindre slavstationer. Kostnaderna för den här nämnda ökningen av sändarnätet beräknas komma att uppgå till 15 mkr.

Telestyrelsen anför vidare, att man för en eventuell framtida utbyggnad av TV-nätet för samtidig sändning av två eller flera program är hänvisad till sändningskanaler inom decimetervågbanden (UHF), som för televisionen omfattar frekvensområdet 470—960 MHz. Mottagning av sändningar på dessa frekvenser är inte möjlig med nu befintliga mottagare. Den nya våglängdsplanen upptager inom dessa frekvensband för Sveriges del 111 stationer för sändning av tre samtidiga program samt tolv stationer för

sändning av två samtidiga program. Vidare får ett stort antal slavstationer med låg effekt uppföras. Den nya frekvensplanen ger sålunda för Sveriges del möjlighet till sändning av fyra samtidiga televisionsprogram, inklusive det nuvarande, över praktiskt taget hela distributionsnätet. Några kostnader för en utbyggnad, som avser distribution av mer än ett program, har inte upptagits i den av telestyrelsen framlagda utbyggnadsplanen.

För distributionsnätets utbyggnad t. o. m. budgetåret 1961/62 har riksdagen anvisat inalles 57 mkr. För fortsatt utbyggnad av nätet för distribution av ett program beräknar telestyrelsen 81 mkr. bli behövliga under budgetåren 1962/63—1966/67.

De totala kostnaderna för distributionsnätets utbyggnad t. o. m. budgetåret 1966/67 beräknas sålunda uppgå till 138 mkr. Vid dessa beräkningar har förutsatts, att kostnader för gemensamma anläggningsdelar vid den samordnade utbyggnaden av stationer för både television och FM-ljudradio i princip delas lika mellan de båda tjänsterna. Dessa kostnader beräknas för hela utbyggnaden komma att uppgå till totalt 60 mkr., varav sålunda 30 mkr. skulle belasta televisionens investeringsanslag. Med hänsyn till den omfattning, i vilken ifrågavarande stationers hus, master, kraftutrustning m. m. kommer att utnyttjas för television och FM-ljudradio, föreslår styrelsen — på överslagsmässiga grunder — att nämnda belopp om 60 mkr. fördelas med 2/3 på televisionen och 1/3 på ljudradion. Detta innebär, att de för televisionen behövliga investeringsanslagen under 1962/63—1966/67 ökas med 10 mkr. från 81 till 91 mkr.

Av det för budgetåret 1962/63 äskade beloppet 22 mkr. avses 17,5 mkr. för televisionsstationer och 4,5 mkr. för programförbindelser. Härom anför styrelsen.

Det för televisionsstationer upptagna beloppet beräknas huvudsakligen bli behövt dels för att kunna färdigställa stationer i Arvidsjaur, Borlänge, Gävle, Lycksele, Skövde och Tåsjö, vilka alla kommer att byggas till full räckvidd, dels för reservutrustningar för ett större antal stationer, av vilka flertalet färdigställts tidigare, dels för förberedelser för fortsatt planerlig utbyggnad, dels även för ett antal slavstationer.

Det för programförbindelser upptagna beloppet är avsett att användas i huvudsak till en ny permanent radiolänklinje för överföring av televisionsprogrammet på sträckan Emmaboda—Hörby—Malmö samt till slutlikvider för permanenta länklinjer för television inom övre och mellersta Norrland.

För budgetåren 1960/61—1965/66 har telestyrelsen för ett planenligt fullföljande av distributionsnätets utbyggnad successivt erhållit beställningsbemyndiganden om 13,2 mkr. per budgetår. Med hänsyn till de ökade anslag, som enligt den nu framlagda utbyggnadsplanen beräknas bli behövliga för den fortsatta utbyggnaden, synes beställningsbemyndigandena böra ökas i motsvarande grad. Styrelsen hemställer därför om dels ökning för ettvarvt av budgetåren 1963/64—1965/66 av tidigare lämnade beställningsbemyndiganden till i den nya utbyggnadsplanen angivna belopp, dels ett beställningsbemyndigande för budgetåret 1966/67 om 14 mkr.

Byggnadsstyrelsen äskar i särskild skrivelse den 30 augusti 1961 ett anslag av 15 mkr. för televisionshus i Stockholm under budgetåret 1962/63. Kostnaderna för huset skall enligt principen om televisionsverksamhetens självfinansiering bestridas med licensinkomster. För perioden 1962/63—1966/67 förutses för nämnda hus en medelsförbrukning av ca 15,1, 14, 19, 20 och 9 mkr. Härtill kommer i vad avser 1964/65 och 1965/66 utgifter om 1,9 resp. 3,4 mkr. för televisionens del i radiohuset. För en planerad televisionsbyggnad i Göteborg beräknas under budgetåren 1963/64—1966/67 en medelsförbrukning av 7,0, 12,0, 12,0 och 5,0 mkr., varav 2,0, 3,5, 3,5 resp. 1,0 mkr. avser ljudradions andel i byggnaden och upptages i ljudradio-budgeten.

Driftkostnaderna

I skrivelse den 31 augusti 1961 har *Sveriges Radio* lämnat en redogörelse för programproduktionens medelsbehov under nästa budgetår. I samband härmed framlägges följande ekonomiska prognos för budgetåren 1961/62—1966/67 (beloppen avser mkr.).

Budgetår	Timmar pr vecka	Inred- ningar i TV-bygg- nader	Inven- tarier m. m.	Drift	Sum- ma
1961/62	22	—	10,5	38,0	48,5
1962/63	24	—	13,8	61,2	75,0
1963/64	27	5	10,0	76,4	91,4
1964/65	30	7	10,0	93,6	110,6
1965/66	33	7	10,0	113,3	130,3
1966/67	36	7	10,0	135,4	152,4

Såsom en allmän bakgrund till det angivna medelsbehovet anför *Sveriges Radio* bl. a. följande.

Den ännu bestående eftersläpningen från tidigare år måste inhämtas under budgetåret 1962/63 så att balans mellan produktionsapparatens olika delar och programverksamhetens kvalitativa och kvantitativa krav uppnås. Härtill kommer att grunden måste läggas för den fortsatta utvecklingen.

För budgetåret 1962/63 måste man räkna med avsevärt höjda direkta programkostnader. Redan ett bibehållande av vid budgetårets ingång uppnådd standard i fråga om de enskilda produktionerna liksom i fråga om program-sammansättningen i stort måste beräknas medföra avsevärt höjda kostnader. Trycket på programkostnaderna inom televisionen är nämligen ett internationellt fenomen, som gör sig alltmera kännbart även i Sverige.

Skoltelevisionen — vilken ingår i budgeten med 3,1 mkr. — utgör ett ovisst moment. I den nu framlagda preliminära budgeten har därför antaganden om verksamhetens fortsättning måst göras, vars hållbarhet måste anses vara mycket oviss. Icke minst av hänsyn till skoltelevisionen har styrelsen ansett sig böra upptaga ett relativt stort belopp (2,9 mkr.) för oförutsedda kostnader.

Statsverkspropositionen år 1962: Bil. 8: Kommunikationsdepartementet 193

Telestyrelsen beräknar att televerkets kostnader för distributionsnätets drift under budgetåret 1962/63, inkl. licensinkassering m. m., vid 1961 års kostnadsnivå kommer att uppgå till 23,5 mkr.

Licensintäkterna

Hösten 1960 beräknades, att antalet licenser vid utgången av budgetåret 1960/61 skulle uppgå till 1 129 000 och licensintäkterna till 96,1 mkr. Antalet licenser uppvisade emellertid en snabbare ökning än som förutsetts i prognosen och uppgick vid budgetårets slut till 1 167 000 och totalt inflöt i licensintäkter 101,5 mkr.

Telestyrelsen räknar med en ökning av antalet licenser under innevarande budgetår till totalt 1 496 000 vid budgetårets slut och en ökning av licensinkomsterna till totalt ca 134 mkr. Jämfört med föregående års prognos innebär detta en ökning av antalet licenser med ca 98 000 och av licensintäkterna med ca 8 mkr.

I den prognos rörande licensintäkterna, som telestyrelsen nu lägger fram, har styrelsen med ledning av licensutvecklingen under budgetåren 1956/57—1960/61 och med utgångspunkt från den framlagda utbyggnadsplanen räknat med följande serie för licensutvecklingen under budgetåren 1962/63—1966/67, nämligen resp. 1 760 000, 1 912 000, 2 009 000, 2 084 000 och 2 155 000, därvid siffrorna avser antalet licenser vid utgången av resp. budgetår. De i budgetsammanställningen angivna intäkts-siffrorna förutsätter oförändrade licensavgifter.

Telestyrelsen framhåller, att man på grund av flera inverkan- de osäkra faktorer måste räkna med att licensutvecklingen och licensintäkterna kan komma att väsentligt avvika från prognosen.

7. Radioanläggningar för kommersiell trafik

	Ing. behålln.	Anslag	Utgift
1960/61	1 002 000	700 000	1 702 000
1961/62	—	2 000 000	2 000 000*
1962/63 styrelsen	—	3 300 000	3 300 000*
dep. ch.	—	3 300 000	3 300 000*

* Preliminärt belopp.

För nästa budgetår beräknar telestyrelsen medelsförbrukningen till 3,3 mkr. Av detta belopp avses 1,5 mkr. för fartygsstationer, 1,6 mkr. för dels uppförande av en ny sändarstationsbyggnad vid Karlsborg, dels fortsatt utbyte av omoderna sändare, dels diverse moderniserings- och kompletteringsarbeten på de fasta stationerna för radiotelegraf- och radiotelefontrafik med andra länder samt 0,2 mkr. för diverse moderniserings- och kompletteringsarbeten vid befintliga kuststationer för radiotrafik med fartyg på havet.

Det för fartygsstationer angivna behovet av investeringsmedel är baserat på rederiernas och skeppsvarvens uppgifter om kontraherade fartygsleve-

ranser. Enligt nya internationella bestämmelser och rekommendationer, vilka trädde i kraft den 1 maj 1961, kräves numera en högre och därmed mera kostnadskrävande teknisk standard på fartygsstationerna än tidigare. Styrelsen beräknar, att inalles minst 1,5 mkr. årligen behöver anvisas för fartygsstationer under den närmaste femårsperioden.

Vad angår de fasta stationerna för radiotrafik med andra länder erinrar styrelsen om att ett successivt utbyte av befintliga sändare påbörjats, vilket under några år framåt kommer att ställa ökade krav på investeringsmedel. Styrelsen framhåller vidare, att den år 1916 uppförda stationsbyggnaden vid Karlsborgs radiostation i Mölltorp inte uppfyller de krav på brandsäkerhet och skydd för radioutrustningen, som numera måste ställas på en sådan av bl. a. beredskapsskäl. Byggnaden, som är uppförd av trä och tegel i ett plan utan källare, lämpar sig ej heller för installation av stora moderna radiosändare med bl. a. kylsystem, som kräver en rationell planering och uppställning av utrustningen i tre våningar. En om- eller tillbyggnad av nuvarande stationshus är varken ekonomiskt lönande eller lämplig. Styrelsen föreslår därför, att en ny byggnad uppföres till en beräknad kostnad, inklusive kraftutrustning m. m., av inalles 1,9 mkr., varav ett belopp av 0,3 mkr. beräknas bli behövligt under 1962/63.

8. Radioanläggningar för luftfarten

	Ing. behålln.	Anslag	Utgift
1960/61	—	3 500 000	3 500 000
1961/62	—	3 000 000	3 000 000*
1962/63 styrelsen	—	3 300 000	3 300 000*
dep. ch.	—	2 700 000	2 700 000*

* Preliminärt belopp.

Luftfartsstyrelsen erinrar i skrivelse den 25 augusti 1961 om den i 1961 års statsverksproposition berörda långsiktiga planen för en fortsatt upprustning av radioanläggningarna för luftfarten. I samband därmed framhåller styrelsen, att flygverksamhetens fortsatta utveckling gör det oundgängligen erforderligt att upprustningen med utgångspunkt från förenämnda plan fullföljes under budgetåret 1962/63. Den växande trafiken med jetflygplan inom den civila luftfarten medför ytterligare samordningsproblem med den militära flygverksamheten, för vilkas lösning erfordras en fortsatt omfattande komplettering och upprustning av trafiklednings- och navigeringsanläggningarna i nära samarbete med flygvapnet.

För nästa budgetår föreslår styrelsen, att medel upptas för mastmontering av två VOR-stationer. Vidare föreslås, att medel upptages för komplettering av en befintlig VOR-station med anläggning för avståndsmätning. Sammanlagda kostnaderna härför beräknas uppgå till 675 000 kr., varav för budgetåret 1962/63 erfordras ett belopp av 455 000 kr.

För slutlikvid i samband med leverans av övervakningsradar till Bromma flygplats åtgår 200 000 kr. under nästa budgetår. För en sekundärradar-

anläggning vid sistnämnda flygplats har beräknats ett totalt belopp av 800 000 kr., varav 250 000 kr. erfordras för budgetåret 1962/63.

För färdigställande av en radiolänk för överföring av radarbild mellan Arlanda och Bromma flygplatser erfordras under budgetåret 1962/63 300 000 kr. Vidare beräknas 600 000 kr. för färdigställande av en precisionsradaranläggning på Torslanda flygplats.

Styrelsen föreslår, att medel upptages för registrering av radarbilder. Vid undersökning av luftfartsolyckor och tillbud är det betydelsefullt att kunna rekonstruera förloppet medelst radarbilder. Även för kontroll av flygprocedurernas lämplighet och för utbildningsändamål är sådana radarbilder av stort värde. Under budgetåret 1962/63 erfordras 50 000 kr. för anskaffning av härtill erforderlig utrustning.

I fråga om kommunikationsanläggningar vid flygplatser erfordras utrustning för ny flygkontrollcentral vid Arlanda och en ultrakortvågskanal med reserv vid Torslanda. För budgetåret 1962/63 beräknas kostnaderna härför till sammanlagt 135 000 kr.

Beträffande instrumentlandningssystem (ILS) inklusive inflygningsfyrar erfordras medel till anskaffande av ILS och en inflygningsfyr vid Karlstads nya flygplats för en total kostnad av 550 000 kr. samt nya övervakningsenheter för en kostnad av 250 000 kr. Under budgetåret 1962/63 beräknas härför åtgä sammanlagt 450 000 kr.

Det s. k. areanätet för kommunikation med flygplan på ultrakortvåg behöver kompletteras med ny radiostation för flygtrafiken på Norrland. Detta sammanhänger med otillfredsställande räckviddsförhållanden, som icke kan accepteras med hänsyn till trafikens ökade omfattning. Vidare erfordras radioutrustning för regelbunden utsändning av väderleksuppgifter. Kostnaderna härför beräknas uppgå till sammanlagt 190 000 kr.

Beträffande pejlanläggningar upptages medel för återstående likvid i samband med slutleverans och godkännande av den i petita hösten 1960 upptagna automatiska flerkanal-anläggningen vid Bulltofta samt för anskaffning av en mindre anläggning för Sundsvall/Härnösands flygplats. Härför beräknas ett sammanlagt belopp av 120 000 kr.

I sina anslagsäskanden hösten 1960 anmälde styrelsen, att det under budgetåret 1961/62 kommer att bli nödvändigt att ta ett första steg för införande av automation av trafikledningen. För detta ändamål var det erforderligt, att kompletterande automationsutrustning anskaffades för att flygvapnets nya stridsledningssystem (Stril 60) skall kunna användas för civil radartrafikledning. Vidare behövde automationsutrustning anskaffas för försöksverksamhet vid Stockholms flygkontrollcentral. Kostnaderna härför beräknades uppgå till sammanlagt 550 000 kr. Nämnda kostnader avser i huvudsak de utbetalningar, som göres i samband med beställning av utrustning. Under budgetåret 1962/63 beräknas utbetalningar till ett belopp av 400 000 kr. för utrustning till Stril 60 och 150 000 kr. för försöksutrustning. Sammanlagt för budgetåret 1962/63 erfordras sålunda ett belopp av 550 000 kr.

Utgifterna under anslaget skulle således enligt luftfartsstyrelsens förslag för budgetåret 1962/63 uppgå till (455 000 + 200 000 + 250 000 + 300 000 + 600 000 + 50 000 + 135 000 + 450 000 + 190 000 + 120 000 + 550 000) 3 300 000 kr.

9. Försvarsberedskap vid televerket

	Ing. behålln.	Anslag	Utgift
1960/61	2 271 000	6 340 000	4 866 000
1961/62	3 745 000	7 500 000	7 500 000*
1962/63 styrelsen	3 745 000	7 500 000	11 250 000*
dep. ch.	3 745 000	7 300 000	11 000 000*

* Preliminärt belopp.

Telestyrelsen hemställer, att dels till försvarsberedskap vid televerket för budgetåret 1962/63 anvisas ett investeringsanslag av 7,5 mkr., dels ett lika stort belopp anvisas på driftbudgeten till avskrivning av investeringarna.

Den närmare motiveringen till det för nästa budgetår föreslagna investeringsanslaget har styrelsen lämnat i en särskild skrivelse den 31 augusti 1961. Med hänsyn till skrivelsens art torde någon närmare redogörelse för innehållet i densamma icke böra lämnas till statsrådsprotokollet. Skrivelsen torde få bringas till riksdagens kännedom i samband med att handlingarna i ärendet ställas till vederbörande utskotts förfogande.

10. Televerkets dispositionsanslag

	Ing. behålln.	Anslag	Förstärkning av andra anslag tusental kronor	Egentlig utgift
1960/61	10 555	10 000	14 185	1 277
1961/62	15 093	5 000	—	2 000*
1962/63 styrelsen	18 093	5 000	—	4 000*
dep. ch.	18 093	8 000	—	2 200*

* Preliminärt belopp.

¹ Beloppet avser permanent förstärkning av anslaget Telefon- och telegrafanläggningar.

Dispositionsanslaget är avsett att användas dels för sådana arbeten i televerkets fastigheter, som icke kan räknas till normalt underhåll, dels för oförutsedda utgifter. Vidare tages det i anspråk för att täcka brister, som kan uppstå på övriga investeringsanslag.

Styrelsen har lämnat en sedvanlig redogörelse för användningen av dispositionsanslaget under budgetåret 1960/61. Denna torde få bringas till riksdagens kännedom i samband med att handlingarna i ärendet ställas till vederbörande utskotts förfogande.

Yttrande

Arbetsmarknadsstyrelsen har avgivit det utlåtande som redovisats under postverkets fond.

Departementschefen

För innevarande budgetår är investeringsramen för televerket fastställd till 285 mkr. Telestyrelsen har icke ifrågasatt någon ändring härav.

För nästa budgetår har styrelsen föreslagit en medelsförbrukningsram om 329,2 mkr. Vid sidan av ramregleringen har styrelsen beräknat en medelsförbrukning om tillhoppa 37,9 mkr., varav 5,6 mkr. under anslaget till anläggning för teletekniskt utvecklingsarbete m. m. Enligt min mening föreligger ej längre skäl att bibehålla ett specialanslag för nämnda anläggning. Jag förordar därför att anläggningen i fortsättningen hänföres till anslaget Inköp och byggande av fastigheter, varvid medelsförbrukningen för ändamålet fr. o. m. nästa budgetår kommer att ingå i televerkets ramreglerade investeringar.

Som framgått av investeringsplanen för kommunikationsverken har jag tillstyrkt en investeringsram för nästa budgetår om 325 mkr. inberäknat anläggningen för teletekniskt utvecklingsarbete. I förhållande till innevarande budgetårs ram innebär mitt förslag en ökning med 40 mkr. Denna relativt sett stora höjning bör ge televerket avsevärt ökade möjligheter att tillgodose de anspråk, som allmänheten ställer på verkets service. Jag vill i detta sammanhang erinra om att även för innevarande budgetår en rätt betydande ökning av televerkets investeringsram har ägt rum efter förslag i föregående års statsverksproposition.

Av följande sammanställning framgår, hur medelsförbrukningen på de ramreglerade anslagen inklusive anläggningarna i Farsta ungefärligt kommer att fördela sig under nästa budgetår. Av sammanställningen framgår även utfallet för budgetåret 1960/61 och den beräknade medelsförbrukningen 1961/62 på motsvarande anslag exklusive anslaget Anläggning för teletekniskt utvecklingsarbete m. m.

	1960/61 Utfall	1961/62 Beräknat miljoner kronor	1962/63 Styrelsen	Dep. ch.
Inköp och byggande av fastigheter	12,6	19,7	26,3	25,5
Telefon- och telegrafanläggningar	241,5	253,8	290,0	283,0
Radioanläggningar för kommersiell trafik	1,7	2,0	3,3	3,3
Försvarsberedskap	4,9	7,5	11,2	11,0
Dispositionsanslag	1,3	2,0	4,0	2,2
Summa	262,0	285,0	334,8	325,0

I förhållande till den för innevarande budgetår beräknade medelsförbrukningen innebär mitt förslag ökning av medelsförbrukningen under anslagen till inköp och byggande av fastigheter, telefon- och telegrafanlägg-

ningar, radioanläggningar för kommersiell trafik och försvarsberedskap med respektive 5,8, 29,2, 1,3 och 3,5 mkr. Förslaget innebär, att utbyggnaden av telefonstationerna och förbindelsenätet m. m. kan genomföras i stort sett i den av telestyrelsen planerade omfattningen.

Beträffande anmälda nya husbyggnadsföretag anser jag mig för närvarande ej kunna tillstyrka förslagen om en tillbyggnad i kvarteret Jericho i Stockholms centrala del samt en ny åttavåningsbyggnad och en hallbyggnad i Farsta med hänsyn till att säkra kostnadsberäkningar ännu ej redovisats. I den mån tillfredsställande kostnadsberäkningar presenteras inom den närmaste tiden är jag dock beredd att förorda att förslag framlägges senare för årets riksdag om dessa två byggnadsföretag. I fråga om övriga husbyggnader har jag ej något att erinra mot styrelsens plan, som innefattar bl. a. nya telefonstationsbyggnader i Drevviksstrand, Annedal i Göteborg, Strömstad, Strömsund och Västerås samt tillbyggnad till fem äldre telestationshus.

Den för anslaget Telefon- och telegrafanläggningar förordade medelsförbrukningen innebär att utbyggnaden av fjärrförbindelsenätet kan fortsättas i en väsentligt ökad takt. Bl. a. möjliggöres påbörjande av koaxialkabeln från Skellefteå över Lycksele till Storuman med avgrening till Arvidsjaur.

Under anslaget radioanläggningar för kommersiell trafik ingår bl. a. en ny stationsbyggnad för Karlsborgs radiostation.

Vid sidan av ramen har jag tillstyrkt anslag för radioanläggningar för luftfarten samt för ljudradio- och televisionsanläggningar. För radioanläggningar för luftfarten har jag därvid ansett mig utan att säkerhetskravet eftersättes kunna begränsa medelsförbrukningen till 2,7 mkr.

Jag övergår härefter till att behandla de frågor som rör ljudradio- och televisionsverksamheten.

Enligt gällande principer för ljudradio- och televisionsrörelsernas finansiering skall av licensmedlen bestridas såväl de löpande utgifterna för produktion och distribution av programmen som utgifterna för avskrivning till 100 % av investeringarna i distributionsanläggningar och hus. Överskott, som kan uppstå vissa år, reserveras för respektive verksamhets behov under andra år, då de löpande inkomsterna ej förslår till att täcka utgifterna.

Till investeringar i ljudradioanläggningar har telestyrelsen för nästa budgetår föreslagit ett anslag av 7 mkr. I beloppet ingår 0,5 mkr. för anslutning av abonnenter till trådradionätet inom befintliga trådradioområden. Enligt min mening har numera utbyggnaden av FM-nätet inom dessa områden fortskridit så långt, att anslutningen till trådradionätet bör kunna begränsas. Jag förordar, att sådan anslutning i fortsättningen skall äga rum endast i sådana områden, där fullgod mottagning från FM-station icke föreligger. I anledning härav synes anslaget till ljudradioanläggningar kunna nedsättas till 6,8 mkr. Detta belopp möjliggör bl. a. färdigställande under budgetåret 1962/63 av FM-stationer med full räckvidd i Arvidsjaur, Borlänge, Gävle, Lycksele, Skövde och Tåsjö.

För investeringar i radiohuset i Stockholm beräknar jag en medelsför-

brukning av 12 mkr. för nästa budgetår. Jag återkommer härtill i det följande vid anmälan av byggnadsstyrelsens äskanden under statens allmänna fastighetsfond.

Vad gäller ljudradions programproduktion utgick jag i föregående års statsverksproposition från att en oförändrad sändningstid av ca 7 800 tim. borde läggas till grund för beräkningen av medel åt Sveriges Radio för produktionen under budgetåret 1961/62. Sedan ett fartyg utanför Stockholms skärgård i strid mot internationella konventioner under våren 1961 börjat sända radioprogram, främst riktade mot vissa tätbefolkade områden i Mellansverige, framförde Sveriges Radio förslag om en väsentlig utökning av sändningstiden med lättare program — den s. k. melodiradion — i syfte att bjuda allmänheten ett alternativ till dessa illegala sändningar. I anledning härav har för Sveriges Radios programverksamhet anvisats ytterligare medel om tillhoppa 2,5 mkr. för innevarande budgetår.

Storleken av Sveriges Radios och televerkets driftkostnader under nästa budgetår för programmens produktion och distribution torde det som vanligt få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma. I detta sammanhang beräknar jag för ändamålet 54,5 respektive 20,0 mkr., vilket jämfört med nu aktuella beräkningar för innevarande budgetår innebär ökningsar med 3,6 resp. 2,6 mkr. Jag har därvid utgått från att melodiradion skall fortsätta under nästa budgetår. Den i förhållande till Sveriges Radios förslag gjorda begränsningen av medlen för programproduktion om 2,9 mkr. är till stor del betingad av en senareläggning av viss inventarieanskaffning till radiohusets studioblock, vilka tidsmässigt blivit något försenade i förhållande till vad Sveriges Radio utgått ifrån vid sina anslagsäskanden.

De totala utgifterna för ljudradion skulle enligt de av mig gjorda beräkningarna komma att för nästa budgetår uppgå till (6,8 + 12,0 + 54,5 + 20,0) 93,3 mkr. Inkomsterna beräknar jag till 86,7 mkr. Ljudradiorörelsen skulle således för nästa budgetår komma att uppvisa ett underskott av 6,6 mkr. Detta underskott torde få bestridas av hos televerket balanserade överskottsmedel från ljudradion. Det ackumulerade överskottet nedgår härvid till 22,3 mkr. vid utgången av budgetåret 1962/63.

I fråga om televisionen tillstyrker jag föreslaget investeringsanslag om 22 mkr. för distributionsnätets utbyggnad. Anslaget möjliggör att televisionssändare med full räckvidd färdigställs under nästa budgetår i Arvidsjaur, Borlänge, Gävle, Lycksele, Skövde och Tåsjo. Vidare kan reservutrustningar installeras på ett 20-tal stationer, vilket höjer sändarnas driftsäkerhet och räckvidd; samtidigt reduceras personalbehovet. I anslaget ingår också ett belopp för förberedelsearbeten för utbyggnad av de 15 nya televisionsstationer, som på den internationella våglängdskonferensen i Stockholm under sommaren 1961 tilldelades Sverige inom de nu använda frekvensbanden. Beträffande programförbindelserna avser telestyrelsen att påbörja en ny permanent radiolänklinje på sträckan Emmaboda—Hörby—Malmö.

Telestyrelsen har tidigare erhållit beställningsbemyndiganden för en

investeringsomslutning av 13,2 mkr. under ettvarit av budgetåren 1960/61—1965/66. I enlighet med vad styrelsen nu föreslagit förordar jag att be- myndigandet för budgetåren 1964/65 och 1965/66 utökas till 19 resp. 16 mkr. samt att för budgetåret 1966/67 ett beställningsbemyndigande om 14 mkr. meddelas.

Vad gäller medelsanvisningen till televisionshuset i Stockholm samt be- räkningarna rörande medelsbehovet för Sveriges Radios och televerkets driftutgifter är beredningen ännu ej avslutad. För televisionshuset beräk- nar jag i det följande under statens allmänna fastighetsfond preliminärt, i avbidan på en särskild proposition i ämnet, en medelsförbrukning av 10 mkr. för nästa budgetår. I samband med sagda proposition ämnar jag återkom- ma till frågan om medelsbehovet m. m. å televisionsbudgeten i övrigt.

Anslagsbeloppen under televerkets fond har jag beräknat till sammanlagt 352,6 mkr. Härvid har jag räknat med en förstärkning av dispositionsansla- get med 8 mkr.

Den vid utgången av budgetåret 1961/62 förefintliga behållningen på an- slaget Anläggning för teletekniskt utvecklingsarbete m. m. torde böra över- föras till anslaget Inköp och byggande av fastigheter.

Investeringarna i försvarsberedskap vid televerket torde som vanligt böra avskrivas. Chefen för finansdepartementet har därför i annat sammanhang denna dag för detta ändamål tillstyrkt ett avskrivningsanslag på driftbud- geten om 7,3 mkr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1962/63 under televerkets fond anvisa följande investeringsanslag, nämligen

1. Inköp och byggande av fastigheter	19 500 000 kr.
2. Telefon- och telegrafanläggningar	283 000 000 »
3. Ljudradioanläggningar	6 800 000 »
4. Televisionsradioanläggningar	22 000 000 »
5. Radioanläggningar för kommersiell trafik	3 300 000 »
6. Radioanläggningar för luftfarten	2 700 000 »
7. Försvarsberedskap vid televerket	7 300 000 »
8. Televerkets dispositionsanslag	8 000 000 »

[70] C. Statens järnvägar

Av balansräkningen per den 30 juni 1961 för statens järnvägars fond framgår, att tillgångarna uppgår till sammanlagt 6 427,1 mkr., varav 3 736,9 mkr. belöper på fast egendom, 2 278,2 mkr. på rullande materiel och fartyg m. m., 163,5 mkr. på inventarier och förråd samt återstoden på poster av finansiell natur.

Kapitalbehållningen uppgick den 30 juni 1961 till 2 176,8 mkr. Under budgetåret 1960/61 har statens järnvägars fond ökat med 60,0 mkr.

Driftunderskottet under budgetåret 1960/61 utgjorde 20,4 mkr. sedan det av statsmedel utgående driftbidraget om 80 mkr. medräknats som trafikinkomst. Underskottet har i sin helhet täckts genom av riksdagen anvisade medel.

Järnvägsstyrelsen

I skrivelse den 12 september 1961 har järnvägsstyrelsen framlagt sina anslagsäskanden för nästa budgetår. Av skrivelsen och i samband därmed lämnade uppgifter framgår i huvudsak följande.

1. Trafikutveckling m. m.

Järnvägsstyrelsen framhåller, att trafiken på statens järnvägar totalt sett ligger på en hög nivå. Utvecklingen under budgetåret 1960/61 har emellertid varit oenhetlig med uppgång för persontrafiken och transportererna av lapp-landsmalm medan fraktgods i vagnslaster minskat något.

Minskningen av fraktgods i vagnslaster, som inträdde under senare delen av år 1960, har fortsatt under den hittills förflutna delen av år 1961. Intäkterna av godstrafik exklusive lapplandsmalm har därför sjunkit något och uppgick budgetåret 1960/61 till 792,5 mkr. mot 796,6 mkr. budgetåret 1959/60. Utvecklingen av vagnslasttrafiken har påverkats av att den allsidiga expansionsprocessen inom näringslivet efter hand synes ha efterträtts av ett mer splittrat utvecklingsmönster. Inom vissa för järnvägstrafiken viktiga industrigrenar har utvecklingen sålunda varit mindre gynnsam. Vagnslasttrafiken har även påverkats av förändringar i lagerhållningen samt av en tilltagande konkurrens från andra trafikmedel. Vid föreliggande betydande olikheter i villkoren för konkurrensen mellan de skilda trafikmedlen har statens järnvägar icke nu tillräckliga möjligheter att möta konkurrensen på ett effektivt sätt. Även om läget för statens järnvägar i detta avseende något förbättrats dels genom det driftbidrag, som under de senaste åren erhållits som partiell ersättning för förlustbringande trafikeringsupp-

gifter, dels genom ökade befogenheter på taxeorrådet, har dock styrelsen alltså jämlikt tämligen begränsade möjligheter att föra en rationell taxepolitik på affärsbanenätet.

Trafikutvecklingen för lapplandsmalm har varit gynnsam med en ökning av ca 14 % från 1959/60 till 1960/61, då den transporterade kvantiteten uppgick till 16,7 milj. ton. Intäkterna under budgetåret 1960/61 uppgick till 163,8 mkr. mot 148,3 mkr. föregående budgetår, d. v. s. en ökning med ca 10 %.

Persontrafiken, som under 1950-talet uppvisade en i fråga om både antal resor och personkm praktiskt taget oavbruten nedgång, har under år 1960 och under den vid tiden för petitaskrivelsen gångna delen av år 1961 påtagligt förbättrats. Uppgången i persontrafiken medförde att intäkterna, som under flera år tidigare legat något över 400 mkr. och som budgetåret 1959/60 var 400,8 mkr., ökade till 419,2 mkr. eller med ca 5 % budgetåret 1960/61. Det förbättrade ekonomiska utfallet av persontrafiken har säkerligen flera orsaker, men torde bl. a. bero på dels att flertalet företags-ekonomiskt icke motiverade avgiftsnedsättningar slopades från och med den 1 juli 1960 och att månadsbiljettpiserna höjdes från och med den 1 januari 1961, dels att investeringarna under senare år både i bana och rullande materiel möjliggjort en höjning i åtskilliga avseenden av resestandarden i de trafikstarka relationerna och därmed bidragit till den trafikökning som inträtt.

Med hänsyn till statens järnvägars ekonomiska läge — för vilket en redogörelse lämnats under punkten 59 — framstår det enligt järnvägsstyrelsen som nödvändigt att saneringen av statens järnvägars ekonomi drives med all kraft. De viktigaste momenten i denna sanering är enligt styrelsens mening fortsatt strukturrationalisering, moderniserande, kapacitetshöjande och rationaliserande investeringar samt en rationell taxepolitik på affärsbanenätet. Härom anför styrelsen bl. a. följande.

Strukturrationaliseringen inom företaget bedrivs fortlöpande. Det viktigaste området för strukturrationaliseringen är omläggningar av driften på förlustbringande järnvägslinjer. Arbetet härmed bedrivs numera också med väsentligt större intensitet än tidigare. Strukturrationaliseringen omfattar även sådana åtgärder som avbemannning av driftplatser, rationalisering av godstransportplaner, koncentrerande och specialisering av magasin-arbetet och nedskärning av tåg- och vagnplaner i persontrafiken i den mån de med hänsyn till utvecklingen visar sig vara ur ekonomisk synpunkt överdimensionerade. I sistnämnda avseende pågår sedan ett par år en grundlig översyn av de kortväga persontågens lönsamhet. Enligt föreliggande planer avses att de icke lönsamma persontågen i princip skall indragas och att de i vissa fall skall ersättas med en med hänsyn till den föreliggande transportefterfrågan ekonomiskt mera försvarbar transportform (landsvägsbussar). Det är styrelsens avsikt att noggrant följa upp dessa planer så att de blir realiserade och vidare att systematiskt utvidga översynen att omfatta alla de persontåg, vilkas lönsamhet är osäker.

Investeringar och andra åtgärder i moderniserande, kapacitetshöjande och rationaliserande syfte har under senare år kunnat bedrivas i betydligt större utsträckning än tidigare men mycket återstår ännu att göra. Det är här

bl. a. fråga om persontågsmateriel, vilken — inom ramen för reinvesteringsbehovet och för vad som kan anses vara motiverat ur företagsekonomisk synpunkt — ges en väsentligt modernare och med hänsyn till tidens krav på kvalitet och komfort efterfrågestimulerande utformning. Vidare föreligger alltså ett betydande behov att utvidga kapaciteten inom trånga sektorer, bl. a. bangårdar och moderna godsvagnar. En dylik upprustning medför dels att konkurrenskraften ökas genom att transporttiderna blir kortare och säkrare, dels att kostnaderna för rangeringsarbetet väsentligt kan sänkas. Investeringar och andra åtgärder i rationaliserande syfte pågår i övrigt bl. a. för att öka möjligheterna till fjärrdirigering av tågrörelsen, för att upprusta banan och därigenom sänka underhållskostnaderna, för att mekanisera växlingsarbetet och för att ersätta ångdrift med dieseldrift. Under en lång följd av år har styrelsen understrukit vikten av att tillräckliga investeringsmedel ställas till styrelsens disposition för nämnda syften.

Styrelsen har i sammanhanget anknutit till den på vissa förutsättningar om trafikutvecklingen grundade planen för investeringar under tiden fram till år 1980, vilken styrelsen utarbetat och som redovisas i 1953 års trafikutrednings huvudbetänkande (SOU 1961: 23). I denna plan redogöres för de investeringar som skulle erfordras under perioden 1960—1979 dels vid oförändrad trafik, dels vid en ökning av fjärrgodstrafiken med 100 % (alt. 1), dels vid en ökning av fjärrgodstrafiken med 160 % (alt. 2). Enligt trafikutredningens uppfattning förefaller alternativet med en fördubbling av fjärrgodstrafiken (alt. 1) utgöra ett rimligt underlag för investeringsbedömningen. Styrelsen delar denna uppfattning.

I följande sammanställning redovisas det av järnvägsstyrelsen år 1960 beräknade investeringsbehovet för åren 1960—1979 vid 1959 års priser, exkl. malmбанan, bildriften, färjedriften och försvarsberedskapen (mkr.).

Objektgrupp	Investeringsbehov 1960—1979		
	vid oförändrad trafik	vid trafikökning alt. 1	enligt alt. 2
Fasta anläggningar	2 600	3 200	3 700
Rullande materiel			
för godstrafik	700	1 400	1 800
för persontrafik	600	600	600
Summa	3 900	5 200	6 100

Styrelsen har i sammanhanget framhållit, att då det föreligger en viss eftersläpning i den tekniska rationaliseringen och upprustningen av affärsbanenätet redan vid oförändrad trafik, kan de angivna investeringsbeloppen icke fördelas jämnt över 20-årsperioden. De kommer i stället att till större delen falla på periodens första hälft. Vid realiserande av investeringsprogrammet enligt alt. 1 är det därför angeläget att investeringarna under de närmaste fem åren hålles vid omkring 350 mkr. årligen i 1959 års penningvärde så att nämnda eftersläpningar kan tagas igen.

De av styrelsen i denna petita framlagda förslagen till nya byggnader och anläggningar m. m. för budgetåret 1962/63 motsvarar en medelsförbrukning av 348 mkr.

En rationell taxepolitik på affärsbanenätet förutsätter dels att styrelsen har formella befogenheter att vidtaga de åtgärder som kan vara motiverade ur företagsekonomisk synpunkt för statens järnvägar med hänsyn till olik-

heter i efterfrågeförhållanden och kostnadsbetingelser för olika slag av transporter och resor, dels att de negativa ekonomiska konsekvenserna av statens järnvägars förpliktelser att bedriva förlustbringande verksamhet elimineras. Den hittills utgående partiella ersättningen för företagsekonomiskt icke motiverad verksamhet har också av statsmakterna betraktats som ett provisorium i avvaktan på resultatet av 1953 års trafikutredning. Då trafikutredningen nu avlämnat sitt betänkande, har styrelsen i samband med sin redogörelse för anslagsbehovet för driftbidrag budgetåret 1962/63 upptagit frågan om driftbidragets storlek.

Järnvägsstyrelsen går här efter in på frågan om förortstrafiken, vilken från ekonomisk synpunkt i vissa avseenden har likheter med de trafiksvaga, förlustbringande järnvägslinjerna. Problemet är särskilt accentuerat i Stockholms- och Göteborgsområdena.

Närtrafiken till och från Stockholm har sedan länge ingående studerats av styrelsen ur teknisk och ekonomisk synpunkt. I syfte att få teknisk erfarenhet av särskilda närtrafiktåg har tre motorvagnssätt anskaffats och dessa provas nu som s. k. pendeltåg i Stockholms förortstrafik. Det har varit styrelsens avsikt att — när de tekniska proven slutförts och om en framtida förortstrafik med pendeltåg kunde beräknas ge ett godtagbart ekonomiskt resultat — anskaffa ett större antal tågsätt av ifrågavarande typ. I petita-skrivelsen hösten 1960 räknade styrelsen med att det kunde bli aktuellt att under budgetåret 1960/61 lägga ut en sådan beställning.

Sedan styrelsen år 1956 beställde provtågsätten för Stockholms närtrafik, har förortstrafiken fortsatt att utveckla sig i ogynnsam riktning i vad avser totala antalet passagerare. Därmed har förortstrafikens ekonomi ytterligare försämrats. Samtidigt har dock dygnsmaximaltrafiken hållit sig konstant eller t. o. m. blivit större. Denna omständighet har ytterligare försämrat förortstrafikens ekonomi.

Provtågsätten har enligt styrelsen i flera avseenden visat goda egenskaper men den hittills samlade erfarenheten visar, att vissa tekniska förbättringar är behövliga. Bl. a. måste tågsättens vikt nedbringas. Ytterligare förbättringsönskemål kan tänkas framkomma. Det finns dock skäl att antaga att de redan framkomna förbättringskraven skall kunna tillgodoses. Vidare återstår ännu den sammanfattande ekonomiska bedömningen. Det gäller investeringar icke blott för rullande materiel utan även för bana, installationer och hjälpanläggningar, allt till mycket omfattande belopp och med vittgående verkningar i olika avseenden. Det har icke hittills varit möjligt att göra en sådan bedömning av definitiv natur.

Mot bakgrund av att förortstrafiken icke nu är ekonomiskt lönsam och ej heller med avsedda tekniska förbättringar kan tänkas bli det, har styrelsen ansett det vara riktigt att frågan om en beställning av en serie förortstågsätt ånyo bör provas av de anslagsbeviljande myndigheterna. Härvid kan investerings- och finansieringsproblemen behöva provas i större sammanhang och vägas mot alternativa lösningar för Storstockholmsområdets kommunikationer.

Styrelsen anmäler därför att den icke är beredd att nu göra en beställning av motorvagnssätt. De tekniska och ekonomiska undersökningarna fortsätter dock. Den slutliga ekonomiska bedömningen i vad gäller statens järnvägar av denna fråga torde efter vad nu kan förutses föreligga först under år 1962.

2. Medelsförbrukningen under budgetåren 1960/61—1962/63

De för *budgetåret 1960/61* redovisade investeringsutgifterna uppgick till 311 mkr. och ligger alltså 10 mkr. under den fastställda investeringsramen 321 mkr. Att den medgivna ramen icke utnyttjats beror bl. a. på att Kungl. Maj:t i syfte att dämpa högkonjunktorens icke önskvärda verkningar utfärdade förbud att igångsätta arbeten och nyanställa arbetare samt lämnade direktiv om att i vissa fall ge leveransuppskov.

För *budgetåret 1961/62* har föreskrivits en investeringsram om 326 mkr. Styrelsen räknar med en medelsförbrukning av samma storlek men förutsätter att anslaget Biltrafik kan komma att behöva förstärkas från dispositionsanslaget. Enligt proposition 1961: 96 om ny tågfarja skulle förskottlikviden finansieras genom att anslaget Rullande materiel och sjöfartsmateriel förstärktes med erforderligt belopp från dispositionsanslaget. Med hänsyn till att medel på detta anslag kan användas till oförutsedda arbeten och till förstärkning av anslag, på vilka brist uppkommit, är det viktigt att detsamma är relativt stort. Styrelsen anser det därför lämpligt om under budgetåret 1961/62 ett belopp av 5,0 mkr. i stället överfördes från anslaget Bana och byggnader till anslaget Rullande materiel och sjöfartsmateriel.

För *budgetåret 1962/63* har styrelsen räknat med en medelsförbrukning av 348 mkr. för de ramreglerade investeringarna. Utanför de rambegränsade investeringarna har styrelsen äskat ett anslag om 1,2 mkr. för nyteckning av aktier i EUROFIMA.

En sammanställning av de för budgetåren 1960/61 och 1961/62 anvisade samt de för nästa budgetår äskade investeringsanslagen, inklusive medel för nyteckning av aktier i EUROFIMA, fördelade på huvudgrupper, visar följande.

	1960/61	1961/62	Äskanden 1962/63
	tusental kronor		
Byggnader och anläggningar	156 000	150 700	156 100
Rullande materiel och sjöfartsmateriel	138 200	131 100	138 500
Biltrafik	12 500	13 000	20 000
Övrigt	19 600	27 000	22 200
Summa	326 300	321 800	336 800

3. Bana och byggnader

	Ing. behålln.	Anslag	Utgift
1960/61	¹ (— 4 466 000)	102 300 000	95 781 000
1961/62	2 053 000	110 500 000	
		² (— 10 000 000)	100 600 000*
1962/63 styrelsen	1 953 000	103 300 000	105 200 000*
dep. ch.	1 953 000	96 600 000	98 500 000*

* Preliminärt belopp.

¹ Underskottet har täckts genom en tillfällig anvisning från dispositionsanslaget.² 5 000 000 kr. har efter bemyndigande överförts till anslaget Nybyggnad och ombyggnad av järnvägslinjer. Härutöver föreslås att 5 000 000 kr. överföres till anslaget Rullande materiel och sjöfartsmateriel.

I följande sammanställning lämnas en redogörelse för faktisk resp. beräknad medelsförbrukning 1960/61—1962/63 med fördelning efter objektgrupper.

	Faktisk utgift 1960/61	Beräknad utgift tusental kronor	
		1961/62	1962/63
Bangårdar	28 253	33 800	32 900
Dubbelspår och linjeomläggningar	13 586	13 000	13 100
Förstärkning av spåröverbyggnaden	29 069	30 000	30 000
Broar m. m.	3 312	4 500	5 000
Husbyggnader	12 478	10 700	14 600
Lokstationer och driftverkstäder	3 319	3 400	3 700
Huvudverkstäder	3 536	3 700	4 600
Förrådsanläggningar	2 228	1 500	1 300
Summa	95 781	100 600	105 200

Styrelsen meddelar följande rörande de under anslaget upptagna objektgrupperna.

Bangårdar

Av den beräknade medelsförbrukningen under budgetåret 1962/63 avser 28,1 mkr. redan pågående eller förut anmälda arbeten, som beräknas komma att igångsättas under budgetåret. Återstoden, 4,8 mkr., erfordras för nya arbeten.

Bland arbeten, som pågår eller inom närmaste framtid kommer att påbörjas, märkes främst de nya stora bangårdsanläggningarna vid Borlänge, Gävle norra och Svartön vid Luleå. Vidare ingår utbyggnad och modernisering av rangerbangårdarna vid Hallsberg, Sävenäs, Ånge och Tomteboda, utbyggnad av spårsystemet i Sundbyberg och personvagnsbangården i Hagalund samt anläggande av bangård för Stockholms stads partihandelscentrum vid Årsta och förbindelsespår till detta från Älvsjö.

Beträffande de nya arbeten som planeras att sättas igång under budgetåret 1962/63 anför styrelsen följande.

För att åstadkomma en direkt förbindelse mellan Hallsberg och bandelen Laxå—Charlottenberg (—Oslo), i första hand för godstrafiken, planeras ett förbindelsespår vid Laxå. Härvid blir det möjligt att ombesörja en stor del av genomgångstrafiken utan att tågen föres in till Laxå station med där behövt växlingsarbete m. m. Med hänsyn till den avsevärda driftkostnadsbesparing som detta arrangemang medför, är det önskvärt att börja arbetet med förbindelsespåret redan under innevarande budgetår. Kostnaderna beräknas till 815 000 kr., varav 300 000 kr. beräknas åtgå under nästa budgetår.

I samband med utbyggnad av Masthuggskajen i Göteborg har Göteborgs stad i samråd med statens järnvägar påbörjat en i anslutning till utbyggnaden behövt utökning av spåranläggningarna på kajen. Enligt gällande avtal med staden skall statens järnvägar bestrida omkring hälften av kostnaderna härför, eller i runt tal 750 000 kr. Härav beräknas 350 000 kr. behöva tagas i anspråk under budgetåret 1961/62.

Befintliga spåranordningar vid Trollhättan har länge varit otillräckliga för att på ett tillfredsställande sätt kunna ombesörja tågföringen vid stationen. En markant ökning av godstrafiken under de senare åren har ytterligare accentuerat behovet av en genomgripande ombyggnad och modernisering av bangården. Kostnaderna har beräknats till 2 mkr. varav 0,5 mkr. upptagits för nästa budgetår.

I Piteå förutses en avsevärd ökning av vagnslasttrafiken på grund av utbyggnaden av Svenska Cellulosa Aktiebolagets och Aktiebolaget Statens Skogsindustriers pappersbruk, vilkas produktion till betydande del kommer att transporteras med järnväg. Härvid krävs dock utökning av det redan nu tidvis otillräckliga spårutrymmet på bangården. Kostnaderna för arbetet beräknas uppgå till 0,6 mkr., varav 0,3 mkr. belöper på budgetåret 1962/63.

Styrelsen avser att fortsätta att bygga ut fjärrblockeringssystemet på starkt trafikerade järnvägslinjer. Ett antal stationer på dessa linjer har icke tillräckligt långa spår för att stora tåg skall kunna mötas. Vid den mekanisering av tågklareringen, som fjärrblockering innebär, är det lämpligt att eliminera de flaskhalsar i form av otillräckliga spårlängder på stationer som normalt kan komma ifråga som mötesplatser. Samtidigt bör i förekommande fall bangårdarnas spårssystem ges en rationellare utformning. De bandelar, som närmast skall utrustas med fjärrblockering, är Göteborg—Halmstad och Luleå—Boden—Gällivare. De nu planerade bangårdsutbyggnaderna på dessa linjer beräknas kosta 3 resp. 2 mkr. För ifrågavarande arbeten beräknas under nästa budgetår åtgå 1 mkr. resp. 0,7 mkr.

Slutligen erfordras medel till förlängning av mötesspår, anordnande av tredje tågväg och nya mötesplatser, mindre bangårdsombyggnader samt ny eller ombyggnad av lastkajer och diverse bangårdsanordningar i övrigt. Medelsförbrukningen härför under budgetåret 1962/63 har uppskattats till 1,6 mkr.

Dubbelspår och linjeomläggningar

Under budgetåret 1960/61 har linjesträckorna Ramsjö—Norrhög, 12 km, Spånga—Jakobsberg, 6 km, och Ändebol—Simonstorp, 9 km, öppnats för dubbelspårstrafik.

Den för budgetåret 1962/63 beräknade medelsförbrukningen avser utslutande sådana dubbelspårsbyggnader och linjeomläggningar, som anmälts i tidigare anslagsäskanden, och som antingen redan pågår eller inom kort kommer att igångsättas. För dubbelspårsarbetena avses bl. a. 1,5 mkr. till Katrineholm—Åby, 2,3 mkr. till Jakobsberg—Kallhäll, 2 mkr. till Göteborg—Gubbero, 3 mkr. till Mellansjö—Alby och 2 mkr. till Kilafors—Bollnäs. I fråga om linjeomläggningar beräknas 1 mkr. falla på arbetena i Filipstadsområdet.

Förstärkning av spåröverbyggnaden

Behovet av att intensifiera arbetet med rälsutbyte på de starkt trafikerade linjerna Stockholm—Göteborg, Stockholm—Malmö och Malmö—Göteborg har motiverats närmare i tidigare petitaskrivelser. Arbetet pågår i full utsträckning och planeras fortsätta i samma omfattning under budgetåret 1962/63.

På de likaledes hårt trafikerade linjerna Mjölby—Krylbo och Stockholm—Långsele bör pågående utbyte av slitna 43 kg räler mot sådana av vikten 50 kg/m i möjligaste mån forceras.

I arbetsprogrammet ingår vidare förstärkning av spåröverbyggnaden på malmbanan i kapacitetshöjande syfte, fortsatt utbyte av räler på icke elektrifierade linjer i Norrland, där dieseldrift kommer att införas, samt i övrigt den fortlöpande förbättring av spåröverbyggnaden, som erfordras för att vagnar med fullt utnyttjad lastkapacitet skall kunna framföras.

Broar m. m.

Av den för budgetåret 1962/63 beräknade medelsförbrukningen erfordras 3,2 mkr. till tidigare anmälda arbeten, som redan påbörjats eller beräknas komma att igångsättas under budgetåret 1961/62. Bland dessa märks ombyggnaden av broar för högre axeltryck (kapacitetsökning) på malmbanan, nya snögallerier på sträckan Björkliden—Kopparåsen samt ombyggnad av bro över Umeälven på sträckan Vännäs—Hörnsjö.

För nya arbeten förutses en medelsförbrukning av 1,8 mkr. Härav beräknas 0,3 mkr. till utbyte av vissa fasta ledverk mot rörliga sådana vid södra tågfarjeläget i Trelleborg. Därigenom kommer färjeläget att utsättas för minskad åverkan av färjorna. Återstående belopp avser i huvudsak det fortlöpande utbytet av äldre, uttjänta eller efter nya driftsförhållanden otillräckligt bärkraftiga broöverbyggnader.

Husbyggnader

Av den för budgetåret 1962/63 beräknade medelsförbrukningen hänförs sig 10 750 000 kr. till arbeten, som pågår eller beräknas bli igångsatta under

innevarande budgetår. Bland dessa kan nämnas annexbyggnad till kontorsbyggnaden för kontrollkontoret m. m. vid Tomtebodas, utbyggnad söderut av kontorsbyggnaden väster om stora hallen vid Stockholms central samt nya godsmagasin vid Göteborg, Gävle och Borlänge.

Investeringsplanen för nya arbeten framgår av följande sammanställning.

	Total- kostnad	Härav under 1962/63
	tusental kronor	
Hallsberg, nytt personalhus på rangerbangården	300	200
Norrköping C, om- och tillbyggnad av il- och fraktgodsmagasin	4 500	500
Finspång, nytt godsmagasin	200	200
Göteborg C, ombyggnad av restauranglokaler i stationshuset	500	—
Halmstad, nytt godsmagasin	2 500	300
Trelleborg C, ombyggnad av stationshuset	225	150
Borlänge, förråds- och verkstadsbyggnad	600	400
Hudiksvall och Östersund, ombyggnad av godsmagasin ..	450	350
Nya bostadshus, förbättring av statens järnvägars bostadsbestånd och diverse mindre husbyggnadsarbeten	1 900	1 750
Summa	11 175	3 850

Nuvarande personallokaler för växlingspersonalen på rangerbangården i Hallsberg är otidsenliga och i mindre gott skick. Det anses därför behövligt att i samband med den utbyggnad och modernisering av rangerbangården som nu pågår uppföra ett nytt personalhus.

Ilgodsmagasinet vid Norrköping C är så bristfälligt, att det snarast måste ersättas med ett nytt. I rationaliseringssyfte är det avsett att överföra ilgodsrörelsen till det nuvarande fraktgodsmagasinet. I samband därmed bör detta etappvis ombyggas och moderniseras. Härigenom ernås en betydande årlig driftkostnadsbesparing samtidigt som behovet att uppföra ett eljest ofrånkomligt nytt ilgodsmagasin bortfaller.

I samband med att bandelen Kimstad—Finspång utbygges till normalspår bör ett nytt fraktgodsmagasin uppföras i Finspång. Den nuvarande magasinsbyggnaden är mycket gammal, bristfällig och olämpligt belägen.

De för restaurangrörelsen vid Göteborg C avsedda ekonomilokalerna är på grund av rörelsens avsevärt ökade omfattning otillräckliga och i behov av en genomgripande upprustning. Hälsovårdsmyndigheterna har påkallat snara förbättringsåtgärder. Den erforderliga ombyggnaden är avsedd att färdigställas redan under budgetåret 1961/62.

Styrelsen har för flera år sedan anmält behov av att uppföra ett nytt godsmagasin vid Halmstad i ersättning för det befintliga, som befinner sig i dåligt skick och är otillräckligt. Av skilda orsaker har någon nybyggnad ännu icke kommit till stånd. Under senare tid har dock behovet härav ytterligare

starkt accentuerats därigenom, att staden planerar att lägga om en huvudled i gatusystemet, vilket kommer att ge det nuvarande godsmagasinet ett för både järnvägen och trafikanterna mycket olämpligt läge. Det blir därför nödvändigt att bygga ett med hänsyn till förutsedd trafikomfattning avpassat godsmagasin på annan plats.

Vid utbyggnad av spårsystemet på bangården i Trelleborg måste expeditionsbyggnaden vid färjestationen rivas. Dessförinnan bör ersättningslokaler iordningställas i centralstationshuset.

I samband med den nya bangårdsanläggningen i Borlänge rives vissa äldre byggnader, bl. a. förråds- och verkstadsbyggnad för banavdelningen. Som ersättning härför planeras en nybyggnad, vilken även kommer att inrymma förråds- och verkstadsutrymmen för elektro-, signal- och teleavdelningarna, expeditionslokaler för överbanmästare m. m., varefter motsvarande verksamhet för hela Borlänge-området kan centraliseras till Borlänge. För att icke arbetena med bangårdsanläggningen skall försenas, måste nybyggnaden påbörjas redan under innevarande budgetår.

I likhet med vad som fortlöpande sker på olika platser är det planerat att i Hudiksvall och Östersund sammanslå il- och fraktgodsrörelserna till gemensamma lokaler, varigenom betydande driftkostnadsbesparingar kan erås. Sammanslagningen kräver dock viss utökning och ombyggnad av fraktgodsmagasinen på resp. platser. Kostnaden härför har beräknats till 200 000 kr. för Hudiksvall och 250 000 kr. för Östersund.

Slutligen erfordras ett kollektivt belopp till förbättring av statens järnvägars bostadsbestånd samt för diverse mindre husbyggnadsarbeten, såsom modernisering av stationshus och andra tjänstelokaler, nya eller förbättrade personallokaler, anordnande eller utökning av förråds- och verkstadslokaler m. m.

Lokstationer och driftverkstäder

Av medelsförbrukningen under budgetåret 1962/63 erfordras 2,3 mkr. för tidigare anmälda arbeten, vilka avses bli igångsatta under innevarande budgetår. Häri ingår bl. a. nybyggnad för vagn- och lokreparationer m. m. i Hälsingborg, ny driftverkstad i Gävle samt nya personallokaler och tillbyggnad av lokstationen i Kiruna.

Beträffande de nya arbetena, för vilka beräknas en medelsförbrukning av 1,4 mkr. för nästa budgetår, anför styrelsen, att övergången i allt större omfattning till trafik med motorvagnståg samt koncentreringsstationering och underhåll medfört att motorvagnshallen i Göteborg numera är otillräcklig. Den var ursprungligen avsedd för ca 10 motortågsätt. Göteborg skall bli hemstation för ett 50-tal sätt och en utbyggnad av hallen är därför oundgänglig. Kostnaderna härför beräknas till 1,5 mkr., varav 0,5 mkr. under nästa budgetår.

I olika etapper har under senare år lokstationen i Ånge med tillhörande driftverkstad utbyggts och moderniserats. Nu behöver ett utbyte ske av det

gamla bristfälliga taket mot ett nytt av brandsäkert material, vilket beräknas kosta 0,3 mkr. Hela beloppet åtgår under nästa budgetår.

I samband med att dieseldrift införes på de icke elektrifierade järnvägslinjerna i övre Norrland kommer lokstationen i Vännäs att användas för driftöversyn av ett antal diesellok. Den befintliga driftverkstaden för lok skall ombyggas för detta ändamål för en kostnad av 200 000 kr.

För diverse mindre arbeten vid lokstationer och driftverkstäder erfordras ett belopp av 400 000 kr.

Huvudverkstäder

Av den planerade medelsförbrukningen under budgetåret 1962/63 avser 3 550 000 kr. tidigare anmälda arbeten och 1 050 000 kr. helt nya arbeten.

I petita för budgetåret 1961/62 anmälde styrelsen att en tidigare planerad ny verkstad för personvagnar i Hagalund borde utgå ur planerna. Den befintliga verkstaden i Tillberga skulle i stället utvidgas. Investeringskostnaden för denna ny- och ombyggnad uppskattas till 8 mkr. Arbetet kommer under innevarande budgetår att bedrivas i ganska snabbt tempo, innebärande en medelsförbrukning av 1,4 mkr.

I samma petita anmälde styrelsen även behovet av en spårsvetsningsverkstad. Någon totalkostnad angavs icke men för budgetåret 1961/62 räknades med en medelsförbrukning av 150 000 kr. De ingående utredningarna om denna verkstad, som även avser frågan om dess lokalisering, har ännu icke hunnit avslutas.

Nya arbeten för budgetåret 1962/63 omfattar bl. a. en verkstad för sandblåstring av godsvagnar vid huvudverkstaden i Göteborg. Där finns visserligen en mindre anläggning men av provisorisk karaktär och kapacitetsmässigt otillräcklig. Då en från arbetarskyddssynpunkt godtagbar utökning icke kan realiseras i befintlig lokal, måste en helt ny anläggning uppföras. Kostnaden för densamma beräknas till 0,8 mkr., varav under budgetåret 1962/63 0,2 mkr.

Till huvudverkstaden i Bollnäs koncentreras i stor utsträckning plåtslageri-, smides- och maskinarbeten. Den befintliga smedjan är inrymd i gamla lokstallet med anslutning till den numera moderniserade plåtslageriverkstaden. Nuvarande lokal, som är i mycket dåligt skick, medger icke möjligheter att rationellt bedriva smidesarbeten. Att bygga om den befintliga smedjan ger såväl tekniskt som ekonomiskt ett sämre resultat än att uppföra en helt ny smedja. Medelsbehovet för denna beräknas till 0,6 mkr., varav under budgetåret 1962/63 250 000 kr.

Till diverse mindre arbeten beräknas 0,6 mkr.

Förrådsanläggningar

Den pågående ombyggnaden av järn- och plåtförrådet i Örebro beräknas kunna tagas i drift före innevarande budgetårs utgång. Under budgetåret 1962/63 planeras 0,8 mkr. bli använda till tidigare anmälda arbeten. Bland dessa ingår om- och nybyggnad av förrådslokaler i Ämål, för vilket ändamål styrelsen äskade medel i petitaskrivelsen hösten 1961. Förnyade utredningar

och fortsatt projektering visar dock, att byggnaden kan behöva göras större, varvid totalkostnaden blir avsevärt högre än ursprungligen beräknade 550 000 kr. Innan underlag för en häremot svarande lönsamhetsbedömning föreligger igångsättes icke arbetet.

Bland helt nya arbeten upptages endast nybyggnad för förråd i Tillberga med en totalkostnad av 0,5 mkr. Detta objekt sammanhänger med den nämnda flyttningen av verkstaden i Tomteboda till Tillberga.

För diverse mindre arbeten upptages ett belopp av 0,1 mkr.

4. Nybyggnad och ombyggnad av järnvägslinjer

	Ing. behålln.	Anslag	Utgift
1960/61	1 766 000	2 000 000	2 670 000
1961/62	1 096 000	3 800 000	
		¹ (+5 000 000)	9 500 000*
1962/63 styrelsen	396 000	16 500 000	16 900 000*
dep. ch.	396 000	16 600 000	16 900 000*

* Preliminärt belopp.

¹ Beloppet har efter bemyndigande överförts från anslaget Bana och byggnader.

Den beräknade medelsförbrukningen under nästa budgetår hänför sig helt till tidigare anmälda arbeten, som redan pågår eller inom kort kommer att påbörjas. Av beloppet avses 3,4 mkr. till fortsatt ombyggnad till normalspår på bandelen Forshem—Gårdsjö, 3,5 mkr. till utbyggnad av sträckan Finsspång—Skärblacka till treskensspår, så att på hela bandelen Finsspång—Kimstad även normalspårsvagnar skall kunna framföras, samt 10 mkr. till anläggning av den nya godsjärnvägen till Svappavaara, allt i överensstämmelse med upprättade arbets- och tidsplaner.

För direkt avskrivning av investeringskostnaderna för ombyggnad till normalspår av bandelen Forshem—Gårdsjö har på statens driftbudget för budgetåren 1960/61 och 1961/62 anvisats sammanlagt 4,6 mkr. Då medelsförbrukningen till och med utgången av budgetåret 1962/63 uppskattats till 8 mkr., erfordras avskrivningsanslag med ytterligare 3,4 mkr.

För ombyggnaden till normalspår av bandelen Ätvidaberg—Västervik, vilket arbete styrelsen berört i tidigare petitaskrifter, beräknas ej heller under budgetåret 1962/63 några kostnader uppkomma för statens järnvägars del.

5. Elektriska anläggningar

	Ing. behålln.	Anslag	Utgift
1960/61	2 388 000	51 700 000	41 786 000
1961/62	12 302 000	36 400 000	42 000 000*
1962/63 styrelsen	6 702 000	36 300 000	43 000 000*
dep. ch.	6 702 000	33 300 000	40 000 000*

* Preliminärt belopp.

I följande sammanställning lämnas en redogörelse för faktisk resp. beräknad medelsförbrukning 1960/61—1962/63 med fördelning efter objektgrupper.

	Faktisk utgift 1960/61	Beräknad utgift 1961/62 tusental kronor	1962/63
Signalsäkerhetsanläggningar	16 137	15 700	16 800
Vägskyddsanläggningar	7 908	6 500	7 000
Teleanläggningar m. m.	4 442	5 800	6 500
Anläggningar för elektrisk tågdrift	9 982	10 000	10 000
Fortsatt järnvägslektrifiering	3 317	4 000	2 700
Summa	41 786	42 000	43 000

Styrelsen har meddelat följande rörande de under anslaget upptagna objektgrupperna.

Signalsäkerhetsanläggningar

Styrelsen förutsätter, att upprustningen och moderniseringen av statens järnvägars signalsäkerhetsanläggningar kan fortgå i en om möjligt utvidgad omfattning. Styrelsen anser nämligen, att fullföljandet av det föreliggande investeringsprogrammet är synnerligen betydelsefullt med hänsyn dels till den ökade trafiksäkerhet och förbättrade tågföring som vinnes, dels till den minskning i personalkostnad som den utvidgade automatiseringen av signalsäkerhetsanläggningarna innebär.

Av den beräknade medelsförbrukningen, 16,8 mkr., avser ungefär 9 mkr. medel för fortsatt utbyggnad av fjärrblockerings- och linjeblockeringssträckor på starkt trafikerade bandelar. Genom införande av fjärrblockering minskas personalbehovet för tågklarering mest på enkelspårslinjer och något mindre på dubbelspårslinjer. För stationer på sistnämnda linjer nedgår behovet av driftpersonal redan vid anordnandet av linjeblockering. Arbetet med utförande av fjärrblockering på sträckan Gällivare—Luleå har beräknats bli det mest kostnadskrävande investeringsobjektet under budgetåret 1962/63. I detta fall gäller det att inom en jämförelsevis kort tidsrymd väsentligt höja bandelens trafikkapacitet på grund av den förutsedda ökade malmskeppningen över Luleå.

Återstoden av det i budgetförslaget ingående beloppet 7,8 mkr. avser dels nya signalsäkerhetsanläggningar för större stationer för 4,3 mkr., nya signalsäkerhetsanläggningar för mindre stationer för 0,7 mkr., nya reläställverk för 1,5 mkr. samt utökning av diverse anläggningar för 1,3 mkr.

Totalbeloppet, 16,8 mkr., fördelas vidare med 14,5 mkr. på arbeten, som redan pågår eller förutses bli igångsatta under innevarande budgetår, samt med 2,3 mkr. på nya arbeten.

Vägskyddsanläggningar

I den angivna medelsförbrukningen ingår kostnaden för ändrings- och nybyggnadsarbeten, som föranledes av Kungl. Maj:ts kungörelse 1959: 50. Denna kostnad kan beräknas uppgå till ca 1,5 mkr. för budgetåret 1961/62 och till ca 2,2 mkr. för budgetåret 1962/63. Totalt har under tioårsperioden 1959/60—1968/69 ifrågavarande arbeten beräknats kosta omkring 19 mkr.

För att tillgodose den ständigt ökande motorfordonstrafikens krav på säkerhetsanordningar vid förut oskyddade plankorsningar beräknas en medelsförbrukning av ca 1 mkr. för budgetåret 1961/62 och ca 2 mkr. för budgetåret 1962/63. De hittills gjorda investeringarna på detta område har i sin mån bidragit till att antalet kollisioner vid vägkorsningar vid landets samtliga järnvägar under år 1960 är — jämte talet för år 1958 — det lägsta efter år 1948. Antalet dödade personer vid sådana kollisioner är det lägsta sedan år 1945.

Den återstående kostnaden för övriga vägskyddsanläggningar beräknas till ca 4 mkr. för budgetåret 1961/62 och till 3 mkr. för budgetåret 1962/63.

För ändrings- och nybyggnadsarbeten enligt nämnda kungörelse samt för säkerhetsanordningar vid förut oskyddade plankorsningar har styrelsen utgått från att bidrag av bilskattemedel till 90 % av kostnaderna kommer att erhållas.

Den planerade fortsatta automatiseringen av övriga skyddsanordningar är nödvändig för ernående av full rationaliseringsvinst, när linjeblockering och fjärrblockering har installerats.

Teleanläggningar m. m.

Av den beräknade medelsförbrukningen under budgetåret 1962/63 faller 4,6 mkr. på arbeten som redan pågår eller beräknas bli påbörjade under innevarande budgetår samt 1,9 mkr. på arbeten, som är avsedda att igångsättas under budgetåret 1962/63. Sistnämnda arbeten omfattar bl. a. införande av gastycksskydd på telekablar på Vännäs—Mellansel och Kiruna—Riksgränsen för att öka driftsäkerheten, utbyggnad av telekabelnätet på sträckorna Stockholm Ö—Roslags Näsby, Skellefteå—Bastuträsk, Glommersträsk—Arvidsjaur, Lycksele—Storuman—Vilhelmina m. fl. samt utbyggnad av fjärrskriftnätet.

Anläggningar för elektrisk tågdrift

Av den beräknade medelsförbrukningen för nästkommande budgetår åtgår 1 575 000 kr. för nya arbeten, vilkas totalkostnad beräknats till 6 280 000 kr.

Bland dessa kan nämnas fortsatt rationalisering av eldriften genom införande av fjärrkontroll av ytterligare två omformarstationer och vissa grupper av kontaktledningsfrånskiljare. I Hallsberg erfordras viss ombyggnad i samband med ökning av kortslutningseffekten på trefassidan och för fjärrkontroll av angränsande omformarstationer.

Moderniseringen av äldre omformare fortsätter med ytterligare tio stycken aggregat. Den innebär bl. a. ökning av belastningsförmågan, utbyte av strömbrytarna och anpassning av kontrollutrustningen för fjärrkontroll.

För kontaktledningsnätet inklusive hjälpkraftledningen planeras huvudsakligen vissa ändrings- och förstärkningsarbeten. Vid några omformarstationer är förråds- och personallokalerna otidsenliga eller otillräckliga, varför nybyggnad eller ombyggnad planeras. Det senare gäller för Abisko, där gamla transformatorstationen blir disponibel efter omläggning till omformarstationsdrift.

I det angivna beloppet ingår även medel för anläggningar för växeluppvärmning, för reservverk, för kraftdistribution till belysning m. m.

Fortsatt järnvägselektrifiering

Endast en nyanläggning är under arbete, nämligen elektrifieringen av linjen Borås—Alvesta. Den beräknas bli driftfärdig i maj 1962 även om vissa kompletterande arbeten måste utföras under sommaren och hösten. Hela den upptagna medelsförbrukningen hänförs till detta objekt.

I petita hösten 1960 anförde styrelsen, att ytterligare tre å fyra linjesträckor kunde komma ifråga till elektrifiering. Undersökningarna av dessa projekt har dock ännu icke slutförts. Styrelsen kan därför icke nu precisera aktuella linjer och erforderliga investeringsbelopp.

Den nu påbörjade godsjärnvägen Malmbanan—Svappavaara (jfr. prop. 1961: 96) skall elektrifieras. Medel för detta arbete upptages under anslagsrubriken Nybyggnad och ombyggnad av järnvägslinjer.

Elektrifieringen av linjen Älvsjö—Nynäshamn, tillhörig det statsägda Stockholm—Nynäs järnvägsaktiebolag, pågår planenligt med medel som enligt statsmakternas beslut lämnas som lån till bolaget från statens järnvägars dispositionsanslag.

6. Rullande materiel och sjöfartsmateriel

	Ing. behålln.	Anslag	Utgift
1960/61	439 000	138 200 000	137 709 000
1961/62	930 000	131 100 000	
		¹ (+ 5 000 000)	136 800 000*
1962/63 styrelsen	230 000	138 500 000	138 700 000*
dep. ch.	230 000	120 800 000	121 000 000*

* Preliminärt belopp.

¹ Beloppet föreslås överfört från anslaget Bana och byggnader.

I följande sammanställning lämnas en redogörelse för faktisk resp. beräknad medelsförbrukning under budgetåren 1960/61—1962/63 med fördelning efter objektgrupper.

	Faktisk utgift 1960/61	Beräknad utgift 1961/62 tusental kronor	1962/63
Lok och lokomotorer	34 940	28 000	37 500
Motorvagnar och rälsbussar	6 818	7 200	6 900
Person-, post- och resgodsvagnar	31 821	35 700	35 800
Godsvagnar	57 535	52 000	49 500
Ombyggnad av rullande materiel	6 584	8 900	9 000
Sjöfartsmateriel	11	5 000	—
Summa	137 709	136 800	138 700

Styrelsen har meddelat följande rörande de under anslaget upptagna objektgrupperna.

Lok och lokomotorer

Medelsförbrukningen för budgetåret 1962/63 för redan utlagda beställningar uppgår till 31,5 mkr. Återstoden, 6 mkr., avser förskottslikvid för en planerad beställning av ellok, primärt avsedda för malmbanan.

Motorvagnar och rälsbussar

Under budgetåret 1962/63 åtgår till del- och slutlikvider för redan utlagda eller för budgetåret 1961/62 planerade beställningar 3,6 mkr.

Styrelsen anmälde i petita hösten 1960, att styrelsen komme att överväga att beställa ett större antal motorvagnstågsätt för Stockholms förortstrafik. Såsom framhållits i det föregående avser styrelsen tills vidare att icke lägga ut en sådan beställning.

Under åren 1960 och 1961 har till början av september 1961 levererats elva av 20 beställda elektriskt drivna lätta motortågsätt med tre eller fyra vagnar. De har modern interiör och exteriör och bekväm inredning. Efter sin speciella röda färgton har de bland trafikanterna snabbt blivit populära under benämningen »paprikatåg». Styrelsen har för avsikt att anskaffa ytterligare ett 10-tal dylika 4-vagnstågsätt. De befintliga fyra 3-vagnstågsätten skall kompletteras med mellanvagnar. Förskottslikviden för de nya tågsätten och mellanvagnarna beräknas till 3,3 mkr.

Person-, post- och resgodsvagnar

Av den beräknade medelsförbrukningen för budgetåret 1962/63 åtgår 28,1 mkr. för redan beställda vagnar och återstående 7,7 mkr. till förskottslikvider för nu planerade nya beställningar.

Sedan något år tillbaka har nylevererade sittvagnar kunnat sättas in i tågen, i första hand i exprestågen men enstaka vagnar även i de större snälltågen. Sammanlagt har till början av september 1961 levererats 80 vagnar och ytterligare 205 är beställda. Huvudparten av de nya vagnarna är 2 klass eller kombinerade 1 och 2 klass. 15 vagnar helt med 1 klass inredning har

emellertid beställts. Med hänsyn till den ökade resefrekvensen i 1 klass i fjärrtågen är det önskvärt att beställa ytterligare 15 1 klass sittvagnar.

De nuvarande kafévagnarna av 1930-talsutförande bedömes icke längre ha erforderlig standard för snälltåg. Styrelsen planerar därför att anskaffa 30 nya vagnar. De äldre som ersättes kommer att byggas om så att kaféavdelningen blir sittutrymme. En beställning av 35 kombinerade resgods- och sittvagnar planeras också. De skall ersätta befintliga vagnar med tråkorg. Vidare har generalpoststyrelsen anmält behov av några postvagnar.

Godsvagnar

Av den för budgetåret 1962/63 beräknade medelsförbrukningen är 29,5 mkr. avsedda som likvid för redan beställda vagnar. Resterande 20 mkr. skall användas till likvider för helt nya beställningar.

Under senare år har statens järnvägars godsvagnspark kunnat utökas och upprustas i väsentlig omfattning. Fortfarande föreligger dock tidvis brist på godsvagnar och fortfarande ingår i den befintliga vagnparken ett stort antal äldre godsvagnar, som är i sådant skick att de inom de närmaste åren borde slopas. Ny- och ersättningsanskaffningen måste därför fortsätta.

Styrelsen planerar att för budgetåret 1962/63 beställa 2 200 slutna och öppna vagnar av internationella standardtyper. I övrigt ingår i investeringsplanen 125 specialvagnar av olika typer.

Tidigare påbörjade prov på malmbanan med olika prototyper till nya malmvagnar fortsätter. När dessa slutförts har styrelsen för avsikt att lägga ut en större beställning på nya vagnar. En förskottslikvid för en sådan beställning ingår i den angivna medelsförbrukningen för budgetåret 1962/63.

Ombyggnad av rullande materiel

Såsom styrelsen framhållit i tidigare petitaskrivelser bör sådana äldre fordon, som kan komma till god användning i moderniserat skick, upprustas och moderniseras. Bland lämpliga sådana åtgärder kan nämnas ombyggnad av vissa elektrolok för att erhålla bättre gångegenskaper och ökad driftsäkerhet, modernisering av äldre personvagnar av stål, inkluderande nya bättre boggier, för att ge en större bekvämlighet åt de resande, modernisering av motorvagnssätt för expresseståg samt förbättring av rälsbussar.

Sjöfartsmateriel

I proposition nr 1961: 96 föreslogs, att järnvägsstyrelsen skulle bemyndigas att beställa en ny tåg färja. Kostnaden angavs till 25 mkr. Riksdagen biföll propositionen.

Förberedande projektering pågår men har hittills försvärats av att de samseglande förvaltningarnas inställning ännu icke kunnat definitivt inhämtas. Styrelsen hoppas dock att kunna beställa den nya färjan före utgången av budgetåret 1961/62. I planen för investeringarna nämnda budgetår har upptagits 5 mkr. till förskottslikvid vid beställningen.

7. Biltrafik

	Ing. behålln.	Anslag	Utgift
1960/61	495 000	12 500 000	18 207 000
1961/62	¹ (— 5 212 000)	13 000 000	15 700 000*
1962/63 styrelsen	² (— 2 700 000)	20 000 000	20 000 000*
dep. ch.	² (— 2 700 000)	19 000 000	19 000 000*

* Preliminärt belopp.

¹ Underskottet har täckts genom en permanent förstärkning från dispositionsanslaget.² Underskottet förutsättes bli täckt genom en permanent förstärkning från dispositionsanslaget.

I följande sammanställning lämnas en redogörelse för faktisk resp. beräknad medelsförbrukning under budgetåren 1960/61—1962/63 med fördelning efter objektgrupper.

	Faktisk utgift 1960/61	Beräknad utgift 1961/62 tusental kronor	1962/63
Garage och verkstäder	1 166	3 700	5 200
Bilmateriel	16 856	12 000	14 800
Förvärv av billinjer	185	—	—
Summa	18 207	15 700	20 000

Rörande de under anslaget upptagna objektgrupperna har styrelsen lämnat följande redogörelse.

Garage och verkstäder

Arbetena på anläggningen i Råsta inom Solna beräknas att under budgetåret 1961/62 draga en medelsförbrukning av 3 mkr. och under budgetåret 1962/63 4,5 mkr. Sistnämnda budgetår tillkommer för övriga i tidigare petitaskrivelser anmälda arbeten 0,5 mkr. Som enda nya arbete för budgetåret 1962/63 upptages ombyggnad av verkstaden i Enebyberg för en totalkostnad av omkring 150 000 kr.

Bilmateriel

I petita hösten 1960 angav styrelsen förnyelsebehovet av statens järnvägars busspark till omkring 130 bussar vid en ekonomisk livslängd av i medeltal 12 år. I investeringsplanen för budgetåret 1962/63 räknas med detta grundbehov för nyanskaffning, vartill får läggas ett 25-tal bussar för ersättningstrafik och ett 20-tal bussar inom Stockholmsområdet för ökad förortstrafik och arlandatrafiken. Totalkostnaden kan anslås till 14,5 mkr. Härtill kommer anskaffning av tio lastbilar, vilka skall ersätta slopningsmässiga vagnar som användes på linjer, där SJ biltrafik ombesörjer godstrafik som komplement till busstrafiken. Totalkostnaden för dessa tio vagnar uppgår till ca 0,3 mkr.

8. Försvarsberedskap vid statens järnvägar

	Ing. behålln.	Anslag	Utgift
1960/61	13 000	2 300 000	2 110 000
1961/62	203 000	3 000 000	3 000 000*
1962/63 styrelsen	203 000	6 000 000	6 200 000*
dep. ch.	203 000	4 400 000	4 600 000*

* Preliminärt belopp.

I två särskilda skrivelser den 3 november 1961 har järnvägsstyrelsen redovisat de planerade investeringarna för försvarsberedskapsändamål. Med hänsyn till skrivelsernas art torde någon redogörelse för innehållet icke böra lämnas till statsrådsprotokollet. Skrivelserna torde få bringas till riksdagens kännedom i samband med att handlingarna i ärendet ställes till vederbörande utskotts förfogande.

Styrelsen hemställer, att för avskrivning av investeringarna för försvarsberedskap måtte anvisas ett anslag å driftbudgeten av 6 mkr.

9. Inventarier m. m.

	Ing. behålln.	Anslag	Utgift
1960/61	280 000	8 300 000	8 695 000
1961/62	¹ (— 115 000)	9 000 000	9 000 000*
1962/63 styrelsen	—	10 000 000	10 000 000*
dep. ch.	—	9 000 000	9 000 000*

* Preliminärt belopp.

¹ Underskottet har täckts genom en permanent förstärkning från dispositionsanslaget.

Inventarieanslaget användes till att anskaffa sådana för driftens olika grenar erforderliga inventarier, som enligt gällande bokföringsprinciper skall avskrivas under en längre följd av år. Förutom normal återanskaffning av slopningsmässiga inventarier ställer den av ekonomiska och drifttekniska skäl betingade upprustningen av statens järnvägars stora inventariestock alljämt betydande krav på anskaffning av inventarier, särskilt av verkstadsmaskiner, snöröjningsmaskiner, revisionsvagnar för eldriften samt transportfordon för ban- och trafiktjänsten. Medelsförbrukningen för angivna ändamål beräknas under budgetåret 1962/63 uppgå till 10 mkr.

10. Nyteckning av aktier i EUROFIMA

I proposition nr 211 till 1955 års riksdag föreslogs, att riksdagen skulle godkänna Sveriges anslutning till konventionen rörande bildandet av EUROFIMA, Société européenne pour le financement de matériel ferroviaire, europeiskt bolag för finansiering av järnvägsmateriel, samt tilläggsprotokollet till denna konvention. Det förutsattes, att SJ skulle få tillstånd att med anlitande av medel från statens järnvägars dispositionsanslag förvärva aktier i ifrågavarande bolag för 1 milj. schweiziska francs, motsvarande ca 1,2 mkr. Riksdagen lämnade det begärda medgivandet. Sveriges andel är 2 % av aktiekapitalet, 50 milj. schweiziska francs, och utgör det minimibelopp

som erfordras för representation i bolagets styrelse. Vid ordinarie bolagsstämma i Basel den 13 juni 1961 har de befullmäktigade företrädarna för EUROFIMAS aktieägare i princip beslutat att höja aktiekapitalet till 100 milj. francs.

Statens järnvägar har hittills icke utnyttjat bolagets kreditmöjligheter och något omedelbart behov att göra det föreligger icke heller. Vid ett framtida behov av den stora koncentrerade kapitalinsats som skulle bli aktuell, om den rullande materielen skulle utrustas med automatiska koppel, kan det dock tänkas bli förmånligt att utnyttja bolagets kreditmöjligheter. En sådan övergång kommer nämligen att kräva en kapitalinsats av flera hundra mkr. under sannolikt kort tid. Då järnvägsstyrelsen anser, att det i ett sådant läge är av väsentlig betydelse att genom representation i bolagets styrelse kunna aktivt deltaga i bolagets verksamhet, kan det enligt styrelsens mening vara motiverat för statens järnvägar att fortfarande vara representerad i bolagets styrelse. Ett villkor härför är att styrelsen kan deltaga i nyemissionen och teckna 1 milj. schweiziska francs, varigenom andelen av aktiekapitalet förblir 2 % och därmed rätten till representation i styrelsen kvarstår. Ett annat skäl för deltagande i nyteckningen är att motsatsen skulle kunna betraktas som ett avsteg från den i olika sammanhang eftersträfvade och deklarerade solidariteten i järnväghänseende länderna emellan samt från den av regeringarna i konventionen uttalade viljan att erbjuda bolaget allt möjligt stöd. Styrelsen hemställer därför att till nyteckning av aktier i EUROFIMA för budgetåret 1962/63 anvisas ett investeringsanslag av 1,2 mkr.

11. Statens järnvägars dispositionsanslag

	Ing. behålln.	Anslag	Aterföring av tillfällig anvisning	Förstärkning av andra an- slags tusental kronor	Egentlig utgift
1960/61	16 851	9 000	14 466	25 327	3 938
1961/62	21 052	15 000	—	32 700	9 400*
1962/63 styrelsen	23 952	5 000	—	—	8 000*
dep. ch.	23 952	6 000	—	—	6 000*

* Preliminärt belopp.

¹ Beloppet avser tillfällig förstärkning av anslaget Bana och byggnader.

² Beloppet avser permanent förstärkning av anslagen Biltrafik (5 212 000 kr.) och Inventarier m. m. (115 000 kr.)

³ Beloppet avser permanent förstärkning av anslaget Biltrafik.

En förutbedömning av behovet av medel å ifrågavarande anslag är enligt styrelsen mycket vanskelig på grund av anslagets speciella karaktär. För nästa budgetår uppskattar styrelsen medelsåtgången till 8 mkr. I beloppet ingår 3 250 000 kr. till lån åt Stockholm-Nynäs järnvägsaktiebolag för elektrifiering av dess järnvägslinje. Med hänsyn till ovissheten om medelsförbrukningen och betydelsen av att på anslaget finns en medelsreserv för finansiering av oförutsedda arbeten och förstärkning av andra anslag äskar järnvägsstyrelsen för budgetåret 1962/63 ett nytt anslag av 5 mkr.

Styrelsen har lämnat en specificerad redogörelse för dispositionsanslagets användning under budgetåret 1960/61. Redogörelsen torde få bringas till riksdagens kännedom i samband med att handlingarna i ärendet ställas till vederbörande utskotts förfogande.

Yttrande

Arbetsmarknadsstyrelsen har avgivit det utlåtande, som redovisats under postverkets fond.

Departementschefen

Såsom redovisats i det föregående har järnvägsstyrelsen utarbetat planer för statens järnvägars investeringar för tiden fram till år 1980 vid olika alternativ ifråga om trafikutvecklingen. Dessa planer innebär för de närmaste åren investeringar av storleksordningen 350 mkr. per år. Enligt min mening är det synnerligen värdefullt att sådana undersökningar rörande investeringsbehovet under en längre tidsperiod verkställas och successivt följes upp. Härigenom vidgas möjligheterna till en rationell bedömning vid den avvägning av de olika investeringsbehoven i samhället som statsmakterna fortlöpande måste göra. Beträffande de framlagda planerna för järnvägsinvesteringarna under den närmaste 20-årsperioden kan i detta sammanhang ställning ej tas till mer än investeringarna under nästa budgetår.

För innevarande budgetår är investeringsramen för statens järnvägar fastställd till 326 mkr. Järnvägsstyrelsen har icke ifrågasatt någon ändring härav.

För nästa budgetår föreslår styrelsen en medelsförbrukning om 348 mkr. i vad avser de ram begränsade investeringarna och 1,2 mkr. vid sidan av ramen samt äskar en total anslagssumma av 336,8 mkr. Såsom jag i investeringsplanen för kommunikationsverken anför, har jag ansett mig böra för statens järnvägar tillstyrka en investeringsram av 315 mkr., innebärande en minskning i förhållande till innevarande budgetår med 11 mkr. Avvägningen mellan olika anslag inom den av mig förordade ramen har gjorts efter samråd under hand med järnvägsstyrelsen. I följande sammanställning visas hur fördelningen utfallit på de ram begränsade anslagen.

	1960/61 Utfall	1961/62 Beräknat miljoner kronor	1962/63 Styrelsen	Dep. ch.
Bana och byggnader.....	95,8	100,6	105,2	98,5
Nybyggnad och ombyggnad av järnvägslinjer.....	2,7	9,5	16,9	16,9
Elektriska anläggningar.....	41,8	42,0	43,0	40,0
Rullande materiel och sjöfartsma- teriel.....	137,7	136,8	138,7	121,0
Biltrafik.....	18,2	15,7	20,0	19,0
Övriga anslag.....	14,7	21,4	24,2	19,6
Summa	310,9	326,0	348,0	315,0

I förhållande till medelsförbrukningen för innevarande budgetår beräknas den största förändringen på anslaget Rullande materiel och sjöfartsmateriel, som minskar med ca 16 mkr. Ökningar redovisas däremot på anslagen Nybyggnad och ombyggnad av järnvägslinjer och Biltrafik. Vidare upptages smärre minskningar på bl. a. anslagen Bana och byggnader och Elektriska anläggningar.

Av den förordade medelsförbrukningen avser en icke obetydlig del den pågående upprustningen av malmbanan samt den nya järnvägen till Svappavaara, som beslöts vid föregående års riksdag. Bland de olika projekten i järnvägsstyrelsens investeringsplaner må nämnas utbyggnad av fjärrblosseringssystem på bl. a. linjerna Göteborg—Halmstad och Luleå—Gällivare samt dubbelspårsarbeten på bl. a. sträckan Katrineholm—Åby och fortsatta sådana arbeten på norra stambanan. I fråga om större husbyggnader upptager planen bl. a. ett nytt godsmagasin i Halmstad och en tillbyggnad till godsmagasinet i Norrköping. I detta sammanhang vill jag framhålla att godsmagasinen i Göteborg och Gävle, vilka upptagits i tidigare års investeringsplaner men ännu ej påbörjats, nu redovisas i väsentligt annat utförande än då de ursprungligen anmäldes. Kostnaderna för dessa anläggningar anges nu av järnvägsstyrelsen till 25 respektive 5,5 mkr. I fråga om rullande materiel räknar järnvägsstyrelsen med nybeställningar av bl. a. ellok för malmtransporter, ytterligare ett antal s. k. paprikatåg, en ny typ av kafévagnar samt olika slag av specialvagnar för godstransporter.

Jag har ej i princip något att erinra mot styrelsens investeringsplan, ehuru mitt förslag till medelsförbrukningsram innebär att vissa arbeten och anskaffningar torde få senareläggas.

Beträffande försvarsberedskapsanslaget vill jag anmäla, att i den beräknade medelsförbrukningen ingår medel för påbörjande av ombyggnad till normalspår av en viss smalspårig järnvägslinje. Ifrågavarande ombyggnad, som totalt torde kosta 2 mkr., är helt motiverad av försvarsberedskapsskäl.

Järnvägsstyrelsen har föreslagit ett särskilt anslag för nyteckning av aktier i det europeiska bolaget för finansiering av järnvägsmateriel EURO-FIMA. Jag tillstyrker i princip styrelsens förslag. Enligt min mening bör dock, i likhet med vad som skedde vid den ursprungliga aktieteckningen i bolaget, erforderliga medel bestridas från dispositionsanslaget och således ingå i de ramreglerade investeringarna.

De anslag som blir erforderliga under budgetåret 1962/63 har, under hänsynstagande bl. a. till de förutsatta behållningarna vid ingången av budgetåret, beräknats på grundval av de i föregående sammanställning upptagna medelsförbrukningsuppgifterna och uppgår sammanlagt till 305,7 mkr.

I enlighet med vad järnvägsstyrelsen föreslagit förordar jag, att för investeringen å bandelen Forshem—Gårdsjö ett motsvarande avskrivningsanslag eller 3,4 mkr. anvisas på driftbudgeten. De föreslagna investeringarna för försvarsberedskap, för vilka upptagits anslag om 4,4 mkr., bör som vanligt avskrivas. Chefen för finansdepartementet tillstyrker i annat sammanhang denna dag, att ett avskrivningsanslag om 7,8 mkr. anvisas på driftbudgeten för nästa budgetår.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1962/63 under statens järnvägars fond
anvisa följande investeringsanslag, nämligen

1. Bana och byggnader	96 600 000 kr.
2. Nybyggnad och ombyggnad av järnvägs- linjer	16 600 000 »
3. Elektriska anläggningar	33 300 000 »
4. Rullande materiel och sjöfartsmateriel ..	120 800 000 »
5. Biltrafik	19 000 000 »
6. Försvarsberedskap vid statens järnvägar	4 400 000 »
7. Inventarier m. m.	9 000 000 »
8. Statens järnvägars dispositionsanslag ..	6 000 000 »

[71] D. Statens vattenfallsverk

Av balansräkningen per den 30 juni 1961 för statens vattenfallsverks fond framgår, att verkets tillgångar uppgår till sammanlagt 5 093,9 mkr., varav 4 745,3 mkr. belöper på naturtillgångar och anläggningar, 133,1 mkr. på inventarier och förråd samt återstoden på poster av finansiell natur.

Kapitalbehållningen inklusive balanserade överskottsmedel uppgår till 3 936,2 mkr. Under budgetåret 1960/61 har behållningen ökat med 306,0 mkr.

Överskottet i procent av det i medeltal disponerade kapitalet var 5,4 under budgetåret 1960/61 mot 3,9 under budgetåret 1959/60.

Vattenfallsstyrelsen

I skrivelse den 31 augusti 1961 har vattenfallsstyrelsen hemställt om anslag till kraftstationer och regleringsföretag för budgetåret 1962/63. Styrelsen har därjämte i särskilda skrivelser den 15 september 1961 och den 31 augusti 1961 hemställt om anslag för nästa budgetår till distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk resp. om anslag av finansiell och speciell natur.

1. Kraftförsörjningen

Under budgetåret 1960/61 uppgick nederbörden i hela landet till 125 % av normal nederbörd. Norrland erhöll 128 %, Svealand 139 % och Götaland 113 % av normalvärdet. Till följd av det betydande nederbördsöverskottet blev också tillrinningen i de kraftproducerande älvarna större än normalt. Inom det statliga kraftsystemet var emellertid läget ur kraftförsörjnings-synpunkt dåligt i början av budgetåret. Magasinsfyllnaden i speciellt Luleälven och Indalsälven blev låg på grund av liten vårflood. Höstmånadernas rikliga nederbörd medförde visserligen stora tillrinningar, men mycket av vattnet kom nedanför magasinerna. Efter kalenderårsskiftet förbättrades emellertid vattensituationen väsentligt, så att för hela budgetåret 1960/61 tillrinningen kom upp till 116 % av normalvärdet och magasinerna vid slutet av budgetåret uppnådde en fyllnadsgrad av 90 %, vilket överstiger det högsta värde, som förekom vid samma tid på året under 1950-talet.

Av styrelsen lämnade uppgifter angående det statliga kraftsystemets produktion och belastning under de senaste budgetåren utvisar, att primabelastningen ökade under budgetåret 1960/61 med 145 MkWh till 14 605 MkWh. Produktionen av egen värmekraft minskade från 1 022 MkWh 1959/60 till 438 MkWh 1960/61 medan tillfälligt inköpt kraft minskade från 1 668 MkWh 1959/60 till 776 MkWh 1960/61.

Ökningen av primabelastningen under budgetåret 1960/61 om 145 MkWh är den minsta ökning som förekommit under den sista tioårsperioden. Denna utveckling var i viss mån väntad, då den exceptionella belastningsökning under budgetåret 1959/60, som blev resultatet av de onormala vattenförhållandena då, till stor del utgjordes av tillfälliga leveranser av stödkraft. Under budgetåret 1960/61 blev emellertid dessutom energileveranserna till anslutna förbrukare med egen vattenkraft av betydligt mindre omfattning än normalt på grund av den goda vattentillgången. De egna värmekraftanläggningarna behövde utnyttjas endast i måttlig utsträckning och till stor del endast för export. De sekunda leveranserna var av stor omfattning. Av dem gick 390 MkWh och 360 MkWh som export till Finland resp. Danmark.

Under budgetåret 1960/61 färdigställdes endast en statlig vattenkraftstation, nämligen Stensele med en produktionsförmåga av ca 200 MkWh i medeltal per år. Utbyggnadsgraden¹ för vattenkraft kom under budgetåret att utgöra 107 % räknat relativt den verkliga belastningen. Under våren 1961 togs det andra aggregatet i Stenungsunds ångkraftstation i drift.

Ökningen av de kontraktsbundna leveranserna uppgick till 5,2 % under år 1960, vilket är ungefär samma värde som föregående år men en procentenhet lägre än vad som förutsatts i den långtidsprognos, som ligger till grund för utbyggnadsprogrammet. Försäljningen till de direkta industriabonnenterna ökade med 5,3 %, varvid anmärkningsvärt hög ökning, ca 11 %, kan noteras för grupperna metall- och verkstadsindustri samt övrig industri. En stor nedgång noteras inom kemisk industri, främst orsakad av bortfallet av Svenska Skifferoljebolagets förbrukning för oljeutvinning enligt Ljungströmsmetoden.

Leveranserna till gruppen kraftföretag ökade under 1960 med 4,8 %. Den relativt måttliga ökningen sammanhänger med de speciella vattenförhållandena, som utmärker de två senaste åren och vilka medförde, att från 1959 till 1960 dels leveranserna till de regionala kraftföretagen avsevärt minskade, dels leveranserna till diverse kraftföretag ökade endast obetydligt. Under åren 1958 och 1959 var uppgången av vattenfallsstyrelsens direkta leveranser till detaljförbrukare liten. En återhämtning skedde under 1960, då ökningen uppgick till nära 13 %. Samma variationer för detaljdistributionen återspeglas i en betydande ökning av leveranserna till övriga återdistributörer.

Elkonsumtionen i hela landet uppgick under 1960 till 32 470 MkWh, vilket innebär en ökning jämfört med närmast föregående år med 2 750 MkWh eller 9 %. Ökningen var sålunda icke oväsentligt större än den av centrala driftledningen (CDL) år 1959 upprättade prognosen, vilken förutsatte en genomsnittlig ökning med 2 400 MkWh eller 6,4 % per år under perioden 1958—1965. Ökningen under 1959 uppgick till endast 1 280 MkWh eller 4,5 % varför en betydande återhämtning skett.

Under våren 1961 har utvecklingen av landets elkonsumtion varit före-

¹ Utbyggnadsgrad avser förhållandet mellan genomsnittliga vattenkrafttillgången i kilowatttimmar per år och belastningen i kilowatttimmar per år på grund av obligatoriska leveranser.

mål för en ny ingående undersökning inom CDL. Härvid har prognostiden utsträckts till år 1970 med 1960 som basår. Rörande denna prognos anför vattenfallsstyrelsen.

Prognosen för industrins elförbrukning har baserats på en enkät till ca 650 industriföretag varjämte utvecklingen diskuterats med experter och branschorganisationer. Totalt beräknas elkonsumtionen inom industrin öka med 5,5 % per år under 10-årsperioden 1960—1970. Under de första fem åren av 1960-talet bedömes ökningen till 6,5 % per år, vilket innebär, att utvecklingen under 5-årsperioden därefter blir betydligt mattare, nämligen motsvarande ökning med endast 4,5 % per år. Orsaken till den relativa avmattningen under senare delen av 1960-talet är att betydande utvidgningar kommer till stånd under den första 5-årsperioden inom såväl massa- och pappersindustrin som gruvindustrin (speciellt inom de lappländska gruvfälten). En lika omfattande industriutbyggnad under decenniets senare hälft anses icke sannolik. Att industrins elbehov icke förutses öka mer än som antytts är delvis en följd av dagens låga oljepriser, vilka på många håll väntas bli bestående under en längre tid. En tendens till övergång från elenergi till olja för tillgodoseende av industriella värmebehov har redan kunnat förmärkas.

Bedömningen av elbehovens utveckling inom samfärdseln är huvudsakligen baserad på en prognos beträffande statens järnvägars elbehov fram till år 1970. Man väntar en ökning av godstrafiken exkl. malmtrafiken med 1,8 % per år under 1960-talet. Malmtransporterna förutsättes stiga från 16,5 milj. ton år 1960 till 25,2 milj. ton år 1970. Däremot räknas för 1960-talets första hälft med en nedgång i persontrafiken med ca 1 % per år och för tiden därefter med ungefär konstant nivå. Dessa förutsättningar ger en utveckling motsvarande 1,7 % årlig ökning av elförbrukningen under 1960-talet. Elbehoven inom övrig samfärdsl väntas stiga något snabbare, och resulterande ökning för hela gruppen har förutsatts uppgå till 1,8 % per år.

Elbehovens utveckling inom detaljdistributionen har bedömts mot bakgrunden av bl. a. befolkningstillväxt, bostadsbestånd och bostadsbyggande. Vidare har den verkliga utvecklingen av elkonsumtionen inom ett antal städer analyserats, och även för jordbrukets del har en speciell utredning utförts. Resultatet av dessa undersökningar visar, att den ökning med 10 % per år, som förekommit från tiden före andra världskriget till 1950-talets början, icke väntas fortsätta. För 1960-talet kan man räkna med en ökningstakt av 7,2 % per år, vilket är en procentenhet lägre än under 1950-talet.

Enligt den gjorda utredningen väntas sålunda de totala elbehovens utveckling under 1960-talet motsvara en årlig ökning med 5,9 % eller 2 480 MkWh per år. Ökningen 1960—65 beräknas till 6,4 % eller 2 300 MkWh per år.

Även utvecklingen av vattenfallsverkets kraftavsättning har undersökts ingående. Den väntade kraftförsäljningen åren 1965, 1967 och 1970 har studerats, varvid dock resultatet för år 1970 tills vidare får betraktas som preliminärt. Styrelsen anför härom.

Med år 1960 som basår förutses vattenfallsstyrelsens leveranser till de direkta industriabonnenterna öka med 7,3 % per år till 1965 och med 6,6 % per år under hela 10-årsperioden. Till denna stora uppgång bidrager i första hand gruvindustrin med en ökning om 8 % per år under 1960-talet, till stor

del härrörande från utvidgning av verksamheten vid de lappländska gruvorna. Men även den kemiska industrin utvisar samma höga ökningstal, 8 % per år fram till 1970, beroende på tillkomsten av kraftslukande petrokemiska anläggningar i Stenungsund. Styrelsens leveranser till metall- och verkstadsindustrin beräknas stiga med 7,5 % per år, trots att vissa hithörande abonnenter kommer att verkställa en betydande utbyggnad av egen vattenkraft under prognostiden. För massa- och pappersindustrin beräknas ökningen stanna vid 5 % per år, beroende på att flera av abonnenterna erhåller nya egna produktionsresurser. Den lägsta utvecklingstakten uppvisar prognosen för gruppen jord- och stenindustri, för vilken förutses en ökning av elbehovet med 4 % per år.

Vattenfallsstyrelsens leveranser till gruppen samfärdsel går huvudsakligen till de elektrifierade statsbanorna, för vilka en särskild prognos i fråga om elbehoven fram till år 1970 genomförts. Ökningen beräknas i nämnda prognos till 1,8 % per år under 1960-talet. Då vattenfallsstyrelsen svarar för leveransen till den mest expansiva delen, malmbanan, har styrelsens totala leveranser för samfärdselbehov bedömts öka med 2 % per år under hela prognostiden.

Leveranserna till gruppen kraftföretag, som består av dels regionala kraftföretag, dels lokala distributionsföretag i städer och samhällen och på landsbygden, har beräknats med beaktande av dessa företags beslutade och planerade utbyggnader av egen vatten- och värmekraft. Som resultat har erhållits en ökning med 6,6 % per år under 10-årsperioden fram till 1970 med begränsning till 5,7 % per år under första hälften därav.

Leveranserna till vattenfallsstyrelsens direkta detaljabonnenter har under efterkrigstiden ökat speciellt hastigt på grund av att en del lokala distributionsföretags verksamhet successivt övertagits och åtföljande upprustning av näten möjliggjort utvidgad elkraftanvändning. Enligt den nya prognosen räknas med en ökning under 1960-talet av 8,5 % per år, vilket är baserat på motsvarande förutsägelser för landets hela detaljdistribution jämte ett fortsatt övertagande av distributionsföretag i något mindre omfattning än tidigare.

Totalt innebär den nya prognosen, att vattenfallsstyrelsens kraftförsäljning år 1965 skulle uppgå till 19 600 MkWh, år 1967 till 22 100 MkWh och år 1970 till 26 500 MkWh. Detta innebär för år 1965 överensstämmelse med den utvecklingsbedömning, som år 1960 lades till grund för utbyggnadsprogrammet.

Vattenfallsverkets verkliga andel av landets totala elförbrukning för obligatoriska ändamål är enligt styrelsen avsevärt beroende av vattenförhållandena, därför att åtskilliga abonnenter har egna vattenkraftanläggningar. De prognosvärden för åren 1965, 1967 och 1970, som angivits, avser normal vattentillgång vid abonnenternas anläggningar, och analoga värden behövs för mellanliggande år för härledning av torrårsbalanser m. m. För tiden fram till år 1965 har därför interpolerats med utgångspunkt från verklig belastning under år 1958, vilket någorlunda hade normala vattenförhållanden, och ej belastningen under 1960, som närmast var ett våtår. För perioden 1958—1965 blir ökningen då 950 MkWh per år, vilket överensstämmer med vad som lagts till grund för utbyggnadsbedömningen de senaste två åren. För perioderna 1965—1967 och 1967—1970 ger angivna prognosvärden årliga öknings om 1 250 resp. 1 470 MkWh.

2. Pågående och beslutade kraftstationsutbyggnader

Vattenfallsstyrelsen upplyser, att arbetena med beslutade vattenkraftstationer och regleringar i stort sett pågår enligt tidigare planer. En del smärre förskjutningar har dock inträtt. Sålunda har det visat sig möjligt att på en gång och med viss kostnadsminskning som konsekvens ordna full dämning vid Messaure, så att den tidigare förutsatta driften av stationen med reducerad fallhöjd under ett år bortfaller. För Letsi har en senareläggning av idrifttagandet visat sig lämplig med hänsyn till den långa tid, som erfordras för upptagande av dämningen.

Under budgetåret 1961/62 beräknar styrelsen, att Stalon i Ångermanälven, Vargfors i Skellefte älv, Porsi i Lule älv och Tuggen i Ume älv blir driftklara. Sistnämnda station kommer dock att drivas med reducerad dämning under de första sex månaderna. Ett betydande krafttillskott erhålles under budgetåret 1962/63, då Laxede och Messaure i Lule älv samt Rusfors i Ume älv förutses bli tagna i drift. Under budgetåret 1963/64 beräknas Gardikfors i Ume älvs övre del bli färdigställd. Under budgetåret 1964/65 skall Gallejaure i Skellefte älv tagas i drift. Under det påföljande budgetåret 1965/66 avses Letsi i Lilla Lule älv tillkomma, dock efter förenämnda senareläggning först under budgetårets andra hälft. Under sistnämnda budgetår beräknas jämväl tredje aggregatet i Stenungsund bli driftklart. Den senast beslutade vattenkraftstationen, Ajaure i Ume älv, kommer enligt planerna att färdigställas till hösten 1966.

Utbyggnaden av Ågesta kraftvärmeverk fortgår enligt tidigare redovisade planer med sikte på idrifttagning under år 1963.

3. Utbyggnadsprogrammet

Med de utbyggnader för vatten- och värmekraft, som redan beslutats, samt om belastningsökningen håller sig inom de redovisade prognosvärdena, kommer enligt vattenfallsstyrelsen möjligheterna att tillgodose belastningen i händelse av exceptionella torrårsförhållanden att bli tillfredsställande fram till budgetåret 1966/67 och till och med något gynnsammare än vad som förutsattes hösten 1960.

I följande tabell redovisas väntad belastning under budgetåren 1962/63—1967/68 och resurserna för att tillgodose den i händelse av exceptionella torrårsförhållanden, varvid dessa liksom tidigare förutsatts karakteriserade av att möjlig vattenkraftproduktion uppgår till 85 % av genomsnittsvärdet.

Torrårsbalans för statens vattenfallsverk

1962/63 1963/64 1964/65 1965/66 1966/67 1967/68
miljoner kilowattimmar

Belastning

prima belastning enligt normal- årsprognosen	17 250	18 200	19 150	20 200	21 450	22 900
tillkommande prima belastning vid exceptionella torrårsför- hållanden	450	500	500	500	500	500
oundvikliga överskottsleveran- ser	1 100	1 100	1 100	1 100	1 200	900
Summa belastning	18 800	19 800	20 750	21 800	23 150	24 300

Krafttillgång

från befintliga och beslutade vattenkraftanläggningar inkl. förutsatta regleringar.....	16 600	17 600	18 100	18 700	19 800	20 500
från egna befintliga och beslu- tade värmekraftanläggningar	1 700	1 700	1 850	2 400	2 650	2 950
möjliga kraftinköp från andra företag inkl. import	700	700	850	850	850	850
Summa tillgång	19 000	20 000	20 800	21 950	23 300	24 300

Brist (—) resp. överskott (+).	+ 200	+ 200	+ 50	+ 150	+ 150	± 0
Utbyggnadsgrad för vatten- kraften, procent	113	113	111	109	108	106

Förbättringen för budgetåren 1962/63 och 1963/64 relativt den beräkning, som redovisades i 1961 års statsverksproposition är till någon del en följd av en statistisk omläggning för en abonnent men beror väsentligen liksom de högre utbyggnadsgraderna på den omedelbara fulla dämningen vid Messaure, vilken ändring dock icke medför någon merkostnad utan tvärtom besparing. För budgetåret 1964/65 sammanhänger förbättringen med att möjlig import ökar till följd av en beslutad ny 130 kV förbindelse mellan Sverige och Danmark.

För budgetåret 1965/66 åter förutser styrelsen sämre balans och lägre utbyggnadsgrad än för ett år sedan beroende på att större belastningsökning och inverkan av senareläggningen av Letsi överväger relativt de förstärkta resurserna för import. Budgetåret 1966/67 beräknas utbyggnadsgraden sjunka ytterligare något, till 108 %, och vattenfallsstyrelsen räknar för tiden därefter enligt sitt långtidsprogram med en fortsatt kontinuerlig sänkning av utbyggnadsgraden. Förändringen under 1960-talet torde dock bli relativt begränsad på grund av de billiga vattenkraftutbyggnader, företrä-

desvis i Lule älv, som fortfarande står till förfogande. Denna långsamma utveckling torde vara önskvärd även med hänsyn till sysselsättningen i Norrland, som vad styrelsens anläggningsverksamhet beträffar redan därvid beräknas efter innevarande budgetår nedgå till icke oväsentligt lägre nivå än under den senaste tiden.

Enligt vattenfallsstyrelsens mening bör redan beslutade anläggningar byggas ut i takt med gällande arbetsplaner.

Belastningsökningen åren 1965—1967 har enligt tidigare redovisad prognos beräknats till 1 250 MkWh för att senare bli ännu något större. För tillgodoseende av nämnda ökade efterfrågan erfordras enligt vattenfallsstyrelsen ett produktionstillskott till budgetåret 1967/68. Jämförande kalkyler har visat, att även om bränslepriset förutsättes så lågt som 7 kr. per milj. kilogramkalorier, utbyggnad av Seitevare i Lilla Lule älv är ekonomiskt fördelaktigare än värmekraftutbyggnad. En bidragande orsak här till är, att Seitevare-anläggningen är kombinerad med långtidsregleringsmagasinet i sjön Tjaktjajaure, medelst vilket ernås en betydande utökning och förädling av kraftproduktionen jämväl i alla nedanför i vattendraget ligande kraftstationer. Seitevare beräknas i och för sig ge ett genomsnittligt produktionstillskott av 700 MkWh per år vid fullständig reglering av Tjaktjajaure. Denna reglering ger dessutom en produktionsökning om sammanlagt 500 MkWh per år i andra stationer. För att Seitevare skall kunna vara klar till hösten 1967, erfordras begynnelseanslag för budgetåret 1962/63.

Styrelsen meddelar, att nästa stora värmekrafttillskott behövs enligt nu föreliggande belastningsprognos och med hänsyn till beslutade och föreslagna utbyggnadsåtgärder tidigast under budgetåret 1968/69.

Den förra året ifrågasatta förnyelsen av viss äldre utrustning i Västerås ångkraftstation i samband med fortsatt och utökad värmeleverans till Västerås stad är icke längre aktuell, emedan staden kommer att tillgodose sitt behov av värme och elkraft medelst egna utbyggnader.

Inom programmet för atomenergianläggningar är ett avgörande beträffande uppförande av Marvikens kraftstation aktuellt. För läget och vattenfallsstyrelsens inställning härutinnan samt för konsekvenserna i fråga om medelsförbrukning och anslagsbehov av ett ifrågakommande ställningstagande redogöres närmare i det efterföljande under avsnittet atomenergianläggningar.

Styrelsen anför, att så länge Bodensforsarna i Luleälven icke är utbyggda medför förhållandena i älvens nedre lopp restriktioner för utnyttjandet av genomförda, beslutade och planerade sjöregleringar inom flodområdet. Detta beror på de extra vattenföringsvariationernas inverkan på flottning, trafik och andra motstående intressen. En betydande del av dessa restriktioner kan elimineras medelst en damm över älven vid Boden. Vinsten i fråga om elproduktion motiverar utförande av en sådan enbart för angivna ändamål. Dammen skall därvid placeras vid det förutsedda läget för den översta av de två kraftstationer, som beräknas vara erforderliga för att helt utnyttja naturkraften i Bodensforsarna. Den stationen synes emellertid bli förhål-

landevis dyr, och det kan dröja innan den blir utförd. På grund därav är det tveksamt, i vilken omfattning dammen redan från början skall utföras med tanke på den framtida funktionen som kraftstationsdamm eller ges ett enklare och billigare utförande. Vattenfallsstyrelsen anser, att dammen under alla förhållanden bör komma till utförande med påbörjande under budgetåret 1962/63 och har medräknat belopp härför i medelsförbrukning och anslag för regleringsföretag. Tidpunkten motiveras av att för arbetet bör utnyttjas den byggnadsorganisation, som nu finnes för Laxede kraftstation och friställes vid sistnämnda anläggnings färdigställande. Ytterligare undersökningar erfordras emellertid, innan val mellan olika alternativ kan träffas och någorlunda noggrann totalkostnad kan anges.

4. Medelsförbrukningen under budgetåren 1960/61—1962/63

Den för de ramreglerade investeringarna under *budgetåret 1960/61* föreskrivna gränsen var 450 mkr. Medelsförbrukningen under budgetåret blev 442,3 mkr., innebärande ett underskridande av rambeloppet med 7,7 mkr. Avvikelsen är resultatet av förskjutningar i båda riktningarna relativt kalkylerna under sommaren 1960, men kan enligt styrelsen i huvudsak förklaras av att ett förutsett lånetillskott om 6 mkr. till Bergeforsens kraftaktiebolag bortföll, därför att vattendomstolens ställningstagande till fiskeersättningar blev uppskjutet till innevarande budgetår.

Utanför ramen förbrukades 14,7 mkr. för förvaltningsbyggnad för vattenfallsstyrelsen.

För *budgetåret 1961/62* är fastställd ramgräns 440 mkr. Inom vattenfallsstyrelsen verkställd genomgång har givit till resultat, att angivna belopp beräknas räcka trots att nyssnämnda lånetillskott till Bergeforsbolaget tillkommer som oförutsedd post och det med ökat belopp, 9 mkr. Marginalen är dock ytterst knapp och under vissa omständigheter kan ett innehållande av ramen nödvändiggöra orationella omläggningar av arbetena. Inom ramen förutses rätt stora förskjutningar mellan grupperna relativt förra årets redovisning, vilket jämte motsvarande verkliga förändringar under budgetåret 1960/61 gör, att anslaget till kraftstationsbyggnader m. m. förutses bli otillräckligt. Den beräknade bristen är så stor som 9,5 mkr. Styrelsen förutsätter emellertid, att den skall täckas medelst tillskott ur dispositionsanslaget.

Om investeringsmedel skall användas för Marvikens kraftstation, erfordras utökning av ramgränsen.

Utanför de ramreglerade investeringarna beräknar styrelsen en medelsförbrukning av 22,1 mkr. för förvaltningsbyggnaden i Råcksta.

För *budgetåret 1962/63* beräknar styrelsen medelsförbrukningen till 448,5 mkr. för de ramreglerade investeringarna inklusive kostnader för Marvikens kraftstation och till 6,5 mkr. för förvaltningsbyggnaden.

Styrelsen har lämnat följande sammanställningar av de för budgetåren 1959/60 och 1960/61 anvisade anslagen samt de för nästa budgetår äskade.

	1960/61	1961/62	1962/63
	miljoner kronor		
<i>Ramreglerade anslag</i>			
Kraftverksbyggnader m. m.	¹ 269,9	² 249,6	236,0
Atomenergianläggningar ³	¹ 27,1	⁴ 30,0	30,0
Regleringsföretag	22,5	38,0	44,0
Distributionsanläggningar	119,7	109,1	118,6
Diverse anslag	10,4	² 2,5	12,0
Summa	449,6	429,2	440,6

Övriga anslag

Förvaltningsbyggnad för vattenfallsstyrelsen ..	17,0	14,0	6,5
---	------	------	-----

¹ Efter det att 9,1 mkr. av anslagstillskottet överförts till atomenergianläggningar.

² Efter det att anslaget till kraftstationsbyggnader m. m. förstärkts med 9,5 mkr. från dispositionsanslaget.

³ Inklusivt Marvikens kraftstation.

⁴ Härav 10 mkr. äskade å tilläggsstat.

5. Anslagsföreskrifter m. m.

Vattenfallsstyrelsen hemställde hösten 1960, att anslagen till kraftverksbyggnader m. m. och till regleringsföretag skulle sammanslås till ett gemensamt anslag antingen med bibehållande av den förstnämnda rubriken eller kallat kraftverksbyggnader och regleringsföretag. Departementschefen förklarade sig i uttalandet i 1961 års statsverksproposition icke ha funnit skäl att tillstyrka en sådan omläggning. Vattenfallsstyrelsen förnyar nu sin hemställan med hänvisning till att det tidigare åberopade förhållandet, att kraftstationer och sjöregleringar utföres med gemensam damm och att därvid kostnadsuppdeleningen icke är entydig, blir alltmer accentuerat. Det nu framlagda utbyggnadsprogrammet omfattar ytterligare en kombination av angivet slag, nämligen Seitevare kraftstation och Tjaktjajaures reglering.

6. Kraftverksbyggnader m. m.

	Ing. behålln.	Anslag	Utgift
1960/61	11 000 000	279 000 000	
		¹ (— 9 100 000)	268 452 000
1961/62	12 448 000	240 100 000	
		² (+ 9 500 000)	262 000 000*
1962/63 styrelsen	48 000	236 000 000	236 000 000*
dep.ch.	48 000	233 000 000	233 000 000*

* Preliminärt belopp.

¹ Överfört till anslaget Atomenergianläggningar.

² Förutsatt förstärkning från dispositionsanslaget.

Vattenfallsstyrelsen har redovisat följande investeringsprogram för kraftverksbyggnader m. m.

Anläggning	Byggnads- kostnad	Utgift		Beräknad
		Faktisk t. o. m. 30. 6. 1961 tusental kronor	1961/62	
I. Företag, påbörjade före 1. 7. 1961				
Stenungsunds ångkraftstation...	353 000	195 300	31 700	28 700
Storå kraftstation	3 900	3 400	500	—
Järkvissle kraftstation	66 500	68 100	— 1 600	—
Kapitaltillskott till Bergforsens Kraft AB.....	48 500	39 500	9 000	—
Stalons kraftstation.....	105 000	87 500	10 500	4 500
Långbjörns kraftstation	78 000	70 600	4 000	1 400
Lasele kraftstation	78 100	77 500	—	—
Ytterligare aggregat i Forsmo kraftstation	39 800	39 300	500	—
Gardikfors kraftstation.....	58 500	32 400	10 100	13 000
Umluspens kraftstation	73 000	72 200	500	300
Stensele kraftstation	53 500	51 900	1 300	—
Grundfors kraftstation	90 000	86 600	500	2 300
Rusfors kraftstation	55 000	26 400	15 500	11 500
Tuggens kraftstation	76 000	56 700	10 000	6 200
Stornorrfors kraftstation.....	170 600	167 500	1 800	500
Lån till AB Umeforsen	33 200	31 700	1 500	—
Gallejaure kraftstation	130 000	9 900	23 000	38 000
Vargfors kraftstation.....	103 000	88 200	12 000	2 500
Letsi kraftstation.....	200 000	17 000	30 000	41 000
En tredje avloppstunnel i Porjus kraftstation	4 900	3 800	500	600
Messaure kraftstation	275 000	173 300	52 000	43 500
Porsi kraftstation.....	140 000	120 000	15 000	4 500
Laxede kraftstation.....	100 000	57 500	23 000	18 000
Summa I			251 300	216 500
II. Företag, som påbörjas 1961/62				
Ajaure kraftstation	60 000	—	5 000	10 000
Utbetalning till Bjurfors AB för ersättningskraft			7 000	
Utbetalning till Skellefteå stad för ersättningskraft			700	
Kapitalinbetalning för ersätt- ningskraft från Stugun.....			— 2 000	
Summa II			10 700	10 000

Anläggning	Byggnads- kostnad	Utgift		Beräknad
		Faktisk t. o. m. 30. 6. 1961	1961/62	
		tusental	kronor	1962/63
III. <i>Förelag, avsedda att påbörjas</i> <i>1962/63</i>				
Seitevare kraftstation	120 000	—	—	9 500
Totalsumma			262 000	236 000

Styrelsen meddelar följande rörande de i sammanställningen upptagna projekten.

Stenungsunds ångkraftstations första etapp samt Storå och Stensele kraftstationer färdigställdes i huvudsak under budgetåret 1960/61 och blev då tagna i drift, ehuru en del efterarbeten, skaderegleringar och dylikt återstår. För Storå har viss fördyring vållats av att mer omfattande grundläggningsarbeten än enligt förkalkylerna visat sig erforderliga.

Stenungsunds ångkraftstation

För den andra utbyggnadsetappen, omfattande insättning av ett tredje aggregat, har redogörelse lämnats i 1961 års statsverksproposition. Aggregatstorleken föreslogs bli 250 000 kW och den sammanlagda anläggningskostnaden för båda etapperna beräknades till 330 mkr.

I samråd med ifrågakommande tillverkare har numera den vid föreliggande förutsättningar lämpligaste aggregatstorleken fastställts till 275 000 kW. Totala anläggningskostnaden beräknas till följd av denna ändring, allmän kostnadsstegring under det senaste året och en utvidgning av lagringsanordningarna för olja, som befunnits behövlig, stiga till 353 mkr.

Kapitaltillskott till Bergeforsens Kraftaktiebolag

Som nämnts i det föregående erhöles icke den dom beträffande återstående skadeersättningar, som beräknas nödvändiggöra ytterligare delägarelån, under förra budgetåret, utan den väntas i stället komma under innevarande budgetår. Bidraget från vattenfallsstyrelsen beräknas till högre belopp än förra året, därför att vissa upplupna räntor bör medtagas.

Stalons kraftstation

För utbyggnaden har redogörelser lämnats i 1955 och 1957 års statsverkspropositioner. Fallhöjden blir 200 m och utbyggnadsvattenföringen 60 m³ per sekund, maximieffekten 100 000 kW och den genomsnittliga produktionsförmågan 515 M kWh per år. Anläggningskostnaden har beräknats till 105 mkr. vid 1956 års prisnivå. Den slutliga kostnaden torde komma att något understiga det beloppet.

Anläggningsarbetena har fortskridit planenligt, och montagearbetena för

turbin och elektrisk utrustning pågår med sikte på idrifttagning den 1 september 1961.

Gardikfors kraftstation

För denna anläggning har redogörelse lämnats i 1958 års statsverksproposition. Bruttofallhöjden kommer att variera mellan 27 och 39 m. Utbyggnadsvattenföringen blir 150 m³ per sekund, maximieffekten 50 000 kW och den genomsnittliga produktionsförmågan 270 MkWh per år. Anläggningskostnaden har vid 1959 års prisnivå beräknats till 58,5 mkr.

Sprängningsarbetena för kraftstationsintaget har slutförts, och betongkonstruktionerna har utförts till ca 50 %. I maskinsalen, som förlägges helt i berg, är sprängningsarbetena i huvudsak färdiga liksom förstärkningsvalv i maskinsalstaket. Bergarbetena för avloppstunneln har påbörjats, och i avloppskanalen har schaktnings- och sprängningsarbetena fortgått.

Rusfors kraftstation

För denna anläggning har redogörelse lämnats i 1959 års statsverksproposition. Bruttofallhöjden blir 12 m, utbyggnadsvattenföringen 380 m³ per sekund, maximieffekten 40 000 kW och den genomsnittliga produktionsförmågan 200 MkWh per år. Anläggningskostnaden har beräknats till 55 mkr. vid 1957 års prisnivå.

Injektering av berget under betongkonstruktionerna har fortgått, och ca 70 % av arbetet har utförts. Betongarbetena för utskovspartiet är färdiga till ca 70 %. Arbetena med jorddammen har påbörjats. I maskinstationen har sugröret färdigställt, traversväggarna gjutits och montaget av överbyggnaden påbörjats.

Tuggens kraftstation

Redogörelse för utbyggnaden har lämnats i 1957 års statsverksproposition. Bruttofallhöjden blir 25,5 m och utbyggnadsvattenföringen 420 m³ per sekund. Maximieffekten blir därvid 93 000 kW och den genomsnittliga produktionsförmågan 420 MkWh per år. Anläggningskostnaden, som tidigare angivits till 80,0 mkr. vid 1956 års prisnivå, förutses nu bli lägre och stanna vid 76,0 mkr. till följd av uppgörelse om kapitalandel från falldelägare.

Arbetena för vänster jorddamm, anslutningsmuren mot intaget samt utskovspartiet är i huvudsak slutförda. Av höger betongdamm återstår de monoliter, som icke kunnat utföras före omläggningen av vattenframledningen. Intagen är till större delen klara för båda aggregaten. Luckmontaget pågår. I maskinstationen och kontrollbyggnaden är byggnadsarbetena i huvudsak utförda. Inredningsarbeten pågår jämte turbin- och generatormontage. I sänkningskanalen är större delen av schaktningen utförd. Första aggregatet beräknas kunna tagas i drift den 1 november 1961.

Ajaure kraftstation

En närmare redogörelse för utbyggnaden har lämnats i 1961 års statsverksproposition. Fallhöjden blir varierande mellan 46 och 59 m, utbyggnadsvattenföringen 130 m³ per sekund, maximieffekten 83 000 kW och den genomsnittliga produktionsförmågan 335 MkWh per år vid det regleringsstadium, som beräknas råda, då stationen tages i drift. Anläggningskostnaden har preliminärt beräknats till 60 mkr. vid 1960 års prisnivå.

Byggnadsarbetena beräknas bli påbörjade under våren 1962.

Gallejaure kraftstation

För utbyggnaden har närmare redogörelse lämnats i 1959 års statsverksproposition. Nettofallhöjden blir vid full dämning ca 78 m och utbyggnadsvattenföringen i första etappen 140 m³ per sekund. Maximieffekten blir härvid 95 000 kW och den genomsnittliga produktionsförmågan 630 MkWh per år. Anläggningskostnaden har preliminärt beräknats till 130 mkr. vid 1958 års prisnivå.

Arbetena påbörjades under hösten 1960. Tillfartsväg har färdigställts och provisoriska bostäder, förråd, verkstad m. m. har uppförts. För dammar och utskov har schaktningsarbetena påbörjats, och för maskinstationen har en tillfartstunnel färdigsprängts.

Vargfors kraftstation

För utbyggnaden har närmare redogörelse lämnats i 1958 års statsverksproposition. Nettofallhöjden blir vid full dämning 49,0 m och utbyggnadsvattenföringen i första utbyggnadsetappen 140 m³ per sekund. Härvid blir maximieffekten 60 000 kW och den genomsnittliga produktionsförmågan 370 MkWh per år. Anläggningskostnaden, som år 1959 preliminärt angavs till 99 mkr., beräknas nu öka till 103 mkr. Kostnadsökningen föranledes huvudsakligen av att grundförhållandena krävt mer omfattande förstärkningsåtgärder än som ursprungligen förutsågs.

Vid kraftstationen har uppdämning skett till full höjd, och endast smärre byggnadsarbeten återstår. Montagearbetena pågår med sikte på idrifttagning den 1 oktober 1961.

Letsi kraftstation

En närmare redogörelse för utbyggnaden har lämnats i 1959 och 1961 års statsverkspropositioner. Fallhöjden blir 136 m, utbyggnadsvattenföringen 220 m³ per sekund, maximieffekten 250 000 kW och den genomsnittliga produktionsförmågan 1 700 MkWh per år efter genomförandet av planerade sjöregleringar i vattendraget ovanför stationen. Anläggningskostnaden har beräknats till 200 mkr. vid 1960 års prisnivå, vartill kommer andel i gemensamma kostnader för fiske.

Sedan domstolens tillstånd erhållits, har arbetena påbörjats med tillfarts-

vägar och arbetsplatsprovisorier. En permanent bro över älven har påbörjats liksom schaktnings- och sprängningsarbeten för omloppstunnel, tillfartstunnel och avloppstunnel.

Porjus, avloppstunnel 3

Redogörelse för arbetet har lämnats i 1955 och 1959 års statsverkspropositioner. Kostnaden, som vid 1958 års prisnivå beräknades till 4,5 mkr., förutses nu stiga till 4,9 mkr. Kostnadsökningen förorsakas huvudsakligen av den allmänna stegringen av pris- och kostnadsnivån sedan 1958.

Byggnadsarbetena beräknas nu vara slutförda under våren 1963. Tunnel-sprängningen bedrivs vintertid med från övriga anläggningar vid Luleälvsarbetena friställd arbetskraft, varigenom en ur arbetsmarknadssynpunkt fördelaktig sysselsättningsutjämning erhålles. Utsprängningen av den sammanlagt 1 120 m långa tunneln är färdig till ca 55 %.

Messaure kraftstation

Redogörelser för utbyggnaden har lämnats i 1957 och 1958 års statsverkspropositioner. Bruttofallhöjden blir 86,5 m, utbyggnadsvattenföringen 320 m³ per sekund, maximieffekten 240 000 kW och den genomsnittliga produktionsförmågan 1 800 M kWh per år. Anläggningskostnaden har beräknats till 275 mkr. vid 1956 års prisnivå. Härtill kommer andel i gemensamma kostnader för fiske.

För jorddammen har schaktningsarbetena, omfattande närmare 4 milj. m³ jord och grus, avslutats. Därefter har injekterings- och fyllningsarbeten pågått. Hittills har närmare 7 milj. m³ massor, d. v. s. ca 70 % av beräknad kvantitet, utlagts i dammen. Enligt tidigare arbetsplan skulle dammarbetena medge, att stationen kunde tagas i drift med reducerad dämning hösten 1962 för att få full dämning ett år senare. Det har nu visat sig möjligt att färdigställa dammen tidigare, så att full dämning kan verkställas redan hösten 1962.

I maskinsal och transformatorsal har sprängningarna avslutats, varefter betongarbetena påbörjats. För intag och utskov har betongarbetena fortsatt. Sprängningen för avloppstunnel och älvrensningen har fortsatt.

Porsi kraftstation

Redogörelser för utbyggnaden har lämnats i 1956 och 1957 års statsverkspropositioner. Fallhöjden blir 35 m, utbyggnadsvattenföringen 500 m³ per sekund, maximieffekten 160 000 kW och den genomsnittliga produktionsförmågan 960 M kWh per år. Anläggningskostnaden, som vid 1959 års prisnivå beräknades till 132 mkr., förutses nu till följd av allmän kostnadsstegring stiga till 134 mkr., vartill kommer kostnader för åtgärder och ersättningar för fiske. De senare har numera delvis fastställts i domstolsutslag och kan preliminärt beräknas uppgå till 6 mkr.

Byggnadsarbetena har drivits så långt, att i utskovspartiet endast två

trösklar återstår att gjuta. I maskinstation och intag återstår inredningsarbeten och montage av fasadelement. Montagearbetena för den mekaniska och elektriska utrustningen pågår med sikte på idrifttagning den 1 oktober 1961.

Laxede kraftstation

En närmare redogörelse för utbyggnaden har lämnats i 1958 års statsverksproposition. Fallhöjden blir 25 m, utbyggnadsvattenföringen 510 m³ per sekund, maximieffekten 110 000 kW och den genomsnittliga produktionsförmågan 750 MkWh per år. Anläggningskostnaden har beräknats till 100 mkr. vid 1960 års prisnivå.

Fångdammen för högra jorddammen har byggts, och vattnet har lagts om, så att det nu via en omloppskanal ledes genom utskovspartiet, där samtliga pelare, brobanor och anslutningsmurar gjutits. För maskinstationen pågår betongarbetena. Turbinmontaget har påbörjats. För såväl vänster som höger jorddam har fyllningsarbeten pågått. Avloppskanalen har färdigställts.

Seitevare kraftstation (jämte reglering av Tjaktjajaure)

Blackälven, ett av Lilla Lule älvs bivattendrag, bildar mellan sjön Tjaktjajaure och sjön Jäkkaure vid Tjåmotis en 16 km lång fallsträcka. Denna avses bli utnyttjad i Seitevare kraftstation. Med tillhörande damm skall därjämte ytan i Tjaktjajaure höjas och vattentappningen därur regleras, vilket innebär att stationen tar i anspråk jämväl de nedre fallsträckorna i samtliga tillflöden till Tjaktjajaure. Kronan är innehavare av all utnyttjad naturkraft.

Enligt föreliggande utbyggnadsförslag uppföres över Blackälven ca 6 km uppströms om Jäkkaure en 90 m hög jorddam, med vars hjälp vattenståndet i Tjaktjajaure och anslutande vattendrag kan höjas till en nivå, som ligger 34 m högre än Tjaktjajaures naturliga vattenstånd. I anslutning till dammen anlägges dels utskov, med vilkas hjälp överloppsvatten kan släppas ut i älvfåran nedströms dammen, dels djupt liggande drivvattenintag för maskinstationen. Från denna, som placeras i berggrunden nedanför intagen, bygges en 5,5 km lång avloppstunnel jämte en 0,6 km lång avloppskanal för nedledning av drivvattnet till Jäkkaure.

Anläggningens bruttotfallhöjd blir 182 m, och utbyggnadsvattenföringen 120 m³ per sekund, fördelad på två aggregat. Stationen planeras för att i ett senare skede kunna förses med ytterligare ett aggregat. Den aktuella utbyggnaden innebär en maximieffekt av 190 000 kW och en genomsnittlig energiproduktion om 725 MkWh per år.

Sammanlagda anläggningskostnaden för Seitevare kraftstation och Tjaktjajaures reglering har beräknats till 200 mkr. vid 1961 års prisnivå. Någon entydig grund för exakt uppdelning på de båda objekten finnes icke. Preliminärt har 120 mkr. förutsatts falla på kraftstationen.

Kapitalutbetalning och kapitalinbetalning för ersättningskraft

För de två poster som avser Bjurfors Aktiebolag och Stuguns kraftstation har redogörelser lämnats i 1961 års statsverksproposition. Den nytillkomna posten avser ersättningskraft från Båtfors kraftstation i Skellefteälven, vilken anläggning utbygges av Skellefteå stad.

7. Atomenergianläggningar

	Ing. behålln.	Anslag	Utgift
1960/61	4 904 000	18 000 000	
		¹ (+ 9 100 000)	28 962 000
1961/62	3 042 000	20 000 000	
		² (+ 10 000 000)	33 000 000*
1962/63 styrelsen	42 000	30 000 000	30 000 000*
dep.ch.	42 000	25 000 000	25 000 000*

* Preliminärt belopp.

¹ Överfört från anslaget Kraftverksbyggnader m. m.

² Åskat å tilläggsstat.

Ågesta kraftvärmeverk

För anläggningen har senast redogörelser lämnats i 1959 och 1960 års statsverkspropositioner. Den utbygges i en första etapp för en värmeeffekt av 65 000 kW och uppföres gemensamt med Aktiebolaget Atomenergi och Stockholms stads elektricitetsverk.

Kostnaden för reaktoranläggningen — exklusive bränsleelement och de anläggningsdelar för vilka Stockholms elektricitetsverk svarar — beräknades vid 1959 års prisnivå till 155 mkr. med likafördelning mellan vattenfallsstyrelsen och atombolaget.

Vattenfallsstyrelsen meddelar, att arbetena med stationens utformning framskridit så långt, att kostnaderna har kunnat beräknas mera i detalj för reaktoranläggningen i dess helhet. En god överensstämmelse med tidigare kalkyler har härvid visat sig föreligga för huvuddelen av de ingående komponenterna. Erforderlig konstruktionsinsats för atomreaktorn har dock visat sig bli större än enligt tidigare kalkyler, och ävenså beräknas kostnaden för somliga komponenter till högre belopp än förut. Den totala anläggningskostnaden för reaktoranläggningen förutses som följd härav stiga till 175 mkr., om jämväl inverkan av prisnivåns uppgång från år 1959 beaktas.

Arbetena på platsen har under året i allt väsentligt fortgått plan enligt. Sålunda har inbyggnadsarbetena i reaktorbyggnaden i huvudsak färdigställt och monterat av i reaktoranläggningen ingående utrustning påbörjats. Beställningar på huvuddelen av såväl atomreaktorn som övrig utrustning har gjorts. Arbetet bedrivs som tidigare med sikte på idrifttagning under år 1963.

För budgetåren 1961/62 och 1962/63 förutses för Ågesta kraftvärmeverk en medelsförbrukning av 23 mkr. resp. 10 mkr.

Marvikens kraftstation

Vattenfallsstyrelsen bedömde år 1959 kraftsituationen vara sådan, att atomkraft skulle kunna på ekonomiska grunder tas i anspråk i det svenska kraftproduktionssystemet under första hälften av 1970-talet. För att förbereda detta ansågs det angeläget att dessförinnan ha erfarenhet av uppförande och drift av en industriell fullskaleanläggning.

Styrelsen framhåller, att förhållandena på energimarknaden sedan 1959 ändrats i flera avseenden. Priset på konventionella bränslen låg redan för ett par år sedan på en låg nivå, men detta förmenades då kunna vara en mer tillfällig företeelse, och för långsiktiga bedömningar räknades med högre priser. En åsiktsförskjutning har successivt inträtt, beroende på att den totala tillgången på flytande bränslen beräknats vara väsentligt större än tidigare förmodats, på att utbudet av olja på världsmarknaden nu sker från flera av varandra oberoende regioner och på att transportmarknaden rationaliseras, bl. a. förmedelst byggande av omfattande system av pipelines. Denna åsiktsförändring har kommit till uttryck även i styrelsens optimalutredning år 1960, vari tidigare använda kalkylpriser om 12 kr. per milj. kilogramkalorier (kr. per Mkal) sänktes till 9 kr. per Mkal som lämpligt genomsnittsvärde för de närmaste decennierna. Sedan några år tillbaka har de aktuella priserna legat vid omkring 7 kr. per Mkal.

De låga bränslepriserna har inverkat även på elenergins konkurrensförmåga, varför förbrukningsökningen för elkraften nu bedöms något försiktigare än 1959. För de stora kraftföretagen, inklusive vattenfallsstyrelsen, accentueras lämpligheten av försiktighet av att åtskilliga abonnenter med stor elkraftförbrukning funnit det fördelaktigare att bygga egna produktionsanläggningar, bl. a. sådana för kombinerad kraft- och värmeproduktion, än att täcka tillkommande kraftbehov medelst inköp från vattenkraftproducenterna.

Till följd av de låga bränslepriserna och det sänkta värdet på förutsedd belastningsökning har styrelsen ävenledes kunnat räkna med ett något mindre omfattande utbyggnadsprogram för vattenkraften än tidigare. Till följd härav torde styrelsen ännu vid mitten av 1970-talet disponera över i kostnadshänseende relativt förmånlig outbyggd vattenkraft. Angivna förhållanden tenderar att fördröja den tidpunkt, då atomkraft kan utnyttjas med ekonomisk fördel.

Icke heller har atomkraftkostnaderna under de senaste åren utvecklats så, att en nedgång av dem kan förväntas kompensera det dröjsmål med atomkraftens kommersiella utnyttjande, som föranleds av nu redovisade förändringar. Om också alla uppskattningar därutinnan är mycket vanskliga, så kan dock internationellt förmärkas en tendens till ökad försiktighet vid angivande av tidpunkter, då atomkraftens kostnader förväntas bli tillräckligt låga för att möjliggöra konkurrens med övriga kraftslag.

Sammanfattningsvis framhåller vattenfallsstyrelsen, att de reella möjligheterna för atomkraft att konkurrera med de konventionella kraftslagen

inom styrelsens produktionssystem före 1975 ter sig ytterst små. Som i andra sammanhang påvisats är de förhandskalkylerade kostnadskurvor, som anger det ekonomiska utfallet vid olika relationer mellan kraftslagen i produktionssystemet, relativt flacka omkring respektive optimitidpunkter, och detta gäller även om atomkraft medtages som alternativ. Några allvarliga ekonomiska konsekvenser uppstår därför knappast, om sådan kraft börjar utnyttjas några år före eller efter den exakta optimitidpunkten. Om hänsyn icke tas till sådana allmänna nationella och beredskapspolitiska synpunkter, som eventuellt talar för ett tidigt insättande av atomkraft, måste det därför ur vattenfallsstyrelsens synpunkt som kraftföretag bedömas vara tillräckligt och rimligt att inrikta sig på att kunna tillföra styrelsens produktionssystem större atomkrafttillskott under senare delen av 1970-talet. Med hänsyn till de stora personella och ekonomiska insatser, som utvecklingsarbetet på atomenergiområdet kräver, har styrelsen ansett sig vara skyldig att renodlat redovisa berörda kraftekonomiska överväganden fristående från de skäl, som ur generellare aspekter kan tala för en självständig svensk utvecklingsinsats på atomenergiområdet.

De kostnadsberäkningar för Marvikens kraftstation, som färdigställts till mitten av 1961, ger en anslagskostnad på 300 mkr. utöver de medel om ca 20 mkr. som styrelsen redan använt för projektet och vilka delvis bestridits med investeringsmedel. Härtill kommer sedvanliga indirekta anläggningskostnader, som icke inräknas i styrelsens anslagsmedel, bl. a. räntor under byggnadstiden, pensioneringsåtaganden och kostnader för byggkraft, sammanlagt 70 mkr., varför totala återstående anläggningskostnaden beräknas uppgå till 370 mkr. Anslagskostnaden är, även om hänsyn tas till allmän uppgång av kostnadsnivån, högre än den år 1959 angivna, men däremot beräknas nu bränslekostnaden till lägre värde, varför det total-ekonomiska resultatet i huvudsak är oförändrat. Kostnaderna är emellertid därvid så höga, att styrelsen nu som år 1959 icke bedömer det försvarbart ur enbart kraftekonomiska synpunkter att uppföra anläggningen. Med den nu redovisade uppfattningen om kraftsituationens utveckling är det vidare icke nödvändigt, att styrelsen erhåller en atomkraftstation till år 1967 för att förvärva erfarenheter för en senare kommersiell atomkraftutbyggnad i större skala. Mot bakgrund av angivna förhållanden måste motiveringen för ett uppförande av Marvikens kraftstation bli en del av motiveeringen för det svenska utvecklingsarbetet på atomenergiområdet. Styrelsen har tidigare anfört skäl för att låta ett beslut om uppförande av nämnda anläggning anstå i avvaktan på erfarenheter från bl. a. driften av Ågesta kraftvärmeverk. Frågan om lämpliga idrifttagningstidpunkter för industriella reaktor-anläggningar, som utgör led i utvecklingsarbetet, måste emellertid bedömas i anslutning till hela uppläggningsen av nämnda arbete. Det torde därför främst få ankomma på Aktiebolaget Atomenergi att anföra synpunkter beträffande såväl motiven för ett uppförande av Marvikens kraftstation som lämplig idrifttagningstidpunkt.

Om emellertid den tidigare målsättningen för atomenergiarbetet bibehål-

les, innebärande att det inom landet skall göras en självständig insats för att utveckla en reaktortyp till kommersiell användbarhet, så kräver detta självfallet uppförandet av försöksanläggningar i industriell skala. Ett sådant utvecklingsarbete bör vidare rimligen planeras så, att det valda reaktorsystemet får möjlighet att konkurrera med andra reaktortyper vid den tidpunkt, då användning av atomkraft kan beräknas bli aktuell av ekonomiska skäl. Ett sådant arbetssätt, som överensstämmer med uppläggningsarbetet uppförande av atomkraftstationer, vilka icke kan motiveras ekonomiskt enbart av den möjliga elproduktionen. Marvikens kraftstation har tänkts utgöra en sådan etapp. Såvitt på nuvarande stadium kan bedömas har det för anläggningen avsedda reaktorsystemet goda utvecklingsmöjligheter. Därest beslut fattas om anläggningens utförande, är vattenfallsstyrelsen liksom tidigare självfallet beredd att ställa sina tekniska och personella resurser till förfogande för genomförandet.

Styrelsen övergår härefter till frågan om finansieringen av projektet och anför därvid i huvudsak följande.

Eftersom stationen avses ge en nettoeffekt av 105 000 kW, blir med angivna totala kapitalbehov den specifika anläggningskostnaden mycket hög jämfört med en konventionell produktionsanläggning, vilket i och för sig icke är förvånande för ett utvecklingsprojekt. I det kommersiella stadiet kommer man att inrikta sig på aggregat av storleksordningen 300 000 å 500 000 kW, och då erhålles automatiskt i åtskilliga hänseenden lägre specifika anläggningskostnader. Men för Marviken blir, trots att den rörliga bränslekostnaden under anläggningens avskrivningstid i genomsnitt är så låg som 0,85 öre per kWh, den totala energikostnaden vid aktuell utnyttjningstid om ca 5 000 timmar per år ungefär 9 öre per kWh.

Vattenfallsstyrelsen har sökt bedöma produktionsvärdet av Marvikens kraftstation i genomsnitt under den förväntade användningstiden genom att jämföra med alternativ produktion. Som sådan har använts kraft från moderna kondenskraftverk, och det är med hithörande relativt höga kraftkostnad, som jämförelsen gjorts. Resultatet är, att den i kommersiell drift räntabla delen av Marvikens anslagskostnad ligger under 50 mkr. Man kunde väntat sig, att denna del skulle legat högre än anslagskostnaden för modern kondenskraft, eftersom för atomenergi bränslekostnaden är avsevärt lägre. Att så icke är fallet, sammanhänger framför allt med följande omständigheter. Byggnadstiden för Marviken är längre än för en kondenskraftstation, vilket gör räntekostnaden under byggnadstiden högre relativt sett. De övriga kostnader under byggnadstiden, som icke ingår i anslagskostnaden, blir likaledes högre och de kommer att helt belasta vattenfallsstyrelsen vid sidan om den synliga kostnadsanpart, för vilken förräntningsskyldighet uttryckligen fastställs. Avskrivningstiden beräknas i överensstämmelse med internationell praxis lägre för försöksanläggningar baserade på atomenergi än för kommersiella kondenskraftanläggningar. Även de fasta årskostnaderna för drift m. m. vid sidan om ränta och amortering blir avsevärt specifikt högre för Marviken än för en konventionell kondenskraftanläggning, och jämväl de kommer att i sin helhet belasta vattenfallsstyrelsens ekonomi, oavsett hur det förfares i fråga om anläggningskostnaden.

Det sagda innebär självfallet icke, som också tidigare framhållits av styrelsen, någon indikation på att konkurrenskraftig atomkraft i framtiden

icke skulle få draga högre specifika anslagskostnader än ca 500 kr. per kW. Men det har i förevarande sammanhang gällt — icke att bedöma den förutsatta reaktortypens ekonomi för framtiden — utan att få ett mått på den erforderliga utvecklingsinsatsen i samband med ett uppförande av Marvikens kraftstation. Nämnda insats skulle sålunda, räknad i anslagskostnad från och med den tidpunkt, då beslut om uppförande fattas, uppgå till drygt 250 mkr. att slås ut på en 6-årsperiod.

Styrelsens utvecklingskostnader inom atomenergiområdet till följd av redan fattade beslut — allmän bevakning av utvecklingen, deltagandet i Ågestastationens uppförande och drift och redan på Marvikenprojektet utlagda investeringsmedel — är betydande. Omräknat till årskostnader motsvarar insatsen ca 10 mkr. per år under en 20-årsperiod framåt. Skulle styrelsen åtaga sig eller åläggas att finansiera även de dryga 250 mkr., som Marviken ytterligare kräver i utvecklingsbidrag, skulle årskostnaden komma upp till omkring 35 mkr. motsvarande över 15 % av det överskott rörelsen för närvarande ger för förräntning av disponerat kapital. Förutsattes kompensering i eltaxorna, skulle en sådan bli av storleksordningen 6 å 8 %. Denna analys har stärkt styrelsen i dess 1959 framförda uppfattning, att det icke är förenligt med föreliggande ekonomiska ansvar, att styrelsen påtager sig en sådan utvecklingsinsats, som bl. a. skulle äventyra styrelsens möjligheter att föra en taxepolitik av samma slag som övriga kraftföretag resp. att verka normgivande för hela kraftindustrins taxesättning.

Vattenfallsstyrelsen har tidigare vid olika tillfällen givit uttryck för sin positiva inställning till uppförande av industriella reaktoranläggningar som ett led i arbetet på att nå fram till ekonomiskt lönsamma atomkraftstationer. Förändringar i beräknade ekonomiska insatser för att nå målet liksom i bedömningen av det krafteconomiska läget för vattenfallsstyrelsens del har successivt tvungit styrelsen att tillse, att dess egna uppoffringar för att bidra till målsättningens förverkligande icke blir av en omfattning, som icke längre skulle stå i rimlig proportion till styrelsens ekonomiska resurser och dess ansvar gentemot elkraftanvändarna. Detta utesluter dock icke, att styrelsen även i fråga om Marvikens kraftstation är beredd att bidra jämväl på utvecklingssidan på så sätt, att förutom det belopp, som beräknats bli förräntat, ytterligare en del av erforderligt anslag inräknas i styrelsens förräntningspliktiga kapital, under det att frihet från förräntnings- och amorteringsskyldighet skulle gälla för de därutöver erforderliga anslagsmedlen.

Styrelsen finner ett rimligt värde på det sammanlagda beloppet förräntningspliktigt anslag för Marvikenstationen vara 80 mkr. utöver vad styrelsen redan lagt ut fram till och med budgetåret 1960/61. En sådan fördelning av erforderliga anslagsmedel innebär — med hänsyn till att styrelsen dessutom belastas med indirekta anläggningskostnader och med proportionsvis stora fasta årskostnader vid sidan av ränta och amortering — att styrelsen skulle påtaga sig ca halva produktionskostnaden i Marvikenanläggningen.

Styrelsen förutsätter, att därest utförande av Marvikens kraftstation beslutas, formen för de räntefria medelstillskotten — sammanlagt 220 mkr. eller det större eller mindre belopp, som kan bli en följd av framtida justeringar — blir åt styrelsen anvisade investeringsanslag jämte motsvarande anslag på driftbudgeten för omedelbar indirekt avskrivning, även om medlen i sak inräknas i statens sammanlagda årliga bidrag till forsknings- och utvecklingsarbetet inom atomenergiområdet. Med hänsyn till målsättningen

i fråga om anläggningens färdigställande beräknar styrelsen medelsåtgången bli 10 mkr. under innevarande budgetår och 20 mkr. under budgetåret 1962/63. I det förra beloppet är inräknat det belopp om 5 mkr. för fortsatt konstruktionsarbete, som styrelsen enligt uttalande i 1961 års statsverksproposition äger att förskottera med driftmedel. Beräknas förbrukning av investeringsmedel för Marvikens kraftstation under budgetåret 1961/62, erfordras dels anslag på tilläggsstat till atomenergianläggningar, dels lika stor utökning av det för nämnda år gällande gränsbeloppet 440 mkr. för styrelsens ramreglerade investeringar. Med hänsyn till den avhandlade fördelningen mellan räntepliktiga och icke räntepliktiga medel förefaller det lämpligt att anslaget för budgetåret 1961/62 hänföres till den förra kategorin, under det att ett anslagstillskott för budgetåret 1962/63 kombineras med avskrivningsanslag på driftbudgeten.

Sammanfattningsvis framhåller vattenfallsstyrelsen, att styrelsen med hänsyn till styrelsens behov ur produktionssynpunkt och behov att förvärva kännedom om drift och skötsel av atomkraftstationer icke anser det erforderligt, att Marvikens kraftstation nu uppföres. Till de vidare motiv — sammanhängande med utformningen av det totala svenska utvecklingsarbetet på atomenergiområdet — som kan tala för ett uppförande av stationen, har styrelsen därvid icke tagit ställning.

8. Regleringsföretag

	Ing. behålln.	Anslag	Utgift
1960/61	5 079 000	22 500 000	27 520 000
1961/62	59 000	38 000 000	33 000 000*
1962/63 styrelsen	5 059 000	44 000 000	49 000 000*
dep.ch.	5 059 000	39 000 000	44 000 000*

* Preliminärt belopp.

Vattenfallsstyrelsen redovisar följande sammanställning avseende vattenfallsverkets kostnader för olika regleringsföretag. Beträffande kostnaderna för i dessa ingående delprojekt torde få hänvisas till handlingarna.

	Beräknad total- kostnad	Utgift faktisk t. o. m. 30. 6. 1961	beräknad för 1961/62	1962 63
		tusental kronor		
Dalälvens flodområde	7 937	7 162	500	275
Indalsälvens flodområde	48 785	38 935	4 200	5 650
Gimåns flodområde	8 759	8 084	200	225
Ångermanälvens flodområde inkl. Fax- älven	183 986	148 241	1 400	3 100
Umeälvens flodområde	104 067	56 147	24 000	9 900
Skellefteälvens flodområde	12 920	11 670	— 750	2 000
Luleälvens flodområde	174 165	30 415	3 450	27 850
Summa			33 000	49 000

Inom *Dalälvens flodområde* avser huvudparten av medelsförbrukningen regleringen ovanför Trängslet.

Inom *Indalsälvens flodområde* kommer tidigare igångsatta regleringsarbeten att fortgå, varjämte vissa ersättningsbetalningar m. m. får förutses för de i bruk tagna regleringarna. Vidare planeras reglering av bl. a. sjön Håckren i bivattendraget Storboströmmen.

Medelsförbrukningen för regleringar inom *Ångermanälvens flodområde* karakteriseras av den omfördelning av regleringskostnaderna mellan intressenterna, som äger rum vid idrifttagandet av nya kraftstationer. Dessutom förutses vissa ersättningsbetalningar m. m.

Inom *Umeälvens flodområde* har arbetena för Storumans reglering, för vilken redogörelser lämnats i 1953, 1954 och 1955 års statsverkspropositioner, bedrivits så, att regleringen från och med årets vårflod kan utnyttjas i full omfattning mellan de fastställda gränserna 345 och 352 m. över havet.

För reglering av Gardiken med flera sjöar och Storjuktan har redogörelse lämnats i 1956 års statsverksproposition. Arbetena för Gardikens reglering, som bedrivs samtidigt med byggandet av Gardikfors kraftstation, utföres så, att partiell reglering mellan gränserna 375,0 och 387,5 m över havet beräknas kunna genomföras under våren 1962. Grundläggningsarbetena för regleringsdammen har slutförts och fyllnadsarbetena påbörjats. I utskovspartiet har ca 60 % av betongarbetena färdigställt och en utskovslucka monterats och tagits i drift. På dämmningsområdet har avverkningen slutförts och röjning pågår. För Storjuktans reglering har huvuddelen av betongarbetena utförts och ca 60 % av massorna i jorddammen uttagits. På dämmningsområdet pågår avverkning och röjning.

För reglering av Överuman har redogörelse lämnats i 1960 års statsverksproposition. I avvaktan på Kungl. Maj:ts och vattendomstolens tillstånd har byggnadsarbetena icke kunnat påbörjas.

Redogörelse för sjön Gäutajaures reglering har lämnats i 1961 års statsverksproposition i avsnittet om kraftverksutbyggnader m. m. i samband med beskrivning av Ajaure kraftstation. Arbetena beräknas bli påbörjade under budgetåret 1961/62.

Inom *Skellefteälvens flodområde* avser åtgärderna, vilka ombesörjes av Skellefteälvens regleringsförening och blir till nytta för de påbörjade kraftstationerna Vargfors och Gallejaure, väsentligen reglering av Hornavan. På grund av regleringskostnadsomfördelning mellan intressenterna väntas vattenfallsstyrelsens medelsförbrukning under 1961/62 bli negativ.

Inom *Luleälvens flodområde* har i avvaktan på vattendomstolens utslag arbetena ännu icke påbörjats med Karats reglering, för vilken redogörelse lämnats i 1958 års statsverksproposition.

Redogörelse för sjön Tjaktajaures reglering har vad byggnadsarbetena beträffar lämnats under avsnittet om kraftverksbyggnader m. m. i samband med beskrivning av Seitevare kraftstation. Utöver regleringens inverkan på nämnda stations produktion beräknas 455 MkWh per år vinnas i

befintliga kraftstationer nedanför i vattendraget, och härtill kommer ytterligare 170 MkWh per år i planerade men ännu icke beslutade och påbörjade stationer. Av beräknad totalkostnad 200 mkr. för Seitevare kraftstation och Tjaktjajaures reglering har 80 mkr. preliminärt ansetts avse sistnämnda företag.

I övre delen av Stora Lule älv planeras en reglering av sjön Satisjaure med påbörjande under budgetåret 1961/62. Planerna inriktas på att få en partiell reglering till stånd till 1964 med ett magasin om 600 milj. m³ vid dämning upp till 448 m över havet och en regleringshöjd av 11,5 m. Slutlig reglering med ett magasin om 1 200 milj. m³, dämmningsgränsen 459 m över havet och en regleringshöjd av 19 m planeras att kunna tagas i drift 1966. I förberedelserna ingår anordnande av en landsvägsförbindelse från Porjus, som kommer att vara till nytta även för andra arbeten i regionen. Anläggningskostnaderna beräknas till 46 mkr., varav 18 mkr. för landsvägsförbindelsen.

Som tidigare angivits hör en damm över Luleälven vid Boden till de lönsamma regleringsföretagen. Ett belopp härför har medtagits i beräknad medelsförbrukning under budgetåret 1962/63.

9. Distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk

	Ing. behålln.	Anslag	Utgift
1960/61	11 239 000	119 700 000	114 591 000
1961/62	16 348 000	109 100 000	116 000 000*
1962/63 styrelsen	9 448 000	118 600 000	128 000 000*
dep.ch.	9 448 000	116 100 000	125 500 000*

* Preliminärt belopp.

Medelsförbrukningen under budgetåret 1960/61 blev lägre än som tidigare beräknats. Anledningen härtill är framför allt senare leveranser av material till de stora stamlinjebyggnaderna än som förutsattes under hösten 1960.

Den nu förutsedda medelsförbrukningen under nästa budgetår ligger på en något högre nivå än den verkliga under närmast föregående budgetår och den beräknade under innevarande budgetår. Anledningen härtill är huvudsakligen, att den nya etappen i fråga om utbyggnader av 380 kV anläggningar för överföring av kraft från nytillkomna vattenkraftstationer i Norrland till Mellan- och Sydsverige drar med sig en ökad förstärkning av det övriga distributionssystemet.

Av de båda årens medelsförbrukning avser ca 77 % resp. 62 % stamlinjeanläggningar för 380 och 220 kV. Av dessa arbeten är omkring hälften betingad av överföring av kraft för de enskilda och kommunala företagens räkning.

Undersökningarna beträffande möjligheterna till samarbete på kraftförsörjningsområdet mellan de skandinaviska länderna och kontinenten pågår

fortfarande. Leder de till ett positivt resultat, blir det aktuellt att bygga en förbindelseledning. Några medel för vattenfallsstyrelsens andel av kostnaderna för en sådan förbindelse torde icke erfordras förrän efter budgetåret 1962/63.

Beträffande sådana i 1961 års statsverksproposition icke anmälda arbeten, som påbörjats eller beräknas bli påbörjade före den 1 juli 1962, meddelar styrelsen följande.

I föregående års statsverksproposition anmäldes, att förhandlingar inletts beträffande en ledningsförbindelse för 200 kV från det svenska riksnätet till Rössjåga-området i Norge. Kostnaden härför beräknas nu till 6,0 mkr.

På grund av ökad belastning måste ledningen Yttersjön—Vännäs ombyggas och förstärkas för 1,1 mkr.

För att minska överföringsförlusterna, och för att ernå stabil överföring erfordras en reaktor för 2,5 mkr. i Hjäлта, när 380 kV ledningen Hjäлта—Enköping tages i drift.

Den ökade kraftmängd, som kommer att överföras söderut från pågående kraftverksbyggnader i Norrland medelst de nya 380 kV-ledningarna, erfordrar en utökad transformatoreffekt vid Enköping och Hallsberg för en kostnad av sammanlagt 9,2 mkr.

Belastningen inom Stallbacka industriområde i Trollhättan har ökat betydligt och industriabonnenterna inom området planerar ytterligare expansion, varför en ny transformatorstation för 130 kV erfordras. Kostnaderna härför beräknas till 6,8 mkr.

Tillkomsten av en petrokemisk industri vid Stenungsund medför avsevärd belastningsökning inom området, varför transformatoranläggningen måste förstärkas för en kostnad av 2,8 mkr.

I följande sammanställning redovisas de distributionsanläggningar m. m., som styrelsen avser att påbörja under nästa budgetår.

	Total- kostnad	Därav under 1962/63
	tusental	kronor
Förstärkning av matningen till Norrbottens malmfält	5 400	2 500
Förstärkning av transformatoreffekten vid Göteborg	8 500	1 600
Ny kabel över Öresund	2 000	1 800
Inköp och upprustning av nät i övre Norrland	5 000	5 000
Diverse utvidgningar av stamlinje- och primärsystemen	16 600	6 800
Bygde- och ortsanläggningar	17 750	7 800
Summa	55 250	25 500

Styrelsen har meddelat följande rörande de i sammanställningen upptagna arbetena.

Den ökade kraftmängd, som kommer att överföras söderut från pågående kraftverksutbyggnader i Norrland medelst de nya 380 kV ledningarna, erfordrar även en utökad transformatoreffekt vid Göteborg.

För att bereda större utrymme åt den såväl ekonomiskt som ur reserv-

synpunkt gynnsamma kraftöverföringen mellan Sverige och Danmark avses förstärkning med ytterligare en 130 kV kabel.

För inköp och upprustning av nät i övre Norrland i enlighet med det förslag, som framlades i 1954 års statsverksproposition, har styrelsen upptagit 5 mkr. Under hänvisning till 1954 års riksdagsbeslut samt styrelsens skrivelse den 20 november 1959 hemställer styrelsen om ett avskrivningsanslag motsvarande 80 % av beloppet, d. v. s. 4 mkr.

10. Inköp av vattenfall och fastigheter

	Ing. behålln.	Anslag	Utgift
1960/61	1 361 000	1 000	6 000
1961/62	1 356 000	1 000	500 000*
1962/63 styrelsen	857 000	—	500 000*
dep.ch.	857 000	1 000	500 000*

* Preliminärt belopp.

De tillgängliga medlen torde vara tillräckliga för de förvärv, som kan bli aktuella till och med budgetåret 1962/63, varför vattenfallsstyrelsen icke begär något anslagstillskott utöver ett eventuellt av budgettekniska skäl be-
tingat belopp.

11. Förvärv av enskilda företag för elektrisk distributionsverksamhet

	Ing. behålln.	Anslag	Utgift
1960/61	2 158 000	400 000	1 788 000
1961/62	770 000	2 000 000	2 500 000*
1962/63 styrelsen	270 000	2 000 000	2 000 000*
dep.ch.	270 000	1 800 000	2 000 000*

* Preliminärt belopp.

Det för innevarande budgetår tillgängliga beloppet kommer så gott som helt att tagas i anspråk. Svårigheter beträffande detaljdistributionen inom vissa landsbygdsområden torde bli bäst lösta genom anlitande av detta anslag. Styrelsen anser därför ett anslagstillskott av 2 mkr. för budgetåret 1962/63 vara önskvärt.

Styrelsen har lämnat sedvanlig redogörelse för anslagets användning under budgetåret 1960/61. Denna torde få bringas till riksdagens kännedom i samband med att handlingarna i ärendet ställas till vederbörande utskotts förfogande.

12. Förvaltningsbyggnad för vattenfallsstyrelsen

	Ing. behålln.	Anslag	Utgift
1960/61	5 813 000	17 000 000	14 689 000
1961/62	8 124 000	14 000 000	22 100 000*
1962/63 styrelsen	24 000	6 500 000	6 500 000*
dep.ch.	24 000	6 500 000	6 500 000*

* Preliminärt belopp.

En redogörelse för valet av förläggningssort har lämnats i proposition 1956: 130 och för byggnadsutformning och planering har redovisats i 1959 års statsverksproposition. Byggnadskostnaden har vid 1960 års prisnivå angivits till 68,5 mkr. En nu företagen kalkyl visar att 1960 års kostnadsberäkning i stort sett kommer att stå sig, om justering göres för de merkostnader, som vållas av att kostnadsläget nu är något högre än i juli 1960, något som gjort sig märkbart bl. a. ifråga om projekterings- och kontrollantkostnaderna. Då emellertid programhandlingarna för den sista etappen, omfattande de återstående två kontorsflyglarna, ännu icke är färdigställda och anbud sålunda icke erhållits för dem, föreligger fortfarande en viss osäkerhet beträffande den slutliga kostnaden.

De arbeten, för vilka entreprenörer antagits, har fortskridit enligt gällande tidsplaner. Av denna första byggnadsetapp, som omfattar ca två tredjedelar av hela byggnaden, är mellanbyggnaderna inflyttningsklara och beräknas de västra kontorsflyglarna bli färdiga för inflyttning i november, under det att inflyttning i centralbyggnaden torde dröja till nästkommande mars månad. Däremot har någon försening uppkommit beträffande projektering och anbudsförfarande för återstående etapp, d. v. s. de östra flyglarna, och därmed även ifråga om uppförandet av dessa.

För budgetåret 1962/63 beräknas medelsförbrukningen liksom erforderligt anslagstillskott till 6,5 mkr.

13. Statens vattenfallsverks dispositionsanslag

	Ing. behålln.	Anslag	Förstärkning av andra anslag	Egentlig utgift
		tusental kronor		
1960/61	7 817	10 000	—	955
1961/62	16 862	10 000	1 9 500	3 000*
1962/63 styrelsen	14 362	10 000	—	3 000*
dep.ch.	14 362	10 000	—	3 000*

* Preliminärt belopp.

¹ Avser förutsatt permanent förstärkning av anslaget Kraftverksbyggnader m. m.

Fullföljandet av pågående och beslutade arbeten i avsedd takt nödvändiggör en betydande förstärkning av anslaget till kraftverksbyggnader m. m. under innevarande budgetår, vilken styrelsen förutsatt bli åstadkommen

medelst tillskott från dispositionsanslaget. Vidare kan för ett par kanalarbeten, beträffande vilka styrelsen gjort framställning till Kungl. Maj:t, användning av medel ur dispositionsanslaget ifrågakomma. Eventuell medelsförbrukning för berörda kanalarbeten bör enligt styrelsens mening ligga utanför de ramreglerade investeringarna. Med hänsyn till dessa förhållanden och förutsedd normal användning av anslaget till smärre kompletteringar och förnyelser är ett anslagstillskott om 10 mkr. för budgetåret 1962/63 önskvärt.

Styrelsens redogörelse för dispositionsanslagets användning under budgetåret 1960/61 torde få bringas till riksdagens kännedom i samband med att handlingarna i ärendet ställes till vederbörande utskotts förfogande.

Yttranden

Arbetsmarknadsstyrelsen har avgivit det utlåtande som redovisats under postverkets fond.

Riksrevisionsverket har avgivit utlåtande över vattenfallsstyrelsens förslag till avskrivning av kostnader för uppförande av Marvikens kraftstation. Enligt riksrevisionsverkets mening står den föreslagna avskrivningen i överensstämmelse med av statsmakterna fastställda principer för kapitalbudgetens finansiering. Det kan emellertid enligt riksrevisionsverkets mening ifrågasättas, om icke anläggningskostnaderna i sin helhet eller i varje fall en större del därav än som föreslagits i vanlig ordning borde avskrivas med anlåtande av avskrivningsmedel inom vattenfallsverkets fond, eftersom det här är fråga om utvecklingskostnader, som för ett motsvarande enskilt företag skulle få bäras av produktionen. Härför talar även osäkerheten i lönsamhetsberäkningarna på längre sikt.

Därest avskrivningsanslag skall anvisas å riksstaten, bör enligt riksrevisionsverkets åsikt ett för varje budgetår anvisat avskrivningsbelopp utgå med viss procent av det för samma budgetår anvisade, motsvarande investeringsanslaget. Vid bifall till vattenfallsstyrelsens förslag skulle avskrivningsanslagen komma att uppgå till avrundat 70 % av de för ifrågavarande ändamål erforderliga investeringsanslagen. Riksrevisionsverket föreslår, att avskrivningsprocenten i stället sättes till 50.

Delegationen för atomenergifrågor har avgivit yttrande över Aktiebolaget Atomenergis och vattenfallsstyrelsens anslagsframställningar för budgetåret 1962/63. Delegationen uttalar därvid sammanfattningsvis, att den finner ådagalagt övertygande skäl för att man i vårt land uthålligt och konsekvent bör fasthålla vid det av statsmakterna sedan mer än fem år fullföljda inhemska atomenergiarbetet, siktande till egen konstruktion och tillverkning av reaktorer, som speciellt anpassats till våra behov. Enligt delegationens mening bör statsmakterna genom ett tydligt uttalande i denna principfråga skapa den klarhet beträffande avsikten att fullfölja ett inhemskt projektbundet atomenergiarbete, som är nödvändig för att mobilisera det uthålliga intresse från industrins sida som är en förutsättning för arbetets framgång.

Det närmaste projektinriktade atomenerigarbetet bör enligt delegationen anknyta till Marviken-projektet och det utredningsarbete som delvis redan igångsatts och som syftar till att skapa underlag för bedömning av den lämpligaste slutliga utformningen av detta utvecklingssteg. Tidsplanen för arbetet bör syfta till att utan forcering utföra anläggningen till den tidpunkt, som med hänsyn till den successiva inmatningen i projektet av erfarenheter från Ågesta-anläggningen och till den mest ekonomiska utbyggnadstakten är lämpligast. Såvitt delegationen f. n. kan bedöma, bör anläggningen med dessa utgångspunkter kunna tagas i drift 1967—68.

Delegationen föreslår, att erforderliga medel till nämnda utrednings- och projekteringsarbete samt till övriga förberedelser ställes till vattenfallsstyrelsens förfogande. Det slutliga ställningstagandet till den konstruktiva utformningen av projektet torde böra ankomma på Kungl. Maj:t efter hörande av delegationen för atomenergifrågor.

Delegationen tillstyrker i enlighet härmed det av vattenfallsstyrelsen äskade tilläggsanslaget för innevarande budgetår på 10 mkr. Beloppet erfordras huvudsakligen för pågående projekteringsarbete, vilket jämlikt uttalande i 1961 års statsverksproposition för närvarande intill 5 mkr. finansieras med förskott av driftmedel. Dessa skall enligt nämnda uttalande ersättas med investeringsmedel. För nästa budgetår föreslår delegationen, att vattenfallsstyrelsen beviljas anslag till atomenergianläggningar med sammanlagt 25 mkr. Utöver de 10 mkr. som beräknas för Ågesta-verket avses därvid 15 mkr. till det förordade projekterings- och förberedelsearbetet för Marviken-projektet.

I den av vattenfallsstyrelsen väckta principfrågan om förräntningsplikt beträffande kostnaderna för utvecklingsprojekt av här ifrågavarande slag ansluter sig delegationen till styrelsens uppfattning, att huvuddelen av den icke förräntningsbara delen bör avskrivas med anslag från driftbudgeten. Delegationen godtagger i stort sett vattenfallsstyrelsens bedömning av fördelningen mellan förräntningspliktigt och icke förräntningspliktigt kapital vid det utförande av projektet, som ligger till grund för styrelsens petita. Det bör emellertid framhållas, att storleken av den förräntningsbara delen kan komma att påverkas av projektets slutliga utformning. Något fixerat belopp för avskrivningsdelens slutliga storlek bör därför icke nu fastställas. Då de av vattenfallsstyrelsen på projektet nedlagda medlen t. o. m. 1962/63 kan komma att uppgå till ca 45 mkr. och då under alla förhållanden den härpå belöpande avskrivningsdelen torde uppgå till de för 1962/63 föreslagna 15 mkr. förordar delegationen, att ett avskrivningsanslag å detta belopp anvisas för budgetåret 1962/63.

En ledamot i delegationen har avgivit särskilt yttrande.

Beträffande det närmare innehållet i delegationens utlåtande och nämnda särskilda yttrande torde få hänvisas till lämnat referat i samband med anmälan av Aktiebolaget Atomenergis äskanden under tionde huvudtiteln i årets statsverksproposition.

Departementschefen

I föregående års statsverksproposition anmäldes, att överläggningarna mellan kraftproducenterna och företrädarna för naturskyddet utvidgats till att omfatta hela problemkomplexet rörande avvägningen mellan kraft- och naturskyddsintressena i de norrländska älvdalarna och sjösystemen. Ifrågasvarande förhandlingar har numera resulterat i en överenskommelse, vilken överlämnats till Kungl. Maj:t. Överenskommelsen mellan berörda parter torde efter föredragning av chefen för jordbruksdepartementet få anmälas för riksdagen senare under vårsessionen.

Det nuvarande programmet för den statliga vattenkraftutbyggnaden grundar sig på en av centrala driftledning (CDL) år 1959 utarbetad prognos över förbrukningen av elektrisk kraft. Enligt denna prognos beräknades elförbrukningen i hela landet år 1965 till 44 000 MkWh, vilket innebär en årlig ökning med 2 200 MkWh från år 1959 till år 1965, motsvarande en genomsnittlig kumulativ ökning med 6,4 % per år. Under våren 1961 gjordes en ny undersökning rörande utvecklingen av landets elkonsumtion. Prognostiden utsträcktes därvid till år 1970. Enligt den nya prognosen beräknas elkonsumtionen öka från drygt 32 000 MkWh år 1960 till omkring 57 000 MkWh år 1970 eller med 5,9 % i genomsnitt per år. Detta motsvarar en belastningsökning under 1960-talet av i genomsnitt ca 2 500 MkWh per år. Under den första hälften av 1960-talet beräknas ökningstakten bli 6,4 % per år, medan den årliga ökningen under decenniets senare hälft enligt prognosen skulle bli 5,4 %.

En omprövning har även skett av elbehovet inom vattenfallsverkets distributionsområden fram till år 1970. Vattenfallsstyrelsen räknar nu med att ifrågasvarande elförbrukning kommer att öka från 14 300 MkWh år 1960 till 22 100 MkWh år 1967 och 26 500 MkWh år 1970 eller med 6,4 % i genomsnitt per år för perioden 1960—1970. Vad beträffar den genomsnittliga belastningsökningen mätt i kilowattimmar beräknas denna bli 1 050 MkWh per år fram till år 1965 och 1 380 MkWh per år för tiden därefter fram till år 1970.

Vattenfallsstyrelsen har under hand lämnat vissa uppgifter om hur elkraftförsörjningen kan komma att gestalta sig vid exceptionella torrår — då vattenkraftproduktionen antagits uppgå till 80 % av normalårsproduktionen — fram t. o. m. 1967/68 vid den belastningsutveckling, som förutses i 1961 års prognos, och med de utbyggnader, som styrelsen samt kommuner och enskilda planerar att genomföra under denna period. Dessa uppgifter, som således gäller den totala produktionen och belastningen i landet, har redovisats i följande sammanställning. I fråga om tillskotten för anläggningar utbyggda av enskilda och kommunala företag är de baserade på uppgifter från Svenska vattenkraftföreningen. Med hänsyn till att arbetena kan påverkas såväl av företagets egna åtgöranden som av yttre omständigheter är det givetvis inte helt säkert att tillskotten kommer vid de förutsatta tidpunkterna.

Torrårsbalans för hela landet åren 1962/63—1967/68

	1962/63 MkWh	1963/64 MkWh	1964/65 MkWh	1965/66 MkWh	1966/67 MkWh	1967/68 MkWh
Primabelastning ..	38 000	40 300	42 600	45 100	47 700	50 300
Oundvikliga över- skottsleveranser	2 000	2 000	2 000	2 000	2 100	2 200
Summa belastning	40 000	42 300	44 600	47 100	49 800	52 500
Möjlig torrårspro- duktion:						
Vattenkraft	33 300	34 700	35 800	37 000	39 200	41 500
Värmekraft inkl. import	6 700	7 600	8 800	10 100	10 600	11 000
Summa produktion	40 000	42 300	44 600	47 100	49 800	52 500
Brist	—	—	—	—	—	—
Motsvarande ut- byggnadsgrad i vat- tenkraft, %	110	108	105	103	103	103

Av sammanställningen framgår, att krafttillgången motsvarar efterfrågan under hela den närmaste sexårsperioden även under exceptionella torrår. Kraftbalansen inom vattenfallsverkets försäljningsområden visar, såsom framgår av den förut lämnade redogörelsen för vattenfallsstyrelsens utbyggnadsprogram, torrårssäkerhet med någon marginal fram till budgetåret 1967/68. Som jag även påpekade i förra årets statsverksproposition bygger siffrorna rörande kraftbalansen på vissa schematiska antaganden, och i verkligheten kan avvikelser såväl uppåt som nedåt komma att ske för de enskilda åren.

För innevarande budgetår räknar vattenfallsstyrelsen med en investeringsomslutning av 450 mkr. inberäknat 10 mkr. för påbörjandet av Marvikens atomkraftstation. Detta skulle innebära en ökning med 10 mkr. av den i 1961 års statsverksproposition angivna investeringsramen, vilken icke innefattade något belopp för Marvikens kraftstation. I nämnda proposition förutsattes att vattenfallsstyrelsen skulle äga att under hösten 1961 av driftmedel förskottsvis utbetala erforderliga belopp för fortsatt konstruktionsarbete.

För genomförandet av det föreslagna kraftutbyggnadsprogrammet, som utöver tidigare av statsmakterna beslutade kraftstationer innefattar påbörjandet av Seitevare kraftstation i Lilla Lule älv samt för bestridande av kostnaderna för regleringsföretag, distributionsanläggningar och vissa finansiella utgifter föreslår styrelsen för nästa budgetår en medelsförbrukningsram av 448,5 mkr.

Ehuru enligt min mening de av CDL och vattenfallsstyrelsen framlagda beräkningarna över elkonsumtionen inom landet synes något försiktigt hållna

för prognosperiodens senare del, förordar jag att de lägges till grund för den nu aktuella bedömningen av elproduktionens utbyggnad.

Den höga investeringsnivån under senare år för kraftverksbyggandet har medfört att torrårssäkerhet numera bedömes föreligga inom såväl vattenfallsverkets distributionsområden som landet i dess helhet. Enligt min mening är det ett betydande samhälleligt intresse att programmet för de statliga kraftstationsbyggnaderna för framtiden inriktas på att vattenfallsverket kan bibehålla sådan produktionskapacitet, att ransoneringsriskerna även vid svåra torrår elimineras. Vid dessa strävanden bör därjämte en riktpunkt vara, att en från ekonomiska och andra synpunkter lämplig avvägning inom kraftproduktionsapparaten kommer till stånd mellan de skilda kraftslagen.

Som framgår av den under punkt 67 redovisade investeringsplanen för kommunikationsverken har jag för innevarande budgetår upptagit en investeringsram av 450 mkr. För att möjliggöra den höjning av ramen på 10 mkr. som detta innebär kommer jag senare denna dag att hemställa om ett anslag å 10 mkr. å tilläggsstat II till atomenergianläggningar för bestridande av den beräknade medelsförbrukningen för Marvikens atomkraftstation.

För det kommande budgetåret förordar jag en investeringsram om 433 mkr. för vattenfallsverket, vilket belopp understiger verkets förslag med 15,5 mkr. Med hänsyn till de upplysningar jag under hand inhämtat från vattenfallsstyrelsen, räknar jag emellertid med att, även efter denna reduktion, torrårssäkerhet skall föreligga under de närmaste åren. Såsom jag tidigare antytt får man ej bortse från risken att de föreliggande prognoserna för efterfrågan på elenergi kan komma att visa sig för låga. Styrelsen bör därför med uppmärksamhet följa utvecklingen och i den mån elkonsumenterna skulle komma att tendera att överstiga den för utbyggnadsprogrammet under de närmaste åren förutsatta belastningsökningen föreslå erforderliga åtgärder för bibehållande av torrårssäkerheten. Jag vill i sammanhanget understryka att projekteringsläget för kraftverksbyggnaderna i och för sig synes medge en forcering av föreliggande planer. Såsom jag senare skall beröra har jag i fråga om atomenergianläggningarna räknat med en medelsförbrukning som understiger styrelsens förslag med 5 mkr.

Av följande sammanställning framgår hur medelsförbrukningen lämpligen bör fördelas vid en sådan ram.

	1960/61 Utfall	1961/62 Beräknat miljoner	Styrelsen 1962/63 kronor	Dep.ch.
Kraftverksbyggnader	268,5	262,0	236,0	233,0
Atomenergianläggningar	29,0	33,0	30,0	25,0
Regleringsföretag	27,5	33,0	49,0	44,0
Distributionsanläggningar	114,6	116,0	128,0	125,5
Övriga anslag	2,7	6,0	5,5	5,5
Summa	442,3	450,0	448,5	433,0

Medelsförbrukningen enligt mitt förslag innebär således i förhållande till nu beräknade belopp för innevarande budgetår minskningar med 29 mkr. på kraftverksbyggnaderna, 8 mkr. på atomenergianläggningarna och 0,5 mkr. på gruppen övriga anslag samt ökningar med 11 mkr. på regleringsföretagen och 9,5 mkr. på distributionsanläggningarna.

Vid bifall till mitt förslag bör vattenfallsstyrelsen för nästa budgetår erhålla bemyndigande att påbörja arbetena med Seitevare kraftstation i Lilla Lule älv. Denna kraftstation ingår bland de objekt, vilka enligt den tidigare nämnda överenskommelsen mellan kraftproducenterna och företrädarna för naturskyddsintressena förutsatts bli utbyggda.

I fråga om atomenergianläggningarna beräknar styrelsen medelsförbrukningen för vattenfallsverkets del i Ägesta kraftvärmeverk till 10 mkr. under budgetåret 1962/63. Jag har ej något att erinra mot denna beräkning. Beslut om uppförande av Marvikens kraftstation bör, såsom atomdelegationen föreslagit, nu fattas. För nästa budgetår räknar jag med en medelsförbrukning av 15 mkr. för fortsatta projekterings- och förberedelsearbeten. I enlighet med det sagda förordar jag, att anslaget till atomenergianläggningar för nästa budgetår uppföres med 25 mkr. Jag vill här framhålla att statsrådet och chefen för handelsdepartementet i annat sammanhang denna dag (bil. 12 i statsverkspropositionen) kommer att närmare redogöra för de frågor, som rör atomenergiprogrammet.

Vad angår vattenfallsstyrelsens förslag i fråga om regleringsföretag är jag för närvarande icke beredd tillstyrka en damm över Luleälven vid Boden med hänsyn till att tillräcklig klarhet ej föreligger rörande omfattningen av projektet.

Vid sidan av de ramreglerade investeringarna har styrelsen för nästa budgetår föreslagit en medelsförbrukning av 6,5 mkr. för fortsatta arbeten på förvaltningsbyggnaden i Räcksta. Jag har ej något att erinra häremot och föreslår, att det av styrelsen äskade anslaget 6,5 mkr. upptages för ändamålet.

I fråga om beräkningen av anslagen förordar jag, att i princip de belopp anvisas, som fordras för att jämte beräknad behållning vid nästa budgetårs ingång täcka medelsförbrukningen under varje anslagsrubrik. Under dispositionsanslaget föreslår jag, att 10 mkr. anvisas. Den totala anslagssumman för nästa budgetår kommer därvid att utgöra 431,4 mkr. Styrelsens förslag om sammanslagning av anslagen Kraftverksbyggnader m. m. och Regleringsföretag är jag ej beredd att tillstyrka.

I överensstämmelse med vad atomdelegationen förordat tillstyrker jag, att det för nästa budgetår erforderliga anslagstillskottet för Marvikens kraftstation om 15 mkr. omedelbart avskrivs genom medel från driftbudgeten.

I anslaget till distributionsanläggningar har styrelsen inräknat en kostnad av 5 mkr. för inköp och upprustning av distributionsnät i Norrbottens och Västerbottens läns skogs- och fjällbygder. Vattenfallsstyrelsen har föreslagit, att av beloppet 4 mkr. skall avskrivas omedelbart. De hittills anvisade

avskrivningsanslagen uppgår till sammanlagt 26,5 mkr. Med hänsyn till mitt uttalande i förra årets statsverksproposition att initialavskrivningarna syntes kunna begränsas till totalt högst 30 mkr., förordar jag att det av vattenfallsstyrelsen äskade avskrivningsanslaget för nästa budgetår upptages till 3,5 mkr. för ändamålet i fråga.

Chefen för finansdepartementet föreslår i annat sammanhang denna dag, att de nämnda avskrivningsanslagen om 15 resp. 3,5 mkr. anvisas på driftbudgeten för nästa budgetår.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1962/63 under statens vattenfallsverks fond anvisa följande investeringsanslag, nämligen

1. Kraftverksbyggnader m. m.	233 000 000 kr.	
2. Atomenergianläggningar	25 000 000	»
3. Regleringsföretag	39 000 000	»
4. Distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk	116 100 000	»
5. Inköp av vattenfall och fastigheter	1 000	»
6. Förvärv av enskilda företag för elektrisk distributionsverksamhet	1 800 000	»
7. Förvaltningsbyggnad för vattenfallssty- relsen	6 500 000	»
8. Statens vattenfallsverks dispositionsan- slag	10 000 000	»

Luftfartsfonden

[72] Luftfartens markorganisation

Luftfartsstyrelsen

I skrivelse den 25 augusti 1961 har luftfartsstyrelsen framlagt sina äskanden om investeringsanslag för nästa budgetår.

Den för innevarande budgetår fastställda investeringsramen utgör för luftfartsfonden samt det under televerkets fond upptagna anslaget till Radioanläggningar för luftfarten (7,0 + 3,0) 10,0 mkr. Vid sidan av de ramreglerade investeringarna har anvisats 4 mkr. för utbyggnad av storflygplatsen Stockholm-Arlanda. För budgetåret 1962/63 föreslår styrelsen arbeten för sammanlagt 13,8 mkr., vartill kommer 3,3 mkr. för radioanläggningar för luftfarten, eller tillhopa 17,1 mkr. För storflygplatsen äskas ett anslag om 9 mkr.

Luftfartsstyrelsen erinrar inledningsvis om att den i sina investeringspetita för budgetåret 1961/62 lämnade en översikt över utbyggnaden av den civila luftfartens markorganisation under perioden 1956—1960. Styrelsen framhöll därvid, att den långsiktiga planen för upprustning av de civila flygplatserna under perioden 1956—1965 kunnat i huvudsak fullföljas i vad avsåg utbyggnaden av storflygplats samt av de norrländska huvudflygplatserna. Av flygplatserna i Mellansverige var dock frågan om ny flygplats i Karlstad fortfarande under utredning.

Styrelsen meddelar, att arbetet på de av statsmakterna beslutade nya flygplatserna vid Umeå, Skellefteå och Örnsköldsvik nu har fortskridit så långt, att de beräknas kunna tagas i bruk i december 1961. Utredning rörande ny flygplats vid Gällivare har givit till resultat, att den gamla militära flygplatsen därstädes bör ombyggas. Luftfartsstyrelsen har åtagit sig att mot ersättning från kommunen verkställa flygfältsprojektering, vilken kommer att utföras under vinterhalvåret 1961—1962. Frågan om huvudflygplats för Östergötlands län har ännu icke fått någon slutgiltig lösning. Beträffande flygplatser vid Karlstad samt i Kronobergs län och Västergötland lämnas i det efterföljande en redogörelse.

1. Flygplatser m. m.

	Ing. behålln.	Anslag	Utgift
1960/61	—	10 300 000	10 211 000
1961/62	89 000	6 900 000	6 863 000*
1962/63 styrelsen	126 000	13 600 000	13 600 000*
dep.ch.	126 000	5 900 000	6 000 000*

* Preliminärt belopp.

Beträffande de för innevarande och nästa budgetår planerade investeringarna — exklusive storflygplatsen — har luftfartsstyrelsen redovisat följande program.

	Beräknad total- kostnad	Faktisk utgift t. o. m. 30/6 1961 tusental kronor	Arbetsprogram 1961/62	1962/63
<i>Flygfältsbyggen</i>				
Bromma				
Förstärkningsarbeten	1 100	355	745	—
Torslanda				
Utbyggnadsarbeten	11 500	—	—	3 000
Bulltofta				
Taxibanor, platta, tillfartsväg m. m. till ny stationsbyggnad .	2 700	2 565	135	—
Ny taxibana	3 000	—	700	2 300
Sundsvall/Härnösand				
Banförlängning m. m.:				
plattform, tillfartsväg	300	190	110	—
förlängning av rullbanan ¹	300	—	—	300
Ny vatten- och avloppsanläggning	250	231	19	—
Umeå				
Ny flygplats ¹	3 450	2 550	900	—
Karlstad				
Ny flygplats (nytt objekt)	3 700	—	—	1 000
Diverse flygplatser	450	—	150	300
Summa		5 891	2 759	6 900

Byggnader

Bromma				
Omändring av stationsbyggnaden	600	—	—	600
Torslanda				
Påbörjande av projektering av ny stationsbyggnad	200	—	—	200
Ombyggnad av befintlig stations- byggnad (nytt objekt)	500	—	—	500
Umeå				
Stations- och driftsbyggnad ¹	900	71	829	—
Jönköping				
Stations-, drifts- och hangarbygg- nad ¹	750	646	104	—

¹ Luftfartsverkets kostnad.

	Beräknad total- kostnad	Faktisk utgift t. o. m. 30/6 1961	Arbetsprogram 1961 62	1962/63
tusental kronor				
Karlstad				
Stations- och driftsbyggnad (nytt objekt)	1 200	—	—	300
Diverse flygplatser	—	—	300	500
Summa		717	1 233	2 100
Teleutrustning m. m.				
(delvis nya objekt)	689	—	389	300
Belysningsanläggningar				
Bromma				
Ombyggnad av inflygningslinjer .	200	—	200	—
Högintensitetsljus bana 31	225	—	225	—
Plattformsbelysning	30	—	30	—
Mottagningsstation (nytt objekt).	500	—	—	500
Torslanda				
Ombyggnad och komplettering av ban- och inflygningsljus	500	—	—	100
Bulltofta				
Markeringsljus för ny taxibana ..	90	—	—	90
Sundsvall/Härnösand				
Komplettering av högintensitetsljus m. m. ¹	520	229	100	150
Umeå				
Belysningsanläggningar för ny flygplats ¹	945	620	325	—
Karlstad				
Belysningsanläggningar för ny flygplats (nytt objekt)	900	—	—	200
Reservkraftaggregat vid olika flygplatser (delvis nya objekt) .	790	180	100	510
Kabelarbeten för meteorologiska instrument (delvis nya objekt) .	225	—	100	125
Diverse flygplatser	575	—	250	325
Summa		1 029	1 330	2 000
Fordon, maskiner och redskap				
Ersättningsanskaffning (delvis nya objekt)	680	—	380	300
Nyanskaffning (delvis nya objekt)	2 272	—	772	1 500
Summa			1 152	1 800

¹ Luftfartsverkets kostnad.

	Beräknad total- kostnad	Faktisk utgift t. o. m. 30/6 1961 tusental kronor	Arbetsprogram 1961/62	1962/63
<i>Nya flygplatser</i>				
Ny flygplats i Borås	1—	—	—	500
Ny flygplats i Växjö	1—	—	—	—
Totalsumma		7 637	6 863	13 600

¹ Totalkostnaden, inklusive lokalt bidrag, uppskattas till 5 à 6 mkr.

De exakta igångsättningstidpunkterna för de anmälda arbetena kan f. n. icke preciseras. Luftfartsstyrelsen anser att det bör få ankomma på styrelsen att från fall till fall bestämma eller föreslå när och i vilken takt de i arbetsprogrammet angivna objekten skall komma till utförande inom den totalram för investeringsverksamheten, som kan komma att fastställas.

Beträffande de under anslaget upptagna objektgrupperna har styrelsen meddelat följande.

Flygfältsbyggen

Torslanda flygplats

I petita hösten 1960 lämnade luftfartsstyrelsen en redogörelse för planer på utbyggnad av Torslanda flygplats i första hand för jettrafikens krav. Genom beslut den 19 maj 1961 uppdrog Kungl. Maj:t åt luftfartsstyrelsen att utföra erforderliga projekteringsarbeten för en dylik utbyggnad, för vilken kostnaderna uppskattats till 12 mkr. Sedermera har Kungl. Maj:t genom beslut den 30 juni 1961 i samband med fastställandet av driftkostnadsstat för luftfartsverket för budgetåret 1961/62 för ändamålet ställt 100 000 kr. till styrelsens förfogande.

Projekteringsarbetet pågår och styrelsen räknar med, att fullständiga entreprenadhandlingar kommer att föreligga under innevarande budgetår. Såvitt nu kan bedömas kommer anläggningskostnaderna att stanna vid 12 mkr.

Anläggningsarbetena bör påbörjas under budgetåret 1962/63. Luftfartsstyrelsen, som förutsätter att överenskommelse dessförinnan kan träffas med Göteborgs stad om erforderligt bidrag till kostnaderna, har för arbetenas påbörjande upptagit ett belopp av 3 mkr.

Bulltofta flygplats

Anläggningskostnaderna för den av 1961 års riksdag beslutade nya taxibanan har beräknats till sammanlagt 3 mkr., varav under innevarande budgetår beräknades erforderligt 1,5 mkr. Begränsningen av verkets investeringsram har emellertid tvingat styrelsen att framflytta den planerade igångsättningstidpunkten, varför endast en mindre del av arbetena nu beräknas bli utförd. För budgetåret 1962/63 har styrelsen därför beräknat ett belopp av 2,3 mkr. för arbetenas slutförande.

Sundsvall/Härnösands flygplats

Förlängningen av rullbanan har upptagits i arbetsprogrammen från och med budgetåret 1959/60, men har på grund av oförutsedda svårigheter icke kunnat utföras. Banförlängningen är emellertid angelägen och bedömes under förutsättning, att vederbörliga överenskommelser kan träffas, kunna påbörjas under hösten 1961, om medel för ändamålet får tagas från dispositionsanslaget.

Karlstads nya flygplats

Banan på Karlstads flygplats är numera i sådant skick, att även relativt kostnadskrävande underhållsarbeten kommer att vara otillräckliga för att under rimlig tid hålla banan trafikabel. Kostnaden för en total upprustning av flygplatsen till den standard som tillämpas för de nya flygplatserna vid Skellefteå och Örnsköldsvik beräknas till 3,8 à 4,2 mkr. I dessa belopp ingår då kostnaden för en komplett ombyggnad av banan. För instrumentlandningsutrustning, som är önskvärd med hänsyn till regulariteten, tillkommer 0,8 mkr.

Även en förhållandevis dyrbar reparation av banan skulle vara till nytta endast under en begränsad tid, och en fullständig ombyggnad och komplettering av flygplatsen skulle med hänsyn till de dåliga inflygningsförhållandena och de begränsade utvidgningsmöjligheterna icke resultera i en fullgod flygplats. Styrelsen anser därför, att ytterligare avsevärda investeringar å den nuvarande flygplatsen bör undvikas. Mot denna bakgrund har styrelsen undersökt möjligheterna att i stadens närhet finna ett lämpligt läge för en ny flygplats.

Undersökningarna har givit vid handen, att den avgjort bästa placeringen för en ny flygplats är ett område vid Botorp, beläget 12 km norr om Karlstads centrum. De mycket gynnsamma terräng- och grundförhållandena gör Botorpsförslaget klart överlägset övriga tänkbara alternativ med hänsyn till byggnadskostnaderna, varför styrelsen förordar detta till utförande. Kostnaderna för en ny flygplats i Botorp omfattande 1 500 m bana, förlängningsbar till 2 000 m, byggnader, belysning, fordon och radioanläggningar har beräknats till 5,7 mkr. för en lokalflygplats av typ Skellefteå eller Örnsköldsvik. Enligt styrelsens uppfattning synes det lämpligt att redan i första utbyggnadsetappen förse Karlstads nya flygplats med en instrumentlandningsbana. Totalkostnaden för flygplatsen beräknas därvid uppgå till 6,5 mkr.

Luftfartsstyrelsen förutsätter, att en tillfredsställande överenskommelse kan träffas under hösten 1961 med Karlstads stad rörande stadens bidrag till anläggningskostnaderna. För budgetåret 1962/63 beräknas 1 mkr. till flygfältsarbeten. Dessutom upptages i det följande 0,5 mkr. till byggnader och belysningsanläggningar vid flygplatsen.

Olika flygplatser

För diverse mindre arbeten vid olika flygplatser upptages ett belopp av 0,3 mkr.

Byggnader

Bromma flygplats

I samband med att utrikestrafiken från Bromma flygplats överflyttas till Arlanda flygplats erfordras inom stationsbyggnaden på den förstnämnda flygplatsen vissa invändiga ändringsarbeten. Det är sålunda nödvändigt att utnyttja den nuvarande utrikeshallen för den reguljära inrikestrafiken och att där anpassa lokalerna efter de ankomst- och avgångsprocedurer, som denna trafik kräver. Den nuvarande helt otillräckliga inrikeshallen avses användas för inrikes charterflyg. Den nuvarande onormalt hårda slitningen av lokalerna, som är en följd av de senaste årens allt mera växande trafik, nödvändiggör också en viss upprustning. Kostnaderna för dessa arbeten uppgår till sammanlagt 0,6 mkr.

Torslanda flygplats

Den befintliga stationsbyggnaden är numera otillräcklig. För projektering av stationsområde och ny stationsbyggnad kräves under budgetåret 1962/63 ett belopp av 0,2 mkr. Vid i normal takt bedriven projektering beräknas byggnadsarbetet kunna igångsättas tidigast hösten 1964 och den nya byggnaden stå färdig tidigast hösten 1966. Luftfartsstyrelsen bedömer det som uteslutet, att intill dess bedriva den ständigt ökande verksamheten i de nuvarande stationslokalerna. För att åtminstone nödtorftigt kunna betjäna den växande trafikantströmmen måste därför vissa om- och tillbyggnader ägas rum, vilket drager en kostnad av 0,5 mkr.

Karlstads nya flygplats

Det planerade anläggandet av ny flygplats vid Karlstad innefattar uppförande av en stations- och driftbyggnad, som kostnadsberäknats till 1,2 mkr. Statsverkets delkostnad för budgetåret 1962/63 har preliminärt uppskattats till 0,3 mkr.

Olika flygplatser

För diverse och oförutsebara arbeten vid olika flygplatser beräknas ett belopp av 0,5 mkr.

Teleutrustning m. m.

Erforderlig komplettering och nyanskaffning av teleutrustning m. m. under budgetåret 1962/63 omfattar radioutrustningar för fältfordon, talregistreringsutrustningar, trafikanthögtalaranläggningar, teknisk utrustning för trafikskolan, utrustningar för distribution av väderleksuppgifter, lokal- och flygsäkerhetstelefonväxlar, siffer- och stämpelur, visuella informationssystem samt diverse smärre kompletteringar på olika flygplatser. För ändamålet beräknas ett sammanlagt belopp av 0,3 mkr.

Belysningsanläggningar

Bromma flygplats

Den elektriska kraften för Bromma flygplats inköpes i form av lågspänd kraft från Stockholms stads elverk. På grund av den stora förbrukningen är det förmånligare att inköpa högspänd kraft. Den årliga besparingen för verket skulle därvid uppgå till ca 60 000 kr. Totalkostnaden för anläggningen beräknas uppgå till 0,5 mkr. Hela beloppet äskas för budgetåret 1962/63.

Torslanda flygplats

För ombyggnad och komplettering av ban- och inflygningsljus i samband med de föreslagna banarbetena erfordras för budgetåret 1962/63 ett belopp av 100 000 kr.

Bulltofta flygplats

Markeringsljusen för den beslutade nya taxibanan beräknas draga en kostnad av 90 000 kr. Hela beloppet erfordras under budgetåret 1962/63.

Sundsvall/Härnösands flygplats

För komplettering av högintensitetsljus (ban-, tröskel- och inflygningsljus) m. m. i samband med banförlängningen på Sundsvall/Härnösands flygplats erfordras ett belopp av 400 000 kr. Under förutsättning att lokala intressenter bidrager med halva kostnaden erfordras för statsverkets del 200 000 kr. Under innevarande budgetår beräknas därav 50 000 kr. åtgå till inköp av kablar, varför 150 000 kr. erfordras under budgetåret 1962/63. I den mån banförlängningen påbörjas hösten 1961 bör dock även belysningsanläggningarna utföras samtidigt.

Karlstads nya flygplats

Luftfartsstyrelsen har, som berörts, förordat anläggning av en ny flygplats vid Karlstad. Av totalkostnaderna beräknas 0,9 mkr. komma på belysningsanläggningar, varav för statsverkets del 0,2 mkr. erfordras till budgetåret 1962/63.

Reservkraftaggregat

För att vid störningar i den normala strömtillförseln trygga den elektriska försörjningen vid vissa flygplatser beräknade styrelsen i investeringspetita för budgetåret 1961/62 ett sammanlagt belopp av 540 000 kr. erforderligt till anskaffning av ett antal reservkraftaggregat. En viss utökning av anskaffningsprogrammet bör ske avseende Bromma, Torslanda, Kiruna, Bulltofta och Visby varför totalkostnaden nu beräknas uppgå till 790 000 kr. För budgetåret 1962/63 beräknas åtgå 510 000 kr.

Kabelarbeten för meteorologiska instrument

För fortsatta kabelarbeten m. m. för meteorologiska instrument vid olika flygplatser beräknas för budgetåret 1962/63 ett belopp av 125 000 kr.

Olika flygplatser

För diverse och oförutsebara arbeten vid olika flygplatser beräknas för budgetåret 1962/63 ett belopp av 325 000 kr.

Fordon, maskiner och redskap

Ersättningsanskaffning av fordon, maskiner och redskap beräknas under budgetåret 1962/63 draga en sammanlagd kostnad av 0,3 mkr. Nyanskaffningskostnaderna beräknas till 1,5 mkr. Ersättningsanskaffningen omfattar en väghyvel med rotor, fältgräsklippare samt diverse redskap och maskiner. Nyanskaffningen omfattar bilar av olika slag, bromsvagnar, bränsletankar med pumputrustning, diverse maskiner, redskap och utrustning samt ramptjänstmateriel. I nyanskaffningskostnaderna ingår 180 000 kr. för anskaffning av nykonstruerad typ av bromsvagn, som erfordras för att uppfylla flygtrafiksäkerhetens krav på utrustning för mätning av bromsverkan på banor. För nyanskaffning har även medtagits ett belopp av 200 000 kr. för anskaffning av speciell utrustning, som erfordras för att möjliggöra trafik på ytterligare en flygplats med jetflygplan under vinterförhållanden. Vidare erfordras ett belopp av 400 000 kr. för inköp av fläktsovmaskiner huvudsakligen för användning vid snöröjning med hänsyn till jettrafikens ökade krav på snö- och isfrihet på landningsbanorna. För Kiruna flygplats erfordras brandfordon för 125 000 kr. Styrelsens ökade engagemang beträffande stationstjänst medför ökade kostnader för anskaffning av ramptjänstmateriel med sammanlagt 150 000 kr.

Nya flygplatser

Borås stadsfullmäktige har beviljat projekteringsanslag och fattat principbeslut om utbyggande av ett för civil inrikes flygtrafik avsett flygfält i Viared. Flygplatsen projekteras för en rullbana om 1 500 m längd. Kostnaden för flygplatsen har preliminärt beräknats till mellan 5 och 6 mkr. exklusive markkostnader.

Vid överläggningar, som ägt rum mellan representanter för luftfartsstyrelsen och staden, har i princip enighet uppnåtts om vissa riktlinjer för en överenskommelse rörande anläggning, underhåll och drift av en blivande flygplats. I en särskild skrivelse den 2 november 1961 har luftfartsstyrelsen överlämnat ett förslag till avtal med Borås stad angående anläggande av en flygplats i Viared samt förordat att avtalsförslaget lägges till grund för en slutlig överenskommelse med staden. För budgetåret 1962/63 beräknas för påbörjande av anläggningsarbetena för statens del ett belopp av 0,5 mkr.

Frågan om lokaliseringen av en trafikflygplats för Kronobergs län har sedan flera år tillbaka varit föremål för undersökningar genom en inom länet tillsatt flygplatskommitté. Utredningarna har slutförts i början av sommaren 1961. Den lokala flygplatskommittén har föreslagit att länsflygplatsen i Kronobergs län skall förläggas till ett område vid Öjaby, 7 km nordväst om Växjö. En minoritet inom kommittén har dock reserverat sig för Krono-

bergshed. Förslaget kommer att behandlas vid årets landsting. Flygplatsprojektet vid Öjaby har bedömts kosta mellan 5 och 6 mkr.

Luftfartsstyrelsen, som för sin del finner Öjabyläget lämpligt, anser att medel för ändamålet ännu icke bör beräknas. Styrelsen beräknar, att ett avtal angående bl. a. kostnadsfördelningen skall kunna träffas hösten 1961, och föreslår att i sådant fall frågan i princip underställes riksdagens prövning, varvid förutsättes, att statsmedel skulle tagas i anspråk budgetåret 1963/64. I en särskild skrivelse den 23 november 1961 har luftfartsstyrelsen överlämnat ett förslag till avtal med Växjö stad angående anläggande av en flygplats vid Öjaby och förordat att avtalsförslaget lägges till grund för en slutlig överenskommelse med staden.

2. Försvarsberedskap vid luftfartsverket

	Ing. behålln.	Anslag	Utgift
1960/61	7 000	100 000	100 000
1961/62	7 000	100 000	107 000*
1962/63 styrelsen	—	200 000	200 000*
dep.ch.	—	1 000	—*

* Preliminärt belopp.

Luftfartsstyrelsen har i särskild skrivelse den 25 augusti 1961 hemställt, att för nästa budgetår anvisas dels ett investeringsanslag av 200 000 kr. för försvarsberedskapsändamål och dels ett avskrivningsanslag å driftbudgeten med samma belopp. Med hänsyn till skrivelsens art torde någon redogörelse för innehållet i densamma inte böra lämnas till statsrådsprotokollet. Skrivelsen torde få bringas till riksdagens kännedom i samband med att handlingarna i ärendet överlämnas till vederbörande utskott.

3. Utbyggnad av storflygplats m. m.

	Ing. behålln.	Anslag	Utgift
1960/61	4 202 000	30 000 000	18 249 000
1961/62	15 953 000	4 000 000	17 900 000*
1962/63 styrelsen	2 053 000	9 000 000	11 000 000*
dep.ch.	2 053 000	9 000 000	11 000 000*

* Preliminärt belopp.

De färdigställda arbetena på storflygplatsen Arlanda omfattar en 3 300 m lång huvudrullbana samt drifts- och hangarområden. Arbetena med den 2 500 m långa tvärbanan pågår programenligt. Den permanenta trafikledningsbyggnaden, vilken jämväl skall rymma kontrollcentralen för stockholmsområdet, beräknas påbörjas i höst. Beslutade temporära anläggningar är antingen under uppförande eller beräknas påbörjas på nyåret 1962.

I 1957 års proposition om utbyggnad av Arlanda förutsattes, att stations-

byggnaden skulle färdigställas under 1963, varefter överföring av utrikes-
trafiken från Bromma skulle verkställas. Färdigställningstidpunkten för-
sköts sedermera till början av 1964, varvid trafiken skulle flyttas den 1
april 1964. Genom senare beslut har färdigställandet av stationsbyggnaden
ytterligare framflyttats. Trafikens överflyttande till Arlanda kan emellertid
ej uppskjutas och det har visat sig angeläget att överflyttningen sker redan
från 1 april 1962. Vissa temporära anläggningar har sålunda blivit erforder-
liga i avvaktan på utbyggnaden av det permanenta stationsområdet.

I 1961 års statsverksproposition uttalade departementschefen, att den fort-
sätta utbyggnaden av storflygplatsen — exklusive permanent stationsbygg-
nad, stationsområde och godsbyggnad — bör inriktas på en kostnadsram av
135 mkr. I detta belopp har kostnaderna för de temporära anläggningarna
beräknats ingå med 5 mkr.

Sedan definitiva förslag utarbetats har styrelsen den 16 mars 1961 över-
lämnat redogörelse angående de planerade temporära anläggningarna för
omhändertagande av trafiken på Arlanda under perioden 1962—1966. Det av
styrelsen förordade förslaget innebär utförande av en temporär stationsbygg-
nad intill nuvarande hangarplattform, en utvidgning av denna plattform samt
iordningställande av tillfartsvägar och bilparkeringsplatser. Den nuvarande
provisoriska stationsbyggnaden ombygges till temporär godsbyggnad. Kost-
naderna ha beräknats till sammanlagt 5,7 mkr. Kungl. Maj:t har bemyndi-
gat styrelsen att för högst detta belopp och i huvudsaklig överensstämmelse
med styrelsens förslag utföra berörda temporära anläggningar på Arlanda.

Hittills har ca 99 mkr. förbrukats av den beräknade kostnadsramen 135
mkr. Medelsförbrukningen beräknas stiga till 117 mkr. vid budgetårets ut-
gång. För den fortsatta utbyggnaden beräknas under 1962/63 åtgå ett sam-
manlagt belopp av 11 mkr. Med hänsyn till att 2 mkr. kan bedömas kvarstå
å anslaget vid utgången av löpande budgetår, synes medelsbehovet för bud-
getåret 1962/63 kunna begränsas till 9 mkr.

4. Luftfartsverkets dispositionsanslag

	Ing. behålln.	Anslag	Utgift
1960/61	536 000	1 000	188 000
1961/62	349 000	1 000 000	230 000*
1962/63 styrelsen	1 119 000	300 000	— *
dep.ch.	1 119 000	3 000 000	— *

* Preliminärt belopp.

Genom den ställning detta anslag numera har, d. v. s. att utgöra en reserv
för oförutsebara behov samt att temporärt eller slutligt täcka eventuellt
uppkommande brist å anslaget till Flygplatser m. m., torde anspråken på
anslaget bli förhållandevis ringa. I betraktande härav samt förutsebar be-
hållning på anslaget vid utgången av innevarande budgetår skulle någon

medelsanvisning normalt icke ha varit erforderlig för budgetåret 1962/63. Dock bör i det fall medel för banförlängning vid Sundsvall/Härnösands flygplats beviljas från dispositionsanslaget detta uppräknas med motsvarande belopp för budgetåret 1962/63. Med hänsyn härtill torde under förevarande anslag böra beräknas ett belopp av 300 000 kr.

Styrelsen har lämnat en sedvanlig redogörelse för användningen av dispositionsanslaget under budgetåret 1960/61. Redogörelsen torde få bringas till riksdagens kännedom i samband med att handlingarna i ärendet överlämnas till vederbörande utskott.

Yttrande

Arbetsmarknadsstyrelsen har avgivit det utlåtande, som redovisats under postverkets fond.

Departementschefen

Såsom inledningsvis berörts i investeringsplanen för kommunikationsverken har investeringsramen för luftfartsverket för innevarande budgetår ökats med 180 000 kr. i förhållande till det i föregående års statsverksproposition förordade beloppet om 7,0 mkr. Den ökade investeringen hänförs till Bulltofta flygplats och avser återuppförande av en genom brand förstörd del av en hangar tillhörig luftfartsverket. Styrelsen räknar med att den för innevarande budgetår således gällande investeringsramen om ca 7,2 mkr. i stort sett kommer att utnyttjas. Utanför de ramreglerade investeringarna beräknar styrelsen en medelsförbrukning av 17,9 mkr. för storflygplatsen.

För budgetåret 1962/63 har luftfartsstyrelsen beträffande de ramreglerade investeringarna inom luftfartsfonden föreslagit en medelsförbrukning av 13,6 mkr. och i anslag äskat samma belopp. Såsom framgår av investeringsplanen för kommunikationsverken har jag ansett mig kunna förorda en investeringsram av 6 mkr. för luftfartsfonden. Hela detta belopp torde böra hänföras till flygplatsanslaget. Vidare tillstyrker jag — vid sidan av de ramreglerade anslagen — i enlighet med styrelsens förslag ett anslag av 9 mkr. till utbyggande av storflygplatsen och beräknar härför en medelsförbrukning av 11 mkr.

Liksom för innevarande budgetår bör luftfartsstyrelsen under nästa budgetår med anlitande av anslagen inom luftfartsverkets investeringsram samt anslaget till radioanläggningar för luftfarten under televerkets fond få avväga behoven av investeringar i olika slag av luftfartsanläggningar. Härvid förutsättes att investeringarna totalt icke överstiger luftfartsverkets ram, utökad med ett belopp motsvarande anslaget till radioanläggningar för luftfarten, som jag för nästa budgetår föreslagit skola uppföras med 2,7 mkr. Erforderliga anslagsförstärkningar i anledning av denna rörelsefrihet torde få ske genom anlitande av dispositionsanslagen under berörda fonder.

I fråga om innevarande års investeringar har vissa förskjutningar i medelsförbrukningen inträffat i förhållande till den investeringsplan, som luftfartsstyrelsen framlagt i höstens petita. För Sundsvall/Härnösands flygplats räknade styrelsen, på grund av svårigheterna att lösa vissa markfrågor, med att kunna utföra endast en mindre del av arbetena på den tidigare beslutade banförlängningen och kompletteringen med högintensitetsljus. Genom en uppgörelse mellan staten och olika lokala intressenter beräknas numera ifrågavarande arbeten i stort sett kunna genomföras under innevarande budgetår. Enligt den träffade överenskommelsen skall staten svara för hälften av de beräknade kostnaderna eller ungefär 0,5 mkr. Av detta belopp beräknas 0,4 mkr. falla på innevarande budgetår. För nästa budgetår skulle sedan återstå 0,1 mkr. mot i petita uppskattade omkring 450 000 kr. Enligt vad styrelsen under hand uppgivit får omläggningen av arbetsprogrammet för Sundsvall/Härnösands flygplats den konsekvensen, att medelsförbrukningen för den beslutade nya taxibanan på Bulltofta flygplats beräknas nedgå från i styrelsens arbetsprogram beräknade 0,7 mkr. till 0,3 mkr. under innevarande budgetår. Med anledning härav bör medelsförbrukningen för ändamålet under nästa budgetår uppräknas från av styrelsen upptagna 2,4 mkr. till 2,8 mkr. Någon nämnvärd försening av tidpunkten för taxibanans färdigställande torde ej uppstå till följd av denna omDispositionering.

Bland övriga projekt som luftfartsstyrelsen upptagit i arbetsprogrammet för nästa budgetår må först nämnas påbörjande av en utbyggnad av ban-systemet på Torslanda flygplats samt nya flygplatser vid Karlstad, Växjö och Borås.

I fråga om utbyggnaden av Torslanda flygplats har styrelsen emellertid ej hunnit föra fram utredningen i ärendet till ett sådant stadium, att slutgiltigt avgörande kunnat träffas och förhandlingar upptas med Göteborgs stad rörande fördelningen av kostnaderna för utbyggnaden. Beträffande Karlstads flygplatsfråga pågår kompletterande undersökningar i syfte att finna en från såväl kostnads- som trafiksynpunkt acceptabel, alternativ lösning. Därest efter slutförda utredningar godtagbara uppgörelser kan träffas med berörda lokala intressenter rörande kostnadsfördelning m. m., har jag för avsikt att föreslå Kungl. Maj:t att framlägga förslag rörande dessa flygplatser senare under årets riksdag. I samband därmed torde frågan om storleken av rambeloppet för luftfatsfondens investeringar få upptagas till förnyad prövning.

Till förslaget om ny flygplats vid Växjö är jag ej beredd att ta ställning på grundval av föreliggande material. Bl. a. har jag ansett det nödvändigt att ingående klarlägga passagerarunderlaget samt flygplatsens ekonomi på längre sikt. Beträffande frågan om en statlig flygplats vid Borås synes det uppenbart att de med ett sådant projekt förenade anläggnings- och driftkostnaderna ej står i rimligt förhållande till det relativt begränsade transportbehov en sådan flygplats skulle tillgodose. Jag kan därför under dessa förhållanden ej tillstyrka styrelsens förslag om utbyggnad av ett statligt flygfält vid Borås.

Vad gäller övriga projekt under flygplatsanslaget bör kostnaderna för omändring av stationsbyggnaden på Bromma flygplats enligt min mening kunna begränsas i förhållande till luftfartsstyrelsens förslag. Innan arbetena påbörjas torde luftfartsstyrelsen underställa frågan om deras omfattning Kungl. Maj:ts prövning. I förevarande sammanhang beräknar jag 0,2 mkr. för ändamålet. Några medel för en transformatorstation på samma flygplats anser jag ej böra upptagas för nästa budgetår. För ombyggnaden av den befintliga stationsbyggnaden på Torslanda flygplats beräknar jag 0,4 mkr. Projekteringsmedel för en ny stationsbyggnad på sistnämnda flygplats har jag inte ansett mig kunna tillstyrka i detta sammanhang. Enligt min mening bör, i likhet med vad som numera i regel gäller för statliga byggnader, lokalprogram i första hand utarbetas och underställas Kungl. Maj:t, varvid bl. a. behovet av byggnaden torde få närmare motiveras och prövas. Om fortsatt projektering därvid befinnes böra ske, torde Kungl. Maj:t få ställa projekteringsmedel till luftfartsstyrelsens disposition. Först sedan projekteringen slutförts så att en någorlunda säker kostnadsberäkning föreligger och uppgörelse träffats med vederbörande lokala intressenter om kostnadsfördelningen, synes investeringsmedel böra äskas.

De investeringar jag i det föregående tillstyrkt medför ett medelsbehov för budgetåret 1962/63 av sammanlagt omkring 3,5 mkr. Investeringsprogrammet i övrigt under anslaget till flygplatser m. m. upptager arbeten under nästa budgetår om tillhoppa ca 3,9 mkr., varav en stor del hänförs sig till ospecificerade diverseposter. Medelsförbrukningen för ändamålen torde enligt min mening kunna begränsas till 2,5 mkr.

Beträffande Arlanda flygplats beräknades i förra årets statsverksproposition kostnaderna — exklusive permanent stationsbyggnad, stationsområde och tullgodsbyggnad — till 135 mkr. I detta belopp var då bl. a. inräknat 5 mkr. för en temporär stationsbyggnad. Något förslag i fråga om den permanenta stationsbyggnaden med tillhörande stationsområde framlades inte utan ställningstagandet härvidlag ansågs böra anstå. Inte heller i fråga om tullgodsbyggnaden ansågs något beslut böra fattas vid 1961 års riksdag.

Vid beräkningarna i 1961 års statsverksproposition av kostnaderna för de temporära anordningarna på Arlanda förutsattes att provisoriska godslokaler kunde anordnas i utrymmen som SAS skulle upplåta. Sedermera har det visat sig att flygföretaget ej kunnat tillhandahålla ifrågavarande lokaler varför luftfartsverket självt måste iordningställa sådana.

Med hänsyn härtill och till önskvärdheten att från bl. a. kostnadsbesparingssynpunkt så långt möjligt uppskjuta uppförandet av en permanent stationsbyggnad har kraven på de temporära anordningarnas kapacitet och standard ansetts böra höjas i viss utsträckning. Genom beslut den 19 maj 1961 har Kungl. Maj:t medgivit, att de temporära anordningarna får utföras för en kostnad av högst 5,7 mkr., vilket är 0,7 mkr. mer än som angavs i 1961 års statsverksproposition. Totalkostnaden om 135 mkr. påverkas emellertid ej av denna kostnadsuppräknings.

Med den utformning den temporära stationsbyggnaden givits bör den vid nuvarande uppskattningar av trafikutvecklingen bli tillräcklig för att ombesörja utrikestrafiken å Arlanda fram emot år 1970. Härigenom får man möjlighet att vid planeringen och projekteringen av den permanenta stationsbyggnaden tillgodogöra sig några års praktiska erfarenheter av trafiken på Arlanda och de krav, som man på grundval härav bör ställa på en modern stationsbyggnads funktioner i olika avseenden.

Såsom även anmäldes i 1961 års statsverksproposition är avsikten att utlysa en arkitekttävling om stationsbyggnaden. Innan verksamheten inom SAS efter pågående rationaliseringsarbete stabiliserats, kan flygföretagets framtida behov av utrymmen på Arlanda ej närmare preciseras i ett lokalprogram för en sådan tävling. Någon bestämd tidpunkt för utlysandet av tävlingen kan därför ej anges för närvarande.

Uppförande av en permanent stationsbyggnad på Arlanda bör således anstå tills vidare. Tidpunkten för förslag till riksdagen blir avhängig bl. a. av hur trafiken utvecklas. Tidsförskjutningen innebär emellertid att byggnaden i fråga bör dimensioneras för en större trafik än som tidigare avsetts. Även om i avsaknad av ett aktuellt lokalprogram en kostnadsuppskattning för byggnaden ej kan göras i dagens läge, är det dock realistiskt att utgå ifrån att anläggningskostnaderna — vilket även påpekades i 1961 års statsverksproposition — blir betydligt större än det i tidigare kostnadsuppskattning upptagna beloppet 20 mkr. En kostnadsuppskattning som gjorts våren 1961 tydde på mer än en fördubbling av detta belopp. Avsikten är dock att genom en ingående prövning av projektet sänka kostnaderna så långt detta överhuvud är möjligt med hänsyn till kraven på en rationell utformning av byggnadens funktioner. Innan de egentliga projekteringsarbetena påbörjas kommer lokalprogrammet att prövas av Kungl. Maj:t. Något förslag om investeringsmedel för ändamålet torde inte framläggas för riksdagen förrän projekteringen framförts till sådant stadium, att en tillförlitlig kostnadsberäkning föreligger.

För nästa budgetår tillstyrker jag i enlighet med styrelsens förslag under anslaget till utbyggnad av storflygplats en medelsförbrukning av 11 mkr. och ett däremot svarande anslag av 9 mkr.

Under luftfartsverkets dispositionsanslag upptager jag ett belopp av 3 mkr. för att — därest flygplatsfrågorna för Göteborg och Karlstad skulle aktualiseras senare under riksdagen — möjliggöra en höjning av luftfartsverkets ram utan att ytterligare anslagsmedel behöver anvisas av riksdagen.

Med ledning av den uppskattade medelsförbrukningen under nästa budgetår och de förutsatta, till budgetåret ingående behållningarna har de anslag beräknats, som angivits i de till anslagsrubrikerna fogade tabellerna och som uppgår till 17,9 mkr. Anslaget till försvarsberedskap har därvid uppförts med ett formellt belopp.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1962/63 under luftfartsfonden anvisa följande investeringsanslag, nämligen

1. Flygplatser m. m. 5 900 000 kr.
2. Försvarsberedskap vid luftfartsverket 1 000 »
3. Utbyggnad av storflygplats m. m. 9 000 000 »
4. Luftfartsverkets dispositionsanslag 3 000 000 »

Statens allmänna fastighetsfond

[73] 1. Sanering m. m. inom Djurgårdsstaden i Stockholm

	Ing. behålln.	Anslag	Utgift
1960/61	32 000	200 000	217 000
1961/62	15 000	200 000	215 000*
1962/63 styrelsen	—	300 000	300 000*
dep. ch.	—	200 000	200 000*

* Preliminärt belopp.

I 1956 års statsverksproposition framlades förslag om sanering av Djurgårdsstaden i Stockholm. Kostnaden beräknades till 2 mkr. för en första etapp, vilken förutsattes kunna genomföras under en tidrymd av tio år. Med hänsyn till inträffade kostnadsstegringar förordades i 1961 års statsverksproposition en kostnadsram för ifrågavarande arbeten om 3,5 mkr. vid 1960 års kostnadsnivå.

Byggnadsstyrelsen

I skrivelse den 22 augusti 1961 har byggnadsstyrelsen hemställt om anslag för nästa budgetår till saneringsarbetena inom Djurgårdsstaden i Stockholm. Styrelsen anmäler, att den hitintills utfört — förutom planerings- och ritningsarbeten — istandsättning av vissa byggnaders yttre delar, en för samtliga byggnader inom området gemensam värmecentral jämte värmeledningskulvertar och gravar för vatten- och avloppsledningar samt upprustning av byggnaderna 19 och 20 vid Bergsgränd 6. För närvarande pågår uppförandet av en mindre byggnad samt renovering av fastigheten Östra Varvsgatan 6. Sistnämnda arbeten beräknas bli färdigställda under budgetåret 1961/62, varvid behållningen på anslaget kommer att helt förbrukas.

Intill den 1 juli 1961 har omkring 1 mkr. av de anvisade medlen förbrukats och för arbetenas slutförande skulle sålunda vid dåvarande tidpunkt erfordras (3,5 — 1,0) 2,5 mkr. Enligt byggnadsstyrelsens underhållskostnadsindex har byggnadskostnaderna ökat med omkring 5 % från 1 juli 1960 till 1 juli 1961. Med utgångspunkt härifrån kan slutkostnaderna för återstående arbeten nu uppskattas till (2 500 000 + 125 000) 2 625 000 kr.

I den tidigare upprättade 10-årsplanen för arbetenas genomförande har styrelsen förutsatt en årlig medelsanvisning av 200 000 kr. Med hänsyn till inträffade byggnadskostnadsstegringar — omkring 43 % sedan ursprungskalkylen gjordes — och för att arbetena skall kunna bedrivas mer rationellt har styrelsen funnit erforderligt att den årliga medelsanvisningen ökas till 300 000 kr.

Departementschefen

Jag förordar, att anslaget för nästa budgetår uppföres med ett oförändrat belopp av 200 000 kr. samt hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sanering m. m. inom Djurgårdsstaden i Stockholm* för budgetåret 1962/63 anvisa ett investeringsanslag av 200 000 kr.

[74] 2. Radiohus

	Ing. behålln.	Anslag	Utgift
1960/61	8 928 000	6 400 000	9 892 000
1961/62	5 436 000	21 000 000	17 590 000*
1962/63 styrelsen	8 846 000	4 900 000	13 750 000*
dep. ch.	8 846 000	3 200 000	12 000 000*

* Preliminärt belopp.

Byggnadsstyrelsen

Byggnadsstyrelsen har i skrivelse den 30 augusti 1961 framlagt följande investeringsplan för Radiohuset.

	Kostnad beräknad 1961	Faktisk t. o. m. 30. 6. 1961 tusental kronor	Utgift Beräknad 1961/62 1962/63	
I. Arbeten, påbörjade före 1. 7. 1961				
Gemensamma provisorier såsom prov- hus o. baracker	660	640	20	—
»Garagedel» (endast stomme) avsedd tillhöra tidigare et. III och utförd i samband med et. I.	680	680	—	—
Kontorshus	22 400	16 281	6 120	—
Personalrestaurang	2 900	351	2 200	350
Summa I	26 640	17 952	8 340	350
II. Arbeten, avsedda att påbörjas 1961/62				
Studioblock ¹	41 200	2 220	8 000	12 000
Yttre arbeten	*1 500	—	1 000	100
Summa II	42 700	2 220	9 000	12 100
III. Arbeten, avsedda att påbörjas 1962/63				
Televerkets distributionscentral	*1 800	8	200	1 300
Summa I—III	71 140	20 180	17 540	13 750
IV. Vissa projekteringsarbeten				
		183	50	—
Totalsumma		20 363	17 590	13 750

¹ Vissa delar utförda i samband med kontorshuset.

* Preliminär kostnad.

Byggnadsstyrelsen framhåller, att det i dagens läge är omöjligt att ange vissa kostnadsramar annat än preliminärt. Styrelsen avser att, sedan kostnaderna blivit bättre kända, komma med förslag till justering av kostnadsramarna. I planen har upptagits ram för vissa provisoriska åtgärder, varvid avsikten är att motsvarande kostnader i ett senare skede skall fördelas på de olika byggnadsobjekten. Gemensamma yttre arbeten ävensom kostnader för tomtens friställande i enlighet med redogörelse i det följande har även upptagits med preliminär kostnadsram i investeringsplanen.

Beträffande de i investeringsplanen upptagna objekten anför styrelsen följande.

Gemensamma provisorier såsom provhus och kontorsbaracker avser sådana kostnader som skall fördelas på de olika byggnadsobjekten. Styrelsen har för att kunna bedriva projekteringsarbetet rationellt och ekonomiskt vidtagit dessa åtgärder. Barackerna och en del av provhuset är uthyrda till konsultfirmorna och ger hyresinkomster, vilka om dessa tillföres anslaget skulle under utbyggnadstiden motsvara kostnaderna och utjämna denna belastning av anslaget.

I samband med kontorshuset har utförts en »garagedel» hänförlig till den ursprungliga tredje byggnadsetappen. Kontorshuset beräknas vara helt färdigt under 1961.

Personalrestaurangen har påbörjats i juni 1961 och beräknas vara färdig under första halvåret 1962.

Studioblocken beräknas vara färdigprojekterade till kompletta entreprenadhandlingar under hösten 1961. I samband med kontorshuset har en till studieblocken hänförlig entréhall med tillhörande källarvåningar utförts. Vidare har styrelsen bemyndigats att i samband med kontorshuset färdigställa entréhallen samt utföra de två första bjälklagen till en byggnad för mobil drift, som också tillhör studioblocken. Samtliga dessa arbeten beräknas bli färdiga samtidigt med kontorshuset. Studioblocken beräknas kunna påbörjas vid årsskiftet 1961/62 och färdigställas på ca två och ett halvt år.

Yttre arbeten avser markplaneringsarbeten, yttre ledningar m. m. inom området. Vissa av dessa har redan påbörjats för att kunna säkerställa infarten till kontorshuset. Till den preliminära kostnadsramen har även räknats vissa kostnader för friställande av radiohusets tomt. Att dylika kostnader skulle uppstå anmälde av styrelsen i petita hösten 1960. Styrelsen har nu närmare utrett de åtgärder som erfordras för tomtens friställande och därvid funnit att kostnaderna härför utgör dels 35 000 kr. för ersättning av armémuseets magasin som varit inrymt i det s. k. Stenskjulet, vilket nu bygges om till personalrestaurang, dels flyttningskostnader för ett byggnadsminnesmärke den s. k. Kyrkan, en laboratoriebyggnad från 1700-talets början, dels ock regleringskostnader beträffande den del av Oxenstiernsgatan som ligger mellan Karlavägen och Strandvägen. På radiohuset ankommande del i sistnämnda kostnader kan i nuvarande projekteringsläge icke bedömas. För flyttningskostnaderna av Kyrkan har uppskattats ett belopp av ca 75 000 kr. Ramen för yttre arbeten har med anledning härav upptagits till preliminärt ca 1,5 mkr.

Televerkets distributionscentral, som tidigare beräknats kunna påbörjas under budgetåret 1961/62, har på grund av centralens intima samband med frågan om uppförande av ett länktorn försenats och styrelsen räknar nu med att arbetena skall kunna påbörjas först under nästa budgetår.

Den planerade bergrumsanläggningen har ställts på framtiden men vissa kostnader för förberedande arbeten har upptagits under *vissa projekteringsarbeten*. Beträffande frågan om konserthus utreder styrelsen f. n. alternativa placeringar. Styrelsen avser i samband härmed att fortsätta utredningarna beträffande konserthusets lokalprogram och kommer att i avvaktan på resultatet av sakkunnigutredning om ljudradions framtidsproblem i vanlig ordning till Kungl. Maj:t inkomma med hemställan om projekteringsuppdrag och projekteringsmedel.

Under vissa projekteringsarbeten har slutligen upptagits hittills nedlagda kostnader för ett i Göteborg tidigare planerat radiohus.

Som framgår av investeringsplanen uppskattar byggnadsstyrelsen investeringstakten till ca 17,6 mkr. för innevarande budgetår och ca 13,7 mkr. för budgetåret 1962/63. För de närmast därefter följande budgetåren uppskattas investeringarna till ca 13 mkr. för 1963/64, ca 20 mkr. för 1964/65 och ca 10 mkr. för 1965/66. Därvid har förutsatts oförändrat kostnadsläge och att vissa ytterligare objekt utöver de i investeringsplanen upptagna tillkommer.

Byggnadsstyrelsen äskar för budgetåret 1962/63 ett anslag av 4,9 mkr.

Departementschefen

Radiohusets första etapp, som utgöres av en kontorsbyggnad, har numera färdigställts och inflyttning i byggnaden har ägt rum.

Av de i den andra etappen ingående anläggningarna har personalrestaurangen påbörjats och beräknas kunna tas i drift under första halvåret 1962. Vad gäller studioblocken anförde jag i propositionen nr 53 till 1961 års riksdag, att strävandena borde inriktas på att kostnaderna icke skulle överstiga 40 mkr. enligt prisnivån den 1 juli 1960. Sedan projekteringen av denna byggnadsdel numera slutförts, har kostnaderna beräknats till 41,2 mkr., vilket med hänsyn till inträffade allmänna byggnadskostnadsstegringar innebär att kostnaden kan hållas inom den fastställda ramen. Byggnadsarbetena torde komma att påbörjas under någon av de närmaste månaderna. Även vissa yttre arbeten synes komma att utföras under innevarande budgetår. Vad slutligen angår televerkets distributionscentral räknar byggnadsstyrelsen med att arbetena skall kunna påbörjas under budgetåret 1962/63, vilket är en förutsättning för att denna del av anläggningen skall vara funktionsduglig samtidigt med studioblocken.

Totalkostnaderna för anläggningen, vilka jag förra året upptog till 67,7 mkr., har nu — huvudsakligen på grund av den allmänna ökningen av byggnadskostnaderna sedan förra året — räknats upp till ca 71 mkr. Häri ingår poster om drygt 3 mkr., som f. n. kunnat endast uppskattningsvis anges.

Under anslaget till radiohus har hittills anvisats 46,4 mkr. Byggnadsstyrelsen har beräknat medelsförbrukningen för nästa budgetår till 13,7 mkr. samt med hänsyn till beräknad behållning äskat 4,9 mkr. i nytt anslag. Då vissa förseningar i byggnadsarbetena synes sannolika, beräknar jag medelsförbrukningen till 12 mkr. och föreslår att anslaget uppföres med 3,2 mkr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Radiohus* för budgetåret 1962/63 anvisa ett investeringsanslag av 3 200 000 kr.

[75] 3. *Televisionshus*

Under förevarande rubrik har för budgetåren 1959/60 och 1960/61 upptagits sammanlagt 3 mkr. Byggnadsstyrelsen har i skrivelser den 30 augusti och den 7 december 1961 hemställt om anslag för budgetåret 1962/63 till ifrågavarande ändamål. Beredningen av ärendet är ännu ej avslutad. Anslaget torde, i avvidan på särskild proposition, böra upptagas med ett beräknat belopp av 10 mkr.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att, i avvidan på en särskild proposition i ärendet, till *Televisionshus* för budgetåret 1962/63 beräkna ett investeringsanslag av 10 000 000 kr.

[76] 4. *Ämbetsbyggnad i kvarteret Murmästaren i Stockholm*

Under förevarande rubrik anvisades för budgetåret 1959/60 ett investeringsanslag av 100 000 kr. I skrivelse den 30 augusti 1961 har byggnadsstyrelsen hemställt om anslag för budgetåret 1962/63 till påbörjande av byggnadsarbetena å ifrågavarande ämbetsbyggnad. Utredningen i ärendet är emellertid ej avslutad, varför förslag i frågan ej nu kan framläggas för riksdagen. Jag förordar emellertid, att anslag för ändamålet upptages med ett beräknat belopp, som torde böra angivas till 4 mkr.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att, i avvidan på en särskild proposition i ärendet, till
Ämbetsbyggnad i kvarteret Murmästaren i Stockholm för budgetåret 1962/63 beräkna ett investeringsanslag av 4 000 000 kr.

[77] 5. *Byggnadsarbeten för statens bilinspektion*

Under förevarande rubrik anvisades för budgetåret 1961/62 ett investeringsanslag av 1,8 mkr. Byggnadsstyrelsen och väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har hemställt om anslag för ändamålet för budgetåret 1962/63.

Beredningen av förevarande ärende har ännu icke avslutats. Jag förordar

med hänsyn härtill att anslaget uppföres med ett beräknat belopp. Då någon närmare beräkning av medelsförbrukningen för nästa budgetår ännu icke föreligger torde anslaget böra upptagas med ett nominellt belopp av 1 000 kr.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på en särskild proposition i ärendet, till
Byggnadsarbeten för statens bilinspektion för budgetåret
1962/63 beräkna ett investeringsanslag av 1 000 kr.

[78] 6. Merkostnader för vissa byggnadsarbeten

	Ing. behålln.	Anslag	Utgift
1960/61	3 003 000	800 000	2 767 000
1961/62	1 036 000	150 000	975 000*
1962/63 styrelsen	1 211 000	500 000	540 000*
dep.ch	1 211 000	700 000	715 000*

* Preliminärt belopp.

¹ Ett belopp av 190 000 kr. föreslås överfört till det av chefen för ecklesiastikdepartementet i annat sammanhang denna dag föreslagna investeringsanslaget till byggnadsarbeten vid statens blind- och dövskolor m. m.

Anslaget är avsett att täcka de merkostnader, vilka på grund av den allmänna stegringen av byggnadskostnaderna uppstått å vissa, i särskild förteckning upptagna byggnadsföretag under fastighetsfonden. Dessa företag hänför sig till social-, kommunikations-, ecklesiastik-, jordbruks-, handels- och inrikesdepartementen. Beträffande den närmare motiveringen för anslaget torde få hänvisas till proposition 1948: 2 (bil. 14 p. 8).

Byggnadsstyrelsen

Byggnadsstyrelsen framlade hösten 1960 bl. a. en redovisning av ställningen på merkostnadsanslaget per den 30 juni 1960 samt en beräkning av medelsåtgången under budgetåren 1960/61 och 1961/62. Styrelsen har i skriftelse den 5 december 1961 lämnat en specificerad sammanställning rörande de olika byggnadsföretag, vilka enligt beslut av 1948—1960 års riksdagar intagits i den till grund för anslagets användning upprättade förteckningen. Styrelsen har därvid redovisat ställningen per den 30 juni 1961 samt det beräknade medelsbehovet under innevarande och nästa budgetår. För sistnämnda budgetår äskar styrelsen 500 000 kr.

Merkostnaderna för de byggnadsobjekt, vilka enligt riksdagens beslut skall ingå i förteckningen, har i förekommande fall uppräknats med hänsyn till den under det senaste året inträffade stegringen av byggnadskostnaderna. Enligt styrelsens indexberäkningar utgör kostnadsstegringen sommaren 1961 3 % i förhållande till sommaren 1960. I enlighet med tidigare tillämpade principer erhåller sådana byggnadsobjekt som icke påbörjats den 1 juli 1960 fullt kostnadsstegringstillägg medan objekt påbörjade före nämnda

datum erhåller ett i förhållande till tidpunkten för arbetets påbörjande reducerat tillägg. Äldre objekt, som avslutats före den 1 juli 1960, erhåller intet tillägg.

Byggnadsstyrelsen föreslår, att nämnda förteckning kompletteras med följande byggnadsobjekt.

	För ändamålet anvisat anslag kr.	Beräknad merkost- nad kr.
<i>Ecklesiastikdepartementet</i>		
Forskningslaboratorium i Studsvik	2 700 000	75 000

Vidare föreslår styrelsen att följande byggnadsobjekt utgår ur förteckningen.

	Beräknad merkost- nad kr.
<i>Socialdepartementet</i>	
Sluten avdelning vid Svartsjö	74 000
Ombyggnad vid Gudhem	330 000

Ecklesiastikdepartementet

Dövskolan i Vänersborg	190 000
------------------------------	---------

Jordbruksdepartementet

Växthus vid St. Råby	53 000
----------------------------	--------

Summa 647 000

Vid sina medelsframställningar för budgetåret 1962/63 har styrelsen förutsatt att eventuella merkostnader för de sistnämnda byggnadsobjekten skall bestridas från anslag under resp. departement. Vad dövskolan i Vänersborg beträffar har styrelsen därjämte föreslagit, att ett belopp av 190 000 kr. motsvarande den beräknade merkostnaden i prisläget 1 juli 1961 skall överföras från merkostnadsanslaget till investeringsanslaget Byggnadsarbeten vid statens blind- och dövskolor m. m. (ecklesiastikdepartementet) å vilket anslag styrelsen föreslagit att Vänersborgsskolan från och med budgetåret 1962/63 skall redovisas. För objekten under social- resp. jordbruksdepartementet erfordras icke motsvarande överföringar, enär de för merkostnader beräknade beloppen icke kommer att tagas i anspråk.

Om förteckningen kompletteras på angivet sätt skulle enligt byggnadsstyrelsens mening det beräknade totalmedelsbehovet för merkostnadsanslaget ändras på följande sätt i förhållande till det i 1961 års statsverksproposition angivna medelsbehovet (bil. 28, s. 155).

Totalt medelsbehov enligt 1961 års statsverksproposition	33 403 500
Merkostnader för tidigare i förteckningen upptagna byggnadsobjekt	275 000
Merkostnader för det företag, som nu föreslås för intagande i förteckningen	75 000
Merkostnader för de företag, som nu föreslås utgå ur förteckningen	— 647 000
Summa kr.	33 106 500

T. o. m. budgetåret 1961/62 har anvisats sammanlagt 31 450 000 kr. Tillgängliga medel inklusive för budgetåret 1961/62 anvisat anslag å merkostnadsanslaget uppgick den 1 juli 1961 till 1 186 000 kr. Byggnadsstyrelsen beräknar medelförbrukningen för budgetåret 1961/62 till 975 000 kr. och för budgetåret 1962/63 till 540 000 kr. Då vidare 190 000 kr. föreslås överförda till investeringsanslaget Byggnadsarbeten vid statens blind- och dövskolor m. m. skulle i enlighet härmed ett tillskott till anslaget av (975 000 + 540 000 + 190 000 — 1 186 000 = 519 000) avrundat 500 000 kr. erfordras för nästa budgetår.

I en särskild skrivelse den 30 augusti 1961 har byggnadsstyrelsen anmält att arbetet med utbyggnaden av ämbetshuset i kvarteret Uppfinnaren i Stockholm numera slutförts och att slutkostnaden kommer att uppgå till 2 575 000 kr. Då för ifrågavarande projekt hittills anvisats 2 400 000 kr. erfordras således ett ytterligare anslag av 175 000 kr.

Styrelsen anför att den fastställda kostnadsramen 2 400 000 kr. är baserad på 1957 års prisläge. Byggnaden har utförts under tiden februari 1960 till mars 1961 under vilken tid kostnadsläget legat i genomsnitt 8 % över 1957 års nivå, vilket i och för sig skulle ha motiverat ett merkostnadstillägg på grund av allmän byggnadskostnadsstegring motsvarande i runt tal 200 000 kr. och en totalkostnad av 2 600 000 kr. Den beräknade slutkostnaden kommer emellertid som framhållits att ligga något under sistnämnda totalram.

Byggnadsstyrelsen hemställer därför att å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1961/62 till utbyggnad av ämbetshuset i kvarteret Uppfinnaren i Stockholm anvisas ett investeringsanslag av 175 000 kr.

Departementschefen

Jag har intet att erinra mot vad styrelsen föreslagit rörande beräkningen av merkostnaderna för de byggnadsföretag, som efter de av styrelsen förordade ändringarna av förteckningen kommer att kvarstå i densamma. I enlighet härmed torde av den vid innevarande budgetårs utgång förefintliga behållningen på merkostnadsanslaget 190 000 kr. tillgodoföras det nya investeringsanslaget till byggnadsarbeten vid statens blind- och dövskolor m. m.

Enligt min mening synes vidare merkostnaderna för utbyggnaden av ämbetshuset i kvarteret Uppfinnaren ej böra upptas på något särskilt anslag

utan torde få bestridas från merkostnadsanslaget. Det av styrelsen beräknade erforderliga anslagstillskottet för nästa budgetår bör därför uppräknas med 175 000 kr. och avrundas till 700 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

I. att till *Merkostnader för vissa byggnadsarbeten* för budgetåret 1962/63 anvisa ett investeringsanslag om 700 000 kr.,

II. att godkänna de i det föregående föreslagna justeringarna av den förteckning som ligger till grund för användningen av ifrågavarande anslag.

Fonden för låneunderstöd

[79] Garanti till Aktiebolaget Aerotransport för 1961/62

I enlighet med det avtal om fortsatt garanti till de i SAS-konsortiet ingående flygbolagen, som efter riksdagens bemyndigande år 1959 träffats med de danska och norska regeringarna, är Aktiebolaget Aerotransport under femårsperioden 1 oktober 1960—30 september 1965 berättigat till en årlig garanti intill ett högsta belopp av 7,5 mkr. (prop. 1959: 134).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Garanti till Aktiebolaget Aerotransport för 1961/62*
för budgetåret 1962/63 anvisa ett investeringsanslag av
7 500 000 kr.

Fonden för förlag till statsverket

[80] Förskott till vissa plankostnader m. m.

	Ing. behålln.	Anslag	Utgift
1960/61	277 000	—	182 000
1961/62	95 000	100 000	195 000*
1962/63 styrelsen	—	200 000	200 000*
dep. ch.	—	200 000	200 000*

* Preliminärt belopp.

Från detta anslag har tidigare bestritts förskott av kostnader för byggnads- och regionplaneändamål (prop. 1947: 245). Sedan Kungl. Maj:t den 20 maj 1955 förordnat, att den med statsmedel bedrivna förskotteringen av kostnader för upprättande eller ändring av byggnadsplaner skulle avvecklas fr. o. m. den 1 juli 1955 har anslaget endast använts till förskott till regionplaneändamål.

Behållningen å anslaget den 1/7 1961 uppgick till ca 95 000 kr. För innevarande budgetår har anvisats ett anslag om 100 000 kr.

Byggnadsstyrelsen

Byggnadsstyrelsen har i skrivelse den 1 september 1961 i huvudsak anfört följande.

Regionplanering pågår f. n. för Eskilstunabygden, Kalmar och Nybro städer med omgivningar, Karlskrona—Lyckeby, Göteborg med omgivningar, Sundsvallsorten, Örnsköldsviksorten och Umeorten. För Sundsvallsorten har plan framlagts och underställts Kungl. Maj:ts prövning. För Stockholmstrakten har regionplan numera fastställts, men de särskilda förhållandena inom denna snabbt expanderande region har ansetts nödvändig göra en fortsatt bearbetning av regionala problem som efter hand tillkommer eller som till följd av den fortgående utvecklingen kommer i ändrat läge.

Till de pågående regionplanarbetena för Stockholmstrakten, Eskilstunabygden och Göteborg med omgivningar har byggnadsstyrelsen i tre skilda utlåtanden den 15 maj 1961 tillstyrkt framställningar om förskott till ett sammanlagt belopp av 195 000 kr. Med tanke på de kostnader som ett slutförande av planeringen inom nuvarande regionplaneområden och eventuellt tillkommande nya regionplanarbeten kan komma att draga har byggnadsstyrelsen uppskattat behovet av ytterligare anslagsmedel för nästkommande budgetår till 200 000 kr.

Departementschefen

I enlighet med byggnadsstyrelsens förslag förordar jag att anslaget för nästa budgetår uppföres med 200 000 kr.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förskott till vissa plankostnader m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett investeringsanslag av 200 000 kr.

Diverse kapitalfonder

[81] Väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond

Balansräkningen per den 30 juni 1961 för väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond visar, att fondens tillgångar uppgår till sammanlagt 483,0 mkr., varav 77,7 mkr. avser fastigheter, 87,0 mkr. oljelagringsanläggningar, 260,2 mkr. maskiner m. m., 3,6 mkr. grustag, 3,8 mkr. förråd av väglagningsämnen samt 20,3 mkr. effektförråd. Återstående 30,4 mkr. utgör tillgångar av finansiell natur.

Kapitalbehållningen, inklusive balanserade medel, uppgår till 267,5 mkr. Under budgetåret 1960/61 har behållningen ökat med 3,6 mkr.

I enlighet med för fonden gällande bestämmelser har överskott å fondens kapital beräknats efter 4,75 % å den å fonden under budgetåret 1960/61 redovisade genomsnittliga kapitalbehållningen med undantag för kapital investerat i anläggningar, som står under förvaltning av riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap. För de sistnämnda har överskottet beräknats å den vid ingången av budgetåret 1960/61 redovisade kapitalbehållningen.

Väg och vattenbyggnadsstyrelsen

I skrivelse den 24 augusti 1961 har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen bl. a. lämnat följande sammanställning över de investeringsanslag, som anvisats för budgetåren 1960/61—1961/62. I sammanställningen redovisas även styrelsens äskanden för budgetåret 1962/63.

	1960/61	1961/62	Äskanden 1962/63
	tusental kronor		
Garage- och förrådsbyggnader m. m.	3 200	6 100	6 500
Motorfordon och vägmaskiner m. m.	28 000	30 900	35 000
Flytande materiel	500	1 200	2 600
Grustag m. m.	—	1 000	—
Väg- och vattenbyggnadsverkets dispositionsanslag	1 000	1 500	500
Summa	32 700	40 700	44 600

För budgetåret 1961/62 har fastställts en medelsförbrukningsram om 40,0 mkr. Vid sidan om de ramreglerade investeringarna räknar styrelsen med en medelsförbrukning av 0,5 mkr. för inköp av grustag m. m.

För budgetåret 1962/63 beräknar styrelsen en medelsförbrukning av 45,1 mkr. i vad avser de ramreglerade investeringarna samt 0,5 mkr. vid sidan av ramen för anskaffning av grusfyndigheter.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen hemställer därjämte om ett beställningsbemyndigande för leveranser till maskincentralförrådet under budgetåret 1964/65 intill ett belopp av 18 mkr.

Av styrelsens äskanden och i samband därmed lämnade motiveringar framgår i huvudsak följande.

1. Garage- och förrådsbyggnader m. m.

	Ing. behålln.	Anslag	Utgift
1960/61	2 730 000	3 200 000	5 239 000
1961/62	691 000	6 100 000	6 750 000*
1962/63 styrelsen	41 000	6 500 000	6 500 000*
dep. ch.	41 000	6 500 000	6 500 000*

* Preliminärt belopp.

För avslutande av företag, som påbörjats eller planeras att påbörjas före den 1 juli 1962, beräknas en medelsförbrukning av 3,7 mkr. under budgetåret 1962/63, varav 1,6 mkr. för ersättningsanskaffningar och 2,1 mkr. för nyanskaffningar. Därjämte beräknar styrelsen att under budgetåret 1962/63 igångsätta tio nya byggnadsföretag, för vilka ca 2,0 mkr. beräknas komma att erfordras ifrågavarande budgetår. Av detta belopp hänför sig 0,8 mkr. till ersättningsanskaffning och 1,2 mkr. till nyanskaffning. För markförvärv samt smärre till- och ombyggnadsarbeten beräknas ett belopp av ca 0,8 mkr.

Styrelsen meddelar, att till följd av bl. a. svårigheter att erhålla igångsättningstillstånd garageanläggningarna i Älvkarleby och Hörby icke kunnat igångsättas planenligt. Medel för det förstnämnda företaget har därför upptagits jämväl för budgetåret 1962/63, medan det senare företaget tills vidare uppskjutes, då annan anläggning numera bedömes som mera angelägen. Med anledning av inom styrelsen pågående utredning angående vägmästarområdesindelningen har uppförandet av garageanläggningarna i Kju-la, Rottne och Hummelstad uppskjutits tills vidare. Under budgetåret 1960/61 har emellertid andra företag påskyndats, varjämte uppförandet av anläggningar i Östhammar, Moheda, Sjöbo och Svenstavik kommer att påbörjas under innevarande budgetår oaktat dessa ännu icke upptagits i nägon plan. Den härigenom uppkomna ökningen av utgifterna har emellertid icke helt kunnat uppväga bortfallet av tidigare nämnda byggnadsföretag, som uppskjutits.

Styrelsen anför vidare, att verket för reparation och översyn av sina fär-jor behöver tillgång till lämpliga varv. I Stockholm har funnits två sådana varv, vilka utnyttjats av styrelsen i huvudsak för färjbeståndet inom Stock-holms län samt Mälaren och Hjälmaren. Det ena av dessa har nedlagts och det andra, Hammarbyverken, har övergått till annan produktion. De varv, som numera kan ifrågakomma för arbeten av detta slag, har för liten kapa-

citet eller är nybyggnadsvarv, varför det är svårt att där placera arbeten vid de tidpunkter som färjorna kan frigöras. Bortfallet av reparationsvarv har även lett till en ökning av underhållskostnaderna för färjorna. Den ökade biltrafiken ställer allt större krav på färjflottans transportkapacitet, varför reparations- och översynsarbeten måste planeras noggrant för att onödiga trafikrubbingar skall kunna undvikas. Bristen på reparationsvarv på denna del av ostkusten omöjliggör nu detta.

På västkusten disponerar styrelsen sedan vägväsendets förstatligande ett varv vid Lysekil för reparation och översyn av färjorna i bl. a. Göteborgs och Bohus läns skärgård. Styrelsens erfarenheter av detta är mycket goda såväl i fråga om varvsdriften som möjligheterna att planera erforderliga arbeten.

Styrelsen överväger till följd härav att inom Stockholms län anlägga ett eget varv för reparation och översyn av färjor. Någon beräkning av anläggningskostnaden är ej möjlig att göra förrän lämplig tomt funnits samt botten- och grundundersökningar gjorts. Kostnaden torde emellertid kunna uppskattas till ca 0,8 mkr., ett belopp som kan visa sig otillräckligt därest bottenförhållandena skulle vara mindre gynnsamma. En överslagsberäkning av lönsamheten för ett sådant eget varv har givit vid handen att kostnadsminskningen för färjunderhållet kan beräknas väl förränta en avsevärt större investering än den angivna.

Styrelsen, som för anläggandet av ett reparationsvarv för budgetåret 1962/63 äskar ett belopp av 0,2 mkr., avser att under innevarande budgetår söka finna för ändamålet lämplig tomt och utföra erforderliga undersökningar. I sina petita hösten 1962 beräknar styrelsen kunna framlägga en kostnadsberäkning i samband med att ytterligare medel äskas. Föreliggande medelsäskande avser erforderliga undersökningar samt tomtinköp och förberedande muddringsarbeten.

2. Motorfordon och vägmaskiner m. m.

	Ing. behålln.	Anslag	Utgift
1960/61	23 000	28 000 000	27 881 000
1961/62	142 000	30 900 000	31 000 000*
1962/63 styrelsen	42 000	35 000 000	35 000 000*
dep. ch.	42 000	33 000 000	33 000 000*

* Preliminärt belopp.

I följande sammanställning redovisas styrelsens investeringsprogram för motorfordon och vägmaskiner m. m.

Maskinslag	Beräknat antal 1/7 1962	Antal överåri- ga under 1962/63	Beräknad utrange- ring, antal, 1962/63	Beräknad ersätt- ningsan- skaffning, antal, 1962/63
Lastbilar	1 250	378	130	150
Person- och paketbilar	650	142	125	175
Jeepar	288	33	33	60
Väghyvlar	984	242	80	90
Vägvältar	245	83	20	20
Krossar	469	188	69	35
Sorterverk	441	227	56	55
Generatoraggregat	413	95	65	50
Skoplastare	311	71	50	60
Kompressorer	700	345	105	80

Styrelsen framhåller att den som ett led i strävandena att rationalisera maskininsatsen inom verket avser att öka antalet paketbilar för att härigenom kunna frigöra lastbilar från smärre transporter varigenom användningen av lejda bilar kan minskas. En övergång till för sådana transporter bättre anpassade bilar torde komma att medföra en kostnadsminskning för de berörda arbetena.

Utöver i sammanställningen redovisade fordon och maskiner, för vilka investeringsutgifterna beräknas till 31 mkr., upptager styrelsen ett belopp av 4 mkr. för ny- och ersättningsanskaffning av diverse maskiner. Häri ingår bl. a. 0,6 mkr. för ersättningsanskaffning av ett större asfaltverk och 0,1 mkr. för fortsatt anskaffning av instrumentutrustning för den fotogrammetriska och databehandlingstekniska verksamheten. Till gruppen diverse maskiner hänföres vidare — liksom tidigare — bl. a. oljegrusmaskiner, målningsmaskiner, hjultraktorer, snöslungor, släpvagnar m. m., för vilka styrelsen för närvarande icke finner det möjligt att uppgöra en detaljerad plan.

3. Flytande materiel

	Ing. behålln.	Anslag	Utgift
1960/61	1 037 000	500 000	1 192 000
1961/62	345 000	1 200 000	
		¹ (+ 625 000)	2 170 000*
1962/63 styrelsen	—	2 600 000	2 600 000*
dep. ch.	—	2 500 000	2 500 000*

* Preliminärt belopp.

¹ Permanent förstärkning från dispositionsanslaget.

För nästa budgetår räknar styrelsen med en medelsförbrukning av ca 1 mkr. för slutleverans av en frigående och en linstyrd färja. För påbörjan-

de av en lindriven och en frigående färja samt för diverse ombyggnader av äldre färjor har upptagits 0,6 mkr.

Styrelsen framhåller, att den allt snabbare ökningen av biltrafiken jämte de allt högre kraven på minskning av väntetiderna vid färjlederna har framkallat behov av en tidigare förstärkning av färjflottans transportkapacitet än styrelsen tidigare haft anledning räkna med. I sina anslagsäskanden för budgetåret 1961/62 anmälde styrelsen bl. a., att behov uppstått att på färjleden till Ljusterö i Stockholms skärgård insätta ytterligare en färja med avsevärt större kapacitet än de hittills använda. En sådan färja har färdigbyggs och varit i trafik under denna sommar. Erfarenheterna av denna nya typ av färja är redan så goda att styrelsen avser att bygga ytterligare ett antal sådana, då det härigenom blir möjligt att med en oförändrad kapitalinsats och driftkostnad erhålla en avsevärt större lastkapacitet. I första hand avser styrelsen att insätta färjor av denna typ på färjlederna i Nötesund utanför Uddevalla och i Östersundet i Väneren.

För anskaffning av båtar och mudderverk har för innevarande budgetår icke anvisats några medel. Sjöfartsstyrelsen, som övertagit driften av denna materiel, har för budgetåret 1962/63 äskat 1,0 mkr. för ersättningsanskaffning av mudderverksattiralj.

4. Betalningsansvar för leveranser under budgetåret 1964/65

För leveranser till maskincentralförrådet under budgetåren 1961/62—1963/64 har Styrelsen erhållit bemyndigande att ikläda sig betalningsansvar intill ett belopp av 18 mkr. för resp. budgetår.

Dessa bemyndiganden hade den 1 juli 1961 i huvudsak utnyttjats för följande beställningar.

1961/62 Lastbilar	mkr. 5,4	
Jeepar	» 0,8	
Väghyvlar	» 3,7	
Krossar och sorterverk	» 1,0	
Färjor	» 1,4	
Övriga maskiner	» 0,5	12,8
1962/63 Lastbilar	»	0,3

Styrelsen hemställer, att ett bemyndigande att utlägga beställningar intill 18 mkr. måtte medgivas även för budgetåret 1964/65.

5. Väg- och vattenbyggnadsverkets dispositionsanslag

	Ing. behålln.	Anslag	Förstärkning av annat anslag tusental kronor	Utgift tusental kronor
1960/61	2 591	1 000	—	¹ 878
1961/62	2 713	1 500	² 625	80*
1962/63 styrelsen	3 508	500	—	1 000*
dep. ch.	3 508	2 000	—	1 000*

* Preliminärt belopp.

¹ Härav 304 000 kr. avseende beställningar i sysselsättningsstödjande syfte hos Karlskrona örlogsvarv, vilket belopp till följd av statsmakternas ställningstagande ej ingår i de ramreglerade investeringarna.

² Avser permanent förstärkning av anslaget Flytande materiel.

Styrelsen äskar för budgetåret 1962/63 ett belopp av 0,5 mkr. på dispositionsanslaget med hänsyn till behovet av en tillfredsställande medelsreserv för bl. a. en ev. ändrad inriktning av de planerade investeringarna.

Styrelsens redogörelse för användningen av dispositionsanslaget under budgetåret 1960/61 torde få bringas till riksdagens kännedom i samband med att handlingarna i ärendet överlämnas till vederbörande utskott.

Yttrande

Arbetsmarknadsstyrelsens yttrande har redovisats under postverkets fond.

Departementschefen

Väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfonds investeringsram för innevarande budgetår är fastställd till 40 mkr. Någon ändring härav har icke ifrågasatts. Av redogörelsen i investeringsplanen för kommunikationsverken framgår, att jag vid sidan av de ramreglerade investeringarna räknat med en medelförbrukning av 0,5 mkr. för inköp av grustag.

För budgetåret 1962/63 har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen beräknat de under förrådsfonden erforderliga investeringsutgifterna i vad avser de ramreglerade anslagen till sammanlagt 45,1 mkr. Härav hänför sig 6,5 mkr. till anslaget Garage- och förrådsbyggnader m. m., 35 mkr. till anslaget Motorfordon och vägmaskiner m. m., 2,6 mkr. till anslaget Flytande materiel samt 1 mkr. till dispositionsanslaget. Vid sidan av ramen har styrelsen upptagit ett belopp av 0,5 mkr. för inköp av grustag m. m.

Som framgår av den under punkt 67 redovisade investeringsplanen har jag ansett mig kunna tillstyrka en investeringsram om 43,0 mkr., innebärande en ökning i förhållande till innevarande budgetår med 3,0 mkr. Hur medelförbrukningen beräknas komma att ungefärligen fördela sig på de olika anslagen framgår av följande sammanställning.

	1960/61 Utfall	1961/62 Beräknat	1962/63 Styrelsen	Dep.ch.
	miljoner kronor			
<i>Ramreglerade investeringar</i>				
1. Garage- och förrådsbyggnader m. m.	5,2	6,8	6,5	6,5
2. Motorfordon och vägmaskiner m. m.	27,9	31,0	35,0	33,0
3. Flytande materiel	1,2	2,1	2,6	2,5
4. Dispositionsanslaget	0,6	0,1	1,0	1,0
Summa	34,9	40,0	45,1	43,0
<i>Övriga investeringar</i>				
Grustag m. m.	0,5	0,5	0,5	0,5
Dispositionsanslaget	0,3	—	—	—
Summa	35,7	40,5	45,6	43,5

I jämförelse med beräkningarna för innevarande budgetår innebär således mitt förslag i huvudsak ökningar för maskinanskaffning med 2 mkr. och för inköp av flytande materiel med 1 mkr.

Med ledning av den sålunda uppskattade medelsförbrukningen och de beräknade reservationerna per den 30 juni 1962 har de anslag för nästa budgetår beräknats, som angivits i de till anslagsrubrikerna fogade tabellerna och som sammanlagt uppgår till 44 mkr.

Jag har icke något att erinra mot styrelsens hemställan om ett beställningsbemyndigande om högst 18 mkr., gällande leveranser till maskincen-tralförrådet under budgetåret 1964/65.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1962/63 under väg- och vattenbyggnads-verkets förrådsfond anvisa följande investeringsanslag, näm-ligen

1. Garage- och förrådsbyggnader m. m. 6 500 000 kr.
2. Motorfordon och vägmaskiner m. m. 33 000 000 »
3. Flytande materiel 2 500 000 »
4. Väg- och vattenbyggnadsverkets disposi-tionsanslag 2 000 000 »

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Bo Järmark

Register

Sid.

Kr.

1 ÖVERSIKT

DRIFTBUDGETEN

Sjätte huvudtiteln

A. Kommunikationsdepartementet m. m.

15	Kommunikationsdepartementet:		
	Avlöningar	1 594 000	
16	Omkostnader	150 000	1 744 000
17	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, därav hälften att avräknas mot automobilskattemedlen		1 200 000
18	Extra utgifter		100 000
	Summa för kommunikationsdepartementet m. m.		3 044 000

B. Väg- och vattenbyggnadsväsendet

Väg- och vattenbyggnadsverket

	Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen:		
19	Avlöningar, därav nio tiondelar att avräknas mot automobilskattemedlen	11 861 000	
26	Omkostnader, därav nio tiondelar att avräk- nas mot automobilskattemedlen	1 984 000	13 845 000
	Vägförvaltningarna:		
28	Avlöningar, därav nio tiondelar att avräknas mot automobilskattemedlen	31 956 000	
31	Omkostnader, därav nio tiondelar att avräknas mot automobilskattemedlen	5 603 000	37 559 000
32	De lokala vägnämnderna m. m., att avräknas mot automo- bilskattemedlen		325 000
33	Reglering av vissa skador inom väg- och vattenbyggnadssty- relsens ämbetsområde, att avräknas mot automobilskatte- medlen		875 000
			52 604 000

Vägunderhåll och vägbyggnader

33	Allmän översikt över beräkningen av väganslagen m. m.	
	Väghållningen på landet samt i städer och stadslänkande samhällen, där kronan är väghållare:	
47	Vägunderhållet, att avräknas mot automobil- skattemedlen	415 000 000

Sid.

Kr.

49	Byggande av riksvägar, att avräknas mot automobilskattemedlen	245 000 000	
49	Byggande av länsvägar, att avräknas mot automobilskattemedlen	169 000 000	
49	Byggande av ödebygdevägar, att avräknas mot automobilskattemedlen	11 000 000	
49	Byggande av storbroar, att avräknas mot automobilskattemedlen	15 000 000	
51	Vissa vägbyggnadsarbeten, att avräknas mot automobilskattemedlen	20 000 000	875 000 000
	Väghållningen i städer och stadsliknande samhällen, som är väghållare:		
51	Bidrag till underhåll av vägar och gator, att avräknas mot automobilskattemedlen	67 000 000	
52	Bidrag till byggande av vägar och gator, att avräknas mot automobilskattemedlen	185 000 000	252 000 000
	Enskild väghållning:		
54	Bidrag till underhåll av enskilda vägar m. m., att avräknas mot automobilskattemedlen..	25 500 000	
55	Bidrag till byggande av enskilda vägar, att avräknas mot automobilskattemedlen	14 000 000	39 500 000
	Diverse ändamål:		
56	Utredningar, att avräknas mot automobilskattemedlen	400 000	
57	Vissa kostnader i samband med internationella vägkongresser, att avräknas mot automobilskattemedlen	25 000	
58	Avsättning till statens automobilskattemedelsfond	1 000	426 000
			1 166 926 000

Vatten- och avloppsanläggningar

58	Bidrag till vatten- och avloppsanläggningar	55 000 000
	Summa för väg- och vattenbyggnadsväsendet	1 274 530 000

C. Vägtrafikväsendet

	Statens bilinspektion:		
60	Avlöningar, att avräknas mot automobilskattemedlen	4 163 000	
67	Omkostnader, att avräknas mot automobilskattemedlen	1 430 000	
69	Utrustning, att avräknas mot automobilskattemedlen	150 000	5 743 000
70	Registrering av motorfordon		1 000
71	Bidrag till säkerhetsanordningar vid järnvägs korsningar, att avräknas mot automobilskattemedlen		6 000 000
72	Bidrag till trafiksäkerhetsfrämjande åtgärder vid vissa järnvägs korsningar, att avräknas mot automobilskattemedlen		500 000

Sid.		Kr.
	Statens biltrafiknämnd:	
73	Avlöningar, att avräknas mot automobilskatte- medlen	737 000
75	Omkostnader, att avräknas mot automobil- skattemedlen	85 000
		822 000
76	Statens trafiksäkerhetsråd m. m., att avräknas mot automo- bilskattemedlen	204 000
78	Kostnader för vetenskaplig trafiksäkerhetsforskning, att av- räknas mot automobilskattemedlen	700 000
81	Bidrag till nationalföreningen för trafiksäkerhetens främ- jande, att avräknas mot automobilskattemedlen	900 000
	Summa för vägtrafikväsendet	14 870 000

D. Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut

	Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut:	
84	Avlöningar	5 540 000
93	Undervisning	21 000
95	Omkostnader	1 265 000
98	Underhåll av materiel m. m.	570 000
99	Nyanskaffning av instrument m. m.	135 000
101	Uppdragsverksamhet	2 504 000
102	Väderlektjänst för luftfarten	3 268 000
		13 303 000
107	Bidrag till väderleksstationer i Nordatlanten och på Grönland m. m.	1 014 000
	Summa för Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	14 317 000

E. Byggnadsväsendet

109	Byggnadsstyrelsen: Avlöningar m. m.	19 000 000
	Länsarkitektorganisationen:	
109	Avlöningar	5 974 000
112	Omkostnader	567 000
		6 541 000
112	Bidrag till upprättande av regionplaner m. m.	700 000
113	Ersättningar på grund av förbud mot bebyggelse m. m. inom vissa strandområden	40 000
	Summa för byggnadsväsendet	16 281 000

F. Tekniska institut

115	Statens väginstitut, att avräknas mot automobilskattemedlen	1 122 000
120	Statens väginstitut: Utrustning, att avräknas mot automobil- skattemedlen	90 000
	Statens geotekniska institut:	
120	Avlöningar	1 181 000
122	Omkostnader	707 000
123	Utrustning	60 000
		1 948 000
	Summa för tekniska institut	3 160 000

¹ Beräknat belopp.

Sid.

Kr.

G. Statens elektriska inspektion m. m.

Statens elektriska inspektion:			
124	Avlöningar	674 000	
125	Omkostnader	63 000	737 000
126	Statens prisregleringsnämnd för elektrisk ström		7 000
Summa för statens elektriska inspektion m. m.			744 000

H. Djurgårdsnämnden

Djurgårdsnämnden:			
127	Avlöningar	190 000	
128	Omkostnader	13 000	203 000
Summa för djurgårdsnämnden			203 000

I. Diverse

Ersättning till statens allmänna fastighetsfond:			
130	Slottsbyggnadernas delfond	2 687 000	
130	Byggnadsstyrelsens delfond	3 427 000	6 114 000
130	Driftbidrag till statens järnvägar		80 000 000
134	Bidrag till viss busstrafik m. m., att avräknas mot automobilskattemedlen		2 000 000
135	Ersättning till postverket för befordran av tjänsteförsändelser		50 000 000
137	Bidrag till vissa internationella sammanslutningar m. m. ...		115 000
137	Geotekniska undersökningar i Götaälvdalen m. m.		35 000
139	Viss beredskapsutrustning		150 000
Summa för diverse			138 414 000
Summa för huvudtiteln			1 465 563 000

Statens affärsverksfonder

140	Underskott å statens järnvägars fond	50 000 000
-----	--	------------

Luftfartsfonden

141	Underskott å luftfartsfonden	15 000 000
Summa för driftbudgeten		1 530 563 000

KAPITALBUDGETEN

Sid.

Kr.

152 Investeringsplan för kommunikationsverken m. m.

Statens affärsverksfonder

A. Postverket

159	Posthus m. m.	1 100 000
161	Inköp av fastigheter	1 000
161	Anskaffning av automobiler m. m.	1 200 000
162	Garagebyggnader m. m.	1 000
163	Anskaffning av bilmateriel för diligensrörelsen	2 700 000
163	Förvärv av billinjer	1 000
164	Postverkets dispositionsanslag	1 000 000
Summa för postverket		6 003 000

B. Televerket

168	Utvecklingen av televerkets rörelse	
171	Anvisande av äskade anslag	
171	Inköp och byggande av fastigheter	19 500 000
179	Telefon- och telegrafanläggningar	283 000 000
182	Ljudradioanläggningar	6 800 000
187	Televisionsradioanläggningar	22 000 000
193	Radioanläggningar för kommersiell trafik	3 300 000
194	Radioanläggningar för luftfarten	2 700 000
196	Försvarsberedskap vid televerket	7 300 000
196	Televerkets dispositionsanslag	8 000 000
Summa för televerket		352 600 000

C. Statens järnvägar

201	Trafikutveckling m. m.	
205	Medelsförbrukningen under budgetåren 1960/61—1962/63	
206	Bana och byggnader	96 600 000
212	Nybyggnad och ombyggnad av järnvägslinjer	16 600 000
212	Elektriska anläggningar	33 300 000
215	Rullande materiel och sjöfartsmateriel	120 800 000
218	Biltrafik	19 000 000
219	Försvarsberedskap vid statens järnvägar	4 400 000
219	Inventarier m. m.	9 000 000
219	Nyteckning av aktier i EUROFIMA	
220	Statens järnvägars dispositionsanslag	6 000 000
Summa för statens järnvägar		305 700 000

Sid.

Kr.

D. Statens vattenfallsverk

224	Kraftförsörjningen	
228	Pågående och beslutade kraftstationsutbyggnader	
228	Utbyggnadsprogrammet	
231	Medelsförbrukningen under budgetåren 1960/61—1962/63	
232	Anslagsföreskrifter m. m. .	
232	Kraftverksbyggnader m. m.	233 000 000
239	Atomenergianläggningar	25 000 000
244	Regleringsföretag	39 000 000
246	Distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk	116 100 000
248	Inköp av vattenfall och fastigheter	1 000
248	Förvärv av enskilda företag för elektrisk distributionsverksamhet	1 800 000
249	Förvaltningsbyggnad för vattenfallsstyrelsen	6 500 000
249	Statens vattenfallsverks dispositionsanslag	10 000 000
Summa för statens vattenfallsverk		431 401 000

Luftfartsfonden

257	Luftfartens markorganisation	
257	Flygplatser m. m.	5 900 000
265	Försvarsberedskap vid luftfartsverket	1 000
265	Utbyggnad av storflygplats m. m.	9 000 000
266	Luftfartsverkets dispositionsanslag	3 000 000
Summa för luftfartsfonden		17 901 000

Statens allmänna fastighetsfond

272	Sanering m. m. inom Djurgårdsstaden i Stockholm	200 000
273	Radiohus	3 200 000
276	Televisionshus	10 000 000
276	Ämbetsbyggnad i kvarteret Murmästaren i Stockholm	4 000 000
276	Byggnadsarbeten för statens bilinspektion	1 000
277	Merkostnader för vissa byggnadsarbeten	700 000
Summa för statens allmänna fastighetsfond		18 101 000

Fonden för låneunderstöd

281	Garanti till Aktiebolaget Aerotransport för 1961/62	7 500 000
-----	---	-----------

Fonden för förlag till statsverket

282	Förskott till vissa plankostnader m. m.	200 000
-----	--	---------

¹ Beräknat belopp.

Sld.

Kr.

Diverse kapitalfonder

Väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond

285	Garage- och förrådsbyggnader m. m.	6 500 000
286	Motorfordon och vågmaskiner m. m.	33 000 000
287	Flytande materiel	2 500 000
288	Betalningsansvar för leveranser under budgetåret 1964/65 ..	
289	Väg- och vattenbyggnadsverkets dispositionsanslag	2 000 000

<u>Summa för förrådsfonden</u>	<u>44 000 000</u>
--------------------------------	-------------------

Summa för kapitalbudgeten 1 183 406 000

Totalt för kommunikationsdepartementet 2 713 969 000

BIHANG
TILL
RIKSDAGENS PROTOKOLL
ÅR 1962

FÖRSTA SAMLINGEN

TREDJE BANDET

*Bilagor till Kungl. Maj:ts proposition nr 1
angående statsverkets tillstånd och behov:
finansdepartementet,
ecklesiastikdepartementet*

FINANSDEPARTEMENTET

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 ja-
nuari 1962.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON, HOLMQVIST.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler de frågor som gäller utgifterna för budgetåret 1962/63 inom finansdepartementets verksamhetsområde och anför därvid följande.

ÖVERSIKT

Utgiftsutvecklingen under *sjunde huvudtiteln* bestämmes till största delen av anslaget till skatteersättning till kommunerna, avseende ersättning för det av 1957 års ortsavdragshöjning orsakade inkomstbortfallet för kommunerna. Detta anslag föreslås i riksstatsförslaget uppfört med 480 miljoner kr., vilket är 60 miljoner kr. mindre än anslaget för innevarande budgetår. Beräkningen av anslaget har gjorts under hänsynstagande till den av statsmakterna beslutade avvecklingen under åren 1961—65 av skatteersättningen. Vidare har vid beräkningen beaktats, att den kommunala utdebiteringen under år 1962 kommer att vara i genomsnitt cirka 25 öre högre än under år 1961. Kompensationen till kommunerna för de av fjolårets riksdag beslutade ortsavdragshöjningarna behöver inte påverka medelsbehovet för budgetåret 1962/63.

Anslaget till bidrag till skattetyngda kommuner m. m. föreslås preliminärt till oförändrat 16,5 miljoner kr. Avsikten är att i särskild proposition — på grundval av skattteutjämningskommitténs nyligen avlämnade betänkande — framlägga förslag om ändrade grunder för ifrågavarande bidrag.

Det förslag, som inom den allra närmaste tiden kommer att framläggas av 1955 års stadsutredning i fråga om bl. a. en avveckling av tolagsersättningen, väntas inte komma att påverka medelsbehovet för sådan ersättning

under budgetåret 1962/63. Anslaget föreslås med hänsyn till beräknad ökning av tullmedlen uppräknas från 37 miljoner kr. till 40 miljoner kr.

Förslag om en väsentlig rationalisering och kvalitetsförbättring av den statliga statistikproduktionen kommer senare att föreläggas riksdagen. I avbidan härpå bör flera av anslagen till statistiska centralbyrån upptagas med preliminära belopp.

Från och med budgetåret 1960/61 har matematikmaskinnämnden överförts från ecklesiastikdepartementets till finansdepartementets verksamhetsområde. Bakgrunden till denna överföring var den alltmer ökade betydelsen av den administrativa databehandlingen och förskjutningen av tyngdpunkten i nämndens verksamhet till en mera servicebetonad funktion. Då övergången till databehandling ytterst är en fråga om rationalisering av de administrativa rutinerna, bedömdes det som naturligt, att nämnden hänfördes till samma departement som de statliga rationaliseringsorganen. Härtill kom att flera centrala ämbetsverk, inom vilkas förvaltningsområden databehandlingen kunde beräknas få en speciell betydelse, sorterade under finansdepartementet. Under de två senaste budgetåren har nämnden, som i databehandlingsfrågor fungerar som utbildningsanstalt och serviceorgan för den statliga förvaltningen, avsevärt förstärkts. Även för nästa budgetår föreslås nämnden få ytterligare resurser, nämligen medel till avlöning av cirka 18 tjänstemän, för att bl. a. möta statsförvaltningens ökade krav på utbildning och service. Vidare bör nämnas, att nämnden föreslås erhålla beställningsbemyndigande för en för Göteborgs universitet, Chalmers tekniska högskola och handelshögskolan i Göteborg gemensam datamaskinutrustning.

I detta sammanhang kan även nämnas, att jag för statistiska centralbyråns del föreslår ett anslag om 3,8 miljoner kr. för inköp av den nu förhyrda datamaskinen av typ IBM 7070. Köpet motiveras främst med de avsevärda ekonomiska vinster detta medför jämfört med fortsatt förhyrning.

Även i år redovisas betydande personalminskningar inom tullstaten på grund av rationaliseringar. Sålunda beräknas dessa minskningar under budgetåret 1962/63 medföra besparingar om i runt tal 1,1 miljoner kr. Mellan åren 1950 och 1961 har personalstyrkan i tullverket, trots kraftigt ökande trafik, kunnat reduceras med cirka 300 tjänstemän.

Från tionde till sjunde huvudtiteln synes böra överföras anslaget Avsättning till försäkringsinspektionens fond, för nästa budgetår upptaget till 1,5 miljoner kr. Å andra sidan föreslås, att till tredje respektive åttonde huvudtiteln överföres de nu under finansdepartementets huvudtitel anvisade anslagen Viss internationell representation och Kvalitetsstöd till svensk filmproduktion.

Totalt föreslås under huvudtiteln icke-automatiska utgiftsökningar med 10,4 miljoner kr. De icke-automatiska minskningarna, vilka nästan helt beror på tullverkets rationaliseringsverksamhet, uppgår till nära 1 miljon kr. De automatiska utgiftsökningarna kan beräknas till 9,6 miljoner kr. samt de automatiska utgiftsminskningarna till 64,5 miljoner kr.

Vid bifall till de förslag, som framläggs i det följande, kommer finansdepartementets del i driftbudgeten för budgetåret 1962/63 därmed att uppgå till 716 735 000 kr. Motsvarande slutsumma för innevarande budgetår är enligt den av 1961 års riksdag fastställda riksstaten 762 189 000 kr., varför förslaget innebär en nettominskning med 45 454 000 kr.

Finansdepartementets del av *kapitalbudgeten* domineras för innevarande budgetår av anslaget på cirka 160 miljoner kr. till inlösen av aktier i LKAB. Detta anslag bortfaller fr. o. m. budgetåret 1962/63, eftersom den sista delbetalningen för aktierna verkställdes den 30 september 1961.

Under kapitalbudgeten föreslår jag bl. a. att 10 miljoner kr. (— 5 miljoner kr.) anvisas till vissa projekteringskostnader. Anslaget är liksom tidigare avsett att disponeras efter beslut av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall för sådant projekteringsarbete som skall föregå det slutliga ställningstagandet till genomförandet av vissa husbyggnadsföretag. Vidare bör bl. a. preliminärt uppföras ett anslag om 60 miljoner kr. för internationell kapitalhjälp. Avsikten är att i särskild proposition framlägga förslag till 1962 års vårriksdag om vidgade svenska insatser på kapitalhjälpens område till förmån för de underutvecklade länderna.

Totalt beräknar jag finansdepartementets del av kapitalbudgeten till 70 425 000 kr. mot 185 097 000 kr. för innevarande budgetår.

DRIFTBUDGETEN**Sjunde huvudtiteln****A. Finansdepartementet m. m.****[1] 1. Finansdepartementet: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	3 601 000	3 313 693
1961/62 (statsliggaren s. 435)	4 219 000	
1962/63 (förslag)	4 300 000	

Långsiktsplaneringen har fått en allt större betydelse för budgetpolitiken och för den ekonomiska politiken i allmänhet. Såsom 1955 års långtidsutredning framhållit skulle det vara värdefullt att mera kontinuerligt från departementets sida följa de utvecklingstendenser som studerats i tidigare och nu pågående långtidsutredningar. Jag finner därför nödvändigt, att den ekonomiska avdelningen inom departementet, vilken för närvarande består av en avdelningschef i Br 4, en budgetsekreterare i ABr 25, en förste kansli-sekreterare i Ao 23 jämte amanuens- och biträdespersonal, förstärkes med en byråchef i Br 2.

Vidare förordar jag, att två kansliskrivartjänster i Ae 10 och två kontorrättjänster i Ae 9 ordinariesättes. Därjämte bör en tjänst som förste landskanslist i Ae 19 ändras till tjänst som förste kanslist i Ao 19 samt en tjänst som kontorist i Ag 9 omändras till Ae 9. I samband härmed torde avlöningskostnaderna för sistnämnda tjänst, vilka nu belastar kommittéanslaget, böra överföras till departementets avlöningsanslag. Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit torde fyra kontorsbiträdestjänster i Ao 5 kunna indragas.

I enlighet med vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor bör följande lönegradsuppflyttningar ske, nämligen av en tjänst som förste aktuarie i Ae 23 till tjänst som byrådirektör i Ao 26, två förste kanslisekreterartjänster i Ao 23 till byrådirektörstjänster, varav en i Ao 26 och en i Ao 24, en tjänst som expeditionsförman i Ao 9 till Ao 10, en förste telefonisttjänst i Ao 9 till Ao 10, två tjänster som telefonist i Ao 7 till Ao 9 samt två telefonisttjänster i Ao 5 till tjänster som telefonist i Ao 7.

De automatiska utgiftsökningarna under anslaget uppskattar jag till 10 300 kr.

Anslaget torde totalt böra uppföras med $(4\,219\,000 + 81\,000)$ 4 300 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de förändringar i personalförteckningen för finansdepartementet som föranledes av vad jag föreslagit i det föregående;

b) godkänna följande avlöningsstat för finansdepartementet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöning till departementschefen	51 000
2. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 310 000
3. Ersättningar till expertis och tillfällig arbetskraft, <i>förslagsvis</i>	425 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	1 576 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	881 000
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	57 000
Summa kr. 4 300 000	

c) till *Finansdepartementet*: *Avlöningar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 4 300 000 kr.

[2] 2. Finansdepartementet: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	1 129 000	1 150 738
1961/62 (statsliggaren s. 436)	1 161 000	
1962/63 (förslag)	1 262 000	

Under förevarande anslag torde böra anmälas att det under innevarande budgetår visat sig nödvändigt att inköpa ytterligare en statsrådsbil till en kostnad av cirka 22 500 kr. Vidare har en ny budbil måst anskaffas, sedan den förutvarande blivit stulen. Kostnaden för den nya budbilen har uppgått till cirka 10 900 kr. Med hänsyn till det anförda torde ett överskridande av delposten till kostnader för tjänstebilar med i runt tal 33 000 kr. komma att visa sig erforderligt för budgetåret 1961/62. Å andra sidan har från vederbörande försäkringsbolag såsom ersättning för den stulna bilen erhållits cirka 4 300 kr., vilket belopp tillgodoförts inkomsttiteln Övriga diverse inkomster.

Vad gäller medelsbehovet för nästa budgetår beräknar jag delposten till kostnader för tjänstebilar till 20 000 (+ 4 000) kr.

Delposten till *övriga expenser för annat än eget behov* torde böra uppräknas med 12 000 kr. på grund av ökade städningskostnader och med 7 000 kr. till följd av ökade kostnader för nattbevakning. Vidare beräknar jag under delposten ett engångsbelopp om 62 300 kr. för en nödvändig utökning av kanslihusets telefonväxel ävensom i anslutning härtill 7 700 kr. för abonnemangsavgifter och kostnader för ökat antal samtalsmarkeringar m. m. I detta sammanhang må erinras om att beställningsbemyndigande för utbyggnad av växeln inhämtats av 1958 års riksdag (se 1958: VII ht s. 3) men

ännu inte utnyttjats. Med hänsyn också till anslagsbelastningen under budgetåret 1960/61 beräknar jag telefonkostnaderna för nästa budgetår till totalt 430 000 (+ 88 000) kr. Beträffande budcentralens upphandling torde böra räknas med en ökning med 1 000 kr. för blanketter för kommittédetaljen inom statsdepartementens kassakontor samt med 10 000 kr. för upphandling av för departementen gemensamma blanketter o. d. Sistnämnda kostnader, som tidigare bestritts av respektive departement, torde fr. o. m. budgetåret 1962/63 böra bekostas av statsdepartementens organisationsavdelning. Slutligen vill jag erinra om att ett för innevarande budgetår anvisat engångsbelopp om 21 500 kr. för anskaffning av möbler och maskiner m. m. i samband med utvidgningen och omorganisationen av statsdepartementens kassakontor bortfaller från och med budgetåret 1962/63. Totalt beräknar jag alltså delposten till 857 000 (+ 96 500) kr.

Övriga poster i omkostnadsstaten synes böra uppföras med samma belopp som de för innevarande budgetår anvisade.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med avrundat (1 161 000 + 101 000) 1 262 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Finansdepartementet: Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 262 000 kr.

[3] 3. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	1 600 000	2 013 230
1961/62 (statsliggaren s. 436)	1 600 000	
1962/63 (förslag)	2 000 000	

För budgetåret 1961/62 har å riksstaten anvisats 1 600 000 kr. Reservationen den 30 juni 1961 utgjorde 113 237 kr. Sammanlagt disponeras sålunda för detta budgetår i runt tal 1 713 237 kr. Anslaget torde för nästa budgetår böra uppföras med 2 000 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 2 000 000 kr.

[4] 4. Extra utgifter

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	65 000	84 514
1961/62 (statsliggaren s. 436)	50 000	
1962/63 (förslag)	50 000	

Med hänsyn till beräknade utgifter under budgetåret 1962/63 synes anslaget kunna uppföras med oförändrat belopp.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Extra utgifter* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 50 000 kr.

B. Allmänna centrala ämbetsverk m. m.**[5] 1. Kammarkollegiet: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	1 197 600	1 218 082
1961/62 (statsliggaren s. 437)	1 383 000	
1962/63 (förslag)	1 363 000	

Kammarkollegiet föreslår, att anslaget minskas med 10 900 kr.

	Ökning eller minskning
1. Personalförändringar m. m.	
a) indragning av 1 kontorsbiträde Ae 5	— 11 389
b) särskilt arvode till äldste ledamoten av kammarkollegiet	+ 2 100
2. Tjänsteförändringar	
a) 1 advokatfiskal Ao 24—26	+ 3 310
b) 1 advokatfiskal Ae 23—24	+ 1 521
c) 1 förste kansliskrivare Ao 12—registrator Ao 13	+ 855
d) 1 kontorsbiträde Ae 5—kanslibiträde Ae 7	+ 1 251
3. Automatiska förändringar	
a) lönegrads- och löneklassförändringar m. m.	— 5 348
b) rörligt tillägg	— 3 000
c) kompensation för höjda folkpensionsavgifter	— 200
	— 10 900

Motiv

1. a) På grund av gjorda rationaliseringar anser sig kammarkollegiet kunna föreslå indragning av en kontorsbiträdestjänst.

b) Enligt kollegiets instruktion skall vid förhinder för generaldirektören dennes åligganden fullgöras av den i tjänsten äldste, närvarande ledamoten. Då generaldirektören även under budgetåret 1962/63 kommer att i relativt stor utsträckning vara förhindrad att tjänstgöra på grund av åligganden som ordförande i riksskattenämnden, kommer generaldirektörens funktioner att få fullgöras av äldste ledamoten i större omfattning än som rimligen anses böra ifrågakomma utan särskild ersättning.

2. a—b) Under återopande av samma motiveringar som i föregående års petita återkommer kollegiet till förslagen om uppflyttning dels av tjänsten som chef för andra avdelningen inom advokatfiskalsämbetet, dels av den återstående advokatfiskaltjänsten i Ae 23 på första avdelningen inom samma ämbete (se 1961: VII ht s. 6).

c) Kollegiet framhåller, att ifrågavarande befattningshavare — förutom arbetsuppgifter, som åligger en registrator — har uppgifter som vid andra ämbetsverk ankommer på en kamrerare, t. ex. att föra inkomst- och utgiftsböcker samt att verkställa bokslut och upprätta huvudbok.

d) Som motivering för uppflyttning av ifrågavarande tjänst, vilken är avsedd för advokatfiskalskontoret, anföres att i arbetsuppgifterna ingår mer kvalificerade göromål, såsom diarietföring, registrering o. dyl. samt fördelning av arbetet och handledning åt advokatfiskalsämbetets övriga skrivpersonal.

Kollegiet anmäler vidare, att det även under nästa budgetår föreligger behov av en särskild förste advokatfiskal för bevakande av kronans talan i fiskeersättningsmål enligt 1950 års fiskelagstiftning. Till kollegiet hade intill den 1 september 1961 inkommit 1 451 sådana mål, varav endast 624 slutligen avgjorts. Tiden för framställande av ersättningsanspråk utgick med 1957 års utgång, men åtskillig tid torde krävas innan de inkomna målen avarbetats. Kollegiet utgår från att vikariatslön till den tjänsteman som förordnas att i förste advokatfiskalens ställe handlägga ifrågavarande mål må som hitintills bestridas från anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän (jfr 1952: VII ht s. 6).

Liksom för innevarande budgetår torde enligt kollegiet på dess avlöningsstat bära upptagas ett belopp av 75 000 kr. till arvoden och särskilda ersättningar för viss expertis i mål angående ersättning för mistad fiskerätt.

Yttrande

Statens lönenämnd, som haft att yttra sig över de under 2. c) och d) framförda yrkandena, har inte funnit tillräckliga skäl föreligga för bifall till de under dessa punkter framlagda förslagen till tjänsteförändringar.

Departementschefen

Mot den av kammarkollegiet föreslagna indragningen av en tjänst som kontorsbiträde har jag inte någon erinran. I övrigt anser jag mig endast kunna tillstyrka vad ämbetsverket föreslagit i fråga om automatiska utgiftsförändringar.

Jag förordar vidare, att även för nästa budgetår i kammarkollegiets avlöningsstat upptages ett belopp av 75 000 kr. för arvode till experter i mål angående ersättning för mistad fiskerätt. Beloppet torde dock bära anvisas under en särskild anslagspost till ersättning till expertis.

Anslaget torde sålunda bära uppföras med avrundat (1 383 000 — 20 000) 1 363 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för kammarkollegiet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	681 800
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	600
3. Ersättning till expertis	75 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	293 400
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	292 700
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	19 500
Summa kr. 1 363 000	

b) till *Kammarkollegiet*: *Avlöningar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 363 000 kr.

[6] 2. Kammarkollegiet: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	108 000	109 807
1961/62 (statsliggaren s. 437)	105 000	
1962/63 (förslag)	111 000	

Kammarkollegiet hemställer, att anslaget höjes med 8 600 kr.

	Ökning
1. Sjukvård m. m.	1 000
2. Reseersättningar	2 000
3. Övriga expenser	5 600
	8 600

Motiv

1. *Sjukvård m. m.* Utgift 1960/61 5 115; anslag 1961/62 3 000. — Med hänsyn till den ökade belastningen på anslaget under senare år föreslås anslagsposten uppräknad till 4 000 kr.

2. *Reseersättningar.* Utgift 1960/61 33 533; anslag 1961/62 30 000. — Kollegiet räknar med att utgifterna för tjänsteresor i fiskeersättningsmål kommer att öka även under budgetåret 1962/63. Med hänsyn härtill samt till den numera genomförda höjningen av traktamentena föreslår kollegiet, att anslagsposten uppföres med 32 000 kr.

3. *Övriga expenser.* Utgift 1960/61 60 997; anslag 1961/62 58 500. — Kollegiet räknar med att medelsbehovet ökar med 2 000 kr. på grund av höjda kostnader för städning. Vidare anhåller kollegiet om 2 100 kr. för bestridande av kostnader för bindning av viss del av det ekonomiska kartverket. Medel äskas även till restaurering av en tronhimmel i kollegiets sessionssal. Riksantikvarieämbetet har beräknat kostnaderna härför till 4 000 kr. Hela

det ökade medelsbehovet under delposten beräknas till cirka 9 100 kr. Å andra sidan bortfaller ett belopp om 3 500 kr., utgörande för innevarande budgetår beviljade medel för bestridande av vissa engångsutgifter. Delposten beräknas därför totalt till 64 100 kr.

Departementschefen

Kammarkollegiets äskande om ökad medelsanvisning med 2 000 kr. för städning är jag inte beredd att tillstyrka. I övrigt kan jag biträda kollegiets förslag till medelsberäkning. Anslaget torde böra uppföras med avrundat (105 000 + 6 000) 111 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till Kammarkollegiet: *Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 111 000 kr.

[7] 3. Kammarrätten: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	2 882 800	2 964 337
1961/62 (statsliggaren s. 437)	3 312 000	
1962/63 (förslag)	3 335 000	

Kammarrätten hemställer, att anslaget höjes med 42 000 kr.

	Ökning eller minskning
1. Tjänsteförändringar	
a) 8 kammarrättsråd och divisionsordförande Bo 3—Bo 4	+ 18 970
b) 4 kanslisters Ae 13 i stället för 2 förste byråsekreterare Ao 21 och 1 byråsekreterare Ao 19	— 13 556
c) 4 kontorsbiträden Ao 5—Ae 5	— 7 550
2. Automatiska förändringar	
lönegrads- och löneklassförändringar m. m.	+ 44 136
	+ 42 000

Motiv

1. a) Genom tillkomsten av Kungl. Maj:ts stadga för kammarrätten den 1 december 1959 har möjligheterna till muntlig handläggning av mål väsentligt ökats. Utvecklingen pekar klart mot allt oftare återkommande handläggningar av detta slag. Härigenom har divisionsordförandenas arbetsbörda ökat samtidigt som skärpta krav ställs på deras förmåga till processledande verksamhet. Genom tillkomsten av lagen om fullföljdsbegränsning i skattemål, varigenom kammarrätten blivit sista instans i ett betydande antal taxeringsmål, och därigenom att kammarrätten numera har att säsom slutinstans avgöra nöjesskattemål, ställs vidare större krav än tidigare på utformningen av beslut och utslag. De ändrade förutsättningarna för hand-

läggning av mål och avfattning av utslag har även medfört ökat ansvar och arbete för ordförandena i deras handledande verksamhet. Enligt kammarrättens mening är en uppflyttning av ordförandenas tjänster motiverad.

b) Inom kammarrätten har organisationen med byråsekreterare på divisionerna successivt kommit att ersättas med kansliskrivare. Genom en år 1947 vidtagen ändring i arbetsordningen för kammarrätten ålades kansliskrivare på division arbetsuppgifter i huvudsak motsvarande dem som enligt arbetsordningen åvilade byråsekreterare. Kammarrätten föreslår, att byråsekreterarorganisationen nu definitivt avlöses av kanslister. Kammarrätten räknar härvid med att antalet kanslister skall uppgå till åtta, d. v. s. en på varje division. Kammarrätten finner erforderligt, att inrättandet av de nya tjänsterna, med hänsyn till de nuvarande byråsekreterarnas förestående avgång, sker snarast. Under första halvåret 1962 beräknas en byråsekreterare och under andra halvåret 1962 två förste byråsekreterare avgå med pension. Av främst utbildningsskäl begränsar kammarrätten sin hemställan till att gälla fyra tjänster. Kammarrätten avser att framdeles hemställa om inrättandet av de återstående fyra kanslisttjänsterna.

c) I personalförteckningen finns upptagna tio kontorsbiträdestjänster i Ao 5, av vilka dock fyra är obesatta. Då inte något extra ordinarie kontorsbiträde beräknas att den 1 juli 1962 uppnå den tjänstetid, som erfordras för ordinarie anställning, bör i personalförteckningen uppföras endast sex kontorsbiträdesbefattningar. Anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän bör på grund härav nedräknas med 52 416 kr. samt anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal uppräknas med 44 866 kr.

Departementschefen

Såsom framhållits av kammarrätten har antalet byråsekreterare på divisionerna successivt minskats och deras åligganden till stor del överförts på kansliskrivare. I likhet med kammarrätten finner jag, att organisationen med byråsekreterare nu definitivt bör avlösas genom inrättande av kanslisttjänster. Jag biträder sålunda kammarrättens förslag om fyra sådana tjänster. Jag förutsätter, att för dessa tillämpas den för dylika tjänster gällande befordringsgången. Av övriga förslag till tjänsteförändringar tillstyrker jag endast utbyte av fyra kontorsbiträdestjänster i Ao 5 mot samma antal tjänster i reglerad befordringsgång.

Med godtagande av kammarrättens beräkning av de automatiska förändringarna under anslaget beräknar jag detta till avrundat (3 312 000 + 23 000) 3 335 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för kammarrätten som föranledes av vad jag föreslagit i det föregående;

b) godkänna följande avlöningsstat för kammarrätten, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ..	1 341 400
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	21 300
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	1 168 900
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	752 900
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	50 500
	Summa kr. 3 335 000

c) till *Kammarrätten*: *Avlöningar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 3 335 000 kr.

[8] 4. *Kammarrätten*: *Omkostnader*

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	125 000	114 759
1961/62 (statsliggaren s. 439)	134 000	
1962/63 (förslag)	149 000	

Kammarrätten hemställer, att anslaget höjes med 17 000 kr.

	Ökning
1. Övriga expenser	16 000
2. <i>Kammarrättens</i> årsbok	1 000
	17 000

Motiv

1. *Övriga expenser*. Utgift 1960/61 86 000; anslag 1961/62 95 000. — En telefonväxel har nyligen installerats i *kammarrätten*, vilket beräknas komma att öka abonnemangskostnaderna med 3 534 kr. Härtill kommer att installationen väntas medföra en ökning av samtalsfrekvensen och därmed av samtalskostnaderna. *Kammarrätten* beräknar denna ökning till omkring 1 500 kr. för år. På grund härav har de ökade kostnaderna med anledning av växelinstallationen beräknats till sammanlagt 5 000 kr. *Kammarrätten* erinrar i detta sammanhang om att växelinstallationen kan väntas medföra viss minskning i arbetsbördan för expeditionsvakterna och att vissa besparingar efter hand kan visa sig möjliga. — *Kammarrätten* har träffat nytt städningsavtal, innebärande övergång från tidavtal till prisavtal. Det nya avtalet beräknas medföra en ökning av städningskostnaderna med omkring 1 500 kr. för år. Härjämte kommer planerade ombyggnads- och reparationsarbeten inom *kammarrättens* fastighet att medföra ökat behov av städning. *Kammarrätten* har därutöver räknat med en viss ytterligare kostnadsökning från och med den 1 januari 1962 på grund av de allmänna avtalsrörelserna. Med hänsyn härtill beräknas kostnadsökningen för städning till 5 000 kr. —

Kostnaderna för skrivmaterialier, papper, bokinköp samt bindning av böcker och handlingar beräknas stiga med omkring 3 000 kr. Härav avser 1 000 kr. viss sortimentsökning av förbrukningsmaterialet och 2 000 kr. den beräknade kostnadsökningen på grund av ökade bokinköp samt prisstegringar på bindning av domböcker, registratur etc. — Medelsbehovet för inköp och underhåll av maskiner, möbler och andra inventarier har uppräknats med 3 000 kr.

2. *Kammarrättens årsbok*. Utgift 1960/61 7 131; anslag 1961/62 8 000. — Tidigare har årligen tryckts 500 exemplar av Kammarrättens årsbok, avd. I. Härav har kammarrätten behållit omkring 30 exemplar för egen del, medan de återstående tillställts bl. a. andra domstolar, departement och länsstyrelser. Antalet för dessa myndigheter tillgängliga exemplar har emellertid visat sig otillräckligt. Kammarrätten har därför träffat avtal om årlig tryckning av 600 exemplar. Kostnadsökningen beräknas till 1 000 kr.

Departementschefen

För städning räknar jag med en kostnadsökning av 3 000 kr. Kammarrättens förslag i övrigt kan jag biträda.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (134 000 + 15 000) 149 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kammarrätten*: *Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 149 000 kr.

[9] 5. Kammarrätten: Anskaffning av vissa inventarier m. m.

Nytt anslag (förslag)..... 182 000

Kammarrätten hemställer, att till anskaffning av vissa inventarier m. m. anvisas ett reservationsanslag om 182 000 kr.

Motiv

Kammarrätten framhåller, att den övervägande delen av kammarrättens möbler, mattor och övriga inventarier sedan länge är i ett så otidsenligt och nedslitet skick, att inventariebeståndet måste betecknas som hindersamt för effektivt arbete och ovärdigt svensk statsförvaltning. På grund av brist på medel har inte blott erforderliga nyinköp i stor utsträckning fått anstå utan även underhållet av befintliga möbler och inventarier eftersatts. I de få fall då nyinköp ägt rum har inventarierna ofta inköpts begagnade och varit förslitna, omoderna eller i övrigt mindre lämpliga för sitt ändamål. På kammarrättens framställning har statskontoret igångsatt en undersökning av kammarrättens nyanskaffningsbehov av möbler m. m. Det förslag, som nu framlagts av statskontoret, avser en första etapp i en fullständig upprustning av inventariebeståndet och har tagit sikte på de områden där behovet av upprustning för närvarande är störst. Kostnaderna härför beräknas till 141 000 kr. Detta belopp föreslås anvisat för budgetåret 1962/63.

Förenämnda undersökning har omfattat även presidentens rum och plenisalen. I dessa delar har statskontoret redovisat olika förslag till upprustning. Kammarrätten föreslår med utgångspunkt härifrån, att för ifrågavarande ändamål anvisas ett belopp om 39 000 kr.

Departementschefen

I likhet med kammarrätten och statskontoret finner jag erforderligt, att medel anvisas för upprustning av kammarrättens inventariebestånd. Mot beräkningen av medelsbehovet för en första etapp av denna upprustning har jag inte funnit anledning till erinran. För ändamålet synes i riksstaten böra uppföras ett särskilt **reservationsanslag** om 182 000 kr.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kammarrätten: Anskaffning av vissa inventarier*
m. m. för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag
av 182 000 kr.

[10] 6. **Statistiska centralbyrån: Avlöningar till personal för verksamheten i allmänhet.** Statistiska centralbyrån har i vanlig ordning inkommit med förslag om medelsanvisningar för nästa budgetår under de nu på riksstaten uppförda anslagen till Statistiska centralbyrån: Avlöningar till personal för verksamheten i allmänhet, Statistiska centralbyrån: Omkostnader och Statistiska centralbyrån: Särskilda undersökningar. Vidare har centralbyrån föreslagit, att två nya anslag uppföres på riksstaten, avsedda för inrättande av ett offsettryckeri.

Delegationen för statistikfrågor har den 11 november 1961 framlagt förslag rörande statistiska centralbyråns organisation och verksamhet. Remissbehandlingen har nyligen avslutats, varför beredningen av anslagsfrågorna ännu inte kunnat slutföras. Jag ämnar senare framlägga förslag om proposition till 1962 års riksdag angående omorganisationen av centralbyrån. Hithörande anslag torde därför i riksstatsförslaget för budgetåret 1962/63 böra upptagas med preliminära belopp, varvid begränsning bör ske till anslag som nu finnes anvisade å riksstaten. Dessa anslag torde böra uppföras med oförändrade belopp. Under återopande av det anförda hemställer jag i förevarande sammanhang, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Statistiska centralbyrån: Avlöningar till personal för verksamheten i allmänhet* för budgetåret 1962/63 beräkna ett förslagsanslag av 4 459 000 kr.

[11] 7. **Statistiska centralbyrån: Omkostnader för verksamheten i allmänhet.** Under återopande av vad jag anfört under föregående punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Statistiska centralbyrån: Omkostnader för verksamheten i allmänhet* för budgetåret 1962/63 beräkna ett förslagsanslag av 1 950 000 kr.

[12] 8. Statistiska centralbyrån: Särskilda undersökningar. Under åberopande av vad jag anfört under punkten 10 hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Statistiska centralbyrån: Särskilda undersökningar* för budgetåret 1962/63 beräkna ett reservationsanslag av 250 000 kr.

[13] 9. Statistiska centralbyrån: Utredningsinstitutet

	Anslag	Nettoinkomst
1960/61	100	9 209
1961/62 (statsliggaren s. 441)	25 000	
1962/63 (förslag)	40 000	

Statistiska centralbyrån hemställer, att anslaget höjes med 15 000 kr. Härvid framhålles beträffande utredningsinstitutets verksamhet under budgetåret 1960/61 bl. a. följande.

Antalet nytillkomna uppdrag uppgick till 20, varav fem konsultationsuppdrag, som krävt medverkan endast av institutets centrala organ, och 15 fältundersökningar. Av de förra kom två från statliga, ett från kommunal och två från enskild uppdragsgivare. Fältundersökningarna har i åtta fall verkställts åt statlig beställare, i tre fall åt kommunal myndighet samt i fyra fall åt privata uppdragsgivare.

Årets inkomster utgjorde 1 091 983 kr. Då utgifterna uppgått till 1 082 675 kr., har verksamheten lämnat ett kassamässigt överskott på 9 308 kr. Utestående fordringar har under året minskat med 58 157 kr. till 54 583 kr. och utestående skulder med 81 581 kr. till 5 897 kr. Sammanlagt utgjorde sålunda nettovinsten för årets verksamhet 32 733 kr.

Av den sålunda redovisade vinsten hänför sig dock 28 673 kr. rätteligen till budgetåret 1959/60, för vilket år en nettoförlust av 28 005 kr. redovisats. Det förstnämnda beloppet avser viss del av kostnaden för en undersökning angående personer med låga inkomster, vilken ursprungligen skulle avföras från anslaget till utredningsinstitutet. Särskild ersättning har sedermera erhållits.

För budgetåret 1961/62 har anvisats ett anslag på 25 000 kr. för planering av en omläggning av urvalsmetodiken vid utredningsinstitutet, även innefattande en analys av erfarenheterna av hittillsvarande urvalssystem. I föregående års statskrivelse framhölls, att ytterligare kostnader av storleksordningen 30—40 000 kr. beräknades uppstå under budgetåret 1962/63. För genomförandet av omläggningen av urvalsmetodiken under nästa budgetår beräknas nu kostnaderna till 40 000 kr.

Yttrande

Delegationen för statistikfrågor tillstyrker, att centralbyrån beviljas medel för omläggning av urvalsmetodiken, och förutsätter därvid att i arbetet innefattas en allsidig utredning av de för- och nackdelar som är förknippade med olika i praktiken tänkbara tekniska system för utredningsinstitutets stickprovsundersökningar och att utredningsarbetets resultat utnyttjas vid det nya basurvalets utformning.

Departementschefen

Vad statistiska centralbyrån anfört under förevarande anslag föranleder inte någon erinran från min sida.

Såsom jag framhållit i föregående års statsverksproposition är det realistiskt att räkna med att basurvalet i fortsättningen kommer att behöva förnyas regelbundet. En sådan förnyelse kommer alla institutets kunder till godo. Jag vill därför erinra om att utredningsinstitutet vid sin prissättning bör inkalkylera avskrivningskostnaden för basurvalet och under en följd av år amortera förnyelsekostnaden för detta.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statistiska centralbyrån: Utredningsinstitutet* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 40 000 kr.

[14] 10. Statistiska centralbyrån: Maskincentralen

	Anslag	Nettoinkomst
1960/61	100	5 154
1961/62 (statsliggaren s. 442)	1 000	
1962/63 (förslag)	1 000	

Statistiska centralbyrån hemställer om oförändrat anslag samt anför i huvudsak följande.

Såväl utgifter som inkomster för maskincentralen har under budgetåret 1960/61 överstigit vad som förutsågs i staten. Utgifterna uppgick till 5 271 592 kr. och inkomsterna till 5 276 746 kr. Som resultat av verksamheten under budgetåret 1960/61 har till statsverket inlevererats ett överskott om 5 154 kr.

Under senare hälften av budgetåret installerade maskincentralen den dataanläggning, för vars anskaffning redogjordes i föregående petita (se 1961: VII ht s. 35). Den hastiga utbyggnad av avdelningen som därigenom skett illustreras bl. a. av att lönekontot ökat med 54 procent och maskinhyreskontot med cirka 100 procent sedan föregående budgetår. Totalt uppgår inkomstökningen till 2,5 miljoner kr., vilket innebär nära nog en fördubbling. Delvis kan dessa ökningar dock tillskrivas stansning av folk- och bostadsräkningen. Med installationen har följt avsevärda kostnader av engångsnatur. Sålunda har kostnaderna för tull och frakt av datamaskinerna, för luftkonditioneringsanläggning och inredningar uppgått till 560 000 kr. Vidare har anskaffats magnetband för närmare 100 000 kr., inventarier i samband med personalökning och inredning av förråd för drygt 100 000 kr., varjämte tillkommit kostnader för omflyttningar av temporära inredningar om drygt 80 000

kr. En bidragande anledning till att driftsunderskott kunnat undvikas är bl. a. att från tidigare budgetår redovisade nettotillgångar kunnat ianspråktagas.

Under budgetåret 1960/61 har förutom åt statistiska centralbyrån och 1960 års folkräkning arbeten utförts åt 73 statliga myndigheter och vetenskapliga institutioner samt statliga kommittéer, 29 kommunala myndigheter och 74 privata beställare.

Centralbyrån framhåller, att den omständigheten att driftsunderskott kunnat undvikas inte kan tagas till intäkt för att samma gynnsamma resultat uppnås i fortsättningen. Särskilt för budgetåret 1962/63, då folk- och bostadsräkningarna skall vara till väsentliga delar slutförda, synes beläggnings-situationen och därmed driftsresultatet vara beroende av omständigheter som till stor del ligger utanför centralbyråns möjligheter att påverka. Verket saknar underlag för bedömningen i vilken utsträckning anläggningen kommer att utnyttjas för statsförvaltningens skilda behov. Av nämnda anledning har under denna post något anslag för eventuellt driftsunderskott ej upptagits. Centralbyrån föreslår i stället, att ett eventuellt anslagsöverskridande anmäles i särskild ordning, när beläggningssituationen bättre kan överblickas och driftsresultatet följaktligen kan förutses.

Departementschefen

Såsom framgår av centralbyråns redogörelse för maskincentralens verksamhet har denna — främst genom installationen av den nya datamaskin-anläggningen — under budgetåret 1960/61 medfört en ökning av inkomsterna med cirka 2,5 miljoner kr., vilket innebär nära nog en fördubbling i jämförelse med inkomstsumman under budgetåret dessförinnan. Med den nämnda installationen har följt avsevärda kostnader av engångsnatur, uppgående till cirka 840 000 kr. Dessa kostnader har i sin helhet belastat budgetåret 1960/61, varför resultatet av verksamheten är avsevärt bättre än vad den redovisade nettoinkomsten ger vid handen.

Jag har inte någon erinran mot att anslaget även för nästa budgetår uppföres med 1 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statistiska centralbyrån: Maskincentralen* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

[15] 11. Statistiska centralbyrån: Inköp av maskiner

Nytt anslag (förslag) 3 750 000

Statistiska centralbyrån hemställer om ett reservationsanslag på 4 000 000 kr. för inköp av datamaskinen IBM 7070.

Motiv

I statskrivelsen för innevarande budgetår hemställde centralbyrån om anslag för inköp av den beställda datamaskinanläggningen bestående av IBM 7070 och 1401 (se 1961: VII ht s. 35). Departementschefen ansåg det ur

ekonomisk synpunkt lämpligt att inköpa maskinerna men framhöll, att frågan om inköp borde anstå i avvaktan på resultaten av vissa pågående utredningar. Departementschefen förutsatte dock, att Kungl. Maj:t ägde befogenhet att medge inköp av 1401. Kostnaderna skulle därvid bestridas av maskincentralens vinstmedel och i den mån dessa vore otillräckliga genom överskridande av anslaget till maskincentralen. Verket anmäler, att det med maskinleverantören ingångna optionsavtalet om köp utlöper under april 1963, efter vilken tidpunkt inköp ställer sig väsentligt oförmånligare, varjämte den inbetalda optionsavgiften är förverkad. Medel anses därför böra beviljas för inköp av den större datamaskinen 7070 med 4 000 000 kr. Vid medelsberäkningen har verket ej medtagit 1401. För denna förutsättes inköpet upptagas i annan ordning.

Yttranden

Kommittén för maskinell databehandling påpekar, att kommittén i sitt utlåtande över föregående års statskrivelse från centralbyrån beaktade eventualiteten av att det inom de närmaste åren skulle befinnas nödvändigt att byta ut anläggningen helt eller delvis. I händelse av sådant utbyte skulle man vara i ett gynnsammare läge, om de utbytta delarna vore förhyrda än om de vore köpta, såvida de inte — i köpalternativet — vore fullt avskrivna när bytet skedde. En modifiering av 7070-maskinen till den snabbare versionen 7074 skulle kunna bli aktuell exempelvis för att kunna utföra det väntade arbetet för skatter och folkbokföring. Den tveksamhet, som då kunde av sistnämnda anledning hysas beträffande ett köp av 7070, synes kommittén inte längre lika aktuell.

Vid köp innan optionsavtalet utlöper reduceras priset genom gottskrivning med viss del av erlagd hyra. Kommittén har erfarit, att inköpssumman för anläggningen beräknas uppgå till 3 040 000 kr. vid tiden för optionsavtalets utgång. Vid köp gottskrives optionsavgiften på 47 000 kr. För ett köp vid nämnda tidpunkt erfordras sålunda cirka 3 000 000 kr. Enär erlagda hyror inte gottskrives helt, anser dock kommittén det vara ekonomiskt fördelaktigt att verkställa köpet snarast möjligt, således den 1 juli 1962. Priset uppgår då till 3 750 000 kr. För mellanskillnaden — 750 000 kr. — anses maskincentralen böra kunna utnyttja medel, med vilka i händelse av köp under april 1963 hyreskostnaden under tiden 1 juli 1962—april 1963 skall bestridas och för vilka maskincentralen bereder sig täckning genom debitering enligt gällande grunder.

Databehandlingskommittén tillstyrker, att medel anvisas för inköp av datamaskinen 7070 med 3 000 000 kr.

Även *delegationen för statistikfrågor* tillstyrker, att maskinutrustningen köpes. Delegationens ställningstagande grundar sig på dels av centralbyrån i statskrivelsen för budgetåret 1961/62 framlagda kalkyler, enligt vilka köpalternativet kostnadsmässigt skulle ställa sig väsentligt förmånligare än hyresalternativet, dels de överväganden som redovisades i delegationens yttrande över centralbyråns nyssnämnda skrivelse. I detta framhölls att i och

med att man bestämt sig för ett visst maskinsystem starka skäl talar för att man håller fast vid detta under ett antal år, beroende på de betydande följdinvesteringar i program, register, dataarkiv etc. som erfordras för anpassning av den statistiska produktionsprocessen till systemet. Delegationen framhåller, att inköp av maskinutrustningen inte är bindande för valet av maskinsystem, då det efter avskrivningstidens slut blir aktuellt att ersätta den begagnade maskinanläggningen med en ny.

Departementschefen

I föregående års statsverksproposition (VII ht. s. 35) har visats, att ett köp av den av centralbyrån nu förhyrda datamaskinanläggningen av typen IBM 7070 och den därmed samarbetande maskinen IBM 1401 jämte magnetbandsutrustning — om man räknade med en avskrivningstid om sju år och fem procents ränta på ej amorterat kapital — skulle medföra så väsentligt lägre driftskostnader jämfört med hyresalternativet, att alla möjligheter till köp borde noga prövas. Jag var emellertid inte beredd att i dåvarande läge beräkna några medel för inköp av 7070-anläggningen. Däremot ansåg jag hinder inte böra möta för centralbyrån att — med anlitande av maskincentralens vinstmedel — inköpa maskinen med beteckningen 1401. Mot detta uttalande hade riksdagen inte någon erinran.

I detta sammanhang torde böra erinras, att Kungl. Maj:t genom beslut den 1 december 1961 bemyndigat centralbyrån att inköpa sistnämnda datamaskin. Såsom jag förutsatt i föregående års statsverksproposition torde Kungl. Maj:t, därest kostnaderna för inköp av maskinen inte i sin helhet kan bestridas från maskincentralens vinstmedel, senare få medgiva det överskridande av anslaget till maskincentralen som må komma att föranledas härav. Jag vill vidare erinra om att centralbyrån såsom redovisats under föregående punkt bestritt vissa kostnader för följdinvesteringar m. m. inom ramen för vinstmedlen under budgetåret 1960/61.

Det med maskinleverantören ingångna optionsavtalet beträffande köp av datamaskinen 7070 utlöper under april 1963, efter vilken tidpunkt inköp ställer sig väsentligt oförmånligare genom att priset därefter inte till någon del reduceras genom erlagd hyra, varjämte den inbetalda optionsavgiften är förverkad. Merkostnaden för maskinen vid ett köp omedelbart efter optionstidens utgång utgör i runt tal 1,2 miljoner kr. Inköpskostnaden för maskinen den 1 juli 1962 beräknas till 3 750 000 kr. Som jämförelse kan nämnas, att den årliga hyran uppgår till i runt tal 1 300 000 kr.

Den tveksamhet, som kan hysas beträffande ett inköp av anläggningen IBM 7070, hänför sig framför allt till frågan om i vilken utsträckning anläggningen kommer att utnyttjas för statsförvaltningens skilda behov. Jag vill här erinra om vad statistiska centralbyrån anfört under nästföregående punkt. Å andra sidan har kommittén för maskinell databehandling, som — enligt vad jag under hand inhämtat — konstaterat att arbetsuppgifterna inom statsförvaltningen till en betydande del lämpar sig för automatisk databehandling, tillstyrkt inköp av ifrågavarande anläggning.

Med hänsyn härtill och till de betydande ekonomiska fördelar ett köp innebär förordar jag, att ett belopp om 3 750 000 kr. anvisas under ett särskilt reservationsanslag för inköp av nämnda anläggning den 1 juli 1962.

Jag förutsätter givetvis, att statistiska centralbyråns maskincentral vid sin prissättning inkalkylerar avskrivningskostnaden för denna maskin och IBM 1401.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statistiska centralbyrån: Inköp av maskiner* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 3 750 000 kr.

[16] 12. *Statistiska centralbyrån: Kostnader för 1960 års folkräkning*

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	3 100 000	2 721 056
1961/62 (statsliggaren s. 440)	4 500 000	
1962/63 (förslag)	1 900 000	

Statistiska centralbyrån hemställer, att anslaget uppföres med 1 900 000 kr.

Motiv

Vid ingången av budgetåret 1961/62 förelåg på anslaget en reservation om 514 871 kr.

I statskrivelsen för budgetåret 1960/61 uppskattades de totala kostnaderna för folkräkningen till 8,5 miljoner kr. i då rådande kostnadsläge. Centralbyrån har sedermera anmält utvidgningar innebärande kostnadsökningar om sammanlagt 375 000 kr. utöver vad som redovisades i nämnda statskrivelse. Med en uppräknings till dagens pris- och kostnadsläge anser centralbyrån, att kostnaderna för folkräkningen skulle kunna uppskattas till omkring 9 500 000 kr.

Centralbyrån räknar med att personalstyrkan på folkräkningsavdelningen vid ingången av budgetåret 1962/63 inte skall överstiga 100 à 125 personer samt att den under större delen av budgetåret skall kunna understiga 50 personer. Personalkostnaden har för budgetåret 1962/63 beräknats till 1 000 000 kr.

Huvudparten av den maskinella bearbetningen av 1960 års folkräkning har beräknats äga rum under budgetåren 1960/61 och 1961/62. På budgetåret 1962/63 faller företrädesvis kostnader för vissa speciella maskinella bearbetningar såsom bearbetningar inom befolkningsregistrets ram samt samkörning av den särskilda intervjuundersökningens material med motsvarande uppgifter i totalräkningen. Maskinkostnaden för budgetåret 1962/63 har beräknats till 600 000 kr.

Posten Övriga utgifter har beräknats till 200 000 kr.

Enligt centralbyråns uppfattning bör en tämligen ingående analys ske

av de metoder, som tillämpats vid 1960 års folkräkning. Genom en sådan analys skulle ett värdefullt underlag erhållas för planeringen av nästa folkräkning. Denna analysverksamhet anses böra igångsättas snarast möjligt, och centralbyrån föreslår, att ett belopp om 100 000 kr. anvisas härför under budgetåret 1962/63.

Under hänvisning till det anförda hemställer centralbyrån om ett reservationsanslag för 1960 års folkräkning på 1 900 000 kr.

Yttrande

Delegationen för statistikfrågor har inte anledning ifrågasätta att folkräkningsarbetet skall fullföljas enligt tidigare planer och att härför erforderliga medel ställs till statistiska centralbyråns förfogande. Ej heller finner delegationen anledning att erinra mot att den av verket föreslagna metodanalysen rörande folkräkningsarbetet kommer till stånd. Delegationen är dock inte beredd att nu taga ställning till hur behovet av kontinuitet i planeringen av folk- och bostadsräkningarna på längre sikt bör tillgodoses utan avser att i annat sammanhang återkomma till denna problematik.

Departementschefen

1960 års folkräkning består av en totalräkning samt tre urvalsundersökningar. Totalräkningen bearbetas i två etapper. Resultaten från den första av dessa, vilken omfattar uppgifter i mantalslängden om kön, ålder, civilstånd och vigselår samt för utlänningar medborgarskap och födelseland, har kommit ut av trycket 1—3 år snabbare än vid den förra folkräkningen. Varje kommun och länsstyrelse har vidare numera erhållit ett exemplar av de råtabeller som berör kommunen i fråga respektive länet och dess kommuner. En nyhet är även de befolkningspyramider som maskinellt beräknats och ritats för alla regionala enheter om minst 500 invånare; även dessa pyramider har tillställts kommuner och länsstyrelser.

Den ökade snabbhet varmed folkräkningens resultat denna gång framkommit är en följd av flera samverkande faktorer. Främst kan nämnas den allmänna uppläggningsen av folkräkningen (systemlösningen), maskinparkens sammansättning samt tryckningsförfarandet. Det kan i sammanhanget erinras om att folkräkningens första etapp var den första undersökning, som genomfördes i Sverige med den typ av elektroniska datamaskiner som centralbyrån disponerar. Vid en kommande räkning torde det bli möjligt att i ännu högre grad än som nu skett utnyttja dessa maskiner för vissa arbetsuppgifter.

Vidkommande anslagsberäkningen för nästa budgetår vill jag erinra om att kostnaderna för folkräkningen — bortsett från förberedelsearbetet — i 1960 års statsverksproposition (VII ht s. 33) beräknats till approximativt 8,5 miljoner kr. i då rådande kostnadsläge. Såsom anmälts vid behandlingen av förevarande anslag för budgetåret 1961/62 har sedermera i planen för folkräkningen intagits vissa ytterligare uppgifter, vilket inneburit kostnadsökningar om sammanlagt 375 000 kr. Med hänsyn härtill och till det ändrade

kostnadsläget finner jag mig böra biträda centralbyråns förslag om en medelsanvisning för nästkommande budgetår om 1 900 000 kr. Härigenom skulle totalkostnaden för folkräkningen komma att uppgå till 9,5 miljoner kr. Jag vill emellertid ånyo framhålla angelägenheten av att all möjlig sparsamhet iakttages vid arbetets utförande.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statistiska centralbyrån: Kostnader för 1960 års folkräkning* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 1 900 000 kr.

[17] 13. *Statistiska centralbyrån: Kostnader för 1961 års jordbruksräkning*

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	50 000	26 585
1961/62 (statsliggaren s. 441)	575 000	
1962/63 (förslag)	34 000	

Statistiska centralbyrån hemställer, att anslaget uppföres med 34 000 kr.

Motiv

Centralbyrån anmälde i föregående års statskrivelse de beräknade totalkostnaderna för 1961 års jordbruksräkning (se 1961: VII ht s. 25). Därvid uppskattades avlöningskostnaderna för budgetåret 1962/63 till ett belopp av 32 000 kr. Omräknat efter nu kända löneklassplaceringar beräknar centralbyrån medelsbehovet till 34 000 kr.

Departementschefen

I föregående års statsverksproposition har jag förklarat mig kunna godtaga en totalkostnad av 657 000 kr. för 1961 års jordbruksräkning. Hittills har för ändamålet anvisats sammanlagt 625 000 kr. Med hänsyn härtill och till vad centralbyrån nu anfört tillstyrker jag att 34 000 kr. anvisas för nästa budgetår.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statistiska centralbyrån: Kostnader för 1961 års jordbruksräkning* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 34 000 kr.

[18] 14. *Statistiska centralbyrån: Kostnader för 1962 års valstatistik*

Nytt anslag (förslag) 95 000

Statistiska centralbyrån hemställer, att ett reservationsanslag på 95 800 kr. anvisas till kostnader för 1962 års valstatistik.

Motiv

Statistiken över de kommunala valen hösten 1962 föreslås få samma omfattning som statistiken för de senaste kommunalvalen. I likhet med vad som skett vid 1960 års valstatistik föreslår centralbyrån, att avlöningar och omkostnader, inberäknat maskinbearbetningskostnader, sammanföres till ett anslag. Centralbyrån föreslår, att såsom ledare för valstatistiken förordnas en förste aktuarie i högst Ag 23 under tio månader. Vidare anses föreliggande behov av en kontorist i Ag 9 under tio månader. Behovet av biträdespersonal i övrigt beräknas till fyra biträden i Ag 5 under nio månader. Den sammanlagda lönekostnaden beräknas till 70 770 kr. och omkostnaderna till 25 000 kr., varav för bränsle, lyse och vatten 1 500 kr., för maskinkostnader 15 000 kr. och för övriga expenser 8 500 kr. Det totala medelsbehovet beräknas sålunda till 95 800 kr.

Departementschefen

I likhet med statistiska centralbyrån förordar jag, att medel anvisas för nästa budgetår till statistik över 1962 års kommunalval. Jag har inte någon erinran mot kostnadsberäkningarna eller mot förslaget att — såsom skett vid 1960 års valstatistik — avlöningar och omkostnader sammanföres till ett anslag. Anslaget torde kunna uppföras med avrundat 95 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statistiska centralbyrån: Kostnader för 1962 års valstatistik* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 95 000 kr.

[19] 15. Delegationen för statistikfrågor

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	200 000	122 936
1961/62 (statsliggaren s. 443)	220 000	
1962/63 (förslag)	220 000	

Delegationen för statistikfrågor föreslår, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Motiv

Arbetsprogrammet för budgetåret 1962/63 omfattar bl. a. genomförandet såväl av utredningar erforderliga för bedömning av lämpligheten av eventuell ytterligare centralisering utöver den redan beslutade som av utvecklingsarbeten syftande till att ge underlag för förslag till statistikens framtida utformning. Redan den berörda verksamheten anses vara av sådan omfattning och svårighetsgrad att delegationens arbete i vart fall inte kan beräknas minska under budgetåret 1962/63 jämfört med innevarande budgetår.

Förutsatt att de av delegationen föreslagna förstärkningarna av statistiska centralbyråns resurser för utrednings- och utvecklingsarbeten kommer

till stånd och med utgångspunkt från 1961 års kostnadsläge hemställer delegationen om oförändrat anslag.

Departementschefen

För delegationen för statistikfrågor, inklusive arvoden till ledamöter, ersättning till kansli och experter, särskilda undersökningar och expenser, upptogs i riksstaten för budgetåret 1960/61 ett anslag om 200 000 kr. Vid behandlingen av anslagsfrågan i propositionen nr 104 år 1960 beräknade jag, att ett belopp av denna storleksordning skulle komma att erfordras under en femårsperiod. Anslaget har för innevarande budgetår, med hänsyn till förändringar av automatisk karaktär, höjts till 220 000 kr. Jag har inte någon erinran mot att anslaget för budgetåret 1962/63 uppföres med oförändrat belopp.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Delegationen för statistikfrågor* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 220 000 kr.

[20] 16. Folkbokföringen: Ersättningar till kyrkobokföringsinspektörer

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	40 000	39 440
1961/62 (statsliggaren s. 444)	49 000	
1962/63 (förslag)	43 000	

Statistiska centralbyrån föreslår, att anslaget uppföres med 43 000 kr.

Motiv

För innevarande budgetår har under anslaget medel beräknats för kostnaderna i samband med en sammankomst med kyrkobokföringsinspektörerna. Någon sådan sammankomst är inte avsedd att äga rum under budgetåret 1962/63. Centralbyrån räknar emellertid med ökade kostnader för reseersättningar och traktamenten och föreslår därför, att anslaget uppföres med 43 000 kr.

Departementschefen

Jag biträder centralbyråns förslag till medelsanvisning och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkbokföringen: Ersättningar till kyrkobokföringsinspektörer* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 43 000 kr.

[21] 17. Folkbokföringen: Ersättningar till Stockholm, Göteborg och Malmö för vissa kostnader för folkbokföringen

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	168 900	156 200
1961/62 (statsliggaren s. 445)	147 000	
1962/63 (förslag)	191 000	

Statistiska centralbyrån hemställer, att anslaget uppföres med 191 000 kr.

Motiv

Såsom bidrag till kostnaderna för de tryckande register som föres hos upp-
bördsverken i städerna Stockholm, Göteborg och Malmö utgår till dessa stä-
der med i avtal fastställda belopp dels årligt statsbidrag, dels särskilda gott-
görelser för vissa arbeten. Städerna har hos Kungl. Maj:t hemställt, att be-
loppen skall omprövas. Över dessa framställningar har centralbyrån av-
givit utlåtande den 25 oktober 1961. Med tillämpning av vad som föreslagits
i utlåtandet har centralbyrån hemställt, att anslaget uppföres med avrundat
191 000 kr. De årliga bidragen för Stockholm, Göteborg och Malmö beräk-
nas härvid till respektive 59 000, 62 000 och 31 000 kr. och de särskilda gott-
görelserna till respektive 21 700, 10 500 och 5 900 kr. De totala bidragen till
respektive städer anger centralbyrån sålunda till 80 700, 72 500 och 36 900 kr.

Departementschefen

Genom beslut den 15 december 1961 har Kungl. Maj:t i enlighet med vad
statistiska centralbyrån föreslagit i sitt yttrande fastställt dels höjda årliga
bidrag till städerna, dels höjda priser för de arbeten för vilka städerna åtnju-
ter särskilda gottgörelser. Centralbyrån har vidare bemyndigats att med stä-
derna avtala om de ändringar i avtalen som kan föranledas av beslutet.

Centralbyråns beräkning av medelsbehovet för utbetalning till städerna
Stockholm, Göteborg och Malmö av ifrågavarande årliga statsbidrag och
särskilda gottgörelser för vissa arbeten kan jag godtaga.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkbokföringen: Ersättningar till Stockholm, Gö-
teborg och Malmö för vissa kostnader för folkbokföringen*
för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 191 000
kr.

[22] 18. Folkbokföringen: Viss tillfällig personal vid länsstyrelserna m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	1 839 000	1 726 010
1961/62 (statsliggaren s. 445)	1 942 000	
1962/63 (förslag)	2 109 000	

Statistiska centralbyrån hemställer, att anslaget höjes med 167 000 kr.

Motiv

Den i anslaget ingående löneposten föreslås uppräknad med 85 000 kr. till 1 835 000 kr. I posten ingår kostnader för årsbiträden för löpande göromål samt för biträdesmånader såsom förstärkning i samband med mantalsskrivningen och för viss översyn av det tryckande registret. Under delposten till reparation och underhåll av maskinparken samt inköp av maskiner m. m. begäres en anslagsökning om 82 000 kr. Kostnaderna för årlig översyn och löpande reparationer beräknas komma att öka med 10 000 kr. till 115 000 kr. Ökningen är beroende dels av höjda timpriser för mekaniker, dels av höjda avgifter för periodiskt återkommande rengöring och justering av maskiner. För renovering av tryckmaskiner utan väljarorgan m. m. har upptagits ett belopp av 69 000 kr. Härav föreslås 6 450 kr. skola användas för inköp av en ny maskin. Resterande belopp anses böra förslå till renovering av befintliga maskiner, men centralbyrån framhåller att möjligheter till ytterligare inköp bör hållas öppna, då det kan visa sig, att någon av dessa är i så nedslitet skick att renovering inte lönar sig. För innevarande budgetår har medel beviljats för genomgång av 16 tryckmaskiner med väljarorgan. För budgetåret 1962/63 hemställer centralbyrån om medel för genomgång av ytterligare 14 sådana maskiner. Härför erfordras 66 000 kr. eller 6 000 kr. mindre än för innevarande budgetår. Den fortgående befolkningsökningen i Stockholms län finner centralbyrån motivera inköp av dels en ny tryckmaskin med väljarorgan för 20 000 kr., dels minst tre förvaringsskåp till en beräknad kostnad av 3 000 kr.

Departementschefen

Jag biträder centralbyråns förslag till medelsanvisning och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkbokföringen: Viss tillfällig personal vid länsstyrelserna m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 2 109 000 kr.

[23] 19. Konjunkturinstitutet: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	555 600	633 834
1961/62 (statsliggaren s. 446)	648 000	
1962/63 (förslag)	684 000	

Konjunkturinstitutet hemställer, att anslaget höjes med 134 100 kr.

1. Personalförändringar

	Ökning
a) 1 förste byråsekreterare Ae 23	28 439
b) 1 kanslist Af 9/Ae 13	13 806
c) 1 förste biblioteksassistent Ae 13	11 957
d) 1 förste aktuarie Ae 23	28 439

	Ökning
e) 1 kanslist Af 9/Ae 13	13 806
f) 1 kontorist Ae 9	13 806
2. Tjänsteförändringar	
a) 1 forskningssekreterare högst Ae 26 i stället för arvode	7 497
b) 1 forskningssekreterare Ao 24—Ao 26	3 260
c) 2 förste forskningsassistenter Ag 23—Ae 23	—
d) 1 kansliskrivare Ao 10—förste kansliskrivare Ao 12	1 841
e) 1 kanslibiträde Ae 7—kontorist Ae 9	764
1 kanslibiträde Ae 7—kontorist Ae 9	382
f) 1 kontorsbiträde Ae 5—Ao 5	—
g) 1 expeditiönsvakt Ae 7—förste expeditiönsvakt Ae 8	702
3. Automatiska förändringar	
lönegrads- och löneklassförändringar	9 401
	134 100

Motiv

1. a) Institutet hemställer ånyo (se senast 1961: VII ht s. 42), att en förste byråsekreterartjänst i Ae 23 inrättas för handläggning av administrativa och kamerala ärenden samt vissa planläggnings- och samordningsuppgifter.

b) Omläggningen av institutets rapportverksamhet från årsvisa till kvartalsvisa konjunkturöversikter har ökat arbetet med statistikbilagan ävensom arbetet med att sköta kontakterna med tryckeri, diagramritare och översättare. För detta arbete har anställts en extra tjänsteman. Med hänsyn till att arbetsuppgifterna är av permanent natur hemställer institutet, att en kanslisttjänst inrättas. Innehavaren av denna skulle också kunna anförtros viss del av serviceverksamheten åt myndigheter, företag, organisationer m. fl.

c) Liksom i föregående års statskrivelse (se 1961: VII ht s. 42) hemställer institutet, att en tjänst som förste biblioteksassistent i Ae 13 inrättas hos institutet.

d—f) De s. k. barometerundersökningarna, som hittills finansierats via anslaget till Konjunkturinstitutet: Särskilda undersökningar, har kommit att spela en allt större roll vid institutets löpande konjunkturbedömning, och de utgör nu en helt oundgänglig del av institutets informationer om den svenska industrins läge. Institutet förutsätter, att undersökningarna kommer att bedrivas fortlöpande och att de även i framtiden kommer att på samma sätt som nu bedrivas av institutet. Institutet har därför inte funnit skäl föreligga för en fortsatt finansiering via anslaget till särskilda undersökningar utan hemställer om en överflyttning av löneandelen av detta anslag till avlöningsanslaget och om inrättande av motsvarande tjänster. Innehavaren av den begärda tjänsten som förste aktuarie i Ae 23 avses skola ha det omedelbara ansvaret för och ledningen av undersökningarna samt utföra viss del av utvecklingsarbetet inom barometrarnas ram. Tjänstemannen ifråga skall även ha fortlöpande kontakt med branschorganisationerna samt ut-

arbeta en del av branschredogörelserna. — Kanslisten avses skola dels biträda vid bearbetningarna av de regelbundna undersökningarna dels även självständigt svara för en uppföljning av företagsurvalet med därtill hörande kompletteringar samt för insamling av vägningstal. — Därutöver hemställer institutet om en tjänst som kontorist i Ae 9.

2. a) För innevarande budgetår har anvisats ett belopp om 28 700 kr., vilket är avsett att täcka lönekostnader för arbetskraft som löpande skall sysselsättas med arbete för institutets kvartalstidskrift. Beloppet skall i första hand täcka lönen för den tjänsteman som skall planera, samordna och leda arbetet med kvartalsrapporten samt som författare svara för vissa avsnitt och dessutom ha det redaktionella överinseendet över tidskriftens statistikbilaga. I föregående års statskrivelse begärde institutet, att en extra ordinarie befattning skulle inrättas för tjänstemannen (se 1961: VII ht s. 42). Institutet återkommer med denna hemställan samt framhåller, att det med hänsyn till rekryteringsmöjligheterna kan vara lämpligt med viss flexibilitet i lönesättningen, varför tjänsten lämpligen bör placeras som en tjänst i högst Ae 26. Vid bifall till detta förslag anses det för innevarande budgetår anvisade beloppet till extra arbetskraft kunna reduceras med 25 700 kr.

b) Den kvartalsvisa konjunkturbedömningen har medfört en betydande intensifiering av arbetet med att framskaffa kvartalsdata. Utvecklingen härvidlag har kommit att innebära större ansvar och mera krävande uppgifter för den arbetsledande personalen. En stor del av utvecklingsarbetet har under föregående budgetår utförts av en extra statistiksakkunnig. Eftersom detta arrangemang inte kan beräknas bli permanent, kommer i fortsättningen utvecklingsarbetet att till stor del åvila forskningssekreteraren. Det anses då synnerligen viktigt, att tjänsten innehas av en kompetent person, som kan påräknas uppehålla tjänsten under en längre tid. Institutet hemställer därför, att forskningssekreterartjänsten i Ao 24 uppflyttas till Ao 26.

c) Eftersom ifrågavarande tjänster funnits inom institutet under en längre tid och för länge sedan ianspråktagits för institutets ordinarie arbetsuppgifter, anser institutet att tjänsterna bör ombildas till extra ordinarie befattningar.

d) Det åligger innehavaren av ifrågavarande tjänst att handha kassa- och registratorsgöromålen, föra de löpande räkenskaperna och verkställa bokslut, svara för expeditionsgöromålens utförande, föra erforderliga förteckningar över inventarier samt föra tjänstematrikel. Institutet anser, att tjänstens nuvarande lönesättning inte är konkurrenskraftig. Med hänsyn härtill samt till den omständigheten att beföringsmöjligheter saknas inom institutet när det gäller den administrativa verksamheten, hemställer institutet, att kansliskrivartjänsten utbytes mot en tjänst som förste kansliskrivare i Ao 12.

e) Institutets biträdespersonal består dels av en kansliskrivare och en kontorist, vilka är helt avdelade för kassa- och registratorsgöromål samt för sekreterargöromål åt institutets chef, dels av tre kanslibiträden och sex kontorsbiträden. Förutom utskrivning av manuskript utför kanslibiträdena

diagramritning, korrekturläsning av såväl svensk som engelsk text, delvis kvalificerade räknearbeten samt upprättande av statistiska tabeller och sammanställningar. Eftersom institutets arbete till mycket ringa del är av sådan art att det kan uppbäras av fasta rutiner, kommer arbetet att i stor utsträckning bestå av kvalificerade arbetsuppgifter. Institutet hemställer därför, att två tjänster som kontorist inrättas i utbyte mot två kanslibiträdestjänster.

f) Medel för ordinariesättande av ifrågavarande tjänst har erhållits redan för innevarande budgetår, varför ett bifall till institutets hemställan om upptagande å personalplanen av ett fjärde ordinarie kontorsbiträde inte kommer att medföra någon överflyttning av medel mellan anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal och anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän.

g) Institutet har endast en expeditionsvaktstjänst, vilket medför att innehavaren av tjänsten måste vara en allsidigt kunnig person. Arbetsuppgifterna har därjämte ökat i samband med att institutets verksamhet utvidgats, varför institutet yrkar, att tjänsten uppflyttas i Ae 8.

Yttranden

Statens lönenämnd, som haft att yttra sig över yrkandena vid punkterna 2. d) och e), kan inte tillstyrka de föreslagna lönegradsuppflyttningarna.

Delegationen för statistikfrågor erinrar om att konjunkturbarometerstatistiken enligt propositionen nr 104 år 1960 skall överföras till statistiska centralbyrån i den mån den blir av mera permanent karaktär. Vid beslutet om konjunkturbarometrarnas framtida förläggning måste enligt delegationen hänsyn tagas till behov av samordning med annan statistikproduktion, speciellt den övriga korttidsstatistiken. Delegationen har för avsikt att senare utreda barometerundersökningarnas förläggning och är inte nu beredd att taga ställning till denna fråga. Med hänsyn härtill kan delegationen inte tillstyrka, att den föreslagna överföringen av medlen för den löpande konjunkturbarometerstatistiken till andra anslag sker budgetåret 1962/63.

Departementschefen

Förslaget om inrättande av en kanslisttjänst för arbetet med statistikbilagan till institutets kvartalsvisa konjunkturöversikter m. m. kan jag tillstyrka.

I anslutning till institutets förslag om inrättande av en tjänst som förste biblioteksassistent i Ae 13 vill jag erinra om att institutet för närvarande disponerar ett belopp om 5 000 kr. för översyn av biblioteket. Sedan denna översyn numera avslutats vill jag i så måtto biträda förevarande förslag, att jag under anslaget beräknar ytterligare 5 000 kr. för att göra det möjligt för institutet att erhålla biträde med vissa löpande arbetsuppgifter. I enlighet med vad institutet framhållit i föregående års statskrivelse torde klassificeringsarbetet böra anförtros en av institutets amanuenser eller forskningsassistenter.

Såsom framgår av det föregående har delegationen för statistikfrågor för avsikt att närmare utreda den framtida förläggningen av barometerundersökningarna. I avvaktan på resultatet av denna utredning är jag inte beredd att taga ställning till den av konjunkturinstitutet förordade överföringen till förevarande anslag av avlöningskostnaderna för den med dessa undersökningar sysselsatta personalen. Dessa kostnader torde även under nästkommande budgetår böra bestridas från anslaget till särskilda undersökningar.

I fråga om tjänsteförändringar tillstyrker jag, att en forskningssekreterartjänst i högst Ae 26 inrättas för den tjänsteman som bl. a. leder arbetet med kvartalsrapporten samt att två förste forskningsassistenttjänster i Ag 23 och en kontorsbiträdestjänst i Ae 5 överföres till extra ordinarie respektive ordinarie stat.

I övrigt kan jag endast biträda institutets förslag till beräkning av de automatiska förändringarna under anslaget.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med avrundat (648 000 + 36 000) 684 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för konjunkturinstitutet som föranledes av vad jag föreslagit i det föregående;

b) godkänna följande avlöningsstat för konjunkturinstitutet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	126 900
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	600
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	390 400
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	154 300
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	11 800
Summa kr. 684 000	

c) till *Konjunkturinstitutet*: *Avlöningar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 684 000 kr.

[24] 20. Konjunkturinstitutet: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	123 600	119 896
1961/62 (statsliggaren s. 447)	122 000	
1962/63 (förslag)	162 000	

Konjunkturinstitutet hemställer, att anslaget höjes med 98 300 kr.

	Ökning
1. Övriga expenser	63 300
2. Publikationstryck	35 000
	98 300

Motiv

1. *Övriga expenser.* Utgift 1960/61 40 168; anslag 1961/62 37 600. — Till följd av väntade löneförhöjningar för städningspersonalen har delposten för städningskostnader räknats upp med 800 kr. Då kostnaderna för telegram, telefon och annonsering ökat under de senaste åren har denna delpost uppräknats med 500 kr. För att anskaffningen av böcker och tidskrifter skall återställas till sin ursprungliga omfattning hemställer institutet, dels att medlen i vad avser bokinköp m. m. uppräknas med 1 000 kr. för löpande anskaffning, dels att ett engångsbelopp på 3 000 kr. ställs till förfogande för komplettering av bokbeståndet. På grund av föreslagna personalförändringar hemställer institutet om en uppräkning av anslaget med 24 100 kr., varav 15 700 kr. utgör engångskostnader för anskaffning av möbler, maskiner m. m. Å andra sidan bortfaller för innevarande budgetår anvisat engångsbelopp på 1 100 kr. Då institutet förutsätter att kostnaderna för konjunkturbarometerundersökningarna fr. o. m. budgetåret 1962/63 skall bestridas från det ordinarie omkostnadsanslaget, äskas slutligen 35 000 kr. för maskinbearbetning, blankettryck m. m. Institutet hemställer sålunda om en höjning av anslagsposten med sammanlagt 63 300 kr.

2. *Publikationstryck.* Utgift 1960/61 69 992; anslag 1961/62 70 000. — Under förutsättning att upplagens storlek bibehålles under nästkommande budgetår och att någon stegring i produktionskostnaderna inte inträffar krävs 60 000 kr. för tryckning av fyra nummer av kvartalstidskriften Konjunkturläget. Härtill kommer, att resultatet av vissa pågående undersökningar beräknas föreligga färdiga för publicering i institutets B-serie under nästa budgetår. Kostnaden för dessa rapporter väntas uppgå till 45 000 kr. Institutet hemställer därför, att anslagsposten till publikationstryck höjes till 105 000 kr.

Departementschefen

Under delposten till övriga expenser kan jag godtaga en ökning med 500 kr. för telegram, telefon och annonsering, med 2 000 kr. för löpande anskaffning av böcker m. m. samt med 4 000 kr. i anledning av de av mig under nästföregående punkt tillstyrkta förslagen till personalförändringar. Av sistnämnda belopp utgör 3 000 kr. engångskostnader för anskaffning av vissa inventarier. Under avlöningsanslaget har jag förordat, att lönekostnaderna för barometerundersökningarna också under nästa budgetår bestrides från anslaget till särskilda undersökningar. Under hänvisning härtill föreslår jag, att även kostnaderna för maskinbearbetning, blankettryck m. m. i samband med dessa undersökningar fortfarande bekostas från sistnämnda

da anslag. Med beaktande av att för innevarande budgetår under delposten anvisats ett engångsbelopp om 1 100 kr. beräknar jag sålunda denna till (37 600 + 5 400) 43 000 kr.

Anslagsposten till publikationstryck synes böra beräknas på sätt konjunkturinstitutet föreslagit.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med avrundat (122 000 + 40 000) 162 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Konjunkturinstitutet: Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 162 000 kr.

[25] 21. Konjunkturinstitutet: Särskilda undersökningar

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	307 000	276 417
1961/62 (statsliggaren s. 447)	370 000	
1962/63 (förslag)	470 000	

Konjunkturinstitutet hemställer, att anslaget höjes med 220 000 kr.

Motiv

De disponibla medlen under detta anslag uppgick vid ingången av budgetåret 1961/62 till 520 923 kr., varav det obundna beloppet utgjorde 18 338 kr.

För undersökningar rörande *hushållens sparande* förfogar institutet under innevarande budgetår över ett anslag på 70 000 kr. Institutet anser, att sparundersökningarnas material vid sidan av de för närvarande pågående och planerade studierna bör läggas till grund för ytterligare specialbearbetningar. Som exempel på sådana forskningsprojekt nämnes bl. a. en analys av inkomstförändringens betydelse för sparandet med utgångspunkt från den del av materialet till 1958 års sparundersökning som utgöres av återintervjuer samt en undersökning av sambandet mellan inkomstens sammansättning och hushållens sparande. De medel som ställts till förfogande för innevarande budgetår kan disponeras dels för att avsluta det pågående analysarbetet, dels för planering och igångsättning av någon eller några av nu nämnda projekt. Däremot är de resurser som står till buds inte tillräckliga för att sparundersökningsmaterialet i sin helhet skall kunna vara färdiganalyserat vid utgången av innevarande budgetår. Institutet anser det därför angeläget, att analysarbetet fortsätter och hemställer för detta ändamål om ett anslag på 70 000 kr.

Konjunkturinstitutet har under senare tid verkat för en utbyggnad av den ekonomiska statistiken på kvartalsbasis för att skapa en fastare grund för den mera kortsiktigt inriktade konjunkturanalysen som löpande sker inom institutet. Bland annat uppskattas värdet av den privata konsumtionen samt hushållens inkomster numera inte endast årsvis utan även kvartalsvis. Med utgångspunkt från dessa beräkningar har institutet bedrivit

viss försöksverksamhet med kortsiktiga konsumtionsprognoser. Denna prognosmetod synes inte ge tillfredsställande resultat för bl. a. de varaktiga konsumtionsvarorna. En väg som här står öppen är i stället att genom fältundersökningar söka kartlägga hushållens inköpsplaner och ta hänsyn till dessa i prognosarbetet. Institutet anser det vara av vikt, att en försöksverksamhet med undersökningar rörande *hushållens inköpsplaner* vad beträffar varaktiga konsumtionsvaror igångsättes. Undersökningarna anses böra genomföras kvartalsvis och uppgifterna huvudsakligen inhämtas per post med kompletterings- och kontrollundersökningar genom personliga besök. Kostnaderna för en sådan försöksverksamhet har beräknats till 120 000 kr. Institutet hemställer, att ett belopp av denna storlek ställs till förfogande för nu nämnda ändamål.

Institutet utför numera s. k. *konjunkturbarometerundersökningar* inom nästan hela den egentliga industrin. Institutets erfarenheter av denna undersökningsmetod är odelat positiva. Eftersom metoden på intet sätt är i sin användbarhet begränsad till den industriella sektorn, ser institutet i princip intet hinder för en utvidgning av verksamheten. Institutet avser att redan under innevarande budgetår pröva ett frågeformulär för belysning av byggnads- och anläggningssektorns konjunkturläge. Den tillgängliga kvantitativa statistiken över denna sektors verksamhet är synnerligen knapphändig. För institutets vidkommande är informationsbehovet i första hand knutet till kvartals- eller månadsstatistik, och eftersom möjligheterna att inom de närmaste åren erhålla en sådan kvantitativ statistik bedöms som relativt ringa, planerar institutet att med hjälp av riksförsäkringsverkets register över arbetsgivare upprätta ett preliminärt och delvis på urvalsbasis upplagt register över företagen inom byggnads- och anläggningsverksamheten samt att snarast starta kvartalsvisa konjunkturbarometerundersökningar inom denna bransch. Kostnaderna för uppläggnings- och denna nya barometer beräknas under budgetåret 1962/63 till 30 000 kr.

Arbetet med beräkningar av *kvartalsvisa försörjningsbalanser* har under föregående budgetår förts enligt flera olika linjer. För det första har granskningen och inventeringen av kortperiodisk statistik lett fram till att kvartalsberäkningar utförts över den privata konsumtionen under åren 1954—1960. Detta material har jämte institutets beräkningar över hushållssektorns inkomster kvartalsvis utnyttjats för en prognos över den privata konsumtionen under 1961, vilken prognos successivt reviderats allteftersom utvecklingen under året blivit känd. Vidare har beräkningar med hjälp av dels bostadsstyrelsens statistik och dels arbetsmarknadsstyrelsens byggnadsinventeringar utförts över bostadsinvesteringarna kvartalsvis, vilka jämte kommerskollegii kvartalsvisa investeringsenkäter möjliggjort kvartalsbedömningar för de senaste åren av betydande delar av posten privata investeringar. Även dessa beräkningar har utnyttjats för en prognos för 1961. För det andra har även arbetet med en validering av existerande korttidsstatistik fortsatt, dock utan att leda fram till att beräkningar av ytterligare poster i balansen ansetts ännu kunna utföras. Sålunda har institutet gjort

en preliminär granskning av den statliga utgiftsstatistikens lämplighet för beräkningar av försörjningsbalansposterna statlig konsumtion och statliga investeringar men funnit att denna statistik på väsentliga punkter behöver kompletteras innan den kan användas för detta ändamål. Vidare ämnar institutet i samarbete med statistiska centralbyrån under det innevarande budgetåret inleda en granskning av kommunernas möjligheter att lämna uppgifter till en kvartalsstatistik. Institutet har vidare engagerat sig i en delvis på institutets initiativ påbörjad utredning av industriföretagens korttidsbokföring och interna redovisning, detta senare som ett led i uppbyggnaden av den svenska korttidsstatistiken. Verksamheten under denna anslagspost kommer att omfatta dels regelbundet återkommande beräkningar av vissa av posterna enligt i stort sett fastlagda metoder, dels ett fortsatt utredningsarbete rörande möjligheterna att beräkna de återstående posterna. För de löpande beräkningarna av hushållssektorns inkomster och utgifter och av investeringarna samt för visst utvecklings-, analys- och prognosarbete inom dessa områden kommer under budgetåret att krävas — förutom viss kontorspersonal — två forskningsassistenter, vilka i sitt arbete handledes av en tjänsteman i lönegrad A 26, som skall utöva överinseendet av både de nu löpande årsräkenskaperna och kvartalsberäkningarna. Utredningsarbetet för de delar av kvartalsberäkningarna som nu återstår kräver en förste aktuarie i lönegrad 23 med biträde av en amanuens, en kanslist och ytterligare viss kontorspersonal. Inklusive vissa expenser skulle kostnaderna för detta arbete komma att uppgå till 140 000 kr.

Inom institutet pågår arbete med ett reviderat och utvidgat räkenskapssystem vad beträffar *nationalräkenskapen*. Beräkningar av nationalprodukten m. m. enligt den s. k. produktionsstatistiska metoden utgör en väsentlig del av nyssnämnda arbete. Parallellt härmed tas upp till revidering vissa större poster inom den löpande nationalräkenskapen. Detta arbete har i brist på medel inte kunnat bedrivas i den takt som ursprungligen avsetts. Även om tidpunkten för den samlade avstämningsproceduren och införandet av ett utvidgat system för den löpande redovisningen måste flyttas fram, räknar dock institutet med att en partiell inarbetning av detta system i den löpande rapporteringen skall kunna ske under innevarande budgetår för vissa områden. Införandet av en ny varunomenklatur och ändrad branschindelning från och med år 1959 i stora delar av primärstatistiken medför ett betydande arbete med att förnya nomenklaturerna för nationalräkenskapen och att anpassa arbetsmaterialet, när beräkningarna skall framföras till 1959 och efterföljande år. Den nya varunomenklaturen kommer att förbättra de informationer om de enskilda varornas användning som kan utläsas av själva varuspecifikationerna i produktions- och handelsstatistiken. Först efter sådan anpassning till den nya nomenklaturen kan det bli möjligt att uppnå en mer stabiliserad beräkningsprocedur och att samtidigt inarbeta en ökad automatisering i sifferbehandlingen i anknytning till den pågående utvecklingen av maskinell bearbetning inom primärstatistiken. Under innevarande och nästkommande budgetår ämnar institutet fortsätta arbetet med att dels fullfölja

den samlade avstämningsproceduren inom kontosystemet utifrån beräkningarna för basperioden 1950—54, dels ock fullfölja återstående delar vad gäller framföringen av beräkningarna för perioden 1955—58. Till det utredningsarbete som planeras för budgetåret 1962/63 behövs en utredningsman, två forskningsassistenter, en kanslist samt viss annan biträdespersonal. Inklusiva expenser beräknas kostnaderna härför vid nuvarande lönenivå uppgå till 130 000 kr. — Institutet understryker behovet av att kunna infoga redovisningar för kreditmarknadstransaktionerna i nationalbokföringen för att härigenom skapa möjligheter till en koordinering av kreditmarknadsanalysen och analysen i realekonomiska termer. I de internationella statistiska samarbetsorganen har på senare tid formerna för redovisning av de finansiella transaktionerna inom ett nationalräkenskapssystem visats starkt intresse. För närvarande pågår strävanden att komma fram till en internationell standard på ifrågavarande område. Det är enligt institutet önskvärt att man från svensk sida har en bakgrund i egna erfarenheter som gör det möjligt att upprätthålla en aktiv position vid utformningen av de konkreta rekommendationerna för ländernas redovisningar enligt gemensamma principer. Institutet anser, att det föreligger ett starkt behov av att snarast möjligt utreda de principiella problem i nationalräkenskapssammanhang som man står inför på detta område. Som ett led i dylika arbeten blir det nödvändigt att utföra vissa provberäkningar för att uppnå en konkretisering av de frågor som aktualiseras. Ifrågavarande arbete kräver en kvalificerad person, vilken anses lägst kunna placeras i lönegrad 23. Kostnaderna härför inklusive vissa expenser uppskattas till 30 000 kr. — Med hänsyn till vad sålunda anförts hemställer konjunkturinstitutet, att sammanlagt 160 000 kr. ställes till förfogande för de årsvisa nationalräkenskapsarbetena.

I föregående års statskrivelse upptog institutet 70 000 kr. för bestridande av kostnader för de undersökningar, där huvuddelen av kostnaderna faller på *maskinell bearbetning*. Av det föreslagna beloppet erhöll institutet endast 40 000 kr., vilket innebär, att en nedskärning av arbetsprogrammet för innevarande budgetår får göras. Särskilt prognoserna över utrikeshandelns förändringar synes vara i behov av att underbyggas med ekonomiska sambandsstudier, i första hand av en undersökning av sambanden mellan importutvecklingen och den inhemska efterfrågeutvecklingen. Huvuddelen av innevarande budgetårs verksamhet kommer under denna post att ägnas åt säsongrensningsproblemen. Institutet har stannat för att tills vidare låta huvuddelen av serierna rensas vid Bureau of The Census, Departement of Commerce, Washington, USA, där en metod utarbetats och programmerats med hänsynstagande till växlande säsonger. Vid sidan av detta arbete kommer emellertid det teoretiska metodstudiet att fortsätta. Den amerikanska rensningsmetoden har i vissa situationer visat sig klart olämplig, och vid institutet kommer under såväl innevarande som kommande budgetår helt nödvändiga kompletteringsarbeten att bedrivas, vilka senast under budgetåret 1962/63 kommer att leda fram till en programmering för en svensk matematikmaskin av en förfinad metod. Den ökade uppmärksamhet som institutet

nu ägnar de kortsiktiga konjunkturrörelserna kräver bl. a. en intensifierad analys av de statistiska serier som anses indikera den framtida utvecklingen. En av de i detta sammanhang oftast använda serierna är statistiken över orderingången inom olika branscher. Institutet avser att under innevarande och kommande budgetår låta bearbeta orderstatistik från olika länder för att utröna prognosförmågan hos denna typ av statistik. Kostnaderna för samtliga nu nämnda undersökningar beräknas uppgå till 70 000 kr.

Medelsbehovet under anslaget beräknas sålunda totalt till (70 000 + 120 000 + 30 000 + 140 000 + 160 000 + 70 000) 590 000 kr.

Yttrande

Delegationen för statistikfrågor framhåller beträffande institutets förslag i fråga om undersökningarna rörande hushållens sparande, att arbetena i första hand syftar till belysning av olika problem av ekonomisk analytisk karaktär men att de är av betydelse även för planeringen av eventuella framtida sparundersökningar och andra slag av undersökningar berörande hushållens ekonomiska förhållanden. Delegationen anser det angeläget, att det tidigare insamlade materialet tillgodogöres på detta sätt och tillstyrker institutets förslag till anslagsäskanden.

I anslutning till institutets förslag om genomförande av kvartalsvisa undersökningar rörande hushållens inköpsplaner framhåller delegationen, att önskemål om statistik av detta eller liknande slag framkommit även från andra håll. På uppdrag av konsumtionskreditutredningen pågår sålunda vid statistiska centralbyråns utredningsinstitut planläggning av en engångsundersökning våren 1962 beträffande bl. a. inköpsplaner och avsedd finansieringsform för inköp av vissa varaktiga konsumtionsvaror. I utredningens uppdrag ingår att överväga i vilka former statistiska undersökningar av konsumtionskrediternas omfattning och inriktning i framtiden bör ske. Vidare har de föreslagna undersökningarna beröringspunkter med levnads-kostnadsundersökningarna, som i framtiden kommer att utföras inom centralbyrån. Frågan om undersökningar rörande hushållens inköpsplaner har aktualiserats även från olika håll inom näringslivet.

Med hänsyn till det anförda finner delegationen angeläget, att en försöksverksamhet på området inleds. En första etapp i arbetet anses böra bli att tillgängliga erfarenheter av undersökningar av denna typ penetreras och att målsättningen för försöksverksamheten preciseras. Ehuru delegationen inte nu har tillgång till underlag för bedömning av frågan huruvida försöksverksamheten bör ges den omfattning som förutsatts i konjunkturinstitutets förslag, lämnar den förslaget utan erinran men förutsätter, att den kommer att beredas tillfälle att närmare pröva frågan om verksamhetens omfattning och utformning, då planeringsarbetet genomförts. Vidare föreslår delegationen, med hänvisning bl. a. till i proposition 104/1960 gjorda uttalanden beträffande principerna för förläggning av nystartad statistik, att det uppdrages åt statistiska centralbyrån att såsom statistikproducent svara för undersökningarna. Eftersom konjunkturinstitutet är en huvud-

konsument av statistiken, anses det naturligt att uppläggnings- och evalveringen av försöksundersökningarna sker i nära samarbete mellan de nämnda verken. Delegationen föreslår, att medel för här berörda undersökningar äskas i 1962 års statsverksproposition och att i den särskilda propositionen rörande statistiska centralbyråns anslag ställning toges såväl till frågan om anslagets överförande till centralbyråns anslag för särskilda undersökningar som till konjunkturinstitutets behov av en del av dessa medel.

Även den av konjunkturinstitutet föreslagna uppläggnings- och konjunkturbarometerstatistik på kvartalsbasis för byggnads- och anläggningssektorn tillstyrkes av delegationen, som framhåller, att statistiken på detta område är bristfällig. Vid uppläggnings- och konjunkturbarometerstatistiken vad beträffar registerfrågorna anses samråd böra ske med delegationens arbetsgrupp för ett centralt företagsregister. Vidare anses nära kontakt böra hållas med de av delegationen i dess skrivelse med förslag till organisation och verksamhet för statistiska centralbyrå tillstyrkta utvecklingsarbetena beträffande såväl en årsstatistik över byggnads- och anläggningsverksamhet som en utbyggnad av den ekonomiska korttidsstatistiken i syfte att den nya konjunkturbarometerstatistiken redan från början skall bli inlemmad i en planmässig utbyggnad av statistiken på dessa områden. Detta anses inte hindra, att det kan vara lämpligt att till en början utforma ifrågavarande konjunkturbarometer så, att den provisoriskt tillgodoser vissa av de behov som genom den planerade utbyggnaden av statistiken i övrigt senare kan komma att tillgodoses på annat sätt.

Förslaget om anvisande av sammanlagt 300 000 kr. för kvartalsvisa beräkningar av försörjningsbalansen samt för revidering och utveckling av årsberäkningarna av nationalräkenskapen har inte heller mött någon erinran från delegationens sida. Delegationen erinrar om att den ekonomiskt-analytiska användningen av den ekonomiska statistiken till stor del sker först efter sammanställning av statistiken i form av en nationalräkenskap. Vid genomförandet av de i delegationens förslag tillstyrkta utvecklingsarbetena på den ekonomiska statistikens område är därför nationalräkenskapsarbetet av grundläggande betydelse för närmare precisering av väsentliga konsumentönskemål. Det anses således väsentligt, att utvecklingsarbetet på nationalräkenskapernas område, vad beträffar såväl kvartalsberäkningarna som beräkningarna årsvis, inte fördröjes, då det annars kan bli nödvändigt att tillgripa provisorier på andra håll i avvaktan på ett reviderat nationalräkenskapssystem. I detta sammanhang erinrar delegationen vidare om sin avsikt att innevarande budgetår i samråd med konjunkturinstitutet och statistiska centralbyrån taga upp frågan om den för framtiden lämpliga arbetsfördelningen mellan dessa verk vid nationalräkenskapsarbetet. Med hänsyn härtill förordar delegationen, att medel för ändamålet äskas i 1962 års statsverksproposition men att dessa icke bindes till konjunkturinstitutet.

För planläggning och utförande av maskinbearbetningar begärt belopp, 70 000 kr., lämnar delegationen utan erinran.

Departementschefen

För genomförande av undersökningar om hushållens finanser år 1958 har för budgetåren 1958/59 och 1959/60 anvisats sammanlagt 314 000 kr. Därutöver har för budgetåren 1960/61 och 1961/62 anvisats 32 000 respektive 70 000 kr. för bearbetning av resultaten av dessa undersökningar. Jag finner det värdefullt, om de gjorda sparundersökningarna kan läggas till grund för ytterligare specialbearbetningar i de avseenden konjunkturinstitutet angivit, och tillstyrker därför att för detta ändamål beräknas 70 000 kr.

Institutet har vidare begärt 120 000 kr. för genomförande av kvartalsvisa undersökningar rörande hushållens inköpsplaner vad beträffar varaktiga konsumtionsvaror. Undersökningarna avses ske försöksvis, och arbetet föreslås fördelat mellan institutet och statistiska centralbyråns utredningsinstitut, så att det förra svarar för planerings- och analysarbetet och det senare för övriga arbetsuppgifter i samband med undersökningarna. Såsom delegationen för statistikfrågor framhållit har institutets förslag i detta hänseende anknytning till flera viktiga konsumentbehov utöver institutets. Jag finner därför angeläget, att en försöksverksamhet inledes. Jag kan emellertid för ändamålet inte tillstyrka större medelsanvisning än 100 000 kr. för budgetåret 1962/63.

Delegationen har i detta sammanhang föreslagit, att det uppdrages åt statistiska centralbyrån att svara för sistnämnda undersökningar, vilket enligt delegationen skulle överensstämma med i propositionen nr 104 år 1960 gjorda uttalanden beträffande principerna för förläggning av nystartad statistik. Slutlig ställning till denna fråga torde böra tagas i samband med behandlingen senare under vårriksdagen av anslagen till statistiska centralbyrån. Då det emellertid synes naturligt, att uppläggningsen av försöken sker i nära samarbete mellan centralbyrån och institutet, förordar jag, att det angivna beloppet anvisas under förevarande anslag. Därest riksdagen inte har någon erinran häremot, torde det böra ankomma på Kungl. Maj:t att senare besluta om fördelningen av beloppet mellan de båda verken.

Beträffande konjunkturbarometern har institutet under förevarande anslag föreslagit, att 30 000 kr. anvisas för uppläggning av konjunkturbarometerstatistik på kvartalsbasis för byggnads- och anläggningssektorn. Brister i statistiken rörande denna verksamhet har understrukits av delegationen för statistikfrågor. Då förslaget vidare ingår som ett viktigt led i uppbyggnaden av korttidsstatistiken tillstyrker jag institutets förslag härutinnan. Under hänvisning till att jag i det föregående, vid behandlingen av ämbetsverkets avlönings- och omkostnadsanslag, inte ansett mig kunna biträda förslaget om en överföring av vissa medel från förevarande anslag, beräknar jag därutöver 90 000 kr. för den löpande konjunkturbarometerstatistiken.

För kvartalsvisa beräkningar av försörjningsbalansen samt för revidering och utveckling av årsberäkningarna av nationalräkenskapen begär konjunkturinstitutet 140 000 respektive 160 000 kr. Förstnämnda belopp avses

skola utnyttjas dels för regelbundet återkommande beräkningar för vissa av försörjningsbalansens poster, dels för utredningsarbete beträffande möjligheterna att beräkna de återstående posterna, medan av det senare beloppet en väsentlig del avses bli utnyttjad för beräkningar av nationalprodukten enligt den s. k. produktionsstatistiska metoden. I likhet med delegationen för statistikfrågor finner jag angeläget, att resurser ställs till institutets förfogande för angivna ändamål. Jag förordar, att samma belopp anvisas som för innevarande budgetår, 140 000 kr. Såsom framgår av det föregående har delegationen för avsikt att innevarande budgetår i samråd med konjunkturinstitutet och statistiska centralbyrån överväga frågan om lämpligaste arbetsfördelning mellan dessa verk vid nationalräkenskapsarbetet. Jag förutsätter därför, att Kungl. Maj:t äger befogenhet att — om så i detta sammanhang visar sig lämpligt — ställa en del av nyss angivna belopp till centralbyråns förfogande.

Även för nästa budgetår torde slutligen ett belopp om 40 000 kr. böra ställas till institutets förfogande för maskinbearbetning av vissa undersökningar.

Anslaget skulle alltså uppföras med totalt (70 000 + 100 000 + 120 000 + 140 000 + 40 000) 470 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Konjunkturinstitutet: Särskilda undersökningar*
för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av
470 000 kr.

[26] 22. Statskontoret: Avlöningar

	Anslag
1961/62 (statsliggaren s. 447)	3 384 000
1962/63 (förslag)	3 405 000

Statskontoret hemställer, att anslaget höjes med 21 200 kr.

	Ökning eller minskning
1. Ersättning till expertis m. m.	+ 18 000
2. Automatiska förändringar	
lönegrads- och löneklassförändringar	+ 3 800
3. Omföring	— 600
	+ 21 200

Motiv

1. Statskontoret har utgått från att kostnaderna för avlönande av den militäre sakkunnige i chefsställning överflyttas till posten till ersättning till expertis och sålunda bestrides från samma post som avlöningskostnaderna för övriga militära sakkunniga. På grund härav och med ledning av

de utfärdade föreskrifterna rörande sammanträdesarvoden m. m. till ledamöterna i statskontorets styrelse beräknas utgifterna under posten arvoden och särskilda ersättningar minska från 60 000 kr. till cirka 28 000 kr. Genom beslut den 16 augusti 1961 har Kungl. Maj:t förordnat översten B. M. Sandberg att under tiden den 1 oktober 1961 — den 30 september 1963 såsom anställd hos statskontoret fullgöra vissa uppdrag. Sandberg skall därvid äga åtnjuta arvode motsvarande lönen i lönegrad B 4. Kostnaderna beräknas uppgå till 49 596 kr. för år. Med hänsyn till vad sålunda anförts föreslås en minskning av anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, med 32 000 kr. och en höjning av anslagsposten till ersättning till expertis med 50 000 kr.

3. Innehavarna av tre på övergångsstat förda tjänster, nämligen tryckeri-intendenttjänsten i Ao 24, en förste byråsekreterartjänst i Ao 23 och en tjänst som förste tryckeriassistent i Ao 19 beräknas under nästkommande budgetår komma att avlönas från ordinarieposten. Medel för bestridande av grundlönkostnaderna för dessa tjänster har därför omförs till denna post från icke-ordinarieposten. För innevarande budgetår har avlöningskostnaderna för nämnda tjänster beräknats med utgångspunkt från tredje löneklassen, medan kostnaderna för budgetåret 1962/63 beräknats efter vederbörande tjänsteinnehavares verkliga löneklassplacering. Detta förhållande har medfört en differens i omföringsbeloppen. Sålunda har ordinarieposten höjts med 68 904 kr. och icke-ordinarieposten minskats med 69 516 kr.

Departementschefen

Statskontorets medelsberäkning kan jag godtaga. Anslaget synes dock kunna uppföras med avrundat (3 384 000 + 21 000) 3 405 000 kr.

Med hänsyn till svårigheterna att exakt beräkna löneklassplaceringen för nyanställd personal m. m. har den i ämbetsverkets avlöningsstat upptagna anslagsposten till övrig icke-ordinarie personal — i enlighet med vad jag förordat i föregående års statsverksproposition (VII ht s. 57) — under verkets första verksamhetsår uppförts förslagsbetecknad. Sedan den aktuella personalen numera anställts och medelsbehovet säkrare kunnat bedömas, torde ifrågavarande anslagspost för nästkommande budgetår kunna uppföras obetecknad.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statskontoret, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ..	453 500
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	28 000
3. Ersättning till expertis, <i>förslagsvis</i>	290 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal.....	1 882 400

5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	699 600
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	51 500
	Summa kr. 3 405 000

b) till *Statskontoret*: *Avlöningar* för budgetåret 1962/63
anvisa ett förslagsanslag av 3 405 000 kr.

[27] 23. Statskontoret: Omkostnader

	Anslag
1961/62 (statsliggaren s. 449)	461 000
1962/63 (förslag)	461 000

Statskontoret hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp och att anvisade medel får disponeras enligt oförändrade grunder.

Motiv

Då några erfarenheter rörande medelsåtgången under anslaget ännu inte föreligger, har medelsbehovet för budgetåret 1962/63 beräknats med utgångspunkt från de av organisationskommittén för den statliga centrala rationaliserings- och revisionsverksamheten gjorda uppskattningarna, vilka lagts till grund för medelsberäkningen för innevarande budgetår.

Departementschefen

Med godtagande av vad statskontoret anfört förordar jag, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statskontoret*: *Omkostnader* för budgetåret 1962/63
anvisa ett förslagsanslag av 461 000 kr.

[28] 24. Riksrevisionsverket: Avlöningar

	Anslag
1961/62 (statsliggaren s. 450)	4 127 000
1962/63 (förslag)	4 192 000

Riksrevisionsverket hemställer, att anslaget höjes med 65 000 kr.

	Ökning eller minskning
1. Personalförändringar m. m.	
a) 1 byrådirektör Ae 26	+ 36 816
b) 1 förste revisor Ae 23	+ 31 528
c) 1 revisor Ae 19	+ 25 646
d) 2 kanslibiträden Ae 7	+ 27 610
e) ersättning till experter	+ 25 000

Ökning
eller
minskning

2. Automatiska förändringar

lönegrads- och löneklassförändringar m. m.	— 81 600
	+ 65 000

Motiv

1. Riksrevisionsverket framhöll i sitt remissyttrande över betänkandet om den svenska utlandshjälpens administration bl. a., att om revisionen av det nya organet skulle bli effektiv det torde bli nödvändigt att den gjordes i det närmaste fullständig och dessutom i ganska stor utsträckning utfördes i de länder, som berördes av verksamheten. Därest ifrågakvarande revision skulle verkställas av riksrevisionsverket, erfordrades en utökning av verkets resurser.

Riksrevisionsverket erinrar i sammanhanget om de arbetsuppgifter med internationell anknytning som f. n. ankommer på verket. På en av revisionsbyråerna revideras utrikesförvaltningen och bidragsanslagen till vissa internationella organisationer m. m. Inom finansstatistiska byrån upprättas den ekonomiska statistik som erfordras för FN, Internationella banken, OEEC m. fl. samt handhas informationen till de utländska stipendiater, som i Sverige studerar budget-, redovisnings- och revisionsfrågor. Finansstatistiska byrån besvarar även frågor inom samma ämnesområden till utländska beskickningar i Sverige. Genom Sveriges deltagande i internationella organisationer erhåller Sverige även revisionsuppdrag i dessa. Befattningshavare från riksrevisionsverket har i viss omfattning anlitats härför, bl. a. som revisorer i OEEC och EFTA. Det anses inte kunna uteslutas, att ytterligare sådana uppdrag kan tillkomma med åtföljande anspråk på kvalificerade experter. Särskilt understrykes att revisorerna vid fullgörandet av sina uppdrag är i behov av kvalificerat biträde såväl för den löpande granskningen av organisationernas räkenskaper som vid slutrevision.

Riksrevisionsverket anser det vara rationellt, att alla arbetsuppgifter inom verket med internationell anknytning nu sammanföres till samma enhet. Revisionen av alla de anslag som utbetalas och disponeras av utrikesdepartementet synes enligt verket böra föras tillsammans med övriga internationella arbetsuppgifter. Hit kommer då automatiskt att höra anslagen till den svenska utlandshjälp. Vidare anses till denna enhet böra knytas den personal som bör finnas tillgänglig inom verket för assistens till de av Kungl. Maj:t i vissa fall förordnade revisorerna, i synnerhet för deras förrättningar utomlands. Den särskilda grupp som enligt verket bör finnas för nu angivna arbetsuppgifter föreslås inordnad under finansstatistiska byrån. Den direkta planeringen och ledningen av gruppens arbete anses böra handhas av en byrådirektör i högst Ae 26. I gruppen bör enligt verket dessutom ingå en förste revisor i högst Ae 23, en revisor eller amanuens i högst Ae 19 och erforderlig biträdespersonal. Dessutom beräknas medel för sådan expertis som

i speciella fall kan behöva anlitas eller mera tillfälligt anställas mot ersättning i form av arvoden. Kostnaden beräknas totalt till cirka 147 000 kr.

I den mån den till verket mera fast knutna kvalificerade personalen på grund av rekryteringssvårigheter inte kan anställas, anses i stället arvodes-avlönade experter övergångsvis böra få anlitas för fullgörande av vissa av de på gruppen ankommande arbetsuppgifterna.

2. I personalförteckningen för innevarande budgetår har upptagits 40 kontorsbiträdestjänster i Ao 5. Bl. a. på grund av avgång ur tjänst anses detta antal böra minskas med åtta. Medel har för innevarande budgetår på anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän beräknats för 30 kontorsbiträden mindre än de i personalförteckningen upptagna, medan å anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal beräknats medel till avlönande av samma antal icke-ordinarie kontorsbiträden. Riksrevisionsverket räknar med att 26 ordinarie kontorsbiträden under budgetåret 1962/63 kommer att inneha högre extra-ordinarie tjänster eller bestrida förordnanden å högre ordinarie eller extra-ordinarie tjänster.

Med hänsyn till nämnda förhållanden och med ledning av anslagsbelastningen för juli 1961 räknar riksrevisionsverket med att kostnaderna för avlöningar till ämbetsverkets ordinarie personal kommer att uppgå till 975 000 kr. eller 190 000 kr. mer än vad som anvisats för ändamålet under budgetåret 1961/62.

Kostnaderna för avlöningar till icke-ordinarie personal kan under budgetåret 1961/62 beräknas uppgå till 1 973 000 kr. eller 313 900 kr. mindre än det anvisade beloppet. För budgetåret 1962/63 beräknas motsvarande avlöningskostnader komma att uppgå till 2 033 000 kr. Kostnadsökningen beror dels på att antalet kontorsbiträden i samband med minskning av antalet ordinarie kontorsbiträden upptagits till fyra mer än innevarande budgetår samt dels på regelmässiga lönegrads- och löneklassuppflyttningar.

Departementschefen

Med bifall till Kungl. Maj:ts proposition nr 174 år 1961 har riksdagen (SU 157; rskr 365) beslutat, att från och med den 1 januari 1962 skall inrättas ett nytt organ för den svenska utlandshjälpens administration, kallat nämnden för internationellt bistånd. Nämnden skall vara centralt organ för alla frågor, som berör Sveriges officiella tekniska bistånd till underutvecklade länder och områden. Revision av nämndens verksamhet synes böra verkställas av riksrevisionsverket. I samband med denna utvidgning av verkets uppgifter torde det bli nödvändigt med en förstärkning av personalresurserna. Ämbetsverkets beräkning av den för ändamålet erforderliga personalen och dennas löneställning föranleder inte någon erinran från min sida. Jag förutsätter, att för den föreslagna revisorstjänsten tillämpas den för sådan personal gällande befordringsgången. Den organisationsförändring som verket i samband härmed förordnat, innebärande att alla arbetsuppgifter med internationell anknytning sammanföres inom verkets finansstatistiska byrå, synes mig rationell och torde böra genomföras.

Med godtagande av uppskattningen av de automatiska utgiftsförändringarna beräknar jag anslaget till (4 127 000 + 65 000) 4 192 000 kr.

I enlighet med vad jag förordat i föregående års statsverksproposition (VII ht s. 63) har — med hänsyn till svårigheterna att exakt beräkna löneklassplaceringen för nyanställd personal m. m. — även den i riksrevisionsverkets avlöningsstat upptagna anslagsposten till övrig icke-ordinarie personal under verkets första verksamhetsår uppförts förslagsbetecknad. Sedan den aktuella personalen numera anställts och medelsbehovet säkrare kunnat bedömas, torde ifrågavarande anslagspost — liksom jag i det föregående föreslagit beträffande statskontoret — för nästkommande budgetår böra uppföras obetecknad.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för riksrevisionsverket som föranledes av vad jag föreslagit i det föregående;

b) godkänna följande avlöningsstat för riksrevisionsverket, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ..	975 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	50 000
3. Ersättning till expertis, <i>förslagsvis</i>	50 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal.....	2 127 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	930 000
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	60 000
Summa kr. 4 192 000	

c) till *Riksrevisionsverket*: *Avlöningar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 4 192 000 kr.

[29] **25. Riksrevisionsverket: Omkostnader**

	Anslag
1961/62 (statsliggaren s. 451)	660 000
1962/63 (förslag)	740 000

Riksrevisionsverket hemställer, att anslaget höjes med 80 000 kr.

	Ökning
1. Reseersättningar: Ersättningar i samband med inventeringsförrättningar utomlands	10 000
2. Övriga expenser för annat än eget behov.....	70 000
80 000	

Motiv

1. *Reseersättningar: Ersättningar i samband med inventeringsförrättningar utomlands.* Anslag 1961/62 5 000. — Med hänsyn till att revisionen av det nya organet för den svenska utlandshjälpens administration i stor utsträckning beräknas komma att vara förlagd till utlandet räknar riksrevisionsverket med en ökning av medelsbehovet under delposten med 10 000 kr.

2. *Övriga expenser för annat än eget behov.* Anslag 1961/62 265 000. — Med hänsyn till belastningen å motsvarande delpost i riksräkenskapsverkets omkostnadsstat för budgetåret 1960/61 föreslås en uppräknings till 335 000 kr.

Departementschefen

Vid behandlingen av riksrevisionsverkets avlöningsanslag har jag förutsett, att revisionen av den verksamhet, som bedrivs av nämnden för internationellt bistånd, skall ankomma på riksrevisionsverket. Under hänvisning härtill tillstyrker jag, att ytterligare 10 000 kr. anvisas för reseersättningar i samband med inventeringsförrättningar utomlands. Då riksrevisionsverkets beräkningar även i övrigt synes kunna godtagas, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksrevisionsverket: Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 740 000 kr.

[30] 26. Statskontoret och riksrevisionsverket: Utrustning och inredning av nya lokaler m. m.

	Anslag
1961/62 (statsliggaren s. 452)	500 000
1962/63 (förslag)	300 000

I. *Statskontoret* hemställer, att anslaget för statskontorets del uppföres med 62 200 kr.

II. *Riksrevisionsverket* hemställer, att anslaget för riksrevisionsverkets del uppföres med 246 000 kr.

Motiv

I enlighet med vad som redovisats i föregående års statsverksproposition (se 1961: VII ht s. 66) har organisationskommittén för den statliga centrala rationaliserings- och revisionsverksamheten beräknat det totala medelsbehovet för nu avsedda ändamål till 746 000 kr., varav för statskontorets del 280 000 kr. samt för riksrevisionsverkets del 466 000 kr.

I. För innevarande budgetår har hela det för statskontoret avsedda beloppet, 280 000 kr., ställts till ämbetsverkets förfogande. Statskontoret hemställer, att för budgetåret 1962/63 ytterligare anvisas dels 10 000 kr. för renovering av värdefulla, antika möbler och inventarier inom statskontorets

lokaler, dels 10 200 kr. för utrustning av ett kursrum, dels ock 42 000 kr. för ny belysningsarmatur i statskontorets lokaler.

II. För innevarande budgetår har 220 000 kr. ställts till riksrevisionsverkets förfogande för bl. a. påbörjande av den erforderliga inventarieanskaffningen. Riksrevisionsverket åberopar organisationskommitténs förenämnda beräkningar angående kostnaderna för ämbetsverkets utrustning och inredning och hemställer att under budgetåret 1962/63 få disponera resterande 246 000 kr.

Departementschefen

I föregående års statsverksproposition har jag förklarat mig kunna godtaga organisationskommitténs beräkning av det totala medelsbehovet under förevarande anslag. För riksrevisionsverkets del beräknade jag i enlighet med kommitténs förslag ett belopp av 466 000 kr., varav 220 000 kr. ställts till verkets förfogande för innevarande budgetår. Jag har ingen erinran mot riksrevisionsverkets hemställan att under budgetåret 1962/63 få disponera återstående 246 000 kr. Statskontoret disponerar redan under innevarande budgetår över hela sin andel av det av kommittén beräknade medelsbehovet. Därutöver anser jag mig emellertid böra i så måtto biträda statskontorets nu förevarande förslag, att jag för ändamålet beräknar ett belopp av 54 000 kr. Totalt skulle anslaget sålunda uppföras med 300 000 kr.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statskontoret och riksrevisionsverket: Utrustning och inredning av nya lokaler m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 300 000 kr.

[31] 27. **Matematikmaskinnämnden: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	1 610 700	1 346 671
1961/62 (statsliggaren s. 452)	2 382 000	
1962/63 (förslag)	2 895 000	

I. *Matematikmaskinnämnden* hemställer, att anslaget höjes med 864 000 kr.

	Ökning
1. Personalförändringar	
a) 1 serviceingenjör, tillika maskinoperatör högst Ag 17	10 588
b) 1 matematikmaskinskötare högst Ag 13	8 608
c) 1 matematiker högst Ag 23	28 854
d) 11 matematiker högst Ag 23	317 394
e) anslagsbelopp att disponeras efter särskilt medgivande av Kungl. Maj:t	350 000
f) 3 kontorsbiträden Af 1/Ae 5	34 178

	Ökning
g) expertis och tillfällig arbetskraft	10 000
2. Tjänsteförändringar	
a) 2 byrådirektörer Ae 26—avdelningsdirektörer Be 1 samt 1 byrådirektör Ag 26—avdelningsdirektör Be 1	29 390
b) 2 förste byråingenjörer Ae 23, 2 matematiker Ae 23, 1 förste byråingenjör Ag 23, 1 matematiker Ag 23—6 byrådirektörer högst A 26	20 702
c) 4 matematiker Ag 23, 1 förste byråingenjör Ae 21, 2 matematiker Ae 21, 2 byråingenjörer Ae 19, 2 matematiker Ae 19, 1 förste byråingenjör Ag 21, 3 matematiker Ag 21, 1 matematiker Ag 19—16 förste byråingenjörer eller matematiker högst Ag 23	41 773
3. Automatiska förändringar	
löneklassförändringar m. m.	12 513
	864 000

II. *Matematikmaskinnämnden* hemställer, att till *Matematikmaskinnämnden*: *Datamaskinanläggning* i Göteborg anvisas ett anslag om 1 998 800 kr.

Motiv

I.

1. a—b) Ifrågavarande båda tjänster avses för den matematikmaskin som föreslås skola genom nämndens försorg inköpas för Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut. Maskinen beräknas komma att bli installerad först någon gång under tiden den 1 juli—den 31 december 1963. Då emellertid utbildning av personal för maskinen anses böra påbörjas dessförinnan äskas medel för tjänsterna fr. o. m. den 1 januari 1963.

c) Senast i föregående års statskrivelse (se 1961: VII ht s. 68) hemställde nämnden om inrättande av en matematikertjänst för vartdera området numerisk analys och automatisk kodning. Medel anvisades för inrättande av en av de begärda tjänsterna. Nämnden hemställer nu om inrättande av den återstående matematikertjänsten.

d) Matematiska avdelningens personal utnyttjas för följande huvudarbetsuppgifter, nämligen framställning av en kompilator för det internationella kodspråket Algol, förbättring av lättkodningssystemet Alfakod, publikations- och kursverksamhet, löpande kunduppdrag, uppgörande av standardprogram samt arbete med uppdrag för FOA:s IBM 7090. Den verksamhet, som avdelningen för närvarande bedriver, kan endast tillgodose vad som oundgängligen krävs för att verksamheten vid maskinerna skall kunna hållas i gång. För att inte verksamheten på längre sikt skall strypas, anses det vara nödvändigt dels att öka de personella resurserna för nämnda arbetsområden, dels att upptaga verksamhet bl. a. på vissa nya områden, nämligen arbete på fältet för att sprida kännedom om datamaskiner samt försöksverksamhet på nya tillämpningsområden såsom lösandet av logiska problem och vetenskaplig dokumentationsverksamhet. En kraftig utökning

av verksamheten och personalen inom den matematiska avdelningen synes nämnden nödvändig för att avdelningen skall kunna fylla sin uppgift på tillfredsställande sätt. Med hänsyn härtill och då även en förstärkning av arbetsledningen inom avdelningen erfordras för att dels kunna avlasta avdelningschefen en del administrativa göromål, dels kunna möta det ökade behovet i samband med utvidgningarna har nämnden räknat med att 11 nya matematikertjänster i högst Ag 23 behöver inrättas från och med nästa budgetår.

e) Det från och med budgetåret 1961/62 beviljade anslagsbeloppet för utökning av antalet tjänster vid databehandlingsavdelningen är avsett att täcka endast de allra angelägnaste behoven, och en successiv ökning av personalen är enligt nämnden erforderlig. De befattningshavare, som redan ställts eller inom den närmaste tiden kommer att ställas till andra myndigheters förfogande, har organisatoriskt sammanförts till en sektion som omfattar åtta personer. Till en sektion för utbildning jämte dokumentationsfrågor har hänförts en fast kärna av tre personer. För försöksverksamhet på vissa områden av stort principiellt intresse, t. ex. maskinell skol-schemaläggning, medicinsk diagnostik, är för närvarande två personer avsedda. För arbeten som utförs i databehandlingsavdelningens egen regi inklusive viss administration finns en sektion om chef jämte fyra personer. Utbildningsproblemet har under det gångna året rönt stigande intresse. Detta styrker nämnden i dess uppfattning, att en betydande del av personalresurserna bör avsättas för utbildningsändamål.

Nämnden finner det svårt att specificera i vilken takt de stora, uppdämda personalbehoven på databehandlingsområdet bör tillgodoses. En rad statliga myndigheter och utredningar har starkt behov av biträde av databehandlingsexpertis. Utöver redan träffade överenskommelser kommer nämnden emellertid endast att i undantagsfall kunna ställa ytterligare expertis till förfogande under innevarande budgetår. Även i fråga om nämndens utbildningsverksamhet finns enligt nämnden ett stort men svårpreciserbart behov av insatser under de närmaste åren. Med hänsyn härtill finner nämnden lämpligt att för närvarande ej äska ett preciserat antal tjänster, men väl medel att efter Kungl. Maj:ts medgivande kunna disponeras på sätt som en vid den aktuella tidpunkten gjord angelägenhetsgradering visar vara ändamålsenligt. Nämnden äskar för detta ändamål ett belopp av 350 000 kr., motsvarande ungefär 12 tjänster.

f) Med de under tidigare punkter framförda äskandena följer ett ökat behov av biträdespersonal. Nämnden föreslår därför inrättande av ytterligare tre biträdestjänster i reglerad befordringsgång.

g) Den kraftiga utökning av nämndens kursverksamhet, som är att förvänta under nästa budgetår, medför ett ökat behov av att anlita utomstående föredragshållare. För detta ändamål beräknas en ökning av anslagsposten till ersättningar till expertis och tillfällig arbetskraft med 10 000 kr.

2. a) Under åberopande av i föregående års petita anförda skäl (se 1961: VII ht s. 69) hemställer nämnden ånyo om inplacering i lönegrad B 1 av

cheferna för nämndens tre avdelningar. Nämnden framhåller, att den i avvaktan på databehandlingskommitténs förslag inte ansett sig böra för närvarande yrka på högre lönegradsplacering.

b—c) Nämnden upprepar, under återopande av samma skäl som i föregående års *petita*, sin hemställan att nuvarande tjänster för ingenjör- respektive matematikerpersonal i A 23, A 21 och A 19 ändras till högst-tjänster (se 1961: VII ht s. 69).

II.

Inom matematikmaskinnämnden pågår för närvarande utredning rörande behovet av matematikmaskiner vid universitet och högskolor. Det är nämndens avsikt att, sedan utredningen slutförts, framlägga förslag till lösning av frågan hur lärosätenas behov av matematikmaskiner skall kunna tillfredsställas. Nämnden finner det emellertid i hög grad angeläget, att en för Göteborgs universitet, Chalmers tekniska högskola och handelshögskolan i Göteborg gemensam datamaskinanläggning kommer till stånd snarast möjligt utan avvaktan på utredningens slutförande. Den gemensamma användningen av en datamaskinanläggning av samtliga forskningsgrenar i Västsverige synes nämnden vara en lämplig lösning av frågan. Därest denna gemensamma anläggning inte kommer till stånd inom ett eller två år, torde sannolikt de skilda forskningsgrenarna komma att var för sig lösa sina problem på olika sätt. Detta skulle komma att försvåra och fördyra ett senare upprättande av en gemensam anläggning. Det synes nämnden ändamålsenligt att maskinanläggningen anskaffas och förvaltas av nämnden. Nämnden förordar anskaffning av datamaskinutrustning inom en kostnadsram av 3 702 700 kr. Härav beräknas 1 500 000 falla på budgetåret 1962/63.

För avlöningar av personal för maskinanläggningens underhåll och drift beräknas för nästa budgetår 373 800 kr. enligt följande:

1 avdelningsdirektör (föreståndare) Bg 1	42 840
2 byrådirektörer (1 för beräkningsarbeten och undervisning samt 1 för databehandling) högst Ag 26	65 016
1 förste byråingenjör (chefstekniker) högst Ag 23.....	27 660
1 programbibliotekarie Ag 21	24 828
4 programmerare (för stödprogrammering och vägledning åt institutionerna) Ag 21	99 312
1 ingenjör (tekniker) Ag 17	19 992
1 ingenjör (tekniker) Ag 13	16 116
2 maskinoperatörer Ag 13	32 232
2 kanslibiträden Ag 7	11 760
4 stansbiträden Ag 7	23 520
Expertis för speciell undervisning	5 000
Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	5 500
	373 776

Ehuru maskinanläggningen beräknas tagas i bruk tidigast under första kvartalet 1963, kommer lönekostnaderna — utom i vad avser kanslibiträden och stansbiträden — att belasta budgeten fr. o. m. den 1 juli 1962, då utbildningen av personalen måste påbörjas.

Till Chalmers tekniska högskola finns knuten en organisation, det s. k. ADB-institutet, som betjänar dels institutionernas forskning och undervisning, dels industrin vid utnyttjandet av nu befintlig mindre datamaskinanläggning. En del av den till driften och ledningen hörande personalen samt kanslipersonalen beräknas kunna överföras till och ingå i den av nämnden föreslagna arbetsgruppen, utan att vissa företags och institutioners fortsatta arbeten på den mindre anläggningen äventyras. I övrigt föreslås att ADB-institutets verksamhet och organisation bibehållas oförändrade under budgetåret 1962/63, för att senare under budgetåret 1963/64 uppgå i den nya organisationen i den omfattning som för företagens användning av den nya och den gamla anläggningen bedömes vara av betydelse.

Till omkostnader för driften av maskinanläggningen beräknas för nästa budgetår ett anslag av 125 000 kr. erforderligt. De olika posterna beräknas sålunda:

1. Sjukvård m. m.	1 000
2. Reseersättningar	10 000
3. Expenser:	
a) bränsle, lyse, el.kraft och värme	4 000
b) övriga expenser	10 000
4. Materielomkostnader	50 000
5. Magnetband	50 000
	125 000

Nämnden utgår från att ifrågavarande lärosäten skall äga anlita maskinanläggningen utan att behöva erlægga ersättning härför. Värdet av dessa gratiskörningar kan enligt nämnden, sedan maskinanläggningen kommit i drift, beräknas uppgå till cirka 1 700 000 kr. för år. Från betalande användare av maskinanläggningen beräknas minst 300 000 kr. komma att inflyta årligen.

Nämnden hemställer, att bemyndigande utverkas av riksdagen att anskaffa ifrågavarande datamaskinutrustning intill ett belopp av 3 703 000 kr. ävensom att för budgetåret 1962/63 anvisas dels till avlöningar av personal vid maskinanläggningen ett belopp av 373 800 kr., dels till omkostnader vid anläggningen ett belopp av 125 000 kr., dels ock såsom första inbetalning å maskinutrustningen samt för inredning m. m. ett belopp av 1 500 000 kr.

Yttranden

Statskontoret har intet att erinra mot att matematikmaskinnämnden ges möjlighet att anskaffa en datamaskinanläggning under förutsättning att erforderliga lokaler finns tillgängliga i Göteborg för anläggningen och för

den personal som skall knytas till densamma. Härvid utgår statskontoret från att den samordning med ADB-institutet vid Chalmers tekniska högskola, som matematikmaskinnämnden ansett lämplig, kommer till stånd i personella och andra avseenden.

Naturvetenskapliga samordningskommittén i Göteborg konstaterar, att ifrågavarande läroanstalter i Göteborg så snart som möjligt bör få tillgång till en datamaskinanläggning. Samtidigt konstateras emellertid, att ställning till de administrativa och organisatoriska frågorna inte lämpligen nu bör tagas samt att bl. a. frågan om personalorganisationen bör ytterligare utredas. Därtill kommer så frågan om den föreslagna datamaskinanläggningens förhållande till ADB-institutet. Med hänsyn till nämnda omständigheter anses övervägande skäl tala för, att hithörande frågekomplex närmare utredes av lämpligt organ, vari ingår representanter för universitetet och ifrågavarande högskolor, samtidigt som nämnden erhåller bemyndigande att beställa en maskinanläggning för leverans till den 1 juli 1963. Kommittén förutsätter, att nämnden därvid samråder med vederbörande intressenter i Göteborg. Slutligen förutsättes, att vid projekteringen av matematiskt centrum i Göteborg beaktas dels behovet av utrymme för en maskinanläggning, dels behovet av lokaler för den för verksamheten erforderliga personalen.

Departementschefen

I matematikmaskinnämndens anslagsframställning för budgetåret 1960/61 beräknades inkomsterna av nämndens verksamhet under sagda budgetår till 2 500 000 kr. Gratisuppdragen för arbeten i forskningens tjänst beräknades vidare motsvara 200 000 kr. enligt gängse taxa. Sammanlagt uppskattades alltså inkomsterna och värdet av gratisprestationerna till 2 700 000 kr. Som jämförelse kan nämnas, att de under det gångna budgetåret influtna inkomsterna uppgått till 1 623 000 kr. Härtill bör emellertid läggas ett belopp om cirka 339 000 kr., motsvarande ökningen av de utestående fordringarna. Vidare har antalet gratisuppdrag betydligt överstigit de beräknade. Omräknat i inkomster enligt gällande maskintaxa motsvarar gratisprestationerna cirka 632 000 kr. En liknande uppräknings till samma taxa av vissa körningar som utförts åt statsförvaltningen tillhörigt organ ger cirka 270 000 kr. De subventionerade uppdragen har alltså tillhoppa motsvarat inkomster om cirka 902 000 kr. Sammanlagt har därför inkomsterna och värdet av gratisprestationerna m. m. under budgetåret 1960/61 uppgått till cirka 2 864 000 kr. mot i anslagsframställningen beräknade 2 700 000 kr.

Utgifterna för samma budgetår har uppgått till 2 767 000 kr. och sålunda understigit de anvisade anslagen med cirka 290 000 kr. Det bör framhållas, att i utgifterna ingår lönekostnaderna för databehandlingsavdelningen (cirka 225 000 kr.), vilken avdelning så gott som uteslutande skall fungera som serviceorgan åt statliga myndigheter inom databehandlingsområdet.

För budgetåret 1962/63 har nämnden beräknat inkomsterna till 2 000 000 kr., vartill bör läggas cirka 900 000 kr. i gratisprestationer till universitet och högskolor samt ytterligare 100 000 kr. för en uppräknings till normaltaxa

för vissa åt statliga organ utförda uppdrag. Sammanlagt kan alltså inkomsterna och värdet av de subventionerade uppdragen uppskattas till 3 000 000 kr. Hänsyn har därvid inte tagits till inkomster i samband med körningar i nämndens regi på andra av statliga myndigheter ägda eller förhyrda maskiner. Vid bifall till de förslag jag under denna och de båda nästföljande punkterna framlägger skulle motsvarande utgiftsram bli 4 380 000 kr. Om läriifrån borträknas kostnaderna — för nästa budgetår beräknade till cirka 1 200 000 kr. — för databehandlingsavdelningen, som utan särskild ersättning tjänar som serviceorgan åt myndigheterna, torde man från dessa utgångspunkter kunna räkna med att utgifterna i stort sett motsvaras av inkomster, om i dessa inräknas värdet av gratisprestationer.

Vidkommande äskandena under avlöningsanslaget, vilka uppgjorts i samråd med databehandlingskommittén, vill jag förutskicka, att jag under punkten 33 ämnar avstyrka matematikmaskinnämndens förslag om inköp av en för Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut avsedd datamaskin-anläggning. Under hänvisning härtill beräknar jag inga medel för inrättande av tjänster för ändamålet. Inte heller finner jag mig kunna tillstyrka förslaget om inrättande av ytterligare en tjänst inom området numerisk analys och automatisk kodning. Den huvudsakliga personalförstärkningen har nämnden avsett för den matematiska avdelningen och databehandlingsavdelningen (punkterna 1. d) och e) i anslagsframställningen). För egen del finner jag det vara av stor vikt, att nämnden här erhåller ökade resurser. Jag föreslår därför, att för ändamålet beräknas ett belopp om 500 000 kr. Inom denna ram synes även kunna tillgodoses behovet av ytterligare föredragshållare samt biträdeshjälp. Beloppet torde böra ställas till Kungl. Maj:ts förfogande att disponeras av nämnden efter framställning i varje särskilt fall.

De föreslagna tjänsteförändringarna kan jag inte tillstyrka.

Vad gäller matematikmaskinnämndens förslag om en datamaskinanläggning i Göteborg finner jag angeläget, att en sådan för därvarande universitet och handelshögskola ävensom Chalmers tekniska högskola gemensam anläggning kommer till stånd snarast möjligt. Såsom nämnden framhållit skulle ett uppskov med frågan kunna leda till att de skilda forskningsgrenarna var för sig löste sina problem på olika sätt, vilket skulle försvåra och fördyra ett senare upprättande av en gemensam anläggning. Jag finner mig emellertid inte på grundval av det av nämnden presenterade materialet nu kunna taga slutlig ställning till de administrativa och organisatoriska frågor, som sammanhänger med anskaffandet av anläggningen. Särskilt vill jag framhålla, att den föreslagna personalorganisationen synes mig väl stor, i varje fall under ett inledningsskede. Hithörande frågor torde böra ytterligare övervägas och mera preciserade förslag senare framläggas för riksdagen. Med hänsyn till vikten av att anskaffningen av anläggningen inte fördröjes vill jag dock tillstyrka det framlagda förslaget i så måtto, att jag förordar, att Kungl. Maj:t hos riksdagen begär beställningsbemyndigande för ifrågasvarande anläggning. Hemställan härom gör jag under punkten 33.

Med godtagande av uppskattningen av de automatiska utgiftsförändringarna under anslaget beräknar jag detta till (2 382 000 + 513 000) 2 895 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för matematikmaskinnämnden, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	17 600
2. Ersättningar till expertis och tillfällig arbetskraft, <i>förslagsvis</i>	230 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	2 009 200
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	589 600
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	48 600

Summa kr. 2 895 000

b) till Matematikmaskinnämnden: Avlöningar för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 2 895 000 kr.

[32] 28. Matematikmaskinnämnden: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	204 000	189 174
1961/62 (statsliggaren s. 453)	648 000	
1962/63 (förslag)	785 000	

Matematikmaskinnämnden hemställer, att anslaget höjes med 190 000 kr.

	Ökning
1. Reseersättningar	2 000
2. Övriga expenser	82 000
3. Litteraturanskaffning, inbindning av tidskrifter m. m.	25 000
4. Studier och konferenser utomlands rörande matematik- och data-behandlingsmaskiner samt besök i Sverige av utländska fackmän..	15 000
5. Kursverksamhet m. m.	40 000
6. Kostnader för svenskt deltagande i Centro Internazionale di Calcolo (CIC)	26 000
	190 000

Motiv

1. *Reseersättningar*. Utgift 1960/61 6 562; anslag 1961/62 8 000. — Anslagsposten var för budgetåret 1960/61 uppförd med 10 000 kr. På förslag av nämnden sänktes posten för innevarande budgetår till 8 000 kr. Med

hänsyn till nämndens allt mer växande arbetsuppgifter anses emellertid anslagsposten åter böra uppföras med 10 000 kr.

2. *Övriga expenser.* Utgift 1960/61 78 965; anslag 1961/62 503 000. — I engångsanvisning för möbler och övrig utrustning för äskade tjänster beräknar nämnden ett belopp av 25 000 kr. Vidare erfordras en ytterligare anskaffning av skriv- och dikteringsmaskiner m. m. Härför äskas i engångsanvisning 15 000 kr. För ökad expensförbrukning till följd av den vidgade verksamheten beräknas 10 000 kr. För ökade städningskostnader på grund av inflyttning av matematiska avdelningen och databehandlingsavdelningen samt kansliet i större lokaler anses böra beräknas 5 000 kr. För löpande omkostnader för hålkortsutrustning beräknar nämnden ett belopp av 25 000 kr. Slutligen upprepar nämnden sitt i föregående års petita gjorda äskande om anvisande av 2 000 kr. för kostnader för anlitan­de av taxi för persontransporter mellan nämndens lokaler och de av nämnden utnyttjade data-maskinanläggningarna.

3. *Litteraturanskaffning, inbindning av tidskrifter m. m.* Utgift 1960/61 20 000; anslag 1961/62 20 000. — Nämndens bibliotek är det enda statliga specialbiblioteket inom området för numerisk analys och databehandling. Detta medför enligt nämnden, att praktiskt taget all litteratur inom sagda område måste införskaffas. För att nämndens personal skall kunna tillfredsställande följa med nyutgivningen av litteratur inom nämndens verksamhetsområde erfordras att anslagsposten höjes med 10 000 kr. Härjämte begäres ett engångsbelopp om 15 000 kr. för inköp av vissa standardverk av översiktskaraktär.

4. *Studier och konferenser utomlands rörande matematik- och databehandlingsmaskiner samt besök i Sverige av utländska fackmän.* Utgift 1960/61 29 510; anslag 1961/62 45 000. — Den starka och snabba utvecklingen inom nämndens arbetsområde medför enligt nämnden ett allt mer ökat behov för personalen att företaga studieresor samt delta i kurser och konferenser utomlands. Nämnden räknar även med en ökning av antalet besök i Sverige av utländska fackmän. Anslagsposten föreslås därför höjd med 15 000 kr.

5. *Kursverksamhet m. m.* Utgift 1960/61 11 150; anslag 1961/62 25 000. — Anslag till förevarande verksamhet har utgått sedan budgetåret 1960/61. Nämnden föreslog i sina anslagsäskanden för innevarande budgetår oförändrat anslagsbelopp, då nämnden kunnat inreda en egen kurslokal och därigenom räknade med minskade kostnader för lokal- och möbelhyra. Genom avflyttningen till Wenner-Gren Center saknar nämnden egna kurslokaler och måste i fortsättningen räkna med att behöva vidkännas utgifter för hyra av lokaler för sin kursverksamhet. Med hänsyn härtill och då en kraftig utökning av denna verksamhet är att förvänta, föreslås en anslagshöjning med 40 000 kr.

6. *Kostnader för svenskt medlemskap i Centro Internazionale di Calcolo (CIC).* — År 1951 uppgjordes en konvention om inrättande av Centro In-

ternazionale di Calcolo i Rom (CIC) för vetenskaplig forskning, utbildning, rådgivning och beräkningsservice. I avvaktan på att konventionen skulle ratificeras av minst tio stater för att CIC skulle förverkligas bildades 1958 ett provisoriskt CIC (CIPC) genom ett avtal mellan UNESCO och ett italienskt institut. Nämnade konvention har numera i Rom ratificerats av nio stater, nämligen Belgien, Ceylon, Frankrike, Förenade Arabrepubliken, Israel, Italien, Japan, Libyen och Mexico. Förbundsrepubliken Tyskland beräknas komma att inträda som tionde stat, och Argentinas ratifikation av konventionen uppges vara att emotse inom den närmaste tiden. Då det fastställda minimiantalet ratifikationer sålunda uppnås, kommer CIPC att avlösas av det definitiva CIC.

Nämnden föreslår, dels att Sverige på officiell väg anslutes till CIC, dels att medel anvisas för täckande av Sveriges årsavgift till CIC. Denna avgift blir omkring 26 000 kr., så länge Sveriges relativa andel i UNESCO:s budget understiger 2 men ej 0,5 procent. Därest förslaget om Sveriges ratifikation av konventionen om inrättandet av CIC bifalles, anhåller nämnden slutligen om bemyndigande att handlägga de med medlemskapet i CIC förknippade ärendena.

Departementschefen

Vad matematikmaskinnämnden föreslagit i fråga om anslagsposterna till reseersättningar och till kursverksamhet m. m. kan jag godtaga. Delposten till övriga expenser beräknar jag till 573 000 (+ 70 000) kr. Jag har därvid inte räknat med någon medelsanvisning för taxiresor, och vidare har jag reducerat det begärda beloppet med hänsyn till att jag under föregående punkt inte ansett mig kunna tillstyrka en personalförstärkning av den omfattning nämnden föreslagit. Slutligen förordar jag en uppräkningsanslagsposterna till litteraturanskaffning m. m. samt till studier och konferenser m. m. med 15 000 respektive 10 000 kr.

Den av nämnden föreslagna medelsanvisningen för Sveriges deltagande i Centro Internazionale di Calcolo kan jag inte tillstyrka.

Totalt beräknar jag sålunda anslaget till (648 000 + 137 000) 785 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till Matematikmaskinnämnden: Omkostnader för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 785 000 kr.

[33] 29. Matematikmaskinnämnden: Materiel m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	1 196 000	903 630
1961/62 (statsliggaren s. 453)	619 000	
1962/63 (förslag)	700 000	

Matematikmaskinnämnden hemställer, att anslaget uppföres med 1 360 000 kr.

	Förslag
1. Utbyggnad av magnetbandsenheten i Facit EDB	40 000
2. Stansutrustning	170 000
3. Telexutrustning	25 000
4. Elektriska skrivmaskiner för stans- och kopieringsutrustning m. m.	25 000
5. Fortlöpande modernisering av BESK och Facit EDB samt utvecklings- och forskningsarbete	400 000
6. Medelsreserv	100 000
7. Förskottsbetalning på datamaskin för Statens meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI)	600 000
	1 360 000

Motiv

1. *Utbyggnad av magnetbandsenheten i Facit EDB.* Magnetbandsenheten i Facit EDB har ursprungligen planerats för sex bandstationer. Hittills har endast fem sådana stationer installerats. Erfarenheten har emellertid visat, att full utbyggnad av systemet är nödvändig.

2 *Stansutrustning.* För utmatning från Besk och Facit EDB finns fyra snabbstansar för utmatning av 5-kanalremsa med 150 tecken per sekund. Dessa utrustningar, som byggts på nämndens verkstad, är på grund av förslitning mycket servicekrävande. Då numera en kommersiell stansutrustning finns tillgänglig, som medger utmatning med 300 tecken i sekunden och som dessutom kan apteras för remsor med upp till åtta informationskanaler, föreslås inköp av tre dylika, varav en i reserv gemensam för båda maskinerna.

3. *Telexutrustning.* Genom att allt flera program göres i lättkodningssystem baserat på telexkod krävs enligt nämnden en utvidgning av nämndens maskinpark för telexstansning och telexutskrift.

4. *Elektriska skrivmaskiner för stans- och kopieringsutrustning m. m.* De elektriska skrivmaskiner, som användes tillsammans med de sedecimala stans- och kopieringsutrustningarna, är utsatta för mycket hårt slitage, och maskinparken måste enligt nämnden därför successivt förnyas.

5. *Fortlöpande modernisering av BESK och Facit EDB samt utvecklings- och forskningsarbete.* Pågående utvecklingsarbeten har visat, att man för relativt blygsamma materielkostnader kan ersätta nuvarande centralenheten i Besk med transistoriserade organ. Detta kommer enligt nämnden att medföra en betydligt ökad snabbhet och tillförlitlighet hos maskinen. Dessutom minskas i hög grad effekt-, utrymmes- och kylningsbehovet hos utrustningen. Utbytet har beräknats kunna genomföras inom ramen för tillgängliga anslagsmedel samt äskade 400 000 kr. Här i innefattas också in- och utorgan av betydligt större snabbhet än de nu använda. Den nya centralenheten medför även större flexibilitet i vad avser framtida utbyggnadsmöjligheter. Härjämte avses att med anlitan av det äskade beloppet jämväl utbyta och omkonstruera viss tillsatsutrustning hos Facit EDB för uppnående av större tillförlitlighet.

6. *Medelsreserv.* Ifrågavarande belopp är avsett såsom reserv för utgifter som inte kan förutses vid anslagsäskandenas avgivande.

7. *Förskottsbetalning på datamaskin för Statens meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI).* Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut har i sitt till Kungl. Maj:t överlämnade förslag till anslagsäskanden för nästa budgetår anmält behov av en datamaskin av typ Saab D 21 i institutets lokaler. Till stöd härför har institutet anfört bl. a. att kraven på institutet ständigt växer och att en fortgående strävan från institutets sida att rationalisera tjänsten medför, att arbetet med matematikmaskin ökar oavbrutet. Matematikmaskin kan användas för såväl aerologiska och klimatologiska som hydrologiska beräkningsarbeten. Matematikmaskinnämnden finner de skäl som institutet anfört för placering av en snabb datamaskin i institutets lokaler vara övertygande. Den tid, under vilken institutet inte självt utnyttjar maskinen, bör enligt nämndens mening nyttiggöras för andra ändamål. För den skull anses det ändamålsenligt, att — som också institutet förutsatt — maskinen anskaffas och förvaltas av nämnden. Nämnden har ingen erinran mot den av SMHI föreslagna maskintypen. Anskaffningskostnaden för maskinen beräknas till 1 800 000 kr., varav 600 000 som förskottsbetalning skulle falla på budgetåret 1962/63. Med hänsyn till kravet på grundlig utbildning anses personal böra anställas redan omkring den 1 januari 1963, ehuru maskinen levereras tidigast den 1 juli samma år. Under avlöningsanslaget har för ändamålet upptagits ett belopp av 19 000 kr.

Matematikmaskinnämnden hemställer, dels att bemyndigande utverkas av riksdagen för anskaffning av ifrågavarande datamaskinanläggning in- till ett belopp av 1 800 000 kr., dels att ett belopp av 600 000 kr. anvisas såsom förskottsbetalning på maskinen m. m.

Departementschefen

Vad matematikmaskinnämnden föreslagit under punkterna 1—4 kan jag biträda. Vidare beräknar jag för fortlöpande modernisering av Besk och Facit EDB samt utvecklings- och forskningsarbete ävensom medelsreserv ett belopp om sammanlagt 440 000 kr.

Matematikmaskinnämndens förslag om anskaffande av en datamaskin, avsedd att placeras i meteorologiska och hydrologiska institutets lokaler, är jag inte beredd att tillstyrka. Jag vill i sammanhanget erinra om att chefen för kommunikationsdepartementet tidigare denna dag föreslagit en totalt sett ökad medelsanvisning för nästa budgetår under institutets omkostnadsanslag och anslaget till flygväderlekstjänsten för tillgodoseende av behovet av förhyrd maskintid för ifrågavarande beräkningsarbeten.

Totalt beräknar jag sålunda anslaget till 700 000 kr.

Under hänvisning till vad jag anfört vid behandlingen av matematikmaskinnämndens avlöningsanslag förordar jag slutligen, att i förevarande sammanhang inhämtas riksdagens bemyndigande att anskaffa en datamaskinutrustning för Göteborgs universitet, Chalmers tekniska högskola och handelshögskolan i Göteborg.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) till *Matematikmaskinnämnden: Materiel m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 700 000 kr.;
- b) medgiva, att datamaskinutrustning för Göteborgs universitet, Chalmers tekniska högskola och handelshögskolan i Göteborg må beställas till ett värde av högst 3 703 000 kr., att gäldas tidigast under budgetåret 1963/64.

[34] 30. *Matematikmaskinnämnden: Kostnader för maskintid vid andra data-maskiner än nämndens egna*

Nytt anslag (förslag)..... 4 000 000

Matematikmaskinnämnden hemställer, att ett förslagsanslag upptages för ändamålet med 4 000 000 kr.

1. Maskintid vid den av försvarets forskningsanstalt disponerade maskinanläggningen IBM 7090/1401 3 500 000
 2. Maskintid vid den av statistiska centralbyrån förhyrda maskinanläggningen 500 000
- 4 000 000

Motiv

1. På den av försvarets forskningsanstalt disponerade maskinanläggningen IBM 7090/1401 kommer nämnden för användning inom den civila sektorn att få tills vidare under nästa budgetår förfoga över 1 000 maskintimmar för körning av sådana beräkningsproblem, som är så stora att de inte kan behandlas i Besk eller Facit EDB. För den i anspråk tagna maskintiden skall nämnden till forskningsanstalten erlagga ersättning på grundval av gängse marknadspris.

Nämnden kommer att hos sina kunder söka täckning för de merkostnader nämnden har för sin medverkan vid ifrågavarande körningar. Utgifterna å 3 500 000 kr. beräknas komma att motsvaras av inkomster till ett belopp av cirka 3 700 000 kr.

2. Den av statistiska centralbyrån förhyrda maskinanläggningen IBM 7070/1401 kommer att utnyttjas framförallt av nämndens databehandlingsavdelning för olika ändamål, i viss utsträckning även kunduppdrag. Det mesta av den erforderliga tiden kommer dock att krävas för ej direkt inkomstbringande verksamhet. Ersättningen till centralbyrån för i anspråk tagen maskintid beräknas komma att utgå med 1 500 kr. per timme vid användning av IBM 7070 och 450 kr. per timme vid användning av IBM 1401. Några inkomster av betydelse i samband med ifrågavarande körningar anser nämnden sig inte böra räkna med för nästa budgetår.

Yttrande

Riksrevisionsverket har inte något att erinra mot förevarande förslag.

Departementschefen

Jag finner det värdefullt, om matematikmaskinnämnden i vissa fall, bl. a. då ett arbete visar sig kunna utföras billigare på andra maskiner än nämndens egna eller då beräkningsproblemen är alltför stora för Besk och Facit EDB, beredes möjlighet att anlita andra dataanläggningar. Den av matematikmaskinnämnden föreslagna medelsanvisningen härför, vilken motsvaras av inkomster till i stort sett samma belopp, finner jag mig därför kunna tillstyrka. I likhet med riksrevisionsverket har jag inte någon erinran mot att för ändamålet uppföres ett särskilt anslag å riksstaten. Detta torde böra vara förslagsbetecknat.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Matematikmaskinnämnden: Kostnader för maskintid vid andra datamaskiner än nämndens egna* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 4 000 000 kr.

[35] 31. Viss försöksverksamhet inom statsförvaltningen

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	400 000	510 506
1961/62 (statsliggaren s. 453)	700 000	
1962/63 (förslag)	1 000 000	

Från förevarande anslag bestrids kostnader dels för uppbördsorganisationskommittén, dels för försöksverksamhet i samband med statskontorets organisationsundersökningar inom den civila och militära statsförvaltningen, dels ock för eventuella kostnader för försök med elektroniska databehandlingsmaskiner inom statsförvaltningen.

Med hänsyn främst till beräknad ökning av kostnaderna för uppbördsorganisationskommitténs verksamhet synes anslaget för nästa budgetår böra uppföras med 1 000 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Viss försöksverksamhet inom statsförvaltningen* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 000 kr.

C. Skatte- och kontrollväsen**[36] 1. Tullverket: Avlöningar till befattningshavare hos generaltullstyrelsen**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	3 593 800	3 821 253
1961/62 (statsliggaren s. 453)	4 319 000	
1962/63 (förslag)	4 458 000	

Generaltullstyrelsen hemställer, att anslaget höjes med 139 000 kr.

	Ökning
1. Personalförändring	
1 tullkontrollör Ao 19	26 040
2. Tjänsteförändringar	
a) 1 förste byråsekreterare Ao 23—byrådirektör Ao 24	1 789
b) 1 ingenjör Ae 17—Ae 21	3 738
c) 1 kammarskrivare Ao 15—revisor Ae 19	3 374
d) 2 kontorister Ao 9—kansliskrivare Ao 10	1 711
e) 1 förrädsförmän Ao 7—Ao 9	1 599
f) 1 kontorist Ae 9—Ao 9 samt 2 kanslibiträden Ae 7—Ao 7	—
3. Automatiska förändringar	100 749
	139 000

Bifall till förslaget under 1. medför en minskning av avlöningsanslaget för tullstaten med 24 725 kr.

Motiv

1. Den ökning av arbetsbördan vid tullverkets huvudlaboratorium som den mera komplicerade varuklassificeringen på det kemiska området medfört kommer enligt styrelsen att bli bestående. Tillkomsten av EFTA och utjämningskatten kommer för övrigt att ställa ökade krav på laboratoriet. Från och med innevarande budgetår har en tullkontrollörstjänst vid laboratoriet utbytt mot en byråinspektörstjänst. Laboratoriet har emellertid därigenom inte erhållit en behövlig personalökning. En förstärkning av laboratoriets personal genom inrättande av en tullkontrollörstjänst anses därför vara nödvändig.

2. a) Ifrågavarande tjänst är placerad på revisionsbyråns avdelning för internationellt samarbete. Innehavaren av tjänsten är direkt underställd revisionsbyråchefen och har bl. a. ansvar för att de svenska intressena tillvaratas i olika internationella sammanhang. Det internationella samarbetet på tullområdet har ökat sedan ifrågavarande tjänst inrättades år 1957. Med

hänsyn till att denna utveckling torde komma att fortgå och till de stora krav som ställes på tjänsteinnehavaren anser styrelsen, att tjänsten bör höjas till byrådirektörstjänst i Ao 24.

b) Innehavaren av denna tjänst, som är placerad på gränschefens expedition, är underställd expeditionens byrådirektör men har att fullgöra sina uppgifter självständigt. Utbyggnaden av radionätet utgör en av förutsättningarna för rationaliseringen av kustbevakningen. Radionätet är dessutom av stor betydelse för polis- och militärmyndigheter samt sjö- och flygräddning m. m. Effektiviteten hos tullverkets radiosambandsväsen anses starkt beroende av att de till nu ifrågavarande tjänst hörande arbetsuppgifterna fullgöres på tillfredsställande sätt. På grund härav hemställer styrelsen, att tjänsten uppflyttas till lönegrad Ae 21.

c) Ifrågavarande tjänst är placerad på kameralbyråns byggnadskontor. Tullverkets krav i fråga om tulllokalerna måste anpassas efter den snabba tulltekniska utvecklingen, vilket förutsätter en planering under hänsynstagande till såväl uppnådda rationaliseringsresultat som den framtida utvecklingen inom tullverket. På grund härav har arbetet på kameralbyråns byggnadskontor blivit mera omfattande och komplicerat. Innehavaren av nu ifrågavarande tjänst biträder förste revisorn vid planering av tullhusbyggnader samt utarbetande av skisser och ritningar för projekteringen. Kammar skrivaren utför även mera självständigt vissa arbetsuppgifter, såsom planering av reparations- och ombyggnadsarbeten å tullverkets byggnader. Med hänsyn till de kvalificerade arbetsuppgifterna anser styrelsen skäligt, att tjänsten placeras i Ae 19. Vid bifall till framställningen anses en kammar skrivartjänst i Ao 15 inte böra uppehållas.

d) Innehavaren av den ena kontoristtjänsten är arbetsledare för den med hålkortsstansning sysselsatta personalen på styrelsens statistiska avdelning. Denna personal har utökats under senare år, varjämte stansningsarbetet komplicerats efter införandet av nya handelsstatistiska principer och ikraftträdandet av den nya tulltaxeförordningen. Tjänsten synes därför böra uppflyttas till kansliskrivartjänst.

Den andra kontoristtjänsten innehas av den tjänsteman, som på statistiska avdelningen ansvarar för att allt primärmaterial avseende utförseln blir granskat och avlämnat till stansning i rätt tid. Den nya statistiska varuförteckningen har en nomenklatur, som gör det möjligt att producera en handelsstatistik, vilken i högre grad än tidigare ger en rättvisande bild av den varumässiga uppdelningen i handelsutbytet. Därmed har även statistikkonsumenternas anspråk på handelsstatistikens tillförlitlighet väsentligt ökat. De skärpta krav som därigenom ställs på ifrågavarande tjänsteman anses motivera en uppflyttning av tjänsten till kansliskrivartjänst.

e) Innehavaren av tjänsten är närmast underställd föreståndaren för tullverkets centralförråd. Med hänsyn till de arbetsledande funktioner, som är förenade med tjänsten, anses det skäligt att denna placeras i Ao 9.

f) Hos styrelsen finns för närvarande två extra ordinarie kontoristtjänster och fyra extra ordinarie kanslibitträdestjänster. Innehavarna av en av

kontoristtjänsterna och två av kanslibiträdestjänsterna har erhållit förordnande på tjänsterna under år 1958 eller tidigare. Enär stadigvarande behov föreligger av dessa tjänster anses de böra ordinariesättas.

Yttrande

Statens lönenämnd, som haft att avgiva utlåtande över yrkandena under punkterna 1. och 2. a)—e), har ej funnit anledning till erinran mot förslagen.

Departementschefen

Generaltullstyrelsens förslag om inrättande av en tjänst som tullkontrollör i Ao 19 kan jag biträda. Vid bifall härtill torde, i enlighet med vad jag föreslår i det följande, avlöningsanslaget för tullstaten böra minskas med i runt tal 24 700 kr.

I enlighet med vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor bör följande lönegradsuppflyttningar ske, nämligen av en förste byråsekreterartjänst i Ao 23 till tjänst som byrådirektör i Ao 24, en ingenjörstjänst i Ae 17 till byråingenjörstjänst i Ae 21, en kammarskrivartjänst i Ao 15 till tjänst som revisor i Ae 19, två kontoristtjänster i Ao 9 till tjänster som kansliskrivare i Ao 10 samt en förrådsförmantjänst i Ao 7 till Ao 9. Vidare biträder jag förslagen om ordinariesättning av en kontoristtjänst i Ae 9 och två kanslibiträdestjänster i Ae 7.

Styrelsens uppskattning av de automatiska utgiftsförändringarna föranleder inte heller någon erinran från min sida.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (4 319 000 + 139 000) 4 458 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för generaltullstyrelsen som föranledes av vad jag föreslagit i det föregående;

b) godkänna följande avlöningsstat för generaltullstyrelsen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	2 473 500
2. Arvode, bestämt av Kungl. Maj:t	2 100
3. Avlöningar till tillfälliga biträden m. m. vid statistiska avdelningen, <i>förslagsvis</i>	21 200
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	881 700
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	1 012 000
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	67 500
Summa kr. 4 458 000	

c) till Tullverket: Avlöningar till befattningshavare hos generaltullstyrelsen för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 4 458 000 kr.

[37] 2. Tullverket: Avlöningar till befattningshavare å tullstaten

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	65 247 000	67 307 345
1961/62 (statsliggaren s. 454)	71 592 000	
1962/63 (förslag)	70 789 000	

Generaltullstyrelsen föreslår, att anslaget minskas med 772 000 kr.

		Ökning eller minskning
1. Inrättande av en tullkammare i Arlanda	+	28 300
2. Sammanslagning av tullkammaren och gränstullkammaren i Karlstad	—	12 500
3. Personalförändringar vid tullkammaren i Ronneby	—	18 875
4. Inrättande av 1 tullmästartjänst i Ao 14 i anledning av föreslagen förändring av tullexpeditionen i Norrtälje till tullstation	+	19 435
5. Personalförändringar på grund av indragning av vissa tullstationer	—	54 125
6. Beräknad minskning av avlöningsmedlen till följd av personalminskning	—	1 092 000
7. Övriga personalförändringar		
a) 1 tullfiskal Ao 26 i Stockholm	+	3 864
b) 1 tullöverkontrollör Ao 21 och 2 tullöveruppsyningsmän Ao 12 vid sjötullavdelningen i Göteborg, varvid 2 förste tulluppsyningsmanstjänster i Ao 10 kan indragas	+	16 980
c) 6 tullkontrollörer Ao 19 vid lokaltullförvaltningen, varvid 6 förste kammar skrivartjänster i Ao 17 kan indragas	+	16 346
d) 10 tullöveruppsyningsmän Ao 12 vid sjötullavdelningen i Stockholm, tullavdelningen Majnabbe i Göteborg, tullavdelningen Limhamn i Malmö, tullkamrarna i Halmstad, Haparanda, Härnösand och Karlshamn samt tullstationen i Lomma, varvid 10 förste tulluppsyningsmanstjänster i Ao 10 kan indragas	+	18 532
e) 1 kansliskrivare Ao 10 vid frihamnstillavdelningen i Malmö	+	15 475
f) 1 kontorist Ao 9 vid tullavdelningen Majnabbe i Göteborg	+	15 490
8. Övriga tjänsteförändringar		
a) 1 tullförvaltare Ao 23—Ao 25 i Haparanda	+	3 689
b) 1 tullöverkontrollör Ao 21—Ao 23 och 1 kontorist Ao 9—kansliskrivare Ao 10 vid taxekontoret i Göteborg	+	4 260
c) 1 tullöverkontrollör Ao 21—Ao 23 vid tullkammaren i Helsingborg	+	3 437

	Ökning eller minskning
d) 9 tullkontrollörer Ao 19—tullöverkontrollörer Ao 21 vid tullkamrarna i Jönköping, Linköping, Södertälje, Uddevalla, Uppsala, Västerås och Trelleborg samt tullavdelningen Centralstationen och posttullavdelningen i Stockholm	+ 27 370
e) 21 kammarskrivare Ao 15—förste kammarskrivare Ao 17, 27 kammarskrivare Ae 13—Ae 15 och 8 förste kammarskrivare Ae 17	+ 79 831
f) 1 tullöveruppsyningsman Ao 12—tullmästare Ao 14 vid flygtullavdelningen i Malmö	+ 2 090
g) 1 kontorist Ao 9—kansliskrivare Ao 10 vid tullavdelningen Stadsgården II i Stockholm	+ 854
h) 1 kanslibiträde Ao 7—kontorist Ao 9 vid taxekontoret i Stockholm	+ 1 599
i) 3 kontorister Ae 9—Ao 9 och 6 kanslibitråden Ae 7—Ao 7	—
j) indragning av 60 tulluppsyningsmanstjänster i Ae 9 och 4 kustuppsyningsmanstjänster i Ae 9	— 46 632
k) 201 tullvakter Ao 8—Ae 8 och 50 tullvakter Ao 7—Ae 7 .	—
9. Indragning av 1 förste kammarskrivartjänst i Ao 17 till följd av inrättande av 1 tullkontrollörstjänst i Ao 19 hos generaltullstyrelsen	— 24 725
10. Automatiska förändringar	+ 219 305
	— 772 000

Motiv

1. Flygtrafiken i Arlanda har i tullhänseende hittills betjänats av ett mindre antal tjänstemän, vilka placerats i Arlanda, och i övrigt av personal från flygtullavdelningen i Bromma. Utrikestrafiken vid Bromma beräknas komma att helt överflyttas till Arlanda från och med den 1 april 1962. Detta medför, att tullpersonalen i Arlanda måste utökas, samtidigt som den vid Bromma placerade personalen kommer att minskas. På grund av överflyttningen av trafiken anses en tullkammare böra inrättas i Arlanda. Ett bibehållande av nuvarande organisation med en under tulldirektionen i Stockholm lydande tullavdelning för betjänande av flygtrafiken skulle medföra olägenheter för såväl trafiken som tullverket. Den föreslagna tullkammaren anses böra inrättas från och med den 1 juli 1962. Vid bifall härtill kommer flygtullavdelningen i Bromma att indragas. Personalbehovet i Arlanda kommer att i första hand täckas genom förflyttning av tjänstemän från andra tullplatser. Överflyttningen anses dock komma att medföra behov av vissa personalförändringar. Styrelsen föreslår sålunda, att en överkontrollörstjänst i Ao 23 uppflyttas till tjänst som tullförvaltare i Ao 25. Höjningen anses motiverad bl. a. med hänsyn till de större befogenheter, som tillkommer tull-

förvaltaren vid en direkt under generaltullstyrelsen lydande tullkammare än föreståndaren för en under tulldirektion lydande avdelning. Vidare föreslås inrättande av två tullöverkontrollörstjänster i Ao 21, varvid en tullkontrollörstjänst i Ao 19 kan indragas. Innehavarna av tjänsterna avses skola fungera som sektionschefer, den ene för kameralsektionen, den andre för tulltaxeringssektionen. Styrelsen hemställer därjämte, att fem tullöveruppsyningsmanstjänster i Ao 12 inrättas. Innehavarna av tre av dessa tjänster avses skola utföra och övervaka visitationen av resandes effekter. Beträffande de övriga två tjänsterna avses innehavaren av den ena skola leda och utföra i packhuset förekommande göromål, såsom exportkontroll, transiteringar och utlämning av gods, samt innehavaren av den andra handlägga ärenden angående proviantering av luftfartygen och i samband därmed utöva kontroll över obeskattade varor. Vid bifall till förslaget om inrättande av fem tullöveruppsyningsmanstjänster kan fem förste tulluppsyningsmanstjänster i Ao 10 indragas. Slutligen hemställer styrelsen om inrättande av en kontoristtjänst i Ao 9, i första hand avsedd för avlönings- och restitutionsgöromål. Härvid kan en biträdestjänst i reglerad befordringsgång indragas.

Inrättandet av de sålunda föreslagna tjänsterna medför en ökning av anslaget med 28 300 kr.

2. Tullverkets lokala förvaltning är uppdelad på lokaltullförvaltning, gränsbevakning och kustbevakning. Gränsbevakningen är indelad i fem gränsdistrikt. Fyra av dessa förestås av tullförvaltarna i de städer, efter vilka distrikten benämnes. Tullförvaltarna är sålunda chefer både för tullkammaren i staden och för vederbörande gränsdistrikt. Över Dalslands, Värmlands och Dalarnes gränsdistrikt utövas emellertid chefskapet av en särskild gränsdistriktchef, som tillika är chef för gränstullkammaren i Karlstad. Gränstullkammaren är chefsmyndighet över de vid gränsen inom Dalslands, Värmlands och Dalarnes gränstulldistrikt liggande tullstationerna, men någon expediering av trafiken i Karlstad ankommer inte på gränstullkammaren. För expediering av denna trafik är i Karlstad inrättad en tullkammare under chefskap av en tullförvaltare. Gränstullkammaren har som chefsmyndighet över gränstullstationerna i stort sett samma slag av göromål som förekommer vid tullkammaren i Karlstad.

Styrelsen framhåller vidare, att gränstullsamarbetet mellan Sverige och Norge medfört, att vissa gränstullstationer kunnat nedläggas, och en ytterligare nedläggning av gränstullstationer anses möjlig. Vid sådant förhållande bör chefen för tullkammaren i Karlstad kunna utöva även chefskapet över gränstullkammaren och gränsdistriktet. Styrelsen anser därför, att gränstullkammaren bör sammanslås med nämnda tullkammare och att med chefskapet över tullkammaren bör förenas chefskapet över gränsdistriktet.

Personalstyrkan anses vid omorganisationen kunna minskas med en tjänsteman. I personalförteckningen föreslås uppförd en tullförvaltartjänst i Ao 25, två tullöverkontrollörstjänster i Ao 21 och en kontoristtjänst i Ao 9, varvid från förteckningen bör avföras en tullförvaltartjänst i Ao 23, en gräns-

distriktchefstjänst i Ao 23 och en tullkontrollörstjänst i Ao 19. Anslaget kan härigenom minskas med 12 500 kr.

Uppflyttningen i lönegrad av tullförvaltartjänsten anses skälig med hänsyn till de ökade arbetsuppgifter, som kommer att åläggas honom till följd av sammanslagningen. Den ene av de båda tullöverkontrollörerna avses skola leda arbetet vid tulltaxeringssektionen och utöva direkt tulltaxeringskontroll. Den andre tullöverkontrollören avses skola biträda tullförvaltaren i dennes arbetsuppgifter vad angår gränsdistriktet samt bereda förekommande gränsbevakningsärenden. Innehavaren av kontoristtjänsten slutligen avses skola utföra avlöningsgöromål och verkställa granskning av traktements-, rese- och andra räkningar för såväl tullkammarens som gränsdistriktets personal samt i övrigt utföra kvalificerade kontorsgöromål.

3. Personalen vid tullkammaren i Ronneby utgöres av en tulltaxeringsutbildad tjänsteman, nämligen en tillförordnad tullförvaltare i Ao 17, samt tre bevakningsmän, varav en förste tulluppsyningsman i Ao 10 och två tulluppsyningsmän i Ao 9. Vid tullkammaren förekommande göromål av den art, att det för utförandet av göromålen kräves en tulltaxeringsutbildad tjänsteman, är av så ringa omfattning, att ett bibehållande av en dylik tjänsteman i Ronneby enligt styrelsen inte kan anses motiverat. Här avsedda göromål vid tullkammaren i Ronneby torde enligt styrelsen utan nämnvärda olägenheter för trafikanterna kunna utföras av personal från Karlshamn.

För att åstadkomma ett effektivt samarbete mellan personalen vid tullkamrarna i Ronneby och Karlshamn anses dessa tullkamrar böra ställas under en gemensam föreståndare. Efter en indragning av tullförvaltartjänsten i Ronneby bör tullförvaltaren i Karlshamn kunna förestå också tullkammaren i Ronneby. Ett gemensamt föreståndarskap för de båda tullkamrarna medför emellertid, att tullförvaltaren inte har möjlighet att utöva den direkta ledningen av bevakningsarbetet i Ronneby, varför en bevakningsförman anses böra placeras vid denna tullanstalt. För ändamålet föreslås en tullmästartjänst.

Under hänvisning till det anförda föreslår styrelsen indragning av en tullförvaltartjänst i Ao 17 samt inrättande av en tullmästartjänst i Ao 14, varvid en förste tulluppsyningsmanstjänst i Ao 10 kan indragas.

4. I Norrtälje finns en tullexpedition, som förestås av en kustöveruppsyningsman. Göromålen vid expeditionen utgöres numera huvudsakligen av tullklarering och tullkontroll av färjetrafiken på vissa linjer mellan Finland och hamnarna i Norrtälje, Kapellskär och Simpnäs. Denna trafik, som påbörjades år 1959, är nu av betydande omfattning och torde också i fortsättningen komma att öka. Även annan trafik än färjetrafik är tämligen omfattande. Styrelsen hemställer, på grund av vad sålunda anförts, att Kungl. Maj:t måtte förordna, att tullstation skall — i stället för tullexpedition — från och med den 1 juli 1962 vara inrättad i Norrtälje. Med hänsyn till göromålens omfattning anses den föreslagna tullstationen böra förestås av en tullmästare i Ao 14.

5. Tullstationen i Kyllby inom Visby tulldistrikt har indragits från och

med den 1 juli 1961. En vid tullstationen placerad tullmästare i Ao 14 har förflyttats till Fårösund och förordnats till föreståndare för därvarande tullstation. Styrelsen föreslår, att ifrågavarande tullmästare föres på övergångsstat, varvid en tullöveruppsyningsmanstjänst i Ao 12 bör få tillsättas endast därest tullmästaren på övergångsstat avgår från sin befattning.

Sedan tullstationen i Valdemarsvik indragits från och med den 1 juli 1961, anses en vid tullstationen placerad tullöveruppsyningsmanstjänst i Ao 12, som är vakant, kunna indragas.

Tullstationen i Borgholm har indragits från och med den 1 oktober 1961. En vid tullstationen placerad tullöveruppsyningsmanstjänst i Ao 12, som är vakant, anses kunna indragas.

6. Olika rationaliseringsåtgärder inom lokaltullförvaltningen beräknas medföra en minskning av personalbehovet under nästa budgetår med omkring 40 man. Vidare väntas genomförandet av den nya bemanningsplanen för kustbevakningen medföra, att anslaget kan minskas med ett belopp motsvarande avlöningarna till 44 kustbevakningstjänstemän. Anslaget anses på grund härav kunna minskas med 1 092 000 kr.

7. a) Genom lagen den 30 juni 1960 (nr 418) om straff för varusmuggling har tullåklagarinstitutionen avskaffats. Talan angående vissa lindrigare brott må dock föras av särskilt förordnade befattningshavare vid tullverket, och åklagaruppgifter må fullgöras av de dåvarande tullfiskalerna i Stockholm, Göteborg och Malmö enligt de närmare föreskrifter styrelsen i samråd med riksåklagarämbetet äger meddela. Med stöd härav har föreskrivits bl. a., att tullfiskalen i Stockholm skall äga enahanda behörighet som tillkommer allmän åklagare att fullgöra åklagaruppgifter i fråga om brott enligt författningar vilkas efterlevnad tullverket har att övervaka, därest åtal för brottet må upptagas av allmän underrätt med säte i Stockholm, Solna eller Huddinge. Tullfiskalsbefattningarna är arvodestjänster, och arvodet, som fastställs av generaltullstyrelsen, motsvarar i Stockholm lön enligt löneklass 27. Då de med tullfiskalens i Stockholm tjänst förenade göromålen även i fortsättningen väntas komma att ha sådan omfattning, att de kräver en heltidsanställd befattningshavare, föreslås denne, med hänsyn också till den grad av oberoende en åklagare bör äga, erhålla ordinarie anställning. Tjänsten anses böra placeras i lönegrad 26.

b) I samband med tillkomsten av den nya lagen om straff för varusmuggling har vid sjötullavdelningen i Göteborg inrättats en s. k. tullkriminalgrupp med huvudsaklig uppgift att verkställa utredningar och förundersökningar i varusmugglingsmål. För tjänstgöring inom gruppen har tills vidare avdelats en tullkontrollör och tre bevakningstjänstemän. Föreståndaren för gruppen har jämlikt 13 och 24 §§ nyssnämnda lag förordnats att föra talan i tullmål, om ej svårare straff än böter kan följa å brottet, samt att i övriga tullmål fullgöra vissa å undersökningsledare ankommande uppgifter. Styrelsen framhåller, att föreståndaren har att fatta beslut i frågor av betydelsefull och grannlaga natur, exempelvis tillgripande av olika processuella tvångsmedel. Med hänsyn till den kvalificerade arten av dessa arbetsuppgif-

ter anses en för föreståndaren avsedd tullöverkontrollörstjänst i Ao 21 böra inrättas. För tjänstgöring inom kriminalgruppen synes tills vidare böra stadigvarande placeras två bevakningstjänstemän. För ändamålet torde enligt styrelsen böra inrättas två tullöveruppsyningsmanstjänster, varvid två förste tulluppsyningsmanstjänster kan indragas.

c) Trafikutvecklingen samt tillkomsten av nya arbetsuppgifter på grund av EFTA-konventionen och den allmänna varuskatten har medfört ökad arbetsbelastning för bl. a. den med tulltaxering och kamerala göromål sysselsätta personalen. Tillgången på kammarskrivarutbildad personal har sedan länge varit begränsad, varför en successiv omgruppering av arbetskraften i riktning mot ökad användning av icke-kammarskrivarutbildad personal ägt rum. Detta medför i sin tur behov av förstärkt arbetsledning. Det har dessutom visat sig nödvändigt att kunna i ökad utsträckning avdela kvalificerad personal för övertagande av mera invecklade och tidsödande utredningar. Med hänsyn härtill finner styrelsen angeläget, att åtminstone sex nya tullkontrollörstjänster inrättas. Vid bifall härtill kan sex förste kammarskrivartjänster indragas.

d) Från och med den 1 juli 1961 har för förmannen för den spanings- och fartygsvisitationsgrupp för smugglingsbekämpning, som bildats vid centraltullkammaren i Stockholm, inrättats en tullmästartjänst i Ao 14 i utbyte mot en tullöveruppsyningsmanstjänst. Sedan erfarenheten visat, att ledningen av gruppen behövde förstärkas med två förmän, har två bevakningstjänstemän förordnats att vid tjänstgöring inom gruppen förrätta på tullöveruppsyningsman ankommande göromål. Styrelsen hemställer, att från och med nästa budgetår inrättas två tullöveruppsyningsmanstjänster. — På bilfärjeleden Göteborg-Fredrikshavn har antalet passagerare och bilar samt mängden med lastbilar befordrat gods väsentligt ökat. Klarering av fartyg och bilar m. m. har koncentrerats till en särskild expedition vid tullavdelningen Majnabbe. På expeditionen tjänstgör två förste tulluppsyningsmän och två tulluppsyningsmän, vilka även handhar bevakning och utlämning av gods. En av tjänstemännen på expeditionen bör enligt styrelsen ha till uppgift att leda och övervaka arbetet därstädes samt att svara för visst redovisningsarbete. Styrelsen föreslår, att en för expeditionen avsedd tullöveruppsyningsmanstjänst tillföres centraltullkammaren i Göteborg. — Sedan april 1960 förekommer bilfärjetrafik mellan Limhamn och Dragör, vilken trafik pågår under större delen av dygnet. Bevakningspersonalen vid tullavdelningen Limhamn utgöres av en tullmästare, en tullöveruppsyningsman, två förste tulluppsyningsmän och åtta tulluppsyningsmän. Med anledning av den ökade trafiken anses den ordinarie förmanspersonalen böra förstärkas genom inrättande av ytterligare en tullöveruppsyningsmanstjänst. — Enär det föreligger ett stadigvarande behov av ytterligare en ordinarie tullöveruppsyningsmanstjänst vid tullkammaren i Halmstad, föreslår styrelsen, att en sådan tjänst nyinrättas. — Utrikestrafiken vid tullkammaren i Haparanda har under de senaste två åren ökat. Samarbetet mellan tull- och polispersonal vid gränsen mot Finland har vidare medfört ökade arbets-

uppgifter för bevakningspersonalen vid tullkammaren. På grund av trafikstegringen och de ökade arbetsuppgifterna anses den ordinarie förmanspersonalen vid tullkammaren böra utökas med två tullöveruppsyningsmanstjänster. — Bevakningspersonalen vid tullkammaren i Härnösand har att utföra fartygsvisitationer samt utöva tillsyn över trafiken såväl i Härnösand som i omkring 15 uthamnar inom Härnösands tulldistrikt. För att effektivisera bevakningsarbetet utan att öka personalbehovet har en övergång skett till rörlig bevakning. Detta ställer enligt styrelsen ökade krav på ledningen av bevakningen, varför en tullöveruppsyningsmanstjänst föreslås inrättad vid tullkammaren. — Under de senare åren har utrikestrafiken vid tullkammaren i Karlshamn undergått en betydande ökning. På grund av den ökade trafiken har tullmästaren inte längre möjlighet att i tillräcklig utsträckning utöva den direkta ledningen av fartygsvisitationerna, varför tullkammaren anses böra förstärkas genom inrättande av en tullöveruppsyningsmanstjänst. — Tullstationen i Lomma har föreståtts av en vid kustposteringsen Lomma placerad förste kustuppsyningsman. Så länge trafiken vid tullstationen varit av mindre omfattning, har denne tjänsteman kunnat utöva föreståndarskapet för tullstationen jämsides med kustbevakningsgöromålen. Under senare år har trafiken vid tullstationen avsevärt ökat, vilket haft till följd att föreståndaren måst helt ägna sig åt skötseln av tullstationen. En för tullstationen avsedd tullöveruppsyningsmanstjänst anses böra inrättas. — I samband med inrättandet av de nu föreslagna tio tullöveruppsyningsmanstjänsterna kan tio ordinarie förste tulluppsyningsmanstjänster indragas.

e) Kassagöromålen vid frihamnstillavdelningen i Malmö har tidigare utförts av en förste tullkontorist, som numera avgått med pension. Med hänsyn till kassagöromålens omfattning anses för ändamålet en ny kansliskrivartjänst böra inrättas.

f) Vid tullavdelningen Majnabbe i Göteborg har kassagöromålen utförts av en kammarskrivare, vilken dessutom fullgjort vissa andra kamerala arbetsuppgifter. Kassagöromålen har numera övertagits av en tjänsteman i biträdesgrad, vilken därjämte har att utföra vissa andra kamerala göromål av mera kvalificerad art. För ändamålet anses böra inrättas en kontoristtjänst.

8. a) Innehavaren av ifrågavarande tjänst är chef för tullkammaren i Haparanda och för Haparanda gränsdistrikt och direkt underställd generaltullstyrelsen. Rörelsen vid tullkammaren har under senare år ökat betydligt, och den uppåtgående tendensen kan väntas fortsätta. Tillkomsten av det svensk-finska gränstullsamarbetet och samarbetet mellan polis- och tullpersonal har medfört ökat ansvar för gränsdistrikthefen. Med hänsyn härtill föreslår styrelsen, att tjänsten uppflyttas till lönegrad Ao 25.

b) Tullöverkontrollören i Ao 21 är föreståndare för provsamlingen vid tulldirektionens i Göteborg taxekontor. Taxekontorets arbete har ökat avsevärt till följd av importstegringen och tillämpningen av den nya värdetulltaxan, EFTA-avtalet m. m. I synnerhet provsamlingen har tillförts nya och

ökade arbetsuppgifter, ej minst på grund av tullvärdefrågorna. Den ändring av kontorets organisation, som nyligen genomförts, kommer att medföra ökat ansvar och större självständighet för innehavaren av ifrågavarande tjänst, varför denna anses böra placeras i Ao 23. — Innehavaren av kontoristtjänsten är placerad på taxekontorets restitutionsavdelning. Restitutionsrörelsen har under senare år ökat i omfattning samtidigt som restitutionsansökningarna blivit alltmer komplicerade. Styrelsen framhåller, att vissa av de arbetsuppgifter som nu utföres av innehavaren av ifrågavarande tjänst tidigare ankom på kammarskrivarutbildad personal samt att för motsvarande arbetsuppgifter vid taxekontorets i Stockholm restitutionsavdelning finns inrättad en kansliskrivartjänst. En motsvarande uppflyttning av ifrågavarande tjänst anses skälig.

c) Innehavaren av tjänsten är föreståndare för bevakningssektionen och har bl. a. ansvar för att klareringen av resande- och motorfordonstrafiken över Hälsingborg bedrivs på mest ändamålsenliga sätt. Passagerartrafiken över Hälsingborg har nästan fyrdubblats under 1950-talet samtidigt som antalet bevakningstjänstemän vid tullkammaren minskats. Föreståndarens uppgift att fördela tillgänglig personal på ändamålsenligt sätt har därigenom förvärrats. En uppflyttning av tjänsten till Ao 23 anses motiverad.

d) Arbetsbelastningen vid vissa tullkammare med omfattande tulltaxeringsrörelse har under de gångna åren blivit så stor, att tullförvaltaren inte har möjlighet att i samma utsträckning som tidigare ägna sig åt ledningen av tulltaxeringsarbetet. Den direkta ledningen av tulltaxeringsarbetet utövas därför av vid tullkammaren placerad tullkontrollör. Beslut i tulltaxeringsfrågor fattas numera i stor utsträckning av tullkontrollören. Detta ställer stora krav på honom i fråga om arbetsledning och kunnighet i tulltaxeringsfrågor. Eftersom tullkontrollören under tullförvaltarens semestrar och tjänstledigheter m. m. i allmänhet uppehåller tullförvaltartjänsten, måste han även äga god kännedom om övriga grenar av tullkammarens verksamhet och om de författningar, som reglerar denna verksamhet. Med hänsyn till det anförda föreslår styrelsen, att tullkontrollörstjänsterna i Ao 19 vid tullkamrarna i Jönköping, Linköping, Södertälje, Uddevalla, Uppsala och Västerås höjes till tullöverkontrollörstjänster i Ao 21. — Tullkontrollören vid tullkammaren i Trelleborg är föreståndare för bevakningssektionen. Trafiken över Trelleborg har visat en oavbruten stegring. Allt större krav har därvid ställts på ifrågavarande tullkontrollörs förmåga att organisera arbetet vid sektionen, vilket anses motivera en uppflyttning av tjänsten till tullöverkontrollörstjänst i Ao 21. — Styrelsen återkommer till sin hemställan i statskrivelsen för innevarande budgetår (se 1961: VII ht s. 89) om lönegradsuppflyttning för föreståndaren för tullavdelningen Centralstationen i Stockholm. — En av de fyra vid postförtullningen inom posttullavdelningen i Stockholm placerade tullkontrollörstjänsterna anses böra utbytas mot en tullöverkontrollörstjänst i Ao 21. Innehavaren av denna tjänst avses skola under avdelningsföreståndaren handha ledningen av arbetet inom

postförtullningen och svara för tulltaxeringskontrollen inom ett kontrollområde.

e) För att bibehålla den befordringsstandard, som åstadkommits genom 1960 års B-listeförhandlingar, bör enligt styrelsen vid ingången av nästa budgetår inrättas 21 förste kammarskrivartjänster i Ao 17 och 27 kammarskrivartjänster i Ae 15, varvid 21 kammarskrivartjänster i Ao 15 och 27 kammarskrivartjänster i Ae 13 kan indragas. Vidare bör vid ingången av budgetåret inrättas 8 förste kammarskrivartjänster i Ae 17. Antalet sådana tjänster kommer emellertid av olika anledningar att variera under budgetåret. Det är avsett, att kammarskrivartjänster i Ao 15, som innehas av förste kammarskrivare i Ae 17, inte skall uppehållas. Ifrågavarande lönegradsuppflyttningar medför en ökning av anslaget med 79 831 kr.

f) Under hänvisning till sin motivering i föregående års stattförslag (se 1961: VII ht s. 89) upprepar styrelsen sin hemställan om uppflyttning av en tullöveruppsyningsmanstjänst vid flygtullavdelningen i Malmö till tjänst som tullmästare. Styrelsen framhåller, att större krav kommit att ställas på bevakningsförmannens förmåga att lösa uppkommande problem, bl. a. därigenom att större delen av bevakningsstyrkan förlagts till stationsbyggnaden, där den har sin huvudsakliga verksamhet under bevakningsförmannens ledning.

g) Den 1 juli 1960 sammanslogs de båda tullavdelningarna Stadsgården I och Stadsgården II till en avdelning, benämnd tullavdelningen Stadsgården II. Kassagöromålen vid den nya avdelningen har fått en sådan omfattning, att en höjning av kontoristtjänsten till tjänst som kansliskrivare är motiverad.

h) Övergången till den nya värdetulltaxan och ikraftträdandet av EFTA-konventionen har medfört en ökning av de kvalificerade arbetsuppgifter, som åvilar innehavaren av tjänsten. Vissa arbetsuppgifter, som tidigare utförts av den kammarskrivarutbildade personalen inom kontoret, har överförts till innehavaren av förevarande tjänst. En uppflyttning av tjänsten till kontoristgraden anses därför skälig.

i) De nuvarande innehavarna av ifrågavarande tjänster har erhållit förordnande under år 1958 eller tidigare. Då ett stadigvarande behov föreligger av tjänsterna, anses dessa böra ordinariesättas. Därvid kan nio ordinarie kontorsbiträdestjänster avföras från personalförteckningen.

j) I syfte att bibehålla den genom 1952 års tjänsteförteckningsrevision erhållna befordringsstandarden för tullvakter och kustvakter inrättades under åren 1955—57 50 ordinarie och 105 extra ordinarie tulluppsyningsmanstjänster samt 15 ordinarie och 20 extra ordinarie kustuppsyningsmanstjänster. Det förutsattes därvid, att antalet uppsyningsmanstjänster skulle minskas, när förhållandena så föranledde. År 1961 har inrättats 87 tulluppsyningsmans- och 16 kustuppsyningsmanstjänster i Ae 9, varigenom befordran till uppsyningsmansgraden möjliggjorts efter fyra års anställning i tullverket. Antalet tjänstemän i tullvakts- och kustvaktsgraderna, som vid ingång-

en av nästa budgetår innehar minst fyra års anställning, är lägre än antalet under året uppkommande beföringstillfällen till uppsyningsmansgraden. Med hänsyn härtill anses antalet tulluppsyningsmans- och kustuppsyningsmanstjänster i Ae 9 böra minskas med 60 respektive fyra, varvid avlöningsanslaget kan minskas med 46 632 kr. Vidare bör ett belopp motsvarande avlöningarna till fyra kustvakter i Ao 8 överföras från icke-ordinarieposten till ordinarieposten.

k) Nyanställningen av tullvaktsaspiranter har under de senaste åren varit lägre än som motsvarat avgången av personal inom bevakningskåren. På grund härav och genom tillkomsten av vissa nya ordinarie tjänster har en förskjutning i proportionen mellan antalet ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän ägt rum. Med hänsyn härtill anses 201 tullvaktjänster i Ao 8 och 50 tullvaktjänster i Ao 7 kunna indragas. Enär flertalet innehavare av ifrågavarande tjänster redan innehar högre icke-ordinarie tjänster, föreslås ett belopp motsvarande avlöningarna till endast 36 tullvakter i Ao 8 och 15 tullvakter i Ao 7 överfört från ordinarieposten till icke-ordinarieposten. Innehavarna av samtliga tullvaktjänster i Ao 8 och 42 tullvaktjänster i Ao 7 beräknas fortfarande inneha dessa tjänster vid ingången av nästa budgetår. På övergångsstat anses därför böra uppföras 201 tullvakter i Ao 8 och 42 tullvakter i Ao 7.

9. Inrättandet av en tullkontrollörstjänst hos styrelsen medför, att en förste kammarskrivartjänst i Ao 17 å tullstaten kan indragas. Avlöningsanslaget för tullstaten anses i anledning härav böra minskas med 24 725 kr.

Yttrande

Statens lönenämnd har haft att yttra sig över de av generaltullstyrelsen vid punkterna 1., 2., 3., 4., 7. och 8. a), b), c), f), g) och h) framförda yrkan-
dena.

Enligt nämndens mening bör cheferna för tullkamrarna i Arlanda och Karlstad placeras i A 24. För de arbetsuppgifter vid tullkammaren i Ronneby, för vilka föreslagits en tjänst som tullmästare i Ao 14, torde det enligt nämndens uppfattning vara tillfyllest med en tjänst som tullöveruppsyningsman i Ao 12.

Lönenämnden finner det av generaltullstyrelsens framställning framgå, att systemet med särskilda tullfiskaler i Stockholm och Malmö är en övergångsanordning, som kommer att upphöra vid dessas avgång från sina ordinarie befattningar. Vid sådant förhållande anser lönenämnden, att ordinarie tjänst såsom tullfiskal i Stockholm inte bör inrättas. Nämnden har ej heller funnit skäl föreligga för en höjning av innehavarens löneförmåner. Suppleanten i lönenämnden Lundberg har ansett, att lönenämnden bort tillstyrka den föreslagna löneställningen för tullfiskalen i Stockholm.

Beträffande tjänsten som chef för tullkriminalgruppen vid sjötullavdelningen i Göteborg anser lönenämnden högre lönegrad än A 19 inte vara motiverad.

I övrigt har förslagen inte föranlett annan erinran från lönenämndens

sida än att nämnden inte funnit skäl föreligga för bifall till uppflyttning av följande tjänster, nämligen en tjänst som förste tulluppsyningsman i Ao 10 till tullöveruppsyningsmanstjänst i Ao 12 vid tullkammaren i Halmstad, en tjänst som tullförvaltare i Haparanda från Ao 23 till Ao 25 samt två tjänster som tullöverkontrollör i Ao 21 till Ao 23 vid taxekontoret i Göteborg respektive tullkammaren i Hälsingborg.

Departementschefen

Innan jag övergår till att behandla generaltullstyrelsens äskanden beträffande nya tjänster och tjänsteförändringar för nästa budgetår torde jag få något beröra personal- och trafikutvecklingen inom tullverket under de senaste åren.

Vid en jämförelse mellan åren 1950 och 1960 visar det sig, att importkvantiteten ökat från 16,4 till 26,0 miljoner ton och exportkvantiteten från 21,1 till 31,9 miljoner ton. Beträffande tulltaxeringsarbetet kan nämnas, att under samma tid antalet varuanmälningar till direkt förtullning, exklusive postpaket, ökat från 577 000 per år till 1 327 000 och antalet rubricerade varuposter från 844 000 till 2 354 000. Vidare är uppbörden av tullmedel nu nästan tre gånger så stor som år 1950.

Trots ökande trafik har den sammanlagda personalstyrkan i tullverket mellan åren 1950 och 1960 minskats med i runt tal 250 tjänstemän. Under år 1961 har en ytterligare minskning skett med cirka 50 tjänstemän. Detta har möjliggjorts genom olika rationaliseringsåtgärder. Vad särskilt gäller kustbevakningen vill jag erinra om att den år 1960 fastställda bemanningsplanen, varigenom bevakningen sammanförts i färre men i regel mera slagkraftiga enheter än tidigare, innebär en minskning av antalet kustposteringar med nära hälften samt av personalstyrkan från något mer än 400 till inte fullt 320 man. Beträffande gränsbevakningen må nämnas, att det svensk-norska gränstullsamarbetet för Sveriges del medfört indragning av 15 tullstationer och minskning av gränsbevakningspersonalen med omkring 60 tjänstemän. Det torde vara anledning räkna med att nyligen genomförda eller planerade rationaliseringsåtgärder kan komma att innebära ytterligare personalbesparing inom tullverket.

Beträffande medelsbehovet för budgetåret 1962/63 har generaltullstyrelsen beräknat, att detta kommer att minska dels med 1 092 000 kr. till följd av personalreducering, dels med cirka 54 000 kr. på grund av vissa av Kungl. Maj:t under år 1961 meddelade beslut om indragning av tullstationer. Dessa beräkningar kan jag godtaga.

Vad styrelsen anfört och föreslagit i fråga om inrättande av en tullkammare i Arlanda samt sammanslagning av tullkammaren och gränstullkammaren i Karlstad föranleder inte annan erinran från min sida än att jag i likhet med statens lönenämnd förordar, att chefen för förstnämnda tullkammare ävensom chefen för tullkammaren i Karlstad placeras i lönegrad Ao 24. Vidare tillstyrker jag, att tullexpeditionen i Norrtälje med hänsyn till

trafikutvecklingen därstädes ändras till tullstation och att i samband därmed inrättas en tjänst som tullmästare i Ao 14.

Vad generaltullstyrelsen föreslagit i fråga om arbetet vid tullkamrarna i Ronneby och Karlshamn — innebärande bl. a. att dessa skulle ställas under en gemensam föreståndare — är jag inte beredd att nu taga ställning till. Jag förordar, att ytterligare erfarenheter angående trafikutvecklingen i Ronneby avvaktas, innan beslut fattas om en dylik omorganisation.

Beträffande övriga personal- och tjänsteförändringar tillstyrker jag i så måtto styrelsens förslag beträffande den s. k. tullkriminalgruppen vid sjö-tullavdelningen i Göteborg att jag för ändamålet föreslår inrättande av en tjänst som tullkontrollör i Ao 19 och två tjänster som tullöveruppsyningsmän i Ao 12, varvid två förste tulluppsyningsmanstjänster i Ao 10 kan indragas. Mot styrelsens förslag om inrättande av en tjänst som kansliskrivare i Ao 10 vid frihamnstillavdelningen i Malmö och en kontoristtjänst i Ao 9 vid tullavdelningen Majnabbe i Göteborg har jag inte någon erinran. Vidare torde i enlighet med styrelsens förslag böra inrättas 21 förste kammarskrivartjänster i Ao 17 och 27 kammarskrivartjänster i Ae 15, varvid följande kammarskrivartjänster kan indragas, nämligen 21 i Ao 15 och 27 i Ae 13. Därutöver synes — likaledes i enlighet med styrelsens förslag — böra inrättas åtta tjänster som förste kammarskrivare i Ae 17. Jag finner mig även kunna tillstyrka den av styrelsen föreslagna indragningen av 60 tulluppsyningsmanstjänster i Ae 9 och fyra tjänster som kustuppsyningsmän i samma lönegrad samt överföringen av 201 tullvaktjänster i Ao 8 och 50 i Ao 7 till extra-ordinarie stat.

Slutligen bör, i enlighet med vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor, följande lönegradsuppflyttningar ske, nämligen av sex förste kammarskrivartjänster i Ao 17 till tjänster som tullkontrollörer i Ao 19, nio förste tulluppsyningsmanstjänster i Ao 10 till tjänster som tullöveruppsyningsmän i Ao 12, en tjänst som kontorist i Ao 9 vid taxekontoret i Göteborg till kansliskrivartjänst i Ao 10, en tullöveruppsyningsmanstjänst i Ao 12 vid flygtullavdelningen i Malmö till tjänst som tullmästare i Ao 14, en tjänst som kontorist i Ao 9 vid tullavdelningen Stadsgården II i Stockholm till kansliskrivartjänst i Ao 10 samt en kanslibiträdestjänst i Ao 7 vid taxekontoret i Stockholm till tjänst som kontorist i Ao 9.

Övriga förslag till personal- och tjänsteförändringar är jag inte beredd biträda.

Vid bifall till mitt förslag under generaltullstyrelsens avlöningsanslag om inrättande av en tjänst som tullkontrollör i Ao 19 kan en förste kammarskrivartjänst i Ao 17 å tullstaten indragas, vilket medför en minskning av förevarande anslag med i runt tal 24 700 kr.

På övergångsstat bör för nästa budgetår uppföras följande tjänster, nämligen två som kammarskrivare i Ao 14, en som tullmästare i Ao 14, en som kammarskrivare i Ao 13, 72 som kustuppsyningsmän i Ao 9, 201 som tullvakter i Ao 8 och 42 som tullvakter i Ao 7.

Med godtagande slutligen av styrelsens uppskattning av de automatiska utgiftsförändringarna under anslaget beräknar jag detta till (71 592 000 — 803 000) 70 789 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för tullstaten som föranledes av vad jag föreslagit i det föregående;

b) godkänna följande avlöningsstat för tullstaten, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslags-</i> <i>vis</i>	42 695 000
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>för-</i> <i>slagsvis</i>	11 370 000
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	15 644 000
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	1 080 000
	Summa kr. 70 789 000

c) till Tullverket: Avlöningar till befattningshavare å tullstaten för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 70 789 000 kr.

[38] 3. Tullverket: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	7 719 000	8 094 133
1961/62 (statsliggaren s. 456)	8 197 000	
1962/63 (förslag)	8 800 000	

Generaltullstyrelsen hemställer, att anslaget höjes med 603 000 kr.

	Ökning eller minskning
1. Övriga expenser	+ 255 000
2. Publikationstryck	+ 35 000
3. Drift och underhåll av fortskaffningsmateriel	+ 50 000
4. Legor för fortskaffningsmateriel	— 10 000
5. Utbildning i tulltjänsten	+ 125 000
6. Beklädnad och beväpning	+ 20 000
7. Hyra för hålkortsanläggning	+ 78 000
8. Diverse utgifter	+ 50 000
	+ 603 000

Motiv

1. *Övriga expenser.* Utgift 1960/61 2 393 912; anslag 1961/62 2 350 000. — Arbetsslönerna för renhållning och städning beräknas öka under nästa budgetår med omkring 30 000 kr., varjämte tillkomsten av nya lokaler väntas medföra ökade utgifter med cirka 35 000 kr. Kostnaderna under delposten har därför upptagits med 1 035 000 (+ 65 000) kr. — Inkomsterna av blankettförsäljningen har stigit från 88 000 kr. under budgetåret 1958/59 till 118 000 respektive 130 000 kr. under de båda senaste budgetåren. På grund av bl. a. tillkomsten av nya blanketter och stegrade tryckningskostnader beräknas utgifterna för blanketter till 270 000 kr. Kostnaderna för statistik-kort och tabulatorpapper samt för skrivmateriel och kontorsutensilier i övrigt anses komma att uppgå till 80 000 respektive 180 000 kr. Totalt uppskattas alltså utgifterna för skrivmateriel, papper, blankettryck o. d. till 530 000 (+ 110 000) kr. — Kostnaden för anskaffande av telefoner eller linjeväljare för nya eller omändrade lokaler beräknas för nästa budgetår till 30 000 (+ 10 000) kr. Då därjämte trafikutvecklingen skärpt behovet av snabb kommunikation mellan tullanstalterna samt mellan dessa och styrelsen, beräknas utgifterna för telegram, telefon och annonsering komma att uppgå till 740 000 (+ 30 000) kr. — För fortsatt utbyte av omkring 165 förslitna kontorsmaskiner erfordras ett belopp av 140 000 kr. Fortsatt anskaffning av kombinerade additions- och multiplikationsmaskiner samt fotokopierings- och bindningsmaskiner åt vissa större tullavdelningar beräknas kosta 30 000 kr. Utgifterna för reparation och underhåll av kontorsmaskiner beräknas till 30 000 kr. samt kostnaderna för anskaffning, reparation och underhåll av möbler till samma belopp, 30 000 kr. De sammanlagda utgifterna för möbler och maskiner har sålunda för nästa budgetår beräknats till 230 000 (+ 40 000) kr. — Utgifterna för bokinköp och bindning av böcker har upptagits med 70 000 (+ 10 000) kr. — Styrelsen hemställer alltså, att delposten till övriga expenser för nästa budgetår uppföres med (1 035 000 + 530 000 + 740 000 + 230 000 + 70 000) 2 605 000 kr.

2. *Publikationstryck.* Utgift 1960/61 348 479; anslag 1961/62 265 000. — För tryckning av ändringsblad till hittills utkomna ävensom under innevarande budgetår utkommande författningshandböcker erfordras för nästa budgetår 150 000 kr. Utgivning av ändringstryck till tullverkets varuhandböcker har vidare beräknats draga en kostnad av 40 000 kr. Kostnaderna för utgivning av Tullverkets matrikel, Tullverkets författningssamling och Kungl. Generaltullstyrelsens meddelanden har beräknats till 110 000 kr. Anslagsposten till publikationstryck har således för nästa budgetår upptagits till 300 000 (+ 35 000) kr.

3. *Drift och underhåll av fortskaffningsmateriel.* Utgift 1960/61 1 778 594; anslag 1961/62 1 850 000. — En inte ringa del av tullverkets båtbestånd utgöres fortfarande av båtar, som närmar sig åldersgränsen. Styrelsen framhåller, att kostnaderna för underhåll av dessa är högre än vad som skulle ha erfordrats för underhåll av nyare båtmateriel av samma storleksordning. Nyanskaffning av bilar medför även ökade underhållsutgifter. För nästa budgetår har delposten upptagits till 1 900 000 (+ 50 000) kr.

4. *Legor för fortskaffningsmateriel.* Utgift 1960/61 7 746; anslag 1961/62 25 000. — Anslagsposten har med hänsyn till belastningen minskats med 10 000 kr.

5. *Utbildning i tulltjänsten.* Utgift 1960/61 266 599; anslag 1961/62 298 000. — Med hänsyn till beräknad avgång av kammarskrivarutbildad personal kan det, även vid en försiktig rekryteringspolitik, bli nödvändigt att under budgetåret 1962/63 anordna en ny kammarskrivarkurs. En däri ingående förberedande undervisningskurs beräknas draga en kostnad av 58 000 kr. Under budgetåret erfordras vidare anordnande av en fortbildningskurs för kammarskrivarutbildad personal, en tullkontoristkurs, en tullöveruppsyningsmanskurs, en kusttullmästarkurs, en kustbevakningskurs och en gränsbevakningskurs. Kostnaderna härför uppgår till sammanlagt 291 000 kr. Med hänsyn till det utvidgade gränstullsamarbetet och därav föranledda nya arbetsuppgifter är ytterligare utbildning av den personal, som deltagar i detta arbete, erforderlig. Kostnaderna härför beräknas till 15 000 kr. Kostnaderna för utbildning av nyanställd bevakningspersonal beräknas till 23 000 kr. Tullverkets korrespondenskurser i svenska, tyska och engelska språken samt räkning torde under budgetåret draga en kostnad av 8 000 kr. Kostnaderna för särskild korrespondensundervisning av bevakningspersonalen beräknas till 8 000 kr. Till bidrag till täckande av kostnaderna för genomgång av korrespondenskurser vid enskilda korrespondensinstitut eller andra kurser i ämnen av väsentlig betydelse för tulltjänsten beräknas ett belopp av sammanlagt högst 4 000 kr. Kostnaderna för den fortsatta utbildningen av attestskriverskor under budgetåret beräknas till 1 000 kr. Styrelsen hemställer slutligen att liksom under innevarande budgetår få disponera 10 000 kr. för studiestipendier till tulltjänstemän vid studier i utlandet och 5 000 kr. för understödjande av tulltjänstemännens idrottsverksamhet. Delposten för utbildning i tulltjänsten beräknas sålunda av styrelsen till 423 000 (+ 125 000) kr.

6. *Beklädnad och beväpning.* Utgift 1960/61 169 512; anslag 1961/62 200 000. — Med hänsyn till ökade materialkostnader har delposten för nästa budgetår beräknats till 220 000 (+ 20 000) kr.

7. *Hyra för hålkortsanläggning.* Utgift 1960/61 166 332; anslag 1961/62 160 000. — Överflyttningen av viss maskinell hålkortsbearbetning från styrelsens statistiska avdelning till statistiska centralbyråns maskincentral har av den på förslag av dåvarande statens organisationsnämnd tillsatta, under delegationen för statistikfrågor sorterande arbetsgruppen förutsatts kunna ske successivt under första kvartalet 1963. Vid beräkning av kostnaderna under nästa budgetår för den av styrelsen förhyrda hålkortsanläggningen har styrelsen utgått från att överflyttningen äger rum under nämnda tid. De nuvarande 25 stansmaskinerna anses i enlighet härmed böra utbytas mot 17 stansmaskiner och sju kontrollstansmaskiner av annat maskinsystem. Hyreskostnaderna beräknas uppgå för de äldre maskinerna till 25 000 kr. och för de nya maskinerna till 32 000 kr. Vissa engångskostnader för installation av de nya maskinerna och för anskaffning av förvaringsfack att användas vid transport av hålkort till statistiska centralbyråns

maskincentral har beräknats till 36 000 kr. För att under kortare tid efter övergången till nytt maskinsystem kompensera tillfällig nedgång i stansningsavdelningens kapacitet anses det bli nödvändigt att förhyra ytterligare fyra stansmaskiner till en kostnad av omkring 5 000 kr. Sammanlagda kostnaderna för stans- och kontrollstansmaskiner jämte förvaringsfack för hålkort har därför beräknats till 98 000 kr. Kostnaden för hyra av övriga i den nuvarande hålkortsanläggningen ingående maskiner under tiden 1 juli 1962 — 31 mars 1963 beräknas till 100 000 kr. Enär det föreligger brist på rutinerade maskinoperatörer och hålkortsmaskinerna är starkt nedslitna, kan det visa sig bli nödvändigt att placera vissa maskinbearbetningar såsom beställningsarbeten hos något serviceföretag, till dess att maskinbearbetningen helt kan överflyttas till statistiska centralbyråns maskincentral. Kostnaderna härför beräknas uppgå till högst 40 000 kr. Styrelsen hemställer sålunda, att delposten för nästa budgetår upptages till 238 000 (+ 78 000) kr.

8. *Diverse utgifter.* Utgift 1960/61 353 774; anslag 1961/62 275 000. — Den ökade belastningen under senaste budgetåret har till stor del berott på prishöjningar. Enligt första lagutskottets utlåtande nr 34 år 1960 (s. 47) framstod det för utskottet såsom synnerligen önskvärt, att styrelsen lät färdigställa särskilda folders med upplysningar för turister om aktuella bestämmelser om bl. a. de varumängder som fritt finge införas. Dylika folders har nu utgivits för en kostnad av omkring 25 000 kr. För att styrelsen i fortsättningen skall kunna tillhandahålla aktuella folders föreslås ett motsvarande belopp få belasta delposten under kommande budgetår. För nästa budgetår har delposten upptagits med 325 000 (+ 50 000) kr. Styrelsen hemställer att liksom under innevarande budgetår få disponera 15 000 kr. för gratifikationer i särskilda fall för visat synnerligt nit vid beivrande av varusmuggling och 25 000 kr. till ersättning till vissa tjänstemän vid tullverket för upplåtande av bostadsutrymme för tjänsteändamål.

Departementschefen

Generaltullstyrelsens äskanden under förevarande anslag, vilka nästan helt hänför sig till förändringar av automatisk karaktär, anser jag kunna godtagas. Jag tillstyrker sålunda uppräknade följande poster i tullverkets omkostnadsstat, nämligen av Övriga expenser med 255 000 kr., av Publikationstryck med 35 000 kr., av Drift och underhåll av fortskaffningsmateriel med 50 000 kr., av Utbildning i tulltjänsten med 125 000 kr., av Beklädnad och beväpning med 20 000 kr., av Hyra för hålkortsanläggning med 78 000 kr. och av Diverse utgifter med 50 000 kr. ävensom en minskning av Legor för fortskaffningsmateriel med 10 000 kr. Övriga anslagsposter synes böra upptagas med samma belopp som de för innevarande budgetår anvisade.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tullverket*: *Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 8 800 000 kr.

[39] 4. Tullverket: Anskaffning av viss materiel

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	500 000	532 626
1961/62 (statsliggaren s. 457)	600 000	
1962/63 (förslag)	600 000	

Generaltullstyrelsen hemställer, att för anskaffning av viss materiel för tullverket anvisas ett reservationsanslag av 925 000 kr.

1. Större motorbåtar	645 000
2. Smärre motorbåtar, motorfordon m. m.	155 000
3. Radioanläggningar	105 000
4. Radaranläggningar	20 000
	925 000

Motiv

1. *Större motorbåtar.* Den tekniska utvecklingen har medfört en betydande ökning av farten hos båtar av olika slag. Åtskilliga äldre kustbevakningsbåtar har därigenom blivit så omoderna, att de inte ens uppfyller ganska små krav på användbarhet för de uppgifter till sjöss som kustbevakningen har att fullgöra. Flera av dessa båtar har så låg fart, att de inte kan upphinna ett modernt fiskefartyg.

Den år 1960 fastställda bemanningsplanen innebär, att bevakningen sammanföres i färre men i regel mera slagkraftiga enheter än tidigare, varvid antalet kustposterings minskas med nära hälften, samt att personalstyrkan minskas från något mer än 400 till inte fullt 320 man. För att kustbevakningen trots personalminskningen skall kunna bibehålla sin effektivitet är det emellertid oundgängligen nödvändigt, att de stora posteringsarna förses med modern materiel. Merkostnaden för anskaffning av denna materiel är avsevärt mindre än de besparingar, som uppkommer genom personalminskningen.

Beträffande beståndet av större motorbåtar och nybyggnad av sådana båtar erinrar styrelsen om vad som anfördes i föregående års statförslag (se 1961: VII ht s. 95). Enligt fördelningsplanen för det för innevarande budgetår anvisade reservationsanslaget har medel avsetts för en stor motorbåt och två racerbåtar. Under tiden för rationaliseringens genomförande föreligger ett årligt behov av nyanskaffning av fyra till fem större båtar. För att utgifterna även under nästa budgetår i görligaste mån skall begränsas anses anskaffningen av dylika båtar under budgetåret kunna inskränkas till nybyggnad av två stora båtar för en kostnad av sammanlagt 560 000 kr. samt en medelstor båt för en kostnad av omkring 85 000 kr.

2. *Smärre motorbåtar, motorfordon m. m.* För rationalisering av bevakningsarbetet erfordras en fortsatt ökning av bilbeståndet vid större tullanstalter och vid posterings med vidsträckta bevakningsområden. I en

av statens organisationsnämnd verkställd utredning rörande omläggning av bevakningsorganisationen vid centraltullkammaren i Stockholm har föreslagits, att ytterligare ett antal bilar tillföres centraltullkammaren. Förslag väntas komma att framläggas om en motsvarande omläggning av bevakningsorganisationen vid centraltullkammaren i Göteborg. Kostnaden härför beräknas till 55 000 kr. Sammanlagda kostnaden för anskaffning av smärre motorbåtar, motorfordon m. m. har för nästa budgetår upptagits till 155 000 kr.

3. *Radioanläggningar.* Utbyggnad av radiosambandsnätet ingår som ett led i rationaliseringen av bevakningsarbetet. För detta ändamål erfordras ett belopp om 105 000 kr. Av detta avser 20 000 kr. radioapparater för de bilar, som föreslagits skola tillföras centraltullkamrarna i Stockholm och Göteborg.

4. *Radaranläggningar.* Av de i tjänst varande stora kustbevakningsbåtarna har endast ett fåtal utrustats med radar. Under nästa budgetår anses ytterligare en av dessa båtar böra förses med radaranläggning. Kostnaden beräknas till 20 000 kr.

Departementschefen

Jag förordar, att förevarande anslag uppföres med oförändrat belopp. Såsom tidigare skett torde Kungl. Maj:t sedermera efter förslag av generaltullstyrelsen böra fastställa dispositionsplan för anslaget med beaktande av då föreliggande omständigheter.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tullverket: Anskaffning av viss materiel* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 600 000 kr.

[40] 5. Kontrollstyrelsen: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	2 289 200	2 118 039
1961/62 (statsliggaren s. 458)	2 636 000	
1962/63 (förslag)	2 712 000	

Kontrollstyrelsen hemställer, att anslaget höjes med 78 400 kr.

	Ökning
1. Tjänsteförändringar	
a) 1 byrådirektör Ae 26—Ao 26	—
b) 1 förste byråinspektör Ae 23—Ao 23	—
c) 1 förste byråsekreterare Ae 21—förste byråinspektör Ae 23	3 260
d) 1 förste byråsekreterare Ae 21—Ae 23	1 435
e) 1 kontorist Ae 9—kansliskrivare Ae 10	842
f) 2 kontorsbiträden Ae 5—Ao 5	—
2. Personalförändringar	
a) 1 amanuens Af 15/Ae 19	18 798
b) 2 biträden för skriv- och kontorsgöromål Af 1/Ae 5	20 249

3. Automatiska förändringar	
lönegrads- och löneklassuppflyttningar m. m.	33 816
	78 400

Motiv

1. a) Under återopande av i föregående års statskrivelse anförda skäl föreslår kontrollstyrelsen ånyo ordinariesättning av denna tjänst, vars innehavare är chef för styrelsens juridiska avdelning (se 1961: VII ht s. 97). I samband härmed kan en förste byråsekreterartjänst i Ao 23, som för närvarande inte får återbesättas och för vilken medel inte beräknats, indragas.

b) Denna tjänst, som inrättades som extra ordinarie från och med den 1 juli 1958, är placerad på styrelsens avdelning för utskänkningsskatt. Då arbetsuppgifterna på denna avdelning torde bli bestående och innehavaren varit anställd i statstjänst i 19 år, anses tjänsten böra inrättas som ordinarie.

c) Innehavaren av denna tjänst är föreståndare för avdelningen för varuskatt å kemisk-tekniska preparat, malt- och läskedrycksskatt, fettvaruaccis m. m. samt pälsvvaruskatt. För budgetåren 1957/58 och 1958/59 föreslog styrelsen, att tjänsten som föreståndare för nämnda avdelning skulle placeras i dåvarande 29 lönegraden med hänsyn till de ökade arbetsuppgifter, som skulle komma att åvila innehavaren av tjänsten efter sammanslagning av avdelningen för varuskatt å kemisk-tekniska preparat med avdelningen för maltdrycksskatt m. m. Denna sammanslagning ägde rum den 1 oktober 1956. Sedan styrelsen senast begärde uppflyttning av denna tjänst har till densamma överförts ärenden angående teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat. Övriga föreståndare för tredje byråns skatteavdelningar är placerade i lönegrad 23.

d—e) Kontrollstyrelsen hemställer ånyo, under samma motivering som i föregående års statskrivelse, dels att den tjänst som förste byråsekreterare i Ae 21, vars innehavare är placerad på styrelsens juridiska avdelning, uppflyttas till Ae 23, dels att tjänsten som föreståndare för expeditionen för avgående post samt maskinskrivningscentralen placeras i 10 lönegraden (se 1961: VII ht s. 98).

2. a—b) Från och med den 1 juli 1961 handhar styrelsen bestyret med tobaksskatt samt har fått sina arbetsuppgifter i samband med bensinbeskattningen utökade. Vidare skall styrelsen från och med den 1 januari 1962 även beträffande brännoljeskatten såsom beskattningsmyndighet tillämpa förordningen den 3 april 1959 om förfarandet vid viss konsumtionsbeskattning. Med hänsyn till de ökade arbetsuppgifterna hemställer styrelsen om personalförstärkning med en amanuens i reglerad befordringsgång och två biträden för skriv- och kontorsgöromål.

Yttrande

Statens lönenämnd har inte något att erinra mot förslaget under punkten 1. c) om uppflyttning av en tjänst såsom förste byråsekreterare i Ae 21 till förste byrånspektör i Ae 23.

Departementschefen

I enlighet med vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor bör en förste byråsekreterartjänst i Ae 21 uppflyttas till tjänst som förste byråinspektör i Ae 23.

Vidare biträder jag yrkandena om ordinariesättning av tjänsten som byrådirektör i Ae 26 på juridiska byrån samt av två kontorsbiträdestjänster. Övriga förslag till tjänsteförändringar kan jag inte tillstyrka.

Kontrollstyrelsen är jämlikt förordningarna om bensinskatt och tobaksskatt från och med den 1 juli 1961 beskattningsmyndighet i fråga om skatt som skall utgå annorledes än vid införsel till riket. Därjämte skall styrelsen från och med den 1 januari 1962 även beträffande brännoljeskatten såsom beskattningsmyndighet tillämpa förordningen om förfarandet vid viss konsumtionsbeskattning. Den personalförstärkning, som styrelsen bedömt vara erforderlig i samband med att arbetsuppgifterna sålunda utökats, finner jag mig kunna godtaga. Styrelsens beräkning av automatiska utgiftsförändringar under anslaget föranleder inte heller någon erinran från min sida.

Anslaget torde alltså böra uppföras med avrundat (2 636 000 + 76 000) 2 712 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för kontrollstyrelsen som föranledes av vad jag föreslagit i det föregående;

b) godkänna följande avlöningsstat för kontrollstyrelsen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ..	799 700
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	1 200
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	1 262 500
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	607 300
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	41 300
Summa kr. 2 712 000	

c) till *Kontrollstyrelsen*: *Avlöningar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 2 712 000 kr.

[41] 6. *Kontrollstyrelsen: Omkostnader*

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	265 000	269 498
1961/62 (statsliggaren s. 459)	284 000	
1962/63 (förslag)	311 000	

Kontrollstyrelsen hemställer, att anslaget höjes med 27 000 kr. samt att ökningen tillgodoföres delposten till övriga expenser.

Motiv

Övriga expenser. Utgift 1960/61 214 600; anslag 1961/62 233 600. — Från och med den 1 juli 1961 har kontrollstyrelsen att till Nya systemaktiebolaget betala ersättning för en större del av kostnaderna för den gemensamma telefonväxeln än för närvarande. Den till budgetåret 1962/63 hänförliga ökningen av styrelsens totala telefonkostnader beräknas till 15 000 kr. På grund av tillkomsten av nya skatter och ökningen av antalet skattskyldiga beräknas vidare kostnaderna för skrivmaterialier, papper och blanketter öka med 5 000 kr. Delposten för renhållning och städning anses böra höjas med 2 000 kr. För erforderliga nyinköp av inventarier och ökat maskinunderhåll beräknas slutligen 5 000 kr. Totalt beräknar styrelsen sålunda anslagsposten till 260 600 kr.

Departementschefen

Kontrollstyrelsens förslag till medelsanvisning kan jag godtaga. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kontrollstyrelsen: Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 311 000 kr.

[42] 7. Kontrollstyrelsen: Kontrollstyrelsens lokalförvaltning

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	2 376 500	2 416 125
1961/62 (statsliggaren s. 459)	2 618 000	
1962/63 (förslag)	2 934 000	

Kontrollstyrelsen hemställer, att anslaget höjes med 326 400 kr.

Ökning

1. Tjänsteförändringar	
Medel för lönegradsupflyttningar m. m.	6 500
2. Personalförändringar	
a) 4 assistenter högst Ae 15	71 760
b) 4 kanslibiträden Ag 7	47 081
3. Kontrollen av utskänkningsskatten	2 000
4. Kontrollen över brännvins- och maltdryckstillverkningen	53 000
5. Automatiska förändringar	
a) lönegrads- och löneklassupflyttningar	34 559
b) kompensation för höjda folkpensionsavgifter	2 500
6. Omkostnader	109 000
	326 400

Motiv

1. Vid styrelsens lokalförvaltning finns ett antal assistenter, som med hänsyn till sina kvalifikationer anses böra få möjlighet att bli befördrade till kontrollör i Ae 19. För att lämpliga assistenter skall kunna placeras i den reglerade befördringsgången erfordras emellertid en viss höjning, förslagsvis med 5 000 kr., av det belopp som reserveras för lönegradsuppflyttning av assistentpersonalen. Styrelsen understryker, att det i rådande läge på arbetsmarknaden erbjuder stora svårigheter för styrelsen att på ett tillfredsställande sätt rekrytera personal till lokalförvaltningen.

2. a) Från och med den 1 juli 1961 har bensinbeskattningen överförs till kontrollstyrelsen. De hos styrelsen registrerade skattskyldiga anses böra inspekteras i vanlig ordning genom distriktskontorens försorg. För detta ändamål och för att tillgodose de ytterligare krav på arbetskraft vilka föranledes av ökningen av antalet skattskyldiga i övrigt erfordras enligt styrelsen en personalförstärkning med en assistent vid varje distriktskontor.

b) För att slutgranskning av deklarationerna för det antal skattskyldiga, som avregistreras i samband med den föreslagna omläggningen av brännoljeskatten den 1 januari 1962, skall kunna ske inom rimlig tid och för att inspektionsförrättarna vid styrelsens lokalförvaltning — för samtliga skatter — skall kunna ägna ännu större del av sin tid än för närvarande åt egentlig inspektionsverksamhet, föreslår styrelsen anlitande av biträdespersonal för viss deklarationsgranskning. Styrelsen inskränker sig till att för nämnda arbetsuppgifter begära utökning med ett biträde vid varje distriktskontor. Med hänsyn till de krav som måste ställas på de anlitate biträdena och det ansvar som ålägges dem, bör dessa enligt styrelsens mening tills vidare placeras i lönegraden Ag 7.

3. För styrelsens bidrag till Nya systemaktiebolagets lönekostnader för dess intendenters medverkan vid utskänkningsskattekontrollen har för vart och ett av budgetåren 1958/59 och 1959/60 ett belopp av 70 000 kr., för 1960/61 79 000 kr. samt för 1961/62 88 000 kr. ställts till styrelsens förfogande. Lönekostnaderna för 1958/59 uppgick emellertid till 73 590 kr., för 1959/60 till 78 000 kr. och för 1960/61 till 82 215 kr. De kommer förmodligen att öka ytterligare under innevarande budgetår. För att kommande löneökningar skall kunna täckas, föreslås bidraget för budgetåret 1962/63 höjt till 90 000 kr.

4. Genom fortsatta åtgärder för begränsning av kontrollen vid lantbruksbrännerierna kan en viss besparing bli möjlig på arvodesposten. Beräknade arvodeshöjningar påverkar emellertid anslagsposten i motsatt riktning, varför styrelsen räknar med att posten kan minskas med endast 3 000 kr. I samband med slopandet av kontrollkostnadsbidrag från brännerierna kommer inkomsten på posten Särskilda uppbördsmedel, som för budgetåret 1961/62 beräknats till 56 000 kr., att bortfalla, varför anslagsposten bör uppräknas med 53 000 kr.

6. Höjningen av traktamentsersättningarna den 1 juli 1961 beräknas medföra en ökning av kostnaderna för inspektionsresor med cirka 45 000 kr.

Enär kostnaderna för en inspektionsförrättares resor beräknas uppgå till i genomsnitt 10 000 kr. per år, anses det till reseersättningar anslagna beloppet böra höjas med 50 000 kr. med anledning av att lokalförvaltningen från den 1 juli 1961 tillförts en assistent och i förevarande sammanhang föreslås få en förstärkning med ytterligare fyra assistenter. Ökningen av delposten till reseersättningar skulle sålunda uppgå till 95 000 kr. Under våren 1962 kommer distriktskontoret i Malmö att flyttas till nya lokaler, varvid inträdesavgift för en mindre telefonväxel måste erläggas samt viss nyan-skaffning av möbler, gardiner m. m. behöver göras. Delposten till övriga ex-penser föreslås på grund härav höjd med 14 000 kr.

Departementschefen

Av skäl som kontrollstyrelsen anfört tillstyrker jag, att varje distrikts-kontor förstärkes med en assistent i högst Ae 15 och ett kanslibiträde i Ag 7.

Beträffande omkostnaderna godtar jag under anslagsposten till reseersätt-ningar en ökning med 85 000 kr.

Styrelsens övriga förslag i förevarande sammanhang finner jag mig kun-na biträda.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med avrundat (2 618 000 + 316 000) 2 934 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna följande stat för kontrollstyrelsens lokalför-
valtning, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/
63:

Stat

Avlöningar:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ..	337 500
2. Arvoden och särskilda ersättningar bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	107 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>för- slagsvis</i>	1 298 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	462 200
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>för- slagsvis</i>	32 800
	2 237 500

Omkostnader:

Omkostnader, <i>förslagsvis</i>	696 500
	Summa kr. 2 934 000

- b) till Kontrollstyrelsen: Kontrollstyrelsens lokalförvalt-
ning för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av
2 934 000 kr.

[43] 8. Mynt- och justeringsverket: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	1 730 000	1 784 830
1961/62 (statsliggaren s. 461)	1 920 000	
1962/63 (förslag)	1 970 000	

Mynt- och justeringsverket hemställer, att anslaget höjes med 87 900 kr.

	Ökning eller minskning
1. Personalförändringar	
a) 1 metrolog (laborator) Ao 24	+ 30 397
b) 1 kontorist Ae 9	+ 14 018
c) 1 biträde (telefonist) Af 1/Ae 5	+ 10 835
d) 1 biträde Af 1/Ae 5	+ 10 835
e) indragning av deltidsanställd myntarbetare	— 8 000
2. Tjänsteförändringar	
a) 1 förste ingenjör Ao 23—byrådirektör Ao 24	+ 1 695
b) 1 kamrerare Ao 19—Ao 21	+ 1 378
c) 1 kassör Ao 13—Ao 15	+ 1 030
d) 1 kontorist Ae 9—expeditionsförman Ae 10	+ 855
e) 1 kontorsbiträde Ae 5—kanslibiträde Ae 7	+ 665
f) 1 kontorsbiträde Ae 5—kanslibiträde Ae 7	+ 1 457
3. Automatiska förändringar	
lönegrads- och löneklassförändringar m. m.	+ 22 735
	+ 87 900

Motiv

1. a) Ifrågavarande tjänst har — såsom förste ingenjör i Ao 23 — upptagits i verkets statskrivelser för budgetåren 1960/61 och 1961/62 (se senast 1961: VII ht s. 108). Genom inrättande av tjänsten som metrolog skulle verkets möjligheter att deltaga i pågående internationellt samarbete för utarbetande av enhetliga bestämmelser inom justeringsväsendet förbättras. Med hänsyn till att verkets två förste ingenjörer å avdelningen för mått och vikt numera är placerade i 23 lönegraden och arbetsuppgifterna för innehavaren av nu ifrågavarande tjänst kommer att bli mer kvalificerade, anses tjänsten böra placeras i lönegrad 24.

b) Innehavaren av denna tjänst är avsedd att fungera som sekreterare åt myntdirektören och att dessutom utföra registrerings- och arkiveringsarbete.

c) I anslutning till sitt yrkande om medel för installation av en telefonväxel hemställer verket om inrättande av en tjänst som telefonist, som beräknas kunna sysselsättas jämväl med visst kontorsarbete.

d) Tjänsten är avsedd för kameralavdelningen, där en personalförstärkning anses nödvändig med hänsyn till arbetets omfattning.

e) Sedan verkets skyldighet att till envar utväxla skiljemynt numera upp-

hört, har viss besparing av arbetskraft kunnat vinnas. Anslaget till förmän och arbetare kan därför minskas med 8 000 kr.

2. a) Innehavaren av ifrågavarande tjänst är föreståndare för avdelningen för kontroll av ädelmetaller. Enligt verkets instruktion skall denne vid universitet eller högskola inom riket ha avlagt filosofisk ämbetsexamen eller filosofie kandidatexamen med vitsord om minst godkända insikter i matematik, fysik och kemi eller ha avlagt fullständig avgångsexamen från teknisk högskolas avdelning för bergsvetenskap eller ock äga motsvarande kunskaper. Med hänsyn till avdelningens omfattning samt till den kraftiga lönestegringen för bl. a. högskolentbildade ingenjörer anses tjänsten böra höjas till byrådirektörstjänst i Ao 24.

b) En höjning av kamrerartjänsten från Ao 19 till Ao 21 har tidigare begärts (se 1961: VII ht s. 108). Utöver vad därvid anförts framhåller verket, att kamreraren har att under verkschefen självständigt svara för verkets ekonomiska förvaltning. Vidare har kamreraren bl. a. att ansvara för den avsevärda uppbörden av företrädesvis justerings- och kontrollavgifter.

c) Tjänsten som kassör har sedan den 1 januari 1953 varit placerad i lönegrad 13. Till kassörens arbetsuppgifter har därefter lagts bl. a. sjukredovisningen av personalen samt granskningen av sjukvårdsräkningar. Vid kamrerarens semester och annan bortovaro skall kassören vidare vikariera å kamrerartjänsten. Med hänsyn också till den ökning av ansvar och självständighet, som följt med ökningen av avdelningens arbetsbörda, anses tjänsten böra placeras i 15 lönegraden.

d) Verket begärde för budgetåret 1958/59 uppflyttning av en tjänst som kontorist (förrådsvaktmästare) i Ae 9 till expeditionsförman (kansliskrivare) i Ae 10 under motivering att stadigvarande arbetsledande uppgifter syntes böra tilläggas en av kontoristerna på avdelningen för kontroll av ädelmetaller. Antalet upp- och inpackade ädelmetallarbeten i dylika försändelser utgjorde budgetåret 1952/53 877 194 och hade budgetåret 1960/61 ökat med 89 procent till 1 655 589, vilket orsakat en ökning av upppackningspersonalen till fem befattningshavare. Vid toppbelastning kan upppackningspersonalen öka till nio personer. På grund härav anses en av kontoristtjänsterna böra uppflyttas till tjänst som expeditionsförman i Ae 10.

e) Kontorsbiträdet åligger bl. a. att på tillverkningsavdelningen uppväga färdigt mynt och häröver lämna rapport till förste ingenjören, att göra sammandrag på tidkort angående myntarbetarnas arbetstid och art av arbetsoperationer samt att biträda kamreraren i vissa medaljändanden. Då arbetsuppgifterna anses vara av samma karaktär som för ett kanslibitråde, föreslås tjänsten uppflyttad till lönegrad 7.

f) Ifrågavarande tjänst är den enda tjänsten för enklare skriv- och kontorsgöromål vid sektionen för handelsjustering. Sektionen har egen expedition för in- och utlämning av justeringsgods. Denna in- och utlämning ombesörjes av kontorsbiträdet, som även utskriver kontanträkningar efter justerarnas debitering samt biträder justerarna vid redovisningen av uppburna belopp m. m. Tjänsten anses böra uppflyttas till kanslibiträdestjänst.

Yttrande

Statens lönenämnd, som haft att avgiva utlåtande beträffande yrkandena vid punkterna 2. c)—f), har inte funnit skäl tillstyrka de föreslagna lönegradsuppflyttningarna.

Departementschefen

Jag ämnar under nästföljande punkt föreslå, att medel anvisas för installation av en telefonväxel vid mynt- och justeringsverket. I anslutning härtill torde i enlighet med verkets förslag en telefonisttjänst böra inrättas. Jag tillstyrker vidare förslagen om att tillföra verket en kontorist i Ae 9 med uppgift att bl. a. fungera som sekreterare åt myntdirektören samt om förstärkning av kameralavdelningen med ett biträde i reglerad befordringsgång. Inte heller har jag någon erinran mot indragningen av en deltidstjänst som myntarbetare.

I övrigt finner jag mig endast kunna godtaga vad verket förordat i fråga om automatiska utgiftsförändringar.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med avrundat (1 920 000 + 50 000) 1 970 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för mynt- och justeringsverket, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ..	399 600
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	101 500
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	462 800
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	250 700
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	17 200
6. Avlöningar till förmän och arbetare, <i>förslagsvis</i> ..	738 200

Summa kr. 1 970 000

b) till *Mynt- och justeringsverket*: *Avlöningar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 970 000 kr.

[44] 9. *Mynt- och justeringsverket: Omkostnader*

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	190 000	198 758
1961/62 (statsliggaren s. 462)	197 000	
1962/63 (förslag)	230 000	

Mynt- och justeringsverket hemställer, att anslaget höjes med 11 400 kr.

	Ökning eller minskning
1. Reseersättningar	+ 1 400
2. Övriga expenser	+ 5 000
3. Övriga utgifter:	
a) Maskiner och diverse materialier	+ 7 500
b) Omkostnader för myntutväxlingen	— 2 500
	+ 11 400

Motiv

1. *Reseersättningar.* Utgift 1960/61 4 387; anslag 1961/62 4 600. — Myntverkets anslag för resor har för budgetåret 1960/61 visat sig otillräckligt för verkställande av vederbörliga inspektionsresor. Med hänsyn härtill samt till ökningen av rese- och traktamentskostnaderna har anslagsposten uppräknats med 1 400 kr.

2. *Övriga expenser.* Utgift 1960/61 29 683; anslag 1961/62 33 000. — Den begärda ökningen är avsedd att användas till inköp av nya möbler och andra inventarier samt för ökade inköp av räkningsblanketter.

3. Övriga utgifter

a) *Maskiner och diverse materialier.* Utgift 1960/61 38 903; anslag 1961/62 32 500. — På grund av förslitning av tillverkningsavdelningens maskinpark och prisstegringar på reservdelar har reparationskostnaderna för maskinerna blivit höga. Delposten anses därför böra uppräknas med 7 500 kr. I posten har därvid inräknats kostnaderna för verkets bil, vilka kostnader tidigare bokförts under Omkostnader för myntutväxlingen.

b) *Omkostnader för myntutväxlingen.* Utgift 1960/61 6 530; anslag 1961/62 10 700. — Minskningen avser kostnaderna för verkets bil samt för emballage i samband med begränsningen av myntutväxlingen.

Departementschefen

Under erinran om att för innevarande budgetår anvisats ett belopp om 3 400 kr. för vissa engångsutgifter kan jag godtaga en ökning av förevarande anslag med 8 000 kr. Härutöver beräknar jag under anslaget ett belopp om ytterligare 25 000 kr., avseende av verket under nästföljande punkt äskade medel för installation av en telefonväxel. Anslaget torde sålunda böra uppföras med (197 000 + 33 000) 230 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Mynt- och justeringsverket*: Omkostnader för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 230 000 kr.

[45] 10. Mynt- och justeringsverket: Nyanskaffning av vissa maskiner m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	25 000	21 871
1961/62 (statsliggaren s. 463)	30 000	
1962/63 (förslag)	6 000	

Mynt- och justeringsverket hemställer, att anslaget uppföres med 676 400 kr.

Motiv

Avdelningen för tillverkning av mynt och medaljer. Den minskning i myntbehovet, som inträtt under budgetåren 1955/56—1958/59 har förbytt i en kraftig stegring vad beträffar ökningen av utelöpande mynt beräknad i kronor. Antalet utelöpande mynt ökade kraftigt mellan budgetåren 1958/59 och 1959/60 beroende på varuskattens införande, vilken orsakade en stor efterfrågan på bronsskiljemynt, men har under 1960/61 något minskat. Verket har med nu förefintliga resurser inte kunnat täcka den sålunda ökade utströmningen av skiljemynt, varför lagren i riksbanken och myntverket de senaste åren varit i sjunkande. Ehuru lagren är av sådan storlek, att någon bristsituation inte föreligger, är verket av den meningen att maskinbeståndet bör vara sådant, att ett påkommande behov av ökad mynttillverkning skall kunna tillgodoses inom lämpliga gränser, så att en bristsituation inte riskeras.

Smältningsavdelningen. För smältning av myntmetaller har verket en högfrekvensanläggning bestående av två högfrekvensomformare för 2 000 p/s samt tre ugnar, vardera rymmande cirka 120 kg. Myntverket föreslår, att en av dessa utbytes mot en 250 kg ugn. Kostnaden härför beräknas till 91 800 kr. En sådan ändring skulle innebära en avsevärd besparing av arbetstid, nämligen med 4 203 timmar per år. Under förutsättning av bifall till framställningen beräknas därför avlöningsanslaget till förmån och arbetare kunna minskas med 24 000 kr. per år, motsvarande verkets nuvarande kostnader för 1,5 man. Den arbetstid på kontrollavdelningen, som beräknas kunna sparas, 300 timmar per år, avser verket att använda för probering av guld- och silverarbeten på avdelningen.

Valsverksavdelningen. För att uppnå den myntproduktion, som åstadkommits under budgetåret 1960/61, har skiftarbete ägt rum i valsverket under nästan hela budgetåret. Verket har i upprepade petitaskrivelser (se senast 1961: VII ht s. 115) hemställt om medel för anskaffande av ett nytt valsverk under framhållande av att dubbelskift ständigt måst anordnas i valsverket. Vals- och lagerbrott har inträffat genom den hårda belastningen med åtföljande driftsavbrott, vilka i sin tur medför materialbrist i efterföljande operationer. Trots verkställda förbättringar beträffande material och konstruktion av valslagren kan dock lagerbrott riskeras, varjämte valsbrott fortfarande kan inträffa. Kostnaden för ett nytt valsverk beräknas nu till 321 800 kr.

Präglingsavdelningen. På grund av förslitning kan fyra av verkets åtta präglingsmaskiner användas endast för prägling av småmynt, vilka fordrar ett relativt lågt präglingstryck. För mellanstora mynt har verket behov av två nya maskiner, som även skall kunna användas för prägling av småmynt. För inköp och installation av dessa maskiner beräknas 226 200 kr.

Myntverkets tomtområde. För underlättande av arbetena med underhåll och skötsel av myntverkets park- och tomtområde hemställas om 5 600 kr. för anskaffande av en trädgårdsmaskin, som kan användas även för snöplogning.

Avdelningen för mått och vikt. För reparation av en 50 år gammal och starkt försliten precisionsvåg anholder verket om 1 400 kr. Därjämte hemställas om 4 600 kr. för anskaffande av en ny sådan våg.

Mynt- och justeringsverket, som endast har direkta telefonlinjer, hemställer vidare, att medel anvisas under anslaget för installation av en automatisk telefonväxel. Kostnaderna härför beräknas till cirka 25 000 kr.

Departementschefen

Mynt- och justeringsverkets äskanden under anslaget är jag inte beredd att biträda i vidare mån än att jag anser mig kunna godtaga vad verket föreslagit rörande avdelningen för mått och vikt samt beträffande inrättande av telefonväxel. Jag vill dock erinra om att jag under nästföregående punkt förutsatt, att större delen av dessa kostnader, nämligen 25 000 kr. för installation av en telefonväxel, skall bestridas från verkets omkostnadsanslag. Förevarande anslag torde sålunda uppföras med 6 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Mynt- och justeringsverket: Nyanskaffning av vis-sa maskiner m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 6 000 kr.

[46] 11. Statens justerare: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	799 000	812 938
1961/62 (statsliggaren s. 463)	891 000	
1962/63 (förslag)	937 000	

Mynt- och justeringsverket hemställer, att anslaget höjes med 90 800 kr.

Ökning

1. Personalförändringar	
2 justerare Ae 19	44 383
2. Tjänsteförändringar	
4 förste justerare Ae 23—Ao 23	—
17 justerare Ae 19—Ao 19	—
3. Uppräkning av arvudet till arbetsbiträden	16 000
4. Automatiska förändringar	
lönegrads- och löneklassförändringar m. m.	30 417
	90 800

Motiv

1. I sina petita för budgetåren 1958/59 och 1959/60 hemställde verket om förstärkning av justerarpersonalen med fem tjänster. Medel anvisades för sagda budgetår för sammanlagt tre justerare i Ae 19. För budgetåren 1960/61 och 1961/62 äskades medel för ytterligare två justerartjänster. Myntverket upprepar denna hemställan för budgetåret 1962/63 under återopande av tidigare motivering (se senast 1961: VII ht s. 117).

2. Myntverket förnyar — efter hemställan av Föreningen Statens justerare av mått och vikt — sina i tidigare petitaskrivelser gjorda framställningar om överförande av fyra tjänster såsom förste justerare och 17 tjänster såsom justerare på ordinarie stat (se senast 1961: VII ht s. 117).

3. Under återopande av i föregående års statskrivelse anförda skäl (se 1961: VII ht s. 117) hemställer verket ånyo om viss medelsanvisning för kost och logi för arbetsbiträden hos justerarna m. m. Vidare framhålles att den ersättning som utbetalas till arbetsbiträdena, för närvarande högst 5 kr. i timmen, är alltför låg.

Departementschefen

Jag anser mig inte kunna tillstyrka någon utökning av antalet justerartjänster i Ae 19. Inte heller biträder jag mynt- och justeringsverkets förslag till tjänsteförändringar.

Den uppräknig av arvodena till arbetsbiträden, som verket förordat, syftar till att möjliggöra, att samma biträde i ökad utsträckning kan anlitas på såväl stationerings- som förrättningsorterna. Då en sådan utveckling synes önskvärd med hänsyn till svårigheterna att erhålla rutinerade personer som tillfälliga biträden vid justering, ansluter jag mig till verkets förslag härutinnan. Jag förutsätter, att arvodet anpassas till biträdenas ökade omkostnader, då de arbetar utanför bostadsorten.

Med godtagande slutligen av ämbetsverkets uppskattning av de automatiska utgiftsförändringarna under anslaget beräknar jag detta till avrundat (891 000 + 46 000) 937 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens justerare, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i> ..	731 400
2. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	191 900
3. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	13 700
Summa kr. 937 000	

b) till Statens justerare: Avlöningar för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 937 000 kr.

[47] 12. Statens justerare: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	115 000	116 268
1961/62 (statsliggaren s. 464)	118 000	
1962/63 (förslag)	140 000	

Mynt- och justeringsverket hemställer, att anslaget höjes med 25 000 kr.

	Ökning
1. Reseersättningar	10 000
2. Övriga expenser	15 000
	25 000

Motiv

1. *Reseersättningar.* Utgift 1960/61 75 754; anslag 1961/62 75 000. — Med hänsyn till bl. a. ökade rese- och traktamentskostnader föreslås anslagsposten uppräknad med 10 000 kr.

2. *Övriga expenser.* Utgift 1960/61 35 189; anslag 1961/62 36 400. — Medelsbehovet beräknas öka med 5 000 kr. på grund av dels den allmänna kostnadsstegringen, dels ökade kostnader för räkningsblanketter för debitering av justeringsavgifter. Vidare hemställer verket, att 10 000 kr. anvisas för en upprustning av kontorsinventarier och justeringsredskap.

Departementschefen

Med hänvisning till att jag under nästföregående anslag inte ansett mig böra tillstyrka en utökning av antalet justerartjänster beräknar jag för reseersättningar en ökning av 7 000 kr. Verkets beräkning av medelsbehovet i övrigt kan jag biträda.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med $(118\,000 + 22\,000)$ 140 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens justerare: Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 140 000 kr.

[48] 13. Riksskattenämnden: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	709 900	629 273
1961/62 (statsliggaren s. 464)	751 000	
1962/63 (förslag)	725 000	

Riksskattenämnden hemställer, att anslaget höjes med 2 400 kr.

	Ökning eller minskning
1. Tjänsteförändringar	
a) 1 kontorsbiträde Ao 5—Ae 5	— 1 074
b) 1 kontorsbiträde Ao 5—kanslibiträde Ao 7	+ 504
2. Personalförändringar m. m.	
a) arvode såsom expeditionsvaktsbiträde	+ 11 832
b) avlöningsförstärkning till byråcheferna i Br 2, Bo 1 och Be 1.	+ 8 280
c) höjning av tillsynsarvode till expeditionsvakten	+ 100
d) arvoden till föredraganden	— 25 000
e) biträdeshjälp på kontrollbyrån	+ 8 000
f) arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t.	— 10 600
3. Automatiska förändringar	
löneklassförändringar m. m.	+ 10 358
	+ 2 400

Motiv

1. a) En ordinarie kontorsbiträdestjänst, som inte uppehålles, anses böra ersättas med en tjänst som extra ordinarie biträde.

b) På den för kansli- och kontrollbyråerna gemensamma expeditionen tjänstgör en kansliskrivare och två kontorsbiträden, varav det ena är kansliskrivarens ställföreträdare och handhar mer kvalificerade göromål, varför nämnden hemställer, att denna tjänst uppflyttas till kanslibiträdestjänst i Ao 7.

2. a) Nämnden hemställer ånyo, att medel måtte ställas till förfogande för ett expeditionsvaktsbiträde (se 1961: VII ht s. 120).

b) Taxeringsintendent, biträdande taxeringsintendent och länsrevisorer vid länsstyrelserna ävensom två av byrådirektörerna på riksskattenämndens kontrollbyrå har numera erhållit avlöningsförstärkning med 2 760 kr. för år. Detta har inneburit, att taxeringsintendent nu åtnjuter högre lön än byråchefen i Br 2 samt att länsrevisorerna, de biträdande taxeringsintendenterna och förenämnda byrådirektörer, då de uppnår högsta löneklass, erhåller i det närmaste lika hög lön som cheferna på kontroll- och varuskattebyråerna. Då nämndens byråchefer är avsedda att rekryteras från nämnda personalkategorier, anses byråcheferna i Br 2, Bo 1 och Be 1 böra tillerkännas samma avlöningsförstärkning.

c) Arvudet till expeditionsvakten för tillsyn över lokalerna och städningen anses böra höjas med 100 kr. till 556 kr.

d) Kostnaderna för särskilda föredraganden i varuskattemål har kunnat hållas låga på grund av att varuskattebyråns egen personal till största delen ombesörjt föredragningen. Med utgångspunkt från kostnaderna under budgetåret 1960/61 för extra och tillfälliga föredragande, 16 400 kr., föreslår riksskattenämnden, att medelsbehovet i avbidan på ytterligare erfarenhe-

ter beräknas till 30 000 kr., vilket innebär en minskning med 25 000 kr. i förhållande till innevarande budgetår.

e) Kontrollbyrån anlitar extra personal för genomgång av visst bokföringsmaterial och utskrift av kontrolluppgifter m. m. Under budgetåret 1962/63 beräknas för ändamålet behov av biträdeshjälp till ett belopp av 8 000 kr.

f) Minskningen av medelsbehovet för arvoden m. m. till nämndens ledamöter och suppleanter är föranledd av att kostnaderna för sammanträden med nämndens avdelning för varuskatteärenden kan beräknas bli betydligt lägre än för tiden närmast efter den allmänna varuskattens införande. Den beräknade kostnaden, 80 000 kr., inkluderar även en höjning av arvodet till nämndens vice ordförande för andra ärenden än varuskatteärenden från 4 500 kr. till 5 500 kr. Höjningen motiveras med att de på nämndens ordförande ankommande arbetsuppgifterna numera är så betungande, att vice ordföranden ofta har att fungera som ordförande vid sammanträden rörande förhandsbesked.

Departementschefen

I enlighet med vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor bör en kontorsbiträdestjänst i Ao 5 uppflyttas till tjänst som kanslibitråde i Ao 7.

Riksskattenämndens förslag om ersättande av en ordinarie kontorsbiträdestjänst med en extra ordinarie sådan kan jag biträda. Jag har vidare inte någon erinran mot de under personalförändringar m. m. framförda förslagen rörande arvoden till föredraganden samt arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t. Arvodet till vice ordföranden för andra ärenden än varuskatteärenden synes dock böra bestämmas till 5 400 kr.

Beträffande den ifrågasatta höjningen av tillsynsarvodet till expeditionsvakten vill jag erinra om att detta bestämmes av vederbörande myndighet jämlikt 26 § tilläggsbestämmelserna till statens allmänna avlöningsreglemente.

Med godtagande i övrigt endast av nämndens uppskattning av de automatiska kostnadsförändringarna förordar jag, att anslaget uppföres med avrundat (751 000 — 26 000) 725 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för riksskattenämnden som föranledes av vad jag föreslagit i det föregående;

b) godkänna följande avlöningsstat för riksskattenämnden, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ...	119 300
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	80 000

3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	392 800
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	123 500
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	9 400
	Summa kr. 725 000

c) till *Riksskattenämnden*: *Avlöningar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 725 000 kr.

[49] 14. *Riksskattenämnden*: *Omkostnader*

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	81 700	83 831
1961/62 (statsliggaren s. 465)	86 000	
1962/63 (förslag)	90 000	

Riksskattenämnden hemställer, att anslaget höjes med 4 000 kr.

	Ökning eller minskning
1. Reseersättningar	+ 5 000
2. Publikationstryck	— 1 000
	+ 4 000

Motiv

1. *Reseersättningar*. Utgift 1960/61 33 970; anslag 1961/62 30 000. — Kontrollverksamheten utanför Stockholm beräknas bli intensifierad, varför nämnden räknat med en höjning av anslagsposten till 35 000 kr.

2. *Publikationstryck*. Utgift 1960/61 6 234; anslag 1961/62 10 000. — Med hänsyn till belastningen har posten för budgetåret 1962/63 ansetts kunna minskas med 1 000 kr.

Departementschefen

Riksskattenämndens beräkning av medelsbehovet under anslaget kan jag godtaga. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Riksskattenämnden*: *Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 90 000 kr.

[50] 15. *Avsättning till bankinspektionens fond*. Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 januari 1961 har tre utredningsmän tillkallats med uppdrag att verkställa utredning angående tillsynen över sparbankerna. Utredningsmännen har haft att pröva olika lösningar av tillsynsfrågan, bl. a. möjligheterna att överföra samtliga tillsynsfunktioner till en central myndighet som sammanslås med bank- och fondinspektionen. Under december

1961 har utredningsmännen avlämnat sitt betänkande. Jag har för avsikt att senare framlägga förslag om proposition i ämnet. Förslaget kommer dock ej att påverka anslagsberäkningen.

De intäkter, som inflyter å inkomsttiteln Bidrag till bank- och fondinspektionen, bör över tre särskilda avsättningsanslag å sjunde huvudtiteln omföras till bankinspektionens fond, fondinspektionens fond och jordbrukskassetillsynens fond. Avsättningsanslagen bör för nästa budgetår upptagas med 420 000 (+ 45 000) kr. till bankinspektionens fond, 65 000 (— 5 000) kr. till fondinspektionens fond och oförändrat 100 000 kr. till jordbrukskassetillsynens fond.

Beträffande de båda sistnämnda anslagen återkommer jag i det följande. Under denna punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avsättning till bankinspektionens fond* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 420 000 kr.

[51] 16. *Avsättning till fondinspektionens fond.* Med åberopande av vad jag under föregående punkt anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avsättning till fondinspektionens fond* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 65 000 kr.

[52] 17. *Avsättning till jordbrukskassetillsynens fond.* Med hänvisning till vad som anförts under avsättningsanslaget till bankinspektionens fond hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avsättning till jordbrukskassetillsynens fond* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 100 000 kr.

[53] 18. *Avsättning till sparbanksinspektionens fond.* Detta anslag är avsett för omföring av det belopp som inflyter på inkomsttiteln Bidrag till sparbanksinspektionen. Anslaget är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört med 400 000 kr.

Anslaget har för nästa budgetår beräknats till 420 000 (+ 20 000) kr. Med åberopande jämväl av vad som anförts under avsättningsanslaget till bankinspektionens fond hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avsättning till sparbanksinspektionens fond* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 420 000 kr.

[54] 19. *Revision av sparbankernas förvaltning.* Från detta anslag skall täckas av länsstyrelserna förskottsvis bestridda kostnader avseende ersättning till revisorer och ombud, vilka förordnats enligt 81 § eller 82 § 1 mom. lagen den 3 juni 1955 (nr 416) om sparbanker. För uppbörd av sparbankernas

bidrag till dessa kostnader är å riksstatens inkomstsida upptaget en motsvarande inkomsttitel, benämnd Bidrag för revision av sparbankerna. Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 410 000 kr. Enligt sparbanksinspektionens till riksrevisionsverket ingivna beräkningar torde anslaget för nästa budgetår böra uppföras med 475 000 kr. Med hänvisning jämväl till vad jag anfört under anslaget till avsättning till bankinspektionens fond hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Revision av sparbankernas förvaltning* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 475 000 kr.

[55] 20. Avsättning till försäkringsinspektionens fond

	Anslag	Nettoinkomst som tillgodo- förts fonden	Nettoutgift för försäkrings- inspektionen
1960/61	1 440 300	1 385 874	1 385 775
1961/62 (statsliggaren s. 1019) ..	1 632 000		
1962/63 (förslag)	1 520 000		

Avsättningen till försäkringsinspektionens fond utgöres numera av bidrag från försäkringsbolagen, vissa understödsföreningar och staten. Försäkringsbolagens bidrag skall täcka kostnaderna för inspektionens bolagsavdelning. I fonden fanns vid ingången av innevarande budgetår avsatta 770 084 kr. utgörande överskott å avdelningens verksamhet under tidigare år. Kostnaderna för försäkringsinspektionens understödsförenings- och stiftelseavdelning täckes av bidrag från berörda understödsföreningar och av statsmedel. Det statliga bidraget utgår med ett belopp motsvarande skillnaden mellan inflytande bidrag och avdelningens verkliga kostnader. I fonden fanns vid ingången av budgetåret 1961/62 odisponerade av tidigare anvisade statsanslag 191 687 kr. Vid utgången av nämnda budgetår beräknas 150 287 kr. kvarstå.

Understödsförenings- och stiftelseavdelningens andel i inspektionens gemensamma kostnader har varit oförändrad under flera år. Inspektionen har funnit, att ifrågavarande belopp i dagens läge måste anses väl lågt beräknat, och föreslår, att detsamma från och med nästa budgetår höjes till 20 000 kr.

För budgetåret 1962/63 räknar *försäkringsinspektionen* med 1 092 000 kr. i bidrag från försäkringsbolagen och med 128 000 kr. från understödsföreningarna. Då försäkringsinspektionen enligt sina äskanden i det följande kommer fram till en utgiftssumma av 1 300 600 kr. för bolagsavdelningen och 512 500 kr. för understödsförenings- och stiftelseavdelningen, sedan sistnämnda avdelning belastats med 20 000 kr. utgörande avdelningens andel i inspektionens gemensamma kostnader, kan en höjning av bidragssatserna övervägas. Med hänsyn till den behållning i fonden som föreligger, anser inspektionen skäl dock inte finnas att nu föreslå en dylik höjning. På grund av fondläget anser sig inspektionen också kunna föreslå en minskning av

statsbidraget från 332 000 kr. till 300 000 kr. På grund av den utjämnande funktion som fonden har och på grund av behovet av vissa säkerhetsmarginaler bör en ytterligare minskning inte ifrågakomma.

I enlighet härmed föreslås att till avsättning till försäkringsinspektionens fond för nästa budgetår anvisas ett belopp av (1 220 000 + 300 000) 1 520 000 kr.

I fråga om inspektionens utgiftsstat föreslås sådana ändringar, att nettoutgiften ökar med 190 600 kr. Utgiftsökningens fördelning framgår av följande uppställning.

	Ökning eller minskning
1. Personalförändringar	
a) 2 ledamöter	+ 9 000
b) 2 byrådirektörer Ae 24	+ 66 394
c) 1 kanslibiträde Ae 7	+ 13 806
d) 1 byrådirektör Ae 24	+ 33 197
e) 1 kansliskrivare Ae 10	+ 16 115
2. Tjänsteförändringar	
a) 1 förste byråsekreterare Ao 21—Ao 23	+ 3 260
b) 1 kansliskrivare Ao 10—1 förste kansliskrivare Ao 12	+ 905
3. Automatiska förändringar	
a) lönegrads- och löneklassförändringar m. m.	+ 9 723
b) Pensioner	— 3 900
4. Omkostnader	
a) Arbetsgivarbidrag till den allmänna sjukförsäkringen m. m. ..	+ 800
b) Sjukvård m. m.	+ 500
c) Övriga expenser	+ 15 000
d) Hyror	+ 1 400
e) Publikationstryck	+ 18 000
f) Registreringsavgifter	+ 7 000
g) Försålda publikationer	— 600
	+ 190 600

Motiv

Försäkringsinspektionens petita har utarbetats under hänsynstagande till föredragande departementschefens ställningstaganden i propositionen nr 171 till 1961 års riksdag med förslag till lag angående ändring i lagen den 17 juni 1948 (nr 433) om försäkringsrörelse.

1. a) I sitt utlåtande över 1958 års försäkringssakkunnigas lagöversyn framförde försäkringsinspektionen tanken på en ökning av antalet ledamöter i inspektionen med en eller två representanter för försäkringstagarna. Denna fråga har av departementschefen hänvisats till behandling i petitasammanhang. I anledning härav upprepar försäkringsinspektionen sitt ön-

skemål och föreslår, att antalet ledamöter utökas med två företrädare för försäkringstagarna. Härigenom skulle viktiga grupper av försäkringstagare kunna erhålla insyn i och medinflytande på inspektionens arbete. En dylik utbyggnad av inspektionen anses ligga helt i linje med försäkringsinspektionens karaktär av organ för tillvaratagande av försäkringstagarintressena och med instruktionens föreskrift att en av de nuvarande ledamöterna kan vara en med försäkringsfrågor väl förtrogen representant för försäkringstagarna.

b) I statsrådsprotokollet rörande ändringarna i lagen om försäkringsrörelse framhåller departementschefen värdet av en vidgad allsidig konsumentupplysning, som på ett populärt men ändå sakligt sätt ger allmänheten värdefulla informationer på försäkringsområdet. Såsom understrukits av departementschefen erbjuder en konsumentupplysning på försäkringsområdet speciella problem och stora svårigheter. För konsumentupplysningsarbetet torde behövas en person med företagsekonomisk eller statistisk utbildning. Tjänsten anses böra placeras i Ae 24. — På skadereglerings- och försäkringsvillkorsområdena klarlägges genom departementschefens ställningstaganden och lagrådsutlåtandet rörande ändringarna i lagen om försäkringsrörelse, att inte blott när det gäller vissa speciella försäkringsgrenar utan rent generellt försäkringsinspektionen äger befogenhet att ingripa, därest förhållandena på dessa områden giver anledning till åtgärd från inspektionens sida. På grund härav anser sig försäkringsinspektionen ha anledning att i framtiden ägna ökad uppmärksamhet åt skadereglering och försäkringsvillkor. För att detta skall bli möjligt anses det erforderligt att inspektionen för skadereglerings- och villkorstillsynen förstärkes med ytterligare en välkvalificerad befattningshavare med erfarenhet av försäkringsvillkors- och skaderegleringsproblem. Inspektionen hemställer, att en byrådirektörstjänst inrättas, vilken tills vidare anses böra placeras i lönegrad Ae 24.

c) Såsom biträdeshjälp åt de nya befattningshavarna för konsumentupplysning och för granskning av skadereglering och försäkringsvillkor hemställs om inrättande av en tjänst som kanslibiträde i Ae 7.

d) Såvitt gäller skälighetskontrollen på skadeförsäkringsområdet uttalar föredragande departementschefen, att en förstärkning av inspektionens personalresurser bör göra det möjligt att utan någon lagändring komma till rätta med flertalet av de brister i skälighetsgranskningen, som påpekats av 1958 års försäkringssakkunniga. I anslutning härtill hemställer inspektionen, att för skälighetsövervakningen inrättas ytterligare en byrådirektörstjänst i lönegraden Ae 24. Försäkringsinspektionens tillsyn på detta område omfattar en bedömning inte blott av de egentliga riskpremierna utan även av premiernas omkostnadsbelastningar. I vissa branscher kan dessa i flera bolag uppgå ända till halva premien eller till och med mera. Det blir härvid fråga om företagsekonomiska bedömningar av försäkringsbolagens förvaltningskostnader och kostnadsfördelningarna mellan skilda försäkringsgrenar. Det kan därför anses böra krävas, att den nuvarande byrådirektören på området kompletteras med en företagsekonomisk expert.

e) Försäkringsinspektionen återkommer till sitt yrkande om inrättande av en tjänst som kansliskrivare i Ae 10 på skadeförsäkringsbyrån (se senast 1961: X ht s. 229).

2. a) Ifrågavarande förste byråsekreterartjänst är främst avsedd för ärenden av juridisk natur rörande ändringar av understödsföreningars stadgar och rörande sådana föreningars upplösning. På avdelningen har tidigare funnits fyra befattningshavare med juridisk utbildning. Inspektionen har emellertid funnit, att det är tillfyllest med allenast tre juridiskt utbildade tjänstemän på avdelningen samt att det — såvida inte genom ändringar av stiftelselagstiftningen framdeles ytterligare tillsynsfunktioner ålägges inspektionen — är möjligt att så småningom indraga ytterligare en juristtjänst. I gengäld erfordras enligt inspektionens mening, att de återstående juristtjänsterna är besatta med kvalificerade befattningshavare. Inspektionen finner det därför motiverat att uppflytta förevarande tjänst från Ao 21 till Ao 23.

b) Förevarande befattningshavare har ställningen av registrator och kassöriska inom ämbetsverket. Bokföringen och kassagöromålen inom försäkringsinspektionen har under senare år fått en större svårighetsgrad än förut genom att finansieringen av försäkringsbolagstillsynen och finansieringen av tillsynen över understödsföreningar och stiftelser skall hållas isär. Härtill kommer att registratorn jämväl ålagts arbetsuppgiften att biträda med uppsättande av koncept till försäkringsregistret. Med hänsyn till den förändring i arbetsuppgifternas art och svårighetsgrad som sålunda ägt rum finner inspektionen en uppflyttning av tjänsten till en förste kansliskrivartjänst i Ao 12 vara motiverad.

4. a) Ökningen av arbetsgivarbidraget sammanhänger med av inspektionen föreslagna löneuppräknings.

b) Højningen är beräknad med hänsyn tagen till den av inspektionen yrkade utökningen av personal.

c) Jämväl ökningen av posten för övriga expenser sammanhänger med den föreslagna utökningen av försäkringsinspektionens personal. Av beloppet avser 10 000 kr. engångsutgifter för anskaffning av möbler m. m. till den nya personalen samt för ombyggnad av inspektionens lokaler i anledning av personalökningen.

d) Højningen är beräknad med hänsyn till dels den faktiska belastningen under det senaste budgetåret dels ock en väntad mindre højning av den nuvarande hyreskostnaden.

e) Ökningen av kostnaden för publikationstryck är föranledd dels av det förhållandet, att kostnaderna för inspektionens nuvarande publikationer väntas stiga vid förekommande højningar av arbetslönerna inom tryckerifacket, dels av den utökning av försäkringsinspektionens konsumentupplysning som förordats.

f) Uppbördsmedelsposten Registreringsavgifter har strukits på grund av innehållet i det till lagrådet remitterade förslaget till ändringar i lagen om försäkringsrörelse.

g) Uppbördsmedelsposten avseende försålda publikationer har uppräknats på grund av ökad försäljning.

Yttrande

Statens lönenämnd, som haft att avgiva utlåtande i vad avser de under punkterna 2. a) och b) föreslagna tjänsteförändringarna, har förklarat sig inte kunna tillstyrka förslagen.

Departementschefen

För innevarande budgetår har till avsättning till försäkringsinspektionens fond under tionde huvudtiteln uppförts ett förslagsanslag av 1 632 000 kr. Efter samråd med chefen för handelsdepartementet förordar jag, att anslaget från och med budgetåret 1962/63 överföres till sjunde huvudtiteln.

Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag i propositionen nr 171 har 1961 års riksdag (L¹U 51; rskr 388) beslutat om vissa ändringar i lagen om försäkringsrörelse, betingade av utvecklingen på försäkringsområdet under nuvarande lagstiftning. Beträffande tillsynsverksamheten innebär riksdagens beslut att denna skall fortgå i huvudsak enligt hittillsvarande principer. Försäkringsinspektionens befogenheter att infordra uppgifter för tillsynsverksamheten och att företaga inspektioner utsträcker dock till att omfatta även tarifföreningar och liknande organ som biträder försäkringsbolagen vid rörelsens bedrivande.

Chefen för handelsdepartementet har i sagda proposition bl. a. framhållit, att en förstärkning av inspektionens personalresurser skulle göra det möjligt att redan inom ramen för nuvarande lagstiftning komma till rätta med flertalet av de brister i inspektionens skälighetsgranskning som påtalats av 1958 års försäkringssakkunniga. För att inspektionen skall beredas möjlighet att fullfölja denna kontroll tillstyrker jag i anslutning härtill, att inspektionens skadeförsäkringsbyrå förstärkes med en byrådirektör i Ae 24. Förslaget om förstärkning av biträdespersonalen på samma byrå med en kansliskrivare finner jag mig vidare i så måtto böra biträda, att jag för ändamålet föreslår inrättandet av en kontoristtjänst i Ae 9.

Övriga förslag avseende personal- och tjänsteförändringar kan jag inte biträda.

Beträffande omkostnader och särskilda uppbördsmedel torde -- med hänsyn bl. a. till vad jag sålunda föreslagit i fråga om personalförändringar -- i inspektionens anslagsframställning angivna poster böra beräknas till följande belopp, nämligen Arbetsgivarbidrag till den allmänna sjukförsäkringen m. m. till 7 600 (+ 300) kr., Sjukvård m. m. till 4 200 (+ 200) kr., Övriga expenser till 87 600 (+ 6 000) kr., Hyror till 51 200 (+ 1 400) kr., Publikationstryck till 37 000 (+ 3 000) kr. samt Försålda publikationer till 600 kr. (oförändrat). Med hänsyn till de ändringar i lagen om försäkringsrörelse som beslutats av riksdagen i anledning av förenämnda proposition torde vidare posten Registreringsavgifter böra utgå ur staten.

Med godtagande av vad inspektionen i övrigt anfört och föreslagit till-

styrker jag, att avsättningen till försäkringsinspektionens fond beräknas till 1 520 000 kr.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande stat för försäkringsinspektionen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1962/63:

Stat

Utgifter

Avlöningar och pensioner

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	544 000	
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	9 600	
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	467 300	
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	303 500	
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	21 000	
6. Pensioner, <i>förslagsvis</i>	127 400	1 472 800

O m k o s t n a d e r

1. Arbetsgivarbidrag till den allmänna sjukförsäkringen m. m., <i>förslagsvis</i> ..	7 600	
2. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	4 200	
3. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	33 000	
4. Expenser, <i>förslagsvis</i>	90 400	
5. Hyror, <i>förslagsvis</i>	51 200	
6. Publikationstryck, <i>förslagsvis</i>	37 000	223 400
Summa kr.		1 696 200

Särskilda uppbördsmedel

Försålda publikationer, <i>förslagsvis</i>	600	600
Nettoutgift kr.		1 695 600

b) till *Avsättning till försäkringsinspektionens fond* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 520 000 kr.

[56] 21. Stämpelomkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	1 020 000	1 071 503
1961/62 (statsliggaren s. 470)	1 060 000	
1962/63 (förslag)	1 085 000	

Enligt en inom *generalpoststyrelsen* upprättad promemoria beräknas postverkets direkta stämpelomkostnader för år 1962 till 320 000 kr. samt personalkostnaderna och andra indirekta kostnader för handhavandet av stämpelväsendet till 730 000 kr. Sammanlagt uppskattas verkets stämpelomkostnader sålunda till avrundat 1 050 000 (+ 25 000) kr. Från anslaget bör även anvisas medel för att bestrida bank- och fondinspektionens stämpelomkostnader. För detta ändamål beräknas oförändrat 35 000 kr. Anslaget torde alltså för nästa budgetår böra uppföras med (1 060 000 + 25 000) 1 085 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Stämpelomkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 085 000 kr.

[57] 22. *Kostnader för årlig taxering m. m.*

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	17 000 000	17 428 043
1961/62 (statsliggaren s. 470)	18 500 000	
1962/63 (förslag)	21 000 000	

Beträffande de utgiftsändamål som tillgodoses under förevarande anslag vill jag hänvisa till vad jag anfört i 1959 års statsverksproposition (VII ht s. 79).

Kungl. Maj:t har såsom ersättningar till ordförande och kronombud i taxeringsnämnder ävensom till taxeringskonsulenter, vilka övergångsvis fortfarande finns innan den nya taxeringsorganisationen genomförs i full utsträckning, för medverkan i arbetet med inkomst-, förmögenhets- och allmänna varuskattetaxeringen under år 1961 ställt till överståthållarämbetets och länsstyrelsernas förfogande ett sammanlagt belopp av 13 262 000 kr. Detta innebär i jämförelse med de ersättningsbelopp, som anvisades under år 1960, en ökning med cirka 2 500 000 kr. Av denna höjning kan ett belopp av omkring 650 000 kr. hänföras till arbetet med den allmänna varuskatten. Därjämte har av tekniska skäl den volymmässiga ökning av taxeringsmaterialet, som skett under åren 1959—60, först under år 1961 — samtidigt med detta års volymmässiga förändringar — påverkat ersättningsbeloppens storlek, varjämte även i övrigt en uppräknings skett med genomsnittligt 15 procent av ifrågakvarande ersättningar.

Vidare har Kungl. Maj:t för år 1961 anvisat sammanlagt 3 411 000 kr. som gottgörelse till städer för medverkan i taxeringsarbetet enligt 16 § 1 mom. taxeringsförordningen samt bidrag till kostnader för dessa städers medverkan enligt 16 § 2 mom. samma förordning. Även i nämnda summa ingår vissa belopp, hänförliga till taxeringen av allmän varuskatt.

Totalt kan belastningen på förevarande anslag under nu löpande budgetår uppskattas till omkring 20 500 000 kr., vilket i jämförelse med föregå-

ende budgetår innebär en ökning med drygt 3 000 000 kr. För budgetåret 1962/63 torde — trots den minskning av antalet deklarationer som följer av de utav 1961 års höstriksdag beslutade lättnaderna i deklarationsplikten — utöver redan skedd kostnadsstegring en viss automatisk ökning ske av belastningen på anslaget. Detta bör därför uppföras med ett belopp av (18 500 000 + 2 500 000) 21 000 000 kr.

Under hänvisning till vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kostnader för årlig taxering m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 21 000 000 kr.

[58] 23. *Kostnader för allmänna fastighetstaxeringen år 1964*

Nytt anslag (förslag) 200 000

Enligt gällande bestämmelser skall allmän fastighetstaxering äga rum år 1964. Redan under budgetåret 1962/63 torde emellertid uppkomma vissa kostnader för förberedelsearbeten. För bestridande av dessa kostnader torde böra anvisas ett särskilt förslagsanslag, vilket jag beräknar till 200 000 kr.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kostnader för allmänna fastighetstaxeringen år 1964* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 200 000 kr.

[59] 24. *Ersättning till postverket m. fl. för bestyret med skatteuppbörden*

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	7 700 000	8 029 570
1961/62 (statsliggaren s. 472)	8 800 000	
1962/63 (förslag)	9 200 000	

Av en inom *generalpoststyrelsen* upprättad promemoria framgår, att styrelsen under budgetåret 1962/63 torde komma att rekvirera ersättning *dels* för distribution av debetsedlar avseende preliminär skatt, tillkommande skatt och slutlig skatt, vilka inlämnas till postbefordran tiden 1 november 1961 — 31 oktober 1962, *dels* för uppbörd och redovisning av den skatt som kommer att inbetalas genom postverket och vissa penninginrättningar under uppbördsåret 1962/63, *dels* för utbetalning genom postanstalterna av över-skjutande preliminär skatt tiden november 1962—januari 1963, *dels* ock för bestyret med den allmänna varuskatten.

Ersättningen till postverket m. fl. för bestyret med skatteuppbörden beräknas enligt följande sammanställning.

	Antal	Fastställt å-pris	Kr.
A. Ersättning till postverket			
1. Utsända debetsedlar	9 050 000	0,10	905 000
2. Inbetalningar			
a) genom postanstalter och postgiro- kontorets skatteavdelning	4 850 000	0,60	2 910 000
b) genom penninginrättningar, arbets- givare, länsstyrelser och uppbörds- verk	17 300 000	0,32	5 536 000
c) genom centrala skattekontot.....	1 100 000	0,84	924 000
3. Restförda poster och förfrågningar....	1 200 000	0,26	312 000
4. Återbetalningskort	2 450 000	0,59	1 445 500
5. Allmän varuskatt	—	—	550 000
Summa postverket tillkommande ersättning			12 582 500
Avrundat			12 600 000
B. Ersättning att utbetalas genom postverket till vid skatteuppbörden medverkande penningin- rättningar			300 000
Summa kr.			12 900 000
Avgår ersättning från städer med egen upp- bördsförvaltning.....			3 700 000
Nettoutgift kr.			9 200 000

Departementschefen

De priser som styrelsen utgått från vid sin uppskattning av medelsbehovet överensstämmer med de av Kungl. Maj:t fastställda. Med hänsyn härtill och då jag ej heller i övrigt har något att erinra mot generalpoststyrelsens beräkningar, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till postverket m. fl. för bestyret med skatteuppbörden* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 9 200 000 kr.

[60] 25. *Anmärkningsarvoden*

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	15 000	16 898
1961/62 (statsliggaren s. 472)	1 000	
1962/63 (förslag)	1 000	

Som framhållits i statsverkspropositionen för de senaste budgetåren (se senast 1961: VII ht s. 126) kommer kostnaderna under förevarande anslag

att successivt upphöra. Anslaget synes för nästa budgetår kunna upptagas med oförändrat belopp.

Under hänvisning till det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anmärkningsarvoden* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

D. Ersättningar för särskilda förmåner och rättigheter m. m.**[61] 1. Ersättning till städerna för mistad tolag**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	32 000 000	38 005 227
1961/62 (statsliggaren s. 473)	37 000 000	
1962/63 (förslag)	40 000 000	

1955 års stadsutredning, som jämlikt sina direktiv har att bl. a. överväga frågan om en avveckling av tolagsersättningen, väntas inom den allra närmaste tiden komma att avlämna sitt betänkande. Härav föranledda förslag torde emellertid inte kunna framläggas för riksdagen i sådan tid, att medelsbehovet under anslaget för budgetåret 1962/63 kan komma att påverkas.

Med hänsyn härtill och till beräknad ökning av tullmedlen torde anslaget böra höjas med 3 000 000 kr. till 40 000 000 kr.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till städerna för mistad tolag* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 40 000 000 kr.

[62] 2. Städers friheter

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	30 000	29 087
1961/62 (statsliggaren s. 473)	30 000	
1962/63 (förslag)	30 000	

Anslaget torde för nästa budgetår böra upptagas med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Städers friheter* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 30 000 kr.

[63] 3. Bidrag till skattetyngda kommuner, m. m. För ändamålet är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört ett förslagsanslag av 16 500 000 kr.

Jämlikt Kungl. Maj:ts uppdrag den 5 maj 1961 har 1958 års skatteutjämningskommitté den 19 september 1961 överlämnat förslag om ändrade grunder för bidrag till skattetyngda kommuner. Remissbehandlingen av förslaget har nyligen avslutats, varför beredningen av anslagsfrågan ännu inte kunnat slutföras. Jag ämnar senare framlägga förslag om proposition i ämnet till 1962 års riksdag. Anslaget torde i riksstatsförslaget för budgetåret 1962/63 böra uppföras med preliminärt belopp, vilket jag beräknar till

oförändrat 16 500 000 kr. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till skattetyngda kommuner, m. m.* för budgetåret 1962/63 beräkna ett förslagsanslag av 16 500 000 kr.

[64] 4. Skatteersättning till kommunerna i anledning av 1957 års ortsavdragsreform, m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	595 000 000	601 593 101
1961/62 (statsliggaren s. 474)	540 000 000	545 000 000 (beräknad)
1962/63 (förslag)	480 000 000	

Enligt beslut vid 1957 års riksdag har de kommunala ortsavdragen höjts fr. o. m. år 1958. Som kompensation för den inkomstminskning som kommunerna härigenom åsamkas skall statsbidrag utgå till dem. Under en första övergångstid av tre år — åren 1958—1960 — har statsbidraget utgått till alla kommuner och då i princip utgjort full kompensation för den av ortsavdragshöjningen föranledda inkomstminskningen. Under de härefter följande fem åren — åren 1961—1965 — skall statsbidraget successivt minska i en del kommuner samt helt avvecklas i de beträffande tillgången på skatteunderlag bäst ställda kommunerna. Frågan om en fortsatt reducering eller avveckling av statsbidraget till de kommuner, för vilka bidraget vid 1965 års utgång inte helt indragits, prövas av 1958 års skatteutjämningskommitté.

Den provisoriska skatteersättning i anledning av 1950 års ortsavdragsreform som tidigare utgått till kommunerna (SFS 1951:568) är inarbetad i ifrågavarande statsbidrag.

Vid 1961 års vårriksdag har vidare beslut fattats om slopande av ortsgrupp II vid skattegrupperingen och om uppflyttning av kommunerna i denna ortsgrupp till ortsgrupp III räknat fr. o. m. den 1 januari 1962. I samband därmed fastställdes jämväl att berörda kommuner skulle få viss kompensation för den minskning i skatteunderlaget som blev en följd av den ändrade skattegrupperingen.

De närmare bestämmelserna på förevarande område återfinnes i kungörelsen den 16 maj 1957 (nr 205) angående skatteersättning i anledning av 1957 års ortsavdragsreform samt kungörelsen den 12 maj 1961 (nr 103) om beräkning i vissa fall av tillskjutet skatteunderlag för åren 1962—1965.

För innevarande budgetår har till skatteersättning till kommunerna anvisats ett förslagsanslag av 540 000 000 kr.

Vid en beräkning av kostnaderna för nästa budgetår skall jämlikt bestämmelserna rörande skatteersättningen hänsyn tagas till dels de utdebiterings-satser, som kommunerna fastställt för kalenderåret 1962, och dels den reducering av skatteersättningen som skall äga rum. Enligt nu föreliggande upp-

gifter har den genomsnittliga utdebiteringssatsen för år 1962 höjts i förhållande till år 1961, vilket inverkar på kostnadsberäkningen för budgetåret 1962/63. De belopp som under kalenderåret 1962 skall utbetalas till kommunerna som skatteersättning utgör — med beaktande av förenämnda ändring av skattegrupperingen — jämlikt länsstyrelsernas i november 1961 lämnade uppgifter till riksrevisionsverket 515 000 000 kr.

Hälften av denna kostnad eller omkring 258 000 000 kr. faller på innevarande budgetår. Då skatteersättningen för första hälften av innevarande budgetår uppgått till ca 287 000 000 kr., blir belastningen för hela budgetåret 1961/62 ca 545 000 000 kr. och kommer sålunda att överstiga de förut beräknade kostnaderna med omkring 5 000 000 kr.

Beträffande nästa budgetår belöper därå dels omkring 258 000 000 kr., utgörande hälften av skatteersättningen för kalenderåret 1962, och dels skatteersättningen för första hälften av kalenderåret 1963. Kostnaderna för sistnämnda kalenderår är beroende såväl av kommunernas utdebiteringssatser för samma år som därav att enligt gällande bestämmelser under detta kalenderår en ytterligare reducering av skatteersättningen i förhållande till år 1962 skall äga rum. De av utdebiteringssatserna för år 1963 beroende kostnaderna kan givetvis inte nu närmare beräknas. Om man emellertid utgår från de för år 1962 fastställda utdebiteringssatserna, skulle skatteersättningen för år 1963 komma att uppgå till samma belopp som för år 1962 med avdrag för den minskning — ca 74 000 000 kr. — som kan beräknas för kalenderåret 1963 till följd av skatteersättningens reducering. Då den minskning som faller på budgetåret 1962/63 alltså kan uppskattas till ca 37 000 000 kr., skulle kostnaden för första halvåret 1963 kunna beräknas till i runt tal (258 000 000 — 37 000 000) 221 000 000 kr.

De sammanlagda kostnaderna under budgetåret 1962/63 för skatteersättning till kommunerna utgör alltså enligt nu angivna beräkningsgrunder omkring (258 000 000 + 221 000 000) 479 000 000 kr. Jag föreslår, att anslaget uppföres med avrundat 480 000 000 kr.

Jag vill slutligen erinra om att 1961 års höstriksdag fattat beslut (prop. nr 188; rskr 410) om en höjning av ortsavdragen och i samband därmed om slopande av skattegrupperingen. Såsom därvid förutsatts skall kommunerna erhålla full kompensation för det skattebortfall som därigenom uppkommer. Emellertid är gällande avräkningssystem med kommunerna rörande utbetalningarna av kommunalskattemedel så uppbyggt, att någon medelsanvisning för ändamålet i och för sig inte behöver ifrågakomma förrän under budgetåret 1963/64. Kungl. Maj:t torde senare få återkomma till frågan om den närmare utformningen av kompensationen och underställa riksdagen härav betingade förslag.

Under återopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skatteersättning till kommunerna i anledning av 1957 års ortsavdragsreform, m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 480 000 000 kr.

E. Diverse

[65] 1. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond. Under hänvisning till vad jag anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor angående ersättning till byggnadsstyrelsens delfond av statens allmänna fastighetsfond hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 574 000 kr.

[66] 2. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Generaltullstyrelsens delfond. Med åberopande av vad jag anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor angående ersättning till generaltullstyrelsens delfond av statens allmänna fastighetsfond hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Generaltullstyrelsens delfond* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 579 000 kr.

[67] 3. Bidrag till vissa internationella byråer och organisationer m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	168 000	217 779
1961/62 (statsliggaren s. 475)	210 000	
1962/63 (förslag)	230 000	

Förevarande anslag disponeras för Sveriges bidrag till rådet för samarbete på tullområdet, GATT-organisationen, internationella statistiska institutets permanenta byrå i Haag, internationella byrån för mått och vikt i Paris, internationella tulltariffbyrån i Bryssel, den internationella organisationen för legal metrologi samt internationella institutet för administrativ forskning.

På grund av beräknad ökning av vissa av dessa bidrag förordar jag, att anslaget uppföres med 230 000 kr. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa internationella byråer och organisationer m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 230 000 kr.

[68] 4. Upplysningsarbete rörande samhällsekonomiska frågor m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	1 000	30 924
1961/62 (statsliggaren s. 475)	1 000	
1962/63 (förslag)	1 000	

Anslaget utnyttjas under inseende av ett i februari 1949 bildat samarbetsorgan, benämnt Ekonomisk information. I detta organ ingår representanter för Svenska arbetsgivareföreningen, Landsorganisationen i Sverige och Tjänstemännens centralorganisation. I enlighet med riktlinjer som år 1956 godkänts av riksdagen (se 1956: X ht s. 169) skall informationsorganet verka för dels en populärt hållen upplysning i allmänt samhällsekonomiska frågor, baserad på officiellt material, dels i den mån så prövas erforderligt särskild propagandaverksamhet för att motverka produktivitetshämmande företeelser.

I enlighet med vad jag förutskickat vid behandlingen av förevarande anslag i 1961 års statsverksproposition (VII ht s. 132) har inom finansdepartementet helt nyligen verkställt utredning och framlagts förslag i fråga om den lämpligaste formen för bedrivandet av förevarande upplysningsverksamhet. Till förslaget har ställning ännu inte kunnat tagas.

Med hänsyn till det anförda och till reservationen på anslaget den 1 juli 1961, i runt tal 148 000 kr., förordar jag, att anslaget även för nästa budgetår uppföres med ett formellt belopp om 1 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Upplysningsarbete rörande samhällsekonomiska frågor m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kr.

[69] 5. Statens krigsförsäkringsnämnd

Nytt anslag (förslag) 20 000

Statens krigsförsäkringsnämnd hemställer, att 20 000 kr. anvisas för nämndens verksamhet.

Motiv

Nämnden beräknar medelsbehovet för nästkommande budgetår för arvoden till ledamöter, sekreterare och experter till sammanlagt 15 600 kr. Delposten till reseersättningar beräknas till 4 000 kr., varjämte till expenser föreslås ett belopp av 400 kr.

Departementschefen

För innevarande budgetår har under tionde huvudtitelns förslagsanslag till Kostnader för vissa nämnder m. m. beräknats ett belopp av 3 000 kr. för statens krigsförsäkringsnämnds verksamhet (se 1961: X ht s. 264). Utgifter-

na under nämndens första verksamhetsperiod (1 november 1960—30 juni 1961) har uppgått till cirka 5 400 kr. I anslutning till den av mig i det föregående föreslagna överflyttningen till sjunde huvudtiteln av avsättningsanslaget till försäkringsinspektionens fond förordar jag efter samråd med chefen för handelsdepartementet, att även anslaget till krigsförsäkringsnämnden överföres till denna huvudtitel.

Nämndens beräkningar av medelsbehovet för nästkommande budgetår föranleder inte någon erinran från min sida. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens krigsförsäkringsnämnd* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 20 000 kr.

[70] 6. Bidrag till Föreningen fruktdrycker

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	25 000	—
1961/62 (statsliggaren s. 475)	25 000	
1962/63 (förslag)	25 000	

Kontrollstyrelsen hemställer, att förevarande anslag — som disponeras för utbetalning av bidrag till Föreningen fruktdrycker på sätt angivits i proposition nr 22 till 1955 års riksdag — för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp.

Departementschefen

Med godtagande av kontrollstyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Föreningen fruktdrycker* för budgetåret 1962/63 anvisa ett anslag av 25 000 kr.

[71] 7. Bidrag till vanföra ägare av motorfordon

	Anslag
1961/62 (statsliggaren s. 475)	1 000 000
1962/63 (förslag)	1 000 000

Enligt förordningen den 25 november 1960 (nr 603) om bidrag till vanföra ägare av motorfordon skall sådan ägare, vilken befriats från fordonskatt, erhålla bidrag av staten med belopp som motsvarar skattekostnaderna för viss mängd bensin eller brännolja. Bidragen, vilka är skattefria och utgår i efterskott för budgetår, utbetalas av länsstyrelserna.

Förordningen har trätt i kraft den 1 juli 1961, och bidrag utgår första gången i efterhand för bidragsåret den 1 juli 1960—den 30 juni 1961, varför något säkrare underlag för en beräkning av medelsbehovet under anslaget ännu inte erhållits. Statsverkets kostnader för ändamålet torde emellertid även för nästa budgetår kunna uppskattas till cirka 1 000 000 kr.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vanföra ägare av motorfordon* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

Statens allmänna fastighetsfond

[72] 1. Vissa byggnadsarbeten vid tullverkets kust- och gränsbevakning m. m. Fr. o. m. budgetåret 1945/46 har medel anvisats på kapitalbudgeten till fullföljande av ett av generaltullstyrelsen uppgjort och successivt reviderat byggnadsprogram för bostäder och expeditiionslokaler m. m. vid tullverkets kust- och gränsbevakning. För budgetåren 1960/61 och 1961/62 har för ändamålet anvisats 40 000 resp. 25 000 kr.

Generaltullstyrelsen anmälde i sitt den 24 september 1960 avgivna förslag till byggnadsarbeten för innevarande budgetår, att tullverkets byggnadsbehov — i avvaktan på en slutlig lösning av frågan om tullorganisationen i gränstrakterna mot Finland och därmed sammanhängande byggnadsproblem — kan inskränkas till att omfatta ett mindre antal radiolänkstationer, vaktstugor och materialbodas.

Beträffande budgetåret 1962/63 hemställer styrelsen i skrivelse den 28 september 1961, att ett belopp av 25 000 kr. anvisas för följande byggnadsföretag, nämligen dels 22 000 kr. för uppförande av en radiolänkstationsbyggnad invid Skellefteå, dels 3 000 kr. för uppförande av några mindre materialbodas vid kust- och gränsbevakningen.

Departementschefen

Jag har ingen erinran mot den av generaltullstyrelsen föreslagna omfattningen av byggnadsprogrammet under nästa budgetår. Även styrelsens beräkning av medelsbehovet kan jag tillstyrka.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa byggnadsarbeten vid tullverkets kust- och gränsbevakning m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett investeringsanslag av 25 000 kr.

Fonden för låneunderstöd

[73] 2. Internationell kapitalhjälp. Något anslag med denna rubrik har inte anvisats för innevarande budgetår. Däremot har till Bidrag till Internationella utvecklingsfonden i riksstaten uppförts ett investeringsanslag av 10 048 000 kr.

Frågan om de framtida svenska insatserna till förmån för de underutvecklade länderna är för närvarande föremål för fortsatt utredning. Jag förordar därför, att förevarande anslag, i avvaktan på de förslag om vidgade svenska insatser på kapitalhjälpens område som torde komma att föreläggas

1962 års vårriksdag, uppföres med preliminärt belopp, vilket synes kunna bestämmas till 60 000 000 kr.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Internationell kapitalhjälp* för budgetåret 1962/63 beräkna ett investeringsanslag av 60 000 000 kr.

[74] 3. **Lån för inrättande av alkoholfria restauranger.** I propositionen nr 22 år 1955 föreslog Kungl. Maj:t, att lån av statsmedel skulle kunna beviljas till inrättande av alkoholfria restauranger med god standard. Förslaget innefattade en begränsad försöksverksamhet på området. Med hänsyn till de svårigheter, som särskilt under de första åren kunde uppstå för restaurangrörelser av denna art, förordades att lånen utlämnades på villkor som innebar viss subvention av driften. Sedan riksdagen antagit förslaget (SU 31; rskr 106), utfärdades kungörelse den 15 april 1955 (nr 145) om lån av statsmedel för inrättande av alkoholfria restauranger.

Av det investeringsanslag om 500 000 kr., som riksdagen anvisade för ändamålet för budgetåret 1955/56, återstod vid utgången av budgetåret 1958/59 ett belopp om 480 000 kr. Det belopp om 20 000 kr. som sålunda tagits i anspråk har sedermera återbetalats. Medgivande att disponera anslaget efter sagda tidpunkt har inte begärts av riksdagen. På grund av en aktuell låneansökning finner jag erforderligt, att ett investeringsanslag till lån för inrättande av alkoholfria restauranger åter anvisas på kapitalbudgeten under fonden för låneunderstöd. Med hänsyn även till önskvärdheten av att viss reserv erhålles för tillgodoseende av eventuella ytterligare lånebehov torde anslaget böra uppföras med 400 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lån för inrättande av alkoholfria restauranger* för budgetåret 1962/63 anvisa ett investeringsanslag av 400 000 kr.

Fonden för förlag till statsverket

[75] 4. **Vissa projekteringskostnader.** Under denna anslagsrubrik har för vart och ett av budgetåren 1960/61 och 1961/62 anvisats ett investeringsanslag av 15 000 000 kr. Anslaget är avsett att disponeras efter Kungl. Maj:ts beslut i varje särskilt fall för sådant projekteringsarbete som i enlighet med förslag i 1960 års statsverksproposition skall föregå det slutliga ställningstagandet till genomförandet av vissa husbyggnadsföretag. De byggnadsanslag som kommer att äskas hos riksdagen, sedan förenämnda projekteringsarbete utförts, skall inkludera de nedlagda projekteringskostnaderna, vilka skall återföras till förevarande kapitalfond, när byggnadsanslaget anvisats. Det särskilda projekteringsanslaget förutsättes även komma att utnyttjas för att skapa en reserv

av färdigprojekterade husbyggnadsföretag. En sådan reserv motiveras bl. a. av kravet på en fullgod arbetsmarknadspolitisk beredskap. För att de objekt som ingår i beredskapsreserven effektivt skall kunna utnyttjas, fordras att projekteringen är tillräckligt långt driven för att möjliggöra en igångsättning med kort varsel. Bl. a. av denna anledning förutsättes projekteringsanslaget kunna utnyttjas även för iordningställande av bygghandlingar (entreprenad-handlingar). (Se statsverkspropositionen år 1960, bil. 2, s. 17—20 och bil. 29, s. 4; SU 14 resp. 29; rskr 14 resp. 94 samt år 1961, bil. 29, s. 4; SU 30; rskr 80.)

Den kassamässiga belastningen på projekteringsanslaget uppgick under budgetåret 1960/61 endast till ca 1,4 miljoner kr. Även den disponerade delen av anslaget blev tämligen liten. Anledningen härtill har framför allt varit att en stor del av projekteringsarbetet under nämnda budgetår varit hänförligt till övergångsärenden för vilka det särskilda projekteringsanslaget inte utnyttjats. Även om man för innevarande budgetår på grundval av den hittillsvarande utvecklingen kan räkna med en väsentligt högre anslagsbelastning synes det befogat att med hänsyn till behållningen å anslaget räkna ned detta för nästa budgetår med 5 miljoner kr. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa projekteringskostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett investeringsanslag av 10 000 000 kr.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:
Sven-Olof Norberg

Register

Sid.

Kr.

1 ÖVERSIKT**DRIFTBUDGETEN***Sjunde huvudtiteln***A. Finansdepartementet m. m.**

	Finansdepartementet:	
4	Avlöningar	4 300 000
5	Omkostnader	1 262 000
6	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga	2 000 000
6	Extra utgifter	50 000
	Säger för finansdepartementet m. m.	7 612 000

B. Allmänna centrala ämbetsverk m. m.

	Kammarkollegiet:	
7	Avlöningar	1 363 000
9	Omkostnader	111 000
	Kammarrätten:	
10	Avlöningar	3 335 000
12	Omkostnader	149 000
13	Anskaffning av vissa inventarier m. m.	182 000
	Statistiska centralbyrån:	
14	Avlöningar till personal för verksamheten i allmänhet	*4 459 000
14	Omkostnader för verksamheten i allmänhet	*1 950 000
15	Särskilda undersökningar	*250 000
15	Utredningsinstitutet	40 000
16	Maskincentralen	1 000
17	Inköp av maskiner	3 750 000
20	Kostnader för 1960 års folkräkning	1 900 000
22	Kostnader för 1961 års jordbruksräkning	34 000
22	Kostnader för 1962 års valstatistik	95 000
23	Delegationen för statistikfrågor	220 000
	Folkbokföringen:	
24	Ersättningar till kyrkobokföringsinspektörer	43 000
25	Ersättningar till Stockholm, Göteborg och Malmö för vissa kostnader för folkbokföringen	191 000
25	Viss tillfällig personal vid länsstyrelserna m. m.	2 109 000
	Konjunkturinstitutet:	
26	Avlöningar	684 000
30	Omkostnader	162 000
32	Särskilda undersökningar	470 000
	Statskontoret:	
39	Avlöningar	3 405 000

* Beräknat belopp.

Sid.		Kr.
41	Omkostnader	461 000
	Riksrevisionsverket:	
41	Avlöningar	4 192 000
44	Omkostnader	740 000
	Statskontoret och riksrevisionsverket:	
45	Utrustning och inredning av nya lokaler m. m.	300 000
	Matematikmaskinnämnden:	
46	Avlöningar	2 895 000
53	Omkostnader	785 000
55	Materiel m. m.	700 000
58	Kostnader för maskintid vid andra datamaskiner än nämndens egna	4 000 000
59	Viss försöksverksamhet inom statsförvaltningen	1 000 000
	Säger för allmänna centrala ämbetsverk m. m.	39 976 000

C. Skatte- och kontrollväsen

	Tullverket:	
60	Avlöningar till befattningshavare hos generaltullstyrelsen	4 458 000
63	Avlöningar till befattningshavare å tullstaten	70 789 000
75	Omkostnader	8 800 000
79	Anskaffning av viss materiel	600 000
	Kontrollstyrelsen:	
80	Avlöningar	2 712 000
82	Omkostnader	311 000
83	Kontrollstyrelsens lokalförvaltning	2 934 000
	Mynt- och justeringsverket:	
86	Avlöningar	1 970 000
88	Omkostnader	230 000
89	Nyanskaffning av vissa maskiner m. m.	6 000
	Statens justerare:	
91	Avlöningar	937 000
93	Omkostnader	140 000
	Riksskattenämnden:	
93	Avlöningar	725 000
96	Omkostnader	90 000
96	Avsättning till bankinspektionens fond	420 000
97	Avsättning till fondinspektionens fond	65 000
97	Avsättning till jordbrukskassetillsynens fond	100 000
97	Avsättning till sparbanksinspektionens fond	420 000
97	Revision av sparbankernas förvaltning	475 000
98	Avsättning till försäkringsinspektionens fond	1 520 000
		1 085 000
103	Stämpelomkostnader	
104	Kostnader för årlig taxering m. m.	21 000 000
105	Kostnader för allmänna fastighetstaxeringen år 1964	200 000
105	Ersättning till postverket m. il. för bestyret med skatteuppbörden	9 200 000
106	Anmärkningsarvoden	1 000

Säger för skatte- och kontrollväsen 129 188 000

D. Ersättningar för särskilda förmåner och rättigheter m. m.

Sid.		Kr.
108	Ersättning till städerna för mistad tolag	40 000 000
108	Städers friheter	30 000
108	Bidrag till skattetyngda kommuner, m. m.	*16 500 000
109	Skatteersättning till kommunerna i anledning av 1957 års orts- avdragsreform, m. m.	480 000 000
	Säger för ersättningar för särskilda förmåner och rättigheter m. m.	536 530 000

E. Diverse

	Ersättning till statens allmänna fastighetsfond:	
111	Byggnadsstyrelsens delfond	1 574 000
111	Generaltullstyrelsens delfond	579 000
111	Bidrag till vissa internationella byråer och organisationer m. m.	230 000
112	Upplysningsarbete rörande samhällsekonomiska frågor m. m. .	1 000
112	Statens krigsförsäkringsnämnd	20 000
113	Bidrag till Föreningen fruktdrycker	25 000
113	Bidrag till vanföra ägare av motorfordon	1 000 000
	Säger för diverse	3 429 000
	Summa för driftbudgeten	716 735 000

KAPITALBUDGETEN**Statens allmänna fastighetsfond**

115	Vissa byggnadsarbeten vid tullverkets kust- och gränsbevakning m. m.	25 000
-----	--	--------

Fonden för låneunderstöd

115	Internationell kapitalhjälp	*60 000 000
116	Lån för inrättande av alkoholfria restauranger.....	400 000

Fonden för förlag till statsverket

116	Vissa projekteringskostnader	10 000 000
	Summa för kapitalbudgeten	70 425 000

* Beräknat belopp.

BILAGA 10 TILL STATSVERKSPROPOSITIONEN 1962

ECKLESIASTIKDEPARTEMENTET

*Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3
januari 1962.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON, HOLMQVIST.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Edenman, anmäler de frågor som gäller utgifterna för budgetåret 1962/63 inom ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde och anför därvid följande.

ÖVERSIKT

Inledning

Det synes mig vara av intresse att inledningsvis ge ett internationellt perspektiv som bakgrund till denna översikt över utvecklingen av den svenska kultur- och utbildningspolitiken.

En betydande utbyggnad av kulturella institutioner och en omfattande, ofta genomgripande utveckling av utbildning och forskning kännetecknar flertalet stater i Europa och i stora delar av den övriga världen. För det fredliga framåtskridandet är den pågående snabba förbättringen av ungdomens skolning och bildning av särskild vikt. De rikare ländernas bistånd till de underutvecklade länderna måste till en betydande del inriktas på skolning och bildning. De uppgifter som förestår, om de underutvecklade länderna inom rimlig tid och i rimlig omfattning skall få del i den allmänna förbättringen av utbildningsstandarden, är emellertid gigantiska. Som exempel kan nämnas att det erforderliga nytillskottet av lärare på »gymnasie- och högskolenivå» i Afrika, Asien och Latinamerika för 1960-talet överslagsvis beräknats till storleksordningen 800 000, vilken siffra givetvis får ses också mot bakgrunden av dessa områdens nuvarande utbildningsstandard och utbildningsmöjligheter.

Redan de europeiska utbildningsproblemen under 1960-talet är oerhört omfattande. Vid en konferens nyligen inom OECD:s ram rörande utbildning och ekonomisk tillväxt framlades vissa synnerligen tankeväckande utredningsresultat.

Inom det område som representeras av de till OECD hörande europeiska staterna — det tidigare OEEC-området — får fortfarande ett betydande antal ungdomar i åldrarna under 15 år nöja sig med fyra eller fem års utbildning.

Av alla ungdomar i åldern 5—14 år inom området går för närvarande 78,5 % i reguljära skolor. I de nordiska länderna, där skolplikt gäller för alla 14-åringar, är motsvarande procentsiffra 94. Enligt föreliggande planer bör siffran 78,5 % år 1970 ha höjts, maximalt till 83 %. För att nå dit fordras i främst de syd- och sydösteuropeiska länderna betydande insatser beträffande den grundläggande utbildningen under återstoden av 1960-talet. I »gymnasieåldrarna» — i den här åberopade undersökningen avses åldersgruppen 15—19 år — studerar för närvarande 17—18 % i reguljära utbildningsanstalter. För USA och Canada är motsvarande siffra hela 64 % och för Sovjetunionen 49 %. Föreliggande planer pekar mot att år 1970 denna procentsiffra för de europeiska OECD-länderna kommer att ha höjts till mellan 25 och 30 %.

Gymnasierna och motsvarande utbildningslinjer i dessa länder kan alltså förutsättas få en betydligt ökad kapacitet. Även om de åberopade planerna förverkligas fullt ut, är dock den tänkta utbildningsfrekvensen i gymnasieåldrarna väsentligt lägre än den som återfinns i USA och Sovjetunionen.

I dessa två stater räknar man dessutom med att andelen ungdomar under utbildning i åldrarna 15—19 år kommer att vara högre 1970 än för närvarande. För USA och Canada beräknas i den åberopade undersökningen 68—73 % och i Sovjetunionen 50—60 % av 15—19-åringarna befinna sig under utbildning år 1970.

I åldrarna 20—24 år uppgår för närvarande utbildningsprocenten i de europeiska OECD-länderna till 3,7 %. Den har beräknats bli höjd till 4,5—5,9 % år 1970. Även för detta åldersstadium ligger USA och Canada högst med 11,7 % och beräknas höja denna siffra till 12,7—15,6 % år 1970. Även Sovjetunionen har i detta avseende betydligt högre utbildningsprocent än de europeiska OECD-länderna, för närvarande 8,2 % och enligt beräkningarna för år 1970 10—12 %.

I likhet med många utländska utbildningssystem har det svenska under de senaste årtiondena expanderat snabbt. Följande tabell belyser i absoluta tal hur allt fler barn och ungdomar under 1950-talet kommit att skolas på olika utbildningsnivåer.

Anmärkas bör att vid min presentation av motsvarande uppgifter i inledningen till åttonde huvudtiteln i förra årets statsverksproposition medtogs en tabell omfattande antalet elever, varvid dock särskilt motsvarigheten till vad som kallas Viss annan utbildning och yrkesutbildning väsentligt skiljer sig från här anförda siffror till följd av att nya kategorier medtagits i förevarande sammanhang.

År	Grundskolenivån			Gymnasienivån				Högskole- nivån	Viss annan utbild- ning och yrkes- utbildning
	Folk- och försöks- skolor	Real- skolor	Samtliga	Allmän- bildande gymnasier	Tekniska gymnasier och fackskolor	Handels- gymnasier	Samtliga	Samtliga uni- versitet och högskolor under VIII, IX och X ht.	Härunder bl. a. yr- kesskolornas hel- tidskurser om minst 5 mån. längd och folkhög- skolornas vinter- kurser
1950	616 000 ¹	105 000 ¹	721 000 ¹	20 000	4 000	2 000	26 000	17 000	37 000
1955	823 000	146 000	969 000	31 000	4 000	3 000	38 000	23 000	45 000
1960	843 000	167 000	1 010 000	55 000	7 000	4 000	66 000	37 000	77 000

¹ Avser 1949/50.

Följande sammanställning belyser ökningen av utbildningsfrekvensen inom skilda åldersgrupper de senaste tjugo åren.

Åldersgrupp		Utbildningsprocent			
		1940	1950	1955	1960
7—15		79	84	88	92
16—18		10	16	21	32
19—24		5	5	11	13

Både absolut och relativt ökar alltså antalet barn och ungdomar i den svenska utbildningsorganisationen. En jämförelse med den inledningsvis berörda OECD-undersökningen visar att Sverige i detta avseende hävdar sig väl.

De faktorer som vår utbildningspolitik främst har att beakta är arbetsmarknadens behov och den enskildes studiebenägenhet.

Ett starkt växande behov av skolad arbetskraft, inte minst arbetskraft med gymnasie- och högskoleutbildning, dokumenteras av uppgifter, som publicerats de senaste åren, och av preliminära rapporter från ännu ej avslutade undersökningar.

Sålunda stiger exempelvis behovet av ingenjörer enligt gjorda beräkningar avsevärt under 1960-talet. Enligt en prognos från 1957, som låg till grund för den år 1960 beslutade ökningen av utbildningskapaciteten vid bl. a. de tekniska högskolorna, skulle behovet av ingenjörer år 1975 vara ca 140 000. En senare, ännu inte färdigställd prognos inom arbetsmarknadsstyrelsen pekar emellertid mot ett väsentligt större behov år 1975. Samma bild av utvecklingen ger beträffande den kemiska industrins ingenjörsbehov en nyligen publicerad undersökning.

Bristen på lärare i matematik, fysik och kemi är ännu långt ifrån hävd. I strid mot tidigare prognoser har emellertid även skolämnen såsom moderna språk fått vidkännas fortsatt lärarbrist. Fram till i varje fall mitten av 1960-talet synes efterfrågan på lärare i sistnämnda ämnen överstiga tillgången på utbildad arbetskraft.

Hälso- och sjukvårdens behov av specialutbildad arbetskraft på olika nivåer är ofta omvittnad och nyare prognoser visar alltid på underskattningar i de äldre beräkningarna.

De valda exemplen kan mångfaldigas. De senaste årens tendens är fullt klar: efterfrågan på specialutbildad arbetskraft stiger i en takt som bara för några år sedan ej var förutsedd. Näringslivets snabba expansion och strukturförändringar kommer att ytterligare öka behovet av specialister. De stigande reallönerna kommer att stegra enskild efterfrågan på varor och tjänster, som för sin produktion och distribution kommer att kräva ytterligare tillskott av utbildad arbetskraft. Härtill kommer den offentliga sektorns stigande behov av skolad personal inte minst för att kunna tillgodose alltmer ökande krav på förbättrad service inom viktiga områden av samhällsverksamheten.

Studiebenägenhetens tillväxt är lika påtaglig.

Är från år ökar strömmen av dem som söker sig till utbildning på gymnasie-

och högskolenivå. Utbildningsapparaten möjligheter att ta emot nybörjare ökar snabbt. Ändå måste många avvisas. Höstterminen 1960 sökte ca 30 000 ungdomar inträde vid gymnasierna. 22 000, dvs. 73 %, kunde beredas plats. Var femte sökande till de allmänbildande gymnasierna måste avvisas. Två av fem, som ville bli intagna i tekniska gymnasier, måste stanna utanför. Nära varannan (45 %) i kön framför handelsgymnasierna fick vända om.

Ansökningarna om intagning i yrkesskolor liksom i spärrade fackhögskolor och andra högre utbildningsanstalter översteg likaledes väsentligt, ofta två- eller flerfaldigt, antalet lediga utbildningsplatser, trots den påbörjade kraftiga utbyggnaden av dessa sektorer.

Denna ungdomens studievilja kommer med all sannolikhet att vara minst lika stark under kommande år. Den nioåriga obligatoriska skolans fullständiga genomförande under 1960-talet kommer att vidga kretsen av dem, som ställs inför ett val som var deras föräldrar obekant. I valet mellan fortsatt utbildning och utträde i förvärvslivet kommer enligt all erfarenhet en ständigt växande del att vilja föredra utbildningen. Föräldrarnas och de ungas egna ambitioner går hand i hand. Valfärds- och fullsysselsättningssamhället kommer genom vidgade stipendie- och lånemöjligheter och ökade familjeinkomster att öka den enskildes chanser att fortsätta sin utbildning.

Det finns anledning att varna för varje underskattning av de högre studiernas dragningskraft. Prognoserna har i allmänhet haft ett gemensamt: de har inte kunnat förutse studiebenägenhetens snabba ökning. År 1956 gjordes sålunda en prognos rörande ökningen av studentexaminationen mellan 1956 och 1965. Den baserades på vad som då ansågs vara djärva antaganden rörande studiebenägenhetens ökning och resulterade i att år 1965 skulle mellan 12 000 och 14 000 studenter examineras vid de allmänbildande gymnasierna, jämfört med 6 500 år 1956. I dag kan vi med stor säkerhet konstatera att 1965 års siffra blir ca 17 000.

Den enskildes önskan att skola sig för bättre avlönade, intressantare och mer kvalificerade uppgifter kompletterar sålunda bilden av arbetsmarknadens stigande och alltmer differentierade behov av specialutbildad arbetskraft.

Att rätt balansera utbildningsväsendets hastiga utveckling är och förblir en av de angelägnaste och samtidigt mest löftesrika uppgifterna för statsmakterna. En väl avvägd utbildningsorganisation bör kunna ge underlag för en ännu snabbare framstegstakt än vi haft under senare år. Den balanserade expansionen bör också kunna skapa bättre förutsättningar för individens och samhällets allsidiga kulturella utveckling.

Mot den nu redovisade bakgrunden övergår jag till att i översiktlig form behandla huvuddragen av den utbildnings- och kulturpolitiska målsättning som ligger till grund för de skilda förslag, som jag i det följande kommer att framlägga.

En genomgripande reform av *den obligatoriska skolan*, grundad på skolberedningens betänkanden om grundskolan, innebär att fasta riktlinjer dras upp för

politiken på det grundläggande utbildningsområdet. Förslag härom kommer att föreläggas 1962 års riksdag.

Beträffande *yrkesutbildningen* fortgår utvecklingen enligt tidigare uppdragna riktlinjer.

I fråga om *gymnasiepolitiken* bör till en början erinras om att inom gymnasieutredningen pågår ett omfattande arbete med den långsiktiga utvecklingen mot bakgrund av bl. a. arbetsmarknadens krav på yrkesutbildad arbetskraft. Redan nu, innan detta utredningsarbete är avslutat och dess resultat prövats, kan dock konstateras allmän enighet om nödvändigheten av en särskilt kraftig expansion av de tekniska gymnasiernas och handelsgymnasiernas kapacitet. Beträffande den provisoriska riktpunkten för utvecklingen på detta område återkommer jag närmare vid anmälan i det följande av allmänna läroverkens avlöningsanslag.

De förslag rörande *universitet och högskolor*, som framläggs i det följande eller avses skola framläggas i särskilda propositioner till 1962 års riksdag, präglas i betydande utsträckning av det program för utvecklandet av universitetens och högskolornas utbildnings- och forskningsresurser, som framlagts i ett antal propositioner under riksdagarna 1958, 1959, 1960 och 1961.

Sålunda fortsättes bl. a. upprustningen av undervisningens resurser och basorganisationen för forskartjänsterna. Planer för den fortsatta utbyggnaden av de tekniska högskolorna i Stockholm, Göteborg och Lund, av den matematisk-naturvetenskapliga fakulteten i Göteborg samt av handelshögskolan i Göteborg och den ekonomiska fakulteten i Lund kommer vidare att framläggas. Ett accepterande av dessa förslag innebär, förutom att det praktiska genomförandet av utbyggnaden i hög grad blir underlättat, att vi de närmaste åren skapar en modern och kvalificerad organisation för forskning och utbildning inom teknik, naturvetenskap och företagsekonomi, som torde vara fullt i klass med det bästa som finns utomlands. Detta omdöme gäller kanske i särskild grad det tekniska området.

Det kan vara anledning att i detta sammanhang något beröra ett par problemkomplex, som påverkat och sannolikt i framtiden i än högre grad kommer att påverka universitets- och högskolepolitiken.

Den första frågan har redan varit utförligt behandlad i propositionen 1960:119. Den gäller den ökande tillströmningen till universitet och högskolor och fördelningen av denna på skilda fakulteter och högskolor. Jag vill erinra om den allmänna målsättningen i propositionen 1960:119. Skilda åtgärder borde centralt och lokalt vidtas för att dels öka de spärrade utbildningslinjernas kapacitet, dels jämväl på annat sätt lätta på det tryck på de fria fakulteterna, särskilt de humanistiska fakulteterna, som främst det starkt växande antalet examinerade från allmänna linjen och latinlinjen vid de allmänbildande gymnasierna lett till. Flertalet av de åtgärder, som kan vidtas för att åstadkomma en lättnad i detta tryck, får uppenbarligen effekt först efter ett antal år. Sålunda kan t. ex. den omstrukturering av gymnasiet som jag i det föregående uppehållit mig vid få effekt på här aktuella förhållanden först på längre sikt. Emellertid är de senaste årens fortsatta starka ökning av studerandantalet vid de humanistiska fakul-

teterna anmärkningsvärd. Till en del är den en konsekvens av fortsatt ökad tillströmning till dessa fakulteter, men delvis kan den dessutom vara ett uttryck för en tendens till förlängd total studietid för de redan inskrivna. Inte minst för de humanistiska fakulteterna själva är en faktisk förlängning av den enskilde studentens studietid fram till en viss examen besvärande. Jag är visserligen medveten om att den ännu så länge ofullständiga registreringen av det faktiska antalet aktivt studerande i skilda ämnen gör det vanskligt att uttala något mer bestämt om omfattningen av en förlängning av studietiderna fram till skilda examina. Skulle emellertid min förmodan vara riktig — och det finns tecken som tyder på att så är förhållandet — då står denna tendens i strid mot ett av syftena med den år 1958 genomförda s. k. automatiken vid de filosofiska fakulteterna, nämligen att avkorta studietiden genom en effektivare undervisning. Det nu antydda likaväl som andra problem, t. ex. frågan om avgångsfrekvensens storlek i skilda ämnen, måste av vederbörande myndigheter göras till föremål för mer målmedvetet bedrivna undersökningar och analyser de närmaste åren. Detta är en av förutsättningarna för att vi skall undgå mer ingripande åtgärder för att bemästra det växande trycket på de humanistiska fakulteterna.

Det andra problemkomplexet gäller den optimala fördelningen av de nyexaminerade vid universitet och högskolor på skilda yrkesområden. Som jag redan tidigare i olika sammanhang framhållit behöver universiteten och högskolorna ett växande antal av de nyexaminerade som lärare i skilda grader för de ökande undervisningsuppgifterna. Vidare behövs flera nyexaminerade för de växande forskningsuppgifterna vid de vetenskapliga institutionerna. Å andra sidan behöver utbildningsväsendet i övrigt ett växande antal lärare med akademisk utbildning. Hälso- och sjukvården behöver fler läkare och tandläkare. Näringslivet behöver fler civilingenjörer och naturvetare för drifts-, utvecklings- och forskningsarbeten. Den akademiska undervisningens, forskarhandledningens och institutionsarbetets behov av examinerade under de närmaste åren är relativt lätt att överblicka. Betydligt svårare är att få grepp om vad forskningen vid universitet och högskolor kan komma att sysselsätta av kvalificerad arbetskraft utöver vad som motiveras av utbildningens, forskarhandledningens och institutionsarbetets utvecklande. Man kan visserligen i stort sett överblicka vilka anspråk på kvalificerad forskningspersonal som forskningsrådsanslagens utdelande kommer att medföra. Man har en viss om än givetvis vag uppfattning av vad forskningsbidrag till universitet och högskolor från svenska fonder kan betyda i sammanhanget. Omfattningen av de anslag som det svenska näringslivet kommer att ställa till förfogande för forskning vid universitets- och högskoleinstitutioner är å andra sidan nära nog omöjlig att sia om. Vad vi för närvarande vet är dock att anslag till forskning vid universitets- och högskoleinstitutioner från näringslivets sida ej ökat påtagligt kraftigt under senare år. Gåvor från och kontrakt med utländska institutioner av skilda slag har däremot visat en utomordentligt stark ökning under senare år. Från relativt blygsamma belopp i mitten av 1950-talet har detta årliga tillskott till de svenska universitetens och högskolornas forskningsresurser

kommit upp i en storleksordning av minst 10 miljoner kr. år 1960. Som jämförelse kan nämnas att anslagen till forskningsråden för de tekniska, naturvetenskapliga och medicinska ämnesområdena jämte atomforskningen — det är till dessa som den övervägande delen av de utländska bidragen går — budgetåret 1960/61 uppgick till ca 22 miljoner kr., vilket belopp dock genom främst tillkomsten av malmfonden fr. o. m. innevarande budgetår blir väsentligt mycket högre.

Självfallet måste växande resurser alltså ställas till forskningens förfogande. Men i ett läge, där vi de närmaste åren måste räkna med en relativt begränsad ökning av antalet nyexaminerade inom de berörda ämnesområdena, samtidigt som vi vet att näringslivets, utbildningsväsendets och den offentliga verksamhetens i övrigt behov av kvalificerad arbetskraft ökar starkt, är det naturligt att den snabba utvecklingen av de egentliga forskningsanslagen, inhemska och utländska, till våra vetenskapliga institutioner måste följas med största uppmärksamhet med hänsyn till kravet att finna en balans mellan de många anspråken på utnyttjandet av den kvalificerade arbetskraften. Fortsatta överväganden rörande det nu berörda problemkomplexet pågår inom ecklesiastikdepartementet.

Under en period av stark ökning av utbildningsmöjligheterna för ungdomen uppstår av rättviseskäl ett ökat behov av att även vidga *utbildningsmöjligheterna för vuxna* som redan är ute i förvärvslivet. Den som i sin ungdom ville men av ekonomiska skäl och kanske också på grund av platsbrist ej kunde fortsätta studera reser med full rätt kravet att nu, när vi ger ungdomen bättre möjligheter till utbildning, även få sin möjlighet. Detta på rättviseskäl grundade behov av bättre utbildningsmöjligheter åt vuxna blir starkare då efterfrågan på kvalificerad arbetskraft växer långt snabbare än tillgången på nyexaminerade. När man dessutom betänker att omskolningen av arbetskraft för att tillgodose ett näringsliv, som står inför stora strukturförändringar, till en icke oväsentlig del har och framdeles i än högre grad säkerligen kommer att få karaktär av omskolning till mer kvalificerat arbete, framstår vuxenutbildningens problem i vid mening som en av våra dominerande arbetsmarknadsfrågor. Det väldiga frågekomplex på utbildningens område, som jag nu antytt existensen av, har hittills fått en relativt blygsam och ganska ofullständig behandling i vårt land. Inom det verksamhetsområde som hör under ecklesiastikdepartementet har vissa smärre åtgärder hittills vidtagits, främst genom inrättande av ett gymnasium för vuxna. Emellertid har studiesociala utredningen fått utvidgade direktiv om att inom en särskild delegation ta upp vissa hithörande frågor. Jag räknar också med att förslag skall komma att framläggas i särskild proposition till 1962 års riksdag om vissa åtgärder på vuxenutbildningens område.

Som redan framgått av vad jag nu anfört kommer *behovet av lärare* för skilda delar av utbildningssektorn att växa i snabb takt. Det betyder att särskilda ansträngningar måste göras för att utbilda fler och bättre lärare. Eljest kommer de många reformerna på utbildningens område inte att få den avsedda effekten. De utan tvekan största problemen på lärarutbildningsområdet gäller ämneslärare

för grundskolans högstadium samt gymnasielärare av skilda slag. Förslag om åtgärder i syfte att dels öka antalet lärare, dels öka de pedagogiska insikterna hos de blivande lärarna och dels fortbilda de redan verksamma lärarna kommer att framläggas i det följande och i särskilda propositioner till 1962 års riksdag.

Vad därefter gäller de delar av verksamheten under åttonde huvudtiteln som ännu inte särskilt berörts vill jag i denna inledande översikt begränsa mig till att peka på att i handlingsprogrammet också ingår en fortsättning av den sedan några år tillbaka pågående förstärkningen av statens stöd åt *konstnärlig, litterär och musikalisk verksamhet* samt åt skilda kulturinstitutioner. Årets budgetförslag innefattar således betydande anslagsökningar också i dessa hänseenden.

Ökningen av utbildningskapaciteten inom skilda områden ställer stora krav på *byggnadsinvesteringar* för skolor, universitet och högskolor. Skolberedningen beräknar att det sammanlagda investeringsbehovet för grundskolan under budgetåren 1961/62—1969/70 kommer att uppgå till ca 2 360 miljoner kr. Anskaffandet av lokaler för yrkesskolväsendets expansion under motsvarande period har av överstyrelsen för yrkesutbildning i uppgifter, som lämnats på begäran av 1959 års långtidsutredning, uppskattats till storleksordningen 670 miljoner kr. Gymnasiets expansion kan bedömas komma att leda till investeringar för de nio budgetåren av omkring 250 miljoner kr. För universitet och högskolor är uppskattningen av investeringskostnaderna för en så lång tid som ett tiotal år synnerligen vanskelig. För budgetåren 1961/62—1965/66 är den planerade byggnationen relativt väl känd och investeringsbehovet beräknat till storleksordningen 500 miljoner kr.

För annan utbildningsverksamhet samt för statliga kulturinstitutioner innebär föreliggande planer för de närmaste åren en väsentlig ökning av byggnadsinvesteringarna i förhållande till den faktiska byggnationen de senaste åren.

Jämföres den faktiska byggnadsverksamheten för samtliga här berörda områden under senare år med de nu återgivna planerna för investeringsaktiviteten, finner man att de årliga statliga och kommunala investeringarna, räknat i fasta priser, skulle fördubblas mellan 1960 och 1965.

Den offentliga byggnadsverksamhetens omfattning på här ifrågakvarande områden begränsas i första hand av tillgången på färdigprojekterade byggnadsobjekt och tillgången på byggnadsarbetskraft. Det närmaste budgetårets statliga politik på detta område bestäms i första hand av nödvändigheten att skapa erforderliga lokalresurser för genomförande av grundskolereformen och universitets- och högskoleväsendets expansion inom de utrymmeskrävande tekniska, medicinska och matematisk-naturvetenskapliga områdena. För 1962 års riksdag kommer att framläggas förslag av innebörd, att investeringsramen för det allmänna skolväsendet, på sätt skolberedningen förordat, nästa budgetår höjes till 350 miljoner kr. från 225 miljoner kr. innevarande budgetår. För byggnadsverksamheten inom yrkesskolväsendet förordas oförändrade investeringsramar om 70 miljoner kr. För universitets- och högskoleväsendet föreslås investerings-

anslag av den omfattningen att alla byggnadsföretag, avsedda för den enligt propositionen 1960:119 beslutade expansionen, skall kunna genomföras, förutsatt att byggnadernas projekterande och tillgången på erforderlig byggnadsarbetskraft så medgiver. Anslag respektive investeringsramar och bidrag för övriga byggnadsarbeten inom ramen för ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde kommer att förordas i en omfattning som möjliggör en normal expansion av aktiviteten.

Anslagsutvecklingen

Som en bakgrund till kommentarerna rörande de föreslagna utgiftsförändringarna för nästa budgetår redovisas i följande uppställning anslagsutvecklingen under åttonde huvudtiteln sedan mitten av 1950-talet. De i tabellen angivna siffrorna avser för 1955/56 de faktiska nettoutgifterna enligt budgetredovisningen, för 1960/61 och 1961/62 utgifterna enligt riksstaten samt för 1962/63 riksstatsförslaget.

Huvudavsnitt	1955/56	1960/61	1961/62	1962/63
	<i>Absoluta tal (miljoner kr., löpande priser)</i>			
A. Ecklesiastikdepartementet	2,4	4,1	4,5	5,9
B. Allmänna kultur- och bildnings- ändamål	36,5	52,6	57,9	65,0
C. Kyrkliga ändamål	6,5	6,6	6,7	7,0
D. Skolväsendet	856,0	1 379,9	1 570,7	1 674,4
E. Högre utbildning och forskning ..	95,0	202,7	239,0	259,7
F. Lärarutbildning	33,0	53,5	64,6	81,6
G. Studiesociala ändamål	64,7	121,4	170,1	181,5
H. Diverse	13,1	22,8	23,9	30,0
Summa ¹	1 107,2	1 843,6	2 137,4	2 305,1
	1955/56	1960/61	1961/62	1962/63
	<i>Procenttal</i>			
A. Ecklesiastikdepartementet	0,2	0,2	0,2	0,3
B. Allmänna kultur- och bildnings- ändamål	3,3	2,8	2,7	2,8
C. Kyrkliga ändamål	0,6	0,4	0,3	0,3
D. Skolväsendet	77,3	74,9	73,5	72,6
E. Högre utbildning och forskning ..	8,6	11,0	11,2	11,3
F. Lärarutbildning	3,0	2,9	3,0	3,5
G. Studiesociala ändamål	5,9	6,6	8,0	7,9
H. Diverse	1,2	1,2	1,1	1,3
Summa	100	100	100	100

¹ Till följd av avrundningar av beloppen för de skilda huvudavsnitten överensstämmer ej de här redovisade summorna exakt med motsvarande summor enligt budgetredovisning och riksstat.

Sammanfattning av utgiftsförslagen för budgetåret 1962/63

Driftbudgeten

Huvudtitelns slutsumma som för budgetåret 1961/62 utgör	2 137 341 000
kommer vid bifall till de i det följande framlagda förslagen för budgetåret 1962/63 att uppgå till	2 305 119 000
innebärande en höjning med	167 778 000

Förändringarna inom de olika avsnitten framgår av följande sammanställning:

	Anvisat 1961/62	Äskas 1962/63	Förändring
A. <i>Ecklesiastikdepartementet</i>	4 476 000	5 868 000	+ 1 392 000
B. <i>Allmänna kultur- och bildningsändamål</i>	57 889 000	64 948 000	+ 7 059 000
a) Konst, litteratur, musik m.m.	2 455 000	4 783 000	+ 2 328 000
b) Arkiv, bibliotek, museer m.m.	16 759 000	18 178 000	+ 1 419 000
c) Frivilligt folkbildningsarbete, ungdomsverk- samhet m.m.	35 943 000	38 903 000	+ 2 960 000
d) Internationellt-kulturellt samarbete	2 732 000	3 084 000	+ 352 000
C. <i>Kyrkliga ändamål</i>	6 739 000	7 017 000	+ 278 000
D. <i>Skolväsendet</i>	1 570 692 000	1 674 427 000	+ 103 735 000
a) Centrala och regionala myndigheter m.m.	22 529 000	22 358 000	— 171 000
b) Pedagogiskt utvecklingsarbete ¹	3 616 000	4 340 000	+ 724 000
c) Det obligatoriska skolväsendet	910 810 000	977 585 000	+ 66 775 000
d) Realskolor och gymnasier m.m.	350 709 000	362 015 000	+ 11 306 000
e) Yrkesskolor m.m.	123 531 000	131 190 000	+ 7 659 000
f) Folkhögskolor	18 852 000	19 639 000	+ 787 000
g) Investeringsbidrag	140 645 000	157 300 000	+ 16 655 000
E. <i>Högre utbildning och forskning</i>	238 969 000	259 701 000	+ 20 732 000
a) Centrala myndigheter m.m.	1 067 000	1 145 000	+ 78 000
b) Universiteten m.m.	136 654 000	148 481 000	+ 11 827 000
c) Tekniska högskolorna	42 787 000	47 116 000	+ 4 329 000
d) Högre konstnärlig utbildning	3 128 000	3 786 000	+ 658 000
e) Gemensamt för universitet och högskolor	2 175 000	1 925 000	— 250 000
f) Vissa forskningsändamål	37 446 000	41 273 000	+ 3 827 000
g) Inredning och utrustning	15 712 000	15 000 000	— 712 000
F. <i>Läroutbildning</i>	64 589 000	81 606 000	+ 17 017 000
a) Klass- och ämnesläroutbildning m.m.	48 909 000	61 881 000	+ 12 972 000
b) Övnings- och yrkesläroutbildning	12 561 000	16 087 000	+ 3 506 000
c) Fortbildning m.m.	3 119 000	3 658 000	+ 539 000
G. <i>Studiesociala ändamål</i>	170 131 000	181 534 000	+ 11 403 000
H. <i>Diverse</i>	23 856 000	30 018 000	+ 6 162 000
Summa kr.	2 137 341 000	2 305 119 000	+ 167 778 000

¹ I riksstaten för 1961/62: Försöksverksamhet m.m.

Åttonde huvudtiteln föreslås alltså för budgetåret 1962/63 höjd med i runt tal 168 miljoner kr. Den nettohöjning, som närmast kan anses vara av automatisk natur, kan uppskattas till omkring 106 miljoner kr. och den icke-automatiska nettoökningen till i runt tal 62 miljoner kr.

Huvuddelen av den automatiska höjningen, 57 miljoner kr., faller på anslaget till bidrag till driften av folkskolor m. m. och grundas på förhållandena under innevarande budgetår. Bland större automatiska utgiftsförändringar kan vidare nämnas en uppräknig av anslaget till skolskjutsbidrag med 4 miljoner kr., av anslaget till driftbidrag till centrala yrkesskolor med 7 miljoner kr. samt av anslaget till studiebidrag och stipendier med 24 miljoner kr., varav 14 miljoner kr. med anledning av 1961 års riksdagsbeslut om höjning av det allmänna studiebidraget. Naturastipendieanslaget uppräknas automatiskt med 3,8 miljoner kr. medan från anslaget för avskrivning av vissa studielån med statlig kreditgaranti bortfaller 17 miljoner kr., avseende alla de lån, som hade börjat amorteras före den 1 juli 1961; fr. o. m. nästa budgetår behöver avskrivningsmedel anvisas endast för de nya lån, som successivt kommer in i amorteringsgången.

I detta sammanhang får jag nämna, att vederbörande myndigheter i sina anslagsäskanden för nästa budgetår bl. a. föreslagit ändring av statsbidragsgrunderna för vissa verksamhetsgrenar inom skolväsendet, innebärande viss förskjutning av kostnadsfördelningen mellan stat och kommun (eller motsvarande huvudmän). Det gäller sålunda statsbidragen till inackordering inom det obligatoriska skolväsendet, till handelsgymnasier, till driften av vissa centrala yrkesskolor, till driften av folkhögskolor samt till skolmåltider. Ett genomförande av förslagen skulle med nuvarande omfattning av respektive verksamheter medföra en utgiftsökning för statsverket av storleksordningen 35 miljoner kr. Dessa förslag har emellertid, bl. a. med hänsyn till pågående arbete inom 1958 års skatteutjämningskommitté, inte ansetts böra upptas till närmare prövning i budgetarbetet inför budgetåret 1962/63.

Beträffande de icke-automatiska utgiftsökningarna samt andra förslag av mera allmänt intresse får jag här anföra följande.

Allmänna kultur- och bildningsändamål

I särskild proposition kommer att framläggas vissa förslag om ökat stöd åt konstnärlig, litterär och musikalisk verksamhet, avseende höjda anslag till konstnärlig utsmyckning av statliga byggnader, ökad ersättning åt författare m. fl. för biblioteksutlåningen, utvidgning av systemet med arbetsstipendier m. m. till nya grupper av kulturarbetare, såsom tonkonstnärer, dramatiker, koreografer m. fl., vidgade resurser för konstatställningar i utlandet samt ökat kvalitetsstöd åt svensk filmproduktion, i samband varmed det nu under sjunde huvudtiteln uppförda anslaget för sistnämnda ändamål överföres till åttonde

huvudtiteln. För nu angivna olika ändamål beräknas utgiftsökningar med i runt tal sammanlagt 1,3 miljoner kr.

I anslutning härtill kan lämpligen redovisas några av de förbättringar, som föreslås beträffande den högre konstnärliga utbildningen. Sålunda förordas ökat bidrag till musikkonservatoriet i Göteborg, varjämte föreslås att musikkonservatoriet i Malmö skall få statsbidrag fr. o. m. nästa budgetår. Utgiftsökningen för dessa ändamål beräknas till 170 000 kr. Härtill kommer kostnader för naturastipendier och universitetslån åt eleverna vid konservatoriet i Malmö och — såsom även föreslås — åt eleverna vid Valands konsthögskola i Göteborg. Dessa kostnader kan — inberäknat även motsvarande utgifter vid ett nytt socialinstitut i Umeå, till vilken fråga jag återkommer i det följande — beräknas till i runt tal 350 000 kr.

Undervisningsresurserna vid konst- och musikhögskolorna förbättras ytterligare. Som närmare framgår av min redogörelse vid konstakademiens omkostnadsanslag har vidare staten enligt avtal med konstakademien övertagit dispositionen och därmed ansvaret för upprustning och underhåll av fastigheten Fredsgatan 12 i Stockholm, där akademien och större delen av konsthögskolan nu är inrymda. Med anledning därav beräknas för nästa budgetår bl. a. reparations- och underhållsmedel med 600 000 kr. under statens allmänna fastighetsfond.

Bland andra punkter av intresse i detta sammanhang kan nämnas, att nationalmuseums inköpsanslag föreslås uppräknat med 50 000 kr. samt att i budgetförslaget upptagits ett statsbidrag till den centrala institutionen för den svenska visforskningen, Svenskt visarkiv.

I särskild proposition kommer att framläggas förslag på grundval av verkställd utredning om fortsatt statligt stöd åt den personhistoriska forskning och publiceringsverksamhet, som för närvarande representeras av Svenskt biografiskt lexikon. För nästa budgetår beräknas för ändamålet en anslagsökning med drygt 100 000 kr.

Till förbättrade statsbidrag åt centralbiblioteken beräknas en anslagsökning med 225 000 kr. För förstärkning av De Blindas Förenings talboksproduktion föreslås en anslagsökning med 130 000 kr. Beträffande studieförbunden, ungdomsledarutbildningen och nykterhetsorganisationerna förordas bidragsökningar med sammanlagt i runt tal 640 000 kr. Till följd av verksamhetens beräknade tillväxt föreslås därjämte automatiska utgiftsstegringar om tillhoppa 1,8 miljoner kr. under anslagen till studiecirklar och fritidsgrupper.

Det kan i detta sammanhang slutligen nämnas att i riksstatsförslaget upptas ett belopp av 300 000 kr. till förberedande åtgärder för restaurering av Uppsala domkyrka. Närmare förslag härom kommer att framläggas i särskild proposition.

Skolväsendet

Som jag redan framhållit kommer 1962 års riksdag att genom särskilda propositioner föreläggas förslag om en på skolberedningens betänkanden grundad reform av det obligatoriska skolväsendet. Såvitt gäller budgetförslaget för

1962/63 kommer följande på riksstaten för närvarande upptagna anslag att direkt beröras härav, nämligen anslagen till skolöverstyrelsen, länsskolnämnderna, läroboksnämnden, särskilda skoländamål, försöksverksamhet inom det allmänna skolväsendet, försökskostnadsbidrag, byggnadsarbeten inom det allmänna skolväsendet samt lärares fortbildning m. m. Dessa anslag — samt anslaget till bidrag till skolbibliotek, för vilket i detta sammanhang kommer att föreslås en teknisk avlösning såvitt gäller bidrag till den obligatoriska skolans bibliotek — upptas därför i riksstatsförslaget med beräknade belopp; sistnämnda anslag har därvid nedräknats med drygt 1,8 miljoner kr. De med skolreformen sammanhängande icke-automatiska anslagshöjningarna för nästa budgetår kan uppskattas till närmare 24,5 miljoner kr. Den största delen härav, 18 miljoner kr., belöper på skolbyggnadsbidraget, som beräknats med utgångspunkt i en på sätt skolberedningen förordat från 225 till 350 miljoner kr. förhöjd investeringsram för nästa budgetår. Vidare kan nämnas, att det nuvarande försökskostnadsbidragets förändring i enlighet med beredningens förslag till ett pedagogiskt stimulansbidrag för nästa budgetår medför en icke-automatisk utgiftsökning av ca 3 miljoner kr., dvs. det belopp som erhålles om det nya anslagets slutsumma minskas med det belopp, som skulle ha behövt anvisas om försökskostnadsbidraget i dess nuvarande form skulle ha bibehållits. Bland de större hithörande utgiftsposterna kan vidare nämnas en beräknad icke-automatisk ökning av fortbildningsanslaget med drygt 900 000 kr. Slutligen bör i detta sammanhang påpekas, att de betydande kostnader för den avsedda skolreformen, som belastar driftbidragsanslaget för den obligatoriska skolan, på grund av det tekniska systemet för bidragsutbetalningen kommer till uttryck på riksstaten först fr. o. m. budgetåret 1963/64.

I särskild proposition kommer även att framläggas förslag om en reform av nomadskolväsendet.

De personella och materiella resurserna vid skolorna för blind- och döv- föreslås bli ytterligare förbättrade.

De kommunala gymnasierna i Spånga (Stockholm), Hallsberg, Hultsfred, Vetlanda och Ånge föreslås skola förstärkas. Vid de högre allmänna läroverken föreslås 108 nya lektorstjänster. Bland övriga förslag beträffande denna skolförhållanden kan vidare nämnas anordnande av försöksverksamhet med s. k. teknisk gren av reallinjen på det allmänbildande gymnasiet samt, i enlighet med förslag av skoladministrativa utredningen, provisorisk förstärkning av biträdeshjälpen på rektorsexpeditionerna.

Som jag redan antytt och kommer att närmare utveckla i det följande framstår en fortsatt kraftig förstärkning av fackgymnasiernas utbildningskapacitet som den angelägnaste utvecklingslinjen beträffande gymnasiepolitiken. Ehuru för budgetåret 1962/63 denna tillväxt på grund av bristen på lärare bör begränsas något i förhållande till vad som med hänsyn blott till de materiella resurserna bedömts såsom möjligt, uppställas likväl som riktpunkt för utbyggnaden under nästa budgetår tillkomsten av ett tiotal nya intagningsavdelningar vid de tekniska gymnasierna och ett trettio-tal nya intagningsavdelningar vid handelsgym-

nasier. I samband härmed föreslås upprättande av tre nya tekniska läroverk, förlagda till Hässleholm, Kiruna och Stockholm, samt inrättande av vissa nya facklinjer, bl. a. en mätningsteknisk linje förlagd till tekniska läroverket i Härnösand. Antalet nya lektorstjänster vid de tekniska läroverken beräknas till 77.

För en utbyggnad av den statliga gymnasieundervisningen för vuxna upptas i budgetförslaget ett belopp av i runt tal 800 000 kr. Närmare förslag härom avses skola framläggas i särskild proposition.

För förbättring av statsbidraget till Bergsskolan i Filipstad förordas en anslagshöjning med 125 000 kr.

Statsbidrag beräknas för ytterligare en folkhögskola.

Högre utbildning och forskning

I anslutning till tidigare uppdragna riktlinjer för utbyggnad av universitet och högskolor m. m. upptas i budgetförslaget för 1962/63 erforderliga medel för fortsatt planenlig utbyggnad av utbildningskapaciteten beträffande bl. a. den medicinska undervisningen (enligt alternativ C i prop. 1961:108), den odontologiska undervisningen (provisorisk utbyggnad av den prekliniska utbildningskapacitet, som förutsattes för den framtida fullständiga tandläkarutbildningen i Umeå), den matematisk-naturvetenskapliga fakulteten i Göteborg, den ekonomiska fakulteten i Lund, handelshögskolan i Göteborg samt de tekniska högskolorna. De tekniska högskolornas avlöningsanslag för nästa budgetår jämte vissa detaljerade planer för dessa högskolors fortsatta utbyggnad kommer att presenteras i särskild proposition. Detta gäller även vissa med den framtida organisationen av den odontologiska utbildningen i Umeå sammanhängande frågor. Till spörsmålet om en fortsatt uppföljning av det långsiktigare programmet för utvidgning av läkarutbildningskapaciteten torde det bli anledning att återkomma i annat sammanhang.

Förslag framlägges vidare om inrättande av ett nytt socialinstitut, förlagt till Umeå, samt om anordnande av civilingenjörsutbildning i Uppsala. I särskild proposition kommer därjämte att föreslås upprättande av statliga journalistutbildningsinstitut, förlagda till Stockholm och Göteborg.

Gustaf Werners institut för kärnkemi i Uppsala föreslås skola överföras till universitetet. Motsvarande gäller beträffande instituten i Göteborg för ortnamns- och dialektforskning samt för folkminnesforskning.

I övrigt vill jag beträffande universitets- och högskoleorganisationens resurser här nämna följande.

I enlighet med tidigare fattade beslut av statsmakterna föreslås i statsverkspropositionen för nästa budgetår skola inrättas sex professorer (neurokirurgi Uppsala, zoologi Göteborg, strålningsbiologi Stockholm, barntandvård Malmö, företagsekonomi Lund, företagsekonomi Göteborg) och tre laboraturer (psykiatri Uppsala, psykiatri Lund, farmakologi Umeå).

Med hänsyn till den fortsatta utbyggnaden av universitet och högskolor föreslås i statsverkspropositionen till inrättande budgetåret 1962/63 två laboraturer vid karolinska institutet (anatomi, histologi), tre laboraturer i Uppsala (fasta

tillståndets fysik, teoretisk elektroteknik med plasmafysik, hållfasthetslära), en professur i Umeå (barntandvård, omvandling av laboratur), en professur i Göteborg (teoretisk fysik) och en professur i Lund (handelsrätt). Vidare förordas i statsverkspropositionen principbeslut om inrättande 1963/64 av sex professurer i Göteborg (systematisk botanik, oorganisk kemi, organisk kemi, fysikalisk kemi, biokemi, analytisk kemi). Såvitt gäller utbyggnaden av tandläkarutbildningen i Umeå och de tre tekniska högskolorna är avsikten att i nyssnämnda särskilda propositioner förorda inrättande nästa budgetår av sexton professurer och tre laboraturer samt principbeslut om inrättande 1963/64 eller senare av ett femtiotal professurer och omkring fem laboraturer.

Vidare förordas inrättande nästa budgetår vid universitetet i Uppsala av en personlig professur i thoraxkirurgi för docenten V. O. Björk samt — i samband med överförande till universitetet av institutet för kärnkemi — en laboratur i högenergifysik. Därjämte framlägges förslag om inrättande nästa budgetår av en professur i historia vid universitetet i Göteborg.

Vid universiteten och handelshögskolan i Göteborg föreslås inrättande av sammanlagt 21 nya ordinarie universitetslektorat. Som en nyhet kan nämnas tillkomsten av vissa universitetslektorat även vid karolinska institutet, avseende den prekliniska läkar- och tandläkarutbildningen. Beträffande de tekniska högskolorna kan för nästa budgetår förutsättas ett nytillskott av sammanlagt trettion universitetslektorat.

Beträffande den personella resursförstärkningen kan vidare nämnas, att i statsverkspropositionen föreslås 2 nya forskardocenttjänster, 11 nya docenttjänster, 14 nya forskarassistenttjänster samt en betydande ökning av antalet biträdestjänster.

Beträffande forskningsresurserna i övrigt föreslås bl. a., att forskningsrådsanslagen får en icke-automatisk höjning med i runt tal sammanlagt 3 miljoner kr., att antalet särskilda forskartjänster utökas med 5, att anslaget till europeiskt samarbete inom kärnforskningen (CERN) höjes med 600 000 kr., att till institutet för internationell ekonomi vid Stockholms universitet skall utgå ett forskningsbidrag av 150 000 kr. samt att anslag anvisas för den svenska andelen av kostnaderna för ett nordiskt sjörättsinstitut, förlagt till Oslo.

Lärarytildning

I särskild proposition kommer att, på grundval av utredning av 1960 års lärarytildningssakkunniga, framläggas förslag om en betydande utökning av anordningarna för praktisk utbildning av ämneslärare, bl. a. genom inrättande av en lärarhögskola i Göteborg, samt om en effektivisering och utökning av speciallärarytildningen. För huvudsakligen dessa ändamål beräknas under delavsnittet Klass- och ämneslärarytildning m. m. en icke-automatisk utgiftsökning med sammanlagt omkring 8,3 miljoner kr. för nästa budgetår.

För att i viss utsträckning råda bot på bristen på lärare i tekniska ämnen och därmed underlätta en fortsatt utbyggnad av de tekniska läroverken föreslås särskilda anordningar för omskolning av ingenjörer med läroverksingenjörsexamen.

men och viss yrkespraktik till lärare vid de tekniska läroverken. Förslaget avser en starkt koncentrerad treterminsutbildning, innefattande såväl fackstudier som pedagogisk skolning. Utbildningen skall ge behörighet till adjunktstjänst vid tekniskt läroverk. För nästa budgetår beräknas för detta ändamål på driftbudgeten en anslagsökning med närmare 2,7 miljoner kr. samt, för vissa utbildningslån, på kapitalbudgeten ett lånefondsanslag av 1 025 000 kr. Då ifrågavarande utbildning avses skola starta redan denna vårtermin äskas samtidigt på tilläggsstat II erforderliga medel för verksamheten innevarande budgetår.

För en intensifiering av lärarfortbildningen beräknas, som jag redan påpekat, i budgetförslaget en utgiftsökning med drygt 900 000 kr.

Det nu under femte huvudtiteln uppförda anslaget till bidrag till förskolläraryt- utbildning föreslås överflyttat till åttonde huvudtiteln. I särskild proposition till 1962 års riksdag avses förslag skola framläggas bl. a. om principbeslut angående förstatligande av förskollärarytseminarierna, om viss utökning redan fr. o. m. nästa budgetår av utbildningskapaciteten samt om en statsbidragsgivning som täcker kostnaderna för verksamheten. För ändamålet beräknas i budgetförslaget en utgiftsökning av 625 000 kr.

Kapitalbudgeten

Följande sammanställning utvisar anslagsförändringarna, avseende ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde.

	Anvisat 1961/62	Äskas 1962/63	Förändring
Statens allmänna fastighetsfond .	40 364 000	46 307 000	+ 5 943 000
Statens utlåningsfonder	26 300 000	32 950 000	+ 6 650 000
Fonden för låneunderstöd	420 000	1 445 000	+ 1 025 000
Summa kr.	67 084 000	80 702 000	+ 13 618 000

På statens allmänna fastighetsfond äskas sålunda anslag med sammanlagt 46,3 miljoner kr., vilket med 5,9 miljoner kr. överstiger det sammanlagda anslagsbeloppet innevarande budgetår. Av anslagen för nästa budgetår är sammanlagt 40,5 miljoner kr. avsedda för byggnadsverksamhet vid universitet och högskolor, 3 miljoner kr. vid arkiv, bibliotek och museer samt 2,8 miljoner kr. vid lärarutbildningsanstalter.

Medelsförbrukningens storlek för byggnadsverksamheten innevarande budgetår beräknas till drygt 60 miljoner kr. För nästa budgetår kan nu medelsförbrukningen uppskattas till ungefär samma belopp som för innevarande budgetår. Emellertid räknar jag med att ytterligare medel senare skall kunna tillföras fastighetsfonden, förutsatt att arbetet med projekteringen av ett antal byggnadsobjekt hinner avslutas under våren och sommaren 1962. Jag räknar sålunda med möjligheten av att medel skall kunna tillföras fastighetsfonden på tilläggsstat hösten 1962 eller våren 1963. Härvid har jag i första hand räknat med dylika medel för anläggningar avsedda för tekniska högskolan i Lund samt för ett skol-

hem i Örebro för handikappade blinda barn. Storleksordningen av dylika tilläggsanslag uppskattar jag nu till omkring 11 miljoner kr. Medelsförbrukningen nästa budgetår skulle därmed bli drygt 10 miljoner kr. högre än under innevarande budgetår.

Byggnadsverksamheten beräknas få särskilt stor omfattning i Göteborg. På Chalmers-området beräknas arbetena med anläggningar avsedda för de tekniska och matematisk-naturvetenskapliga institutionerna fortsätta i växande omfattning under nästa budgetår. Vidare förutsattes en ny anläggning för seminariet för huslig utbildning skola påbörjas.

I Lund har redan byggnadsverksamheten för den nya tekniska högskolan startat och, om projekteringen kan fullföljas i den planerade takten, kommer nästa budgetår byggnadsverksamheten att bli mycket omfattande. För verksamheten vid Lunds universitet beräknas byggnadsarbetena uppföljas i planlagd takt.

I Stockholm har utbyggnaden av institutionerna vid tekniska högskolan gått in i ett andra skede. Den gamla utbyggnadsplanen är nu i det närmaste avslutad och en ny har i stora drag blivit upplinjerad. Dess realiserande har påbörjats och kommer nästa budgetår att uppföljas planenligt. För universitetets del har byggnadsarbetena för anläggningar avsedda för de botaniska och kemiska institutionerna påbörjats på Frescatiområdet. Den fortsatta utbyggnaden av Frescatiområdet befinner sig under arbete på planeringsstadiet mot bakgrunden av resultatet av den numera avslutade arkitekttävlingen.

I Uppsala kommer utbyggnaden vid universitetet nästa budgetår främst att avse lokaler för matematisk-naturvetenskaplig utbildning och forskning. En ny generalplan för universitetet är under utarbetande inom byggnadsstyrelsen.

Beträffande Umeå har inom byggnadsstyrelsen arbetet med en generalplan för högskoleområdet fortgått i en sådan takt, att såvitt gäller den statliga byggnadsverksamheten en del gemensamma anläggningar beräknas kunna igångsättas under nästa budgetår.

Det kan här vidare nämnas, att de totala kostnaderna under fastighetsfondens reparations- och underhållsanslag för särskilda arbeten avseende anläggningar inom ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde beräknas uppgå till ca 4 miljoner kr. nästa budgetår mot ca 1,5 miljoner kr. innevarande budgetår.

Anslagen under statens utlåningsfonder uppräknas med hänsyn till den förväntade ökningen i lånefrekvensen till följd av ökat antal studerande och tillkomsten av nya låneberättigade elevgrupper; jag har i detta avseende redan nämnt eleverna vid Valands konsthögskola i Göteborg, musikkonservatoriet i Malmö och det nya socialinstitutet i Umeå.

Under fonden för låneunderstöd har upptagits ett anslag för lån till elever vid kurser för utbildning av lärare vid tekniska läroverk. I detta sammanhang vill jag anmäla, att Sveriges förenade studentkårer ansökt om ett lån att användas för startande av ett bokförlag för kurslitteratur och annan vetenskaplig litteratur. Förslaget är föremål för överväganden inom ecklesiastikdepartementet, och jag är inte beredd att nu i samband med statsverkspropositionen ta slutlig ställning till detsamma.

DRIFTBUDGETEN

Åttonde huvudtiteln

A. Ecklesiastikdepartementet

[1] 1. Ecklesiastikdepartementet: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	1 898 000	1 920 767
1961/62 (statsliggaren s. 477)	2 305 000	
1962/63 (förslag)	2 393 000	

Med hänsyn till det alltmer omfattande och komplicerade lagstiftnings- och författningsarbetet inom ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde förordar jag, att lagbyrån omvandlas till rättsavdelning. Därvid bör den nuvarande tjänsten som byråchef för lagärenden i Br 2 ändras till tjänst som chef för rättsavdelning i Br 4 samt en ny tjänst som byråchef för lagärenden i Br 2 inrättas.

Jag föreslår vidare, att ett förordnande att bestrida göromål, som ankommer på budgetsekreterare, ersättes med en ordinarie budgetsekreterartjänst i ABr 25. På personalförteckningen bör således upptas sammanlagt fyra sådana tjänster.

Vidare torde en kanslibiträdestjänst i Ae 7 böra ordinariesättas i Ao 7.

Med hänvisning till vad chefen för civildepartementet föreslagit vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor beräknar jag medel för uppflyttning av en förste kanslisekreterartjänst i Ao 23 till byrådirektörstjänst i Ao 26 och av en kanslisekreterartjänst i Ao 19 till förste kanslisekreterartjänst i Ao 23 samt för utbyte av en amanuensjänst mot en förste kanslisekreterartjänst i Ae 23.

Anslagsposten till ersättning till expertis och tillfällig arbetskraft torde för nästa budgetår kunna nedräknas med 45 000 kr.

Under icke-ordinarieposten beräknar jag med hänsyn till den ökande arbetsbelastningen medel för ytterligare fyra kanslibiträdestjänster i Ae 7.

Anslaget torde, inberäknat automatiska utgiftsförändringar, böra uppföras med 2 393 000 kr., vilket innebär en ökning med 88 000 kr.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för ecklesiastikdepartementet, som föranledes av vad jag i det föregående anförte;

b) godkänna följande avlöningsstat för ecklesiastikdepartementet, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöning till departementschefen	51 000
2. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	941 000
3. Arvode, bestämt av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> ...	2 100
4. Ersättning till expertis och tillfällig arbetskraft, <i>förslagsvis</i>	215 000
5. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	667 000
6. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	487 000
7. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	29 900
Summa kr.	2 393 000

c) till *Ecklesiastikdepartementet*: Avlöningar för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 2 393 000 kr.

[2] 2. *Ecklesiastikdepartementet*: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	140 500	189 230
1961/62 (statsliggaren s. 478)	141 000	
1962/63 (förslag)	200 000	

Med hänsyn till anslagsbelastningen samt föreslagen personalökning torde anslaget bära uppräknas med 59 000 kr. (sjukvård m. m. — 500, reseersättningar + 15 000, expenser + 34 500, publikationstryck + 10 000) och således uppföras med 200 000 kr. Jag hemställer att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ecklesiastikdepartementet*: Omkostnader för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 200 000 kr.

[3] 3. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 600 000 ¹	1 583 785
1960/61	2 010 000 ²	2 072 247
1961/62 (statsliggaren s. 478)	1 700 000	
1962/63 (förslag)	3 000 000	

Såsom framgår av tablån upptar budgetredovisningen för 1960/61 en utgift av drygt 2 070 000 kr. Härutöver har emellertid under det gångna budgetåret förbrukats medel, som tillförts anslaget dels från kyrkofonden, dels från tolfte huvudtiteln förslagsanslag Täckning av beräknade merkostnader för löner och pensioner m. m. (jfr prop. 1961: 105 s. 15 f.). Totalt har, inklusive visst förskott, under budgetåret 1960/61 förbrukats ca 2 400 000 kr. Det motsvarar för hela

¹ Härav å tilläggsstat II 150 000 kr.

² Härav å tilläggsstat II 240 000 kr.

budgetåret en månatlig utgift av 200 000 kr. Den verkliga månatliga belastningen steg emellertid kraftigt under våren 1961 och uppgick för sista kvartalet av budgetåret 1960/61 till genomsnittligt ca 220 000 kr. För att reglera förutnämnda förskott samt återstående kostnader för det tilländalupna budgetåret samt för att bestrida de erfarenhetsmässigt relativt låga utgifterna för den faktiska verksamheten under innevarande budgetårs första månad har under juli 1961 utbetalats drygt 440 000 kr. Utgifterna under hösten 1961 har uppgått till mellan 200 000 och 280 000 kr. per månad.

Redan av vad jag anförde i propositionen 1961: 105 i samband med tilläggsstatsäskandet för budgetåret 1960/61 framgick, att det skulle bli oundvikligt med tilläggsstatsanvisning även för innevarande budgetår, om utredningsverksamheten skall kunna bedrivas i erforderlig omfattning. Jag vill nu tillägga att utgifterna för såväl budgetåret 1960/61 som hittills för budgetåret 1961/62 blivit högre än jag fann skäl bedöma våren 1961. Detta beror främst på att skolberedningens slutarbete blev mera kostnadskrävande än som tidigare uppskattats, bl. a. genom att beredningens betänkanden på grund av stark efterfrågan måst tryckas i större upplagor än som från början beräknats, samt vidare på att kommittéverksamheten inom departementets område, framför allt i samband med den snabba utvecklingen på flertalet sektorer av utbildningsområdet, över huvud taget har intensifierats och måst bli mer komprimerad samt därmed — bl. a. till följd av ökat utnyttjande av för verksamheten heltidsanställd personal — mera kostnadskrävande. Härtill kommer allmänna kostnadsökningar såsom höjda traktamenten, resekostnader o. d. Det kan i anslutning här till nämnas att följande kommittéer svarat för ungefär tre fjärdedelar av de sammanlagda kommittéutgifterna under hösten 1961, nämligen 1955 års sakkunniga för yrkesutbildningens centrala ledning, studiesociala utredningen, naturvetenskapliga samordningskommittén i Göteborg, gymnasieutredningen, 1960 års lärarutbildningssakkunniga, förhandlingskommissionerna samt 1958 års utredning kyrka—stat.

Såvitt gäller innevarande budgetår torde för andra halvåret böra beräknas en genomsnittlig månatlig medelsförbrukning av 250 000 kr. Med beaktande av den beräknade behållningen på anslaget per den 1 januari 1962 medför detta ett ytterligare anslagsbehov för innevarande budgetår av 1 350 000 kr. Jag kommer senare denna dag att framlägga förslag om anvisande av detta belopp å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1961/62.

Såvitt gäller nästa budgetår torde — med utgångspunkt i att ett flertal kommittéer kommer att fortsätta sitt arbete under delar av eller hela budgetåret samt att ytterligare utredningar torde behöva tillsättas — medelsbehovet böra beräknas enligt samma uppskattning. Anslaget bör alltså för nästa budgetår uppföras med 3 000 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 3 000 000 kr.

[4] 4. Extra utgifter

Detta reservationsanslag är nu uppfört med 330 000 kr. (statsliggaren s. 478). Anslaget belastas årligen av en mängd utgifter av skilda slag, vilka inte ansetts vara av sådan natur, att särskilda anslagsmedel för ändamålen bort anvisas under åttonde huvudtiteln, och därjämte av åtskilliga tillfälliga utgifter av engångsanslags karaktär, ofta av så brådskande art eller av sådan beskaffenhet, att riksdagens medverkan inte ansetts böra ifrågasättas.

Med hänsyn till att jag emellertid i det följande kommer att beräkna medel under andra anslag för vissa årligen återkommande utgifter, som för närvarande bestrides från anslaget till extra utgifter, torde detta anslag för nästa budgetår kunna nedräknas med i runt tal 55 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Extra utgifter* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 275 000 kr.

B. Allmänna kultur- och bildningsändamål

a) Konst, litteratur, musik m. m.

[5] 1. Stöd åt konstnärlig, litterär och musikalisk verksamhet

Under riksstatens åttonde huvudtitel är för innevarande budgetår upptagna bl. a. anslag till statens konstråd, till konstnärlig utsmyckning av statliga byggnader, till stipendier åt utövande konstnärer, till ersättning åt författare m. fl. för utlåning av deras verk genom bibliotek samt till stipendier åt utövande tonsättare. Dessa anslag är uppförda med respektive 20 000, 400 000, 230 000, 1 180 000 och 230 000 kr. Vidare har till ersättning åt författare och översättare för utnyttjande av deras verk i form av talböcker inom ramen för det under samma huvudtitel för innevarande budgetår uppförda anslaget till bidrag till framställning av blindskrifter och talböcker för blinda anvisats 50 000 kr. Den sammanlagda summan av här angivna belopp uppgår till 2 110 000 kr. Vederbörande myndigheter har avgivit förslag till anslagsäskanden för nästa budgetår rörande dessa ändamål. Vidare föreligger förslag om anvisande under åttonde huvudtiteln av särskilda medel för utställning av svensk konst i utlandet. Beredningen av frågan om medelsanvisningen för nästa budgetår till de av mig här nämnda utgiftsändamålen är ännu inte avslutad. För nästa budgetår bör preliminärt beräknas ett belopp av 2 890 000 kr., vilket i jämförelse med motsvarande belopp för innevarande budgetår innebär en höjning med 780 000 kr.

Under riksstatens sjunde huvudtitel är för innevarande budgetår uppfört ett reservationsanslag av 1 000 000 kr. till kvalitetsstöd till svensk filmproduktion (statsliggaren s. 475). Ifrågavarande anslag bör fr. o. m. nästa budgetår uppföras under åttonde huvudtiteln. Då beredningen av frågan om medelsanvisningen för nästa budgetår ännu inte är avslutad, bör för ändamålet i riksstatsförslaget uppföras ett preliminärt beräknat belopp av 1 500 000 kr., innebärande en höjning med 500 000 kr.

För samtliga förut angivna ändamål bör alltså, i avbidan på särskild proposition i ämnet, i riksstatsförslaget för nästa budgetår uppföras ett preliminärt beräknat, sammanlagt belopp av 4 390 000 kr. Beloppet bör uppföras under rubriken Stöd åt konstnärlig, litterär och musikalisk verksamhet.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i avbidan på särskild proposition i ämnet till *Stöd åt konstnärlig, litterär och musikalisk verksamhet* för budgetåret 1962/63 beräkna ett anslag av 4 390 000 kr.

[6] 2. Stipendier åt författare av hög litterär förtjänst

Ur detta anslag utdelas belöningar eller s. k. meritstipendier för högklassigt litterärt skapande. Meritstipendierna utdelas av Kungl. Maj:t efter förslag av styrelsen för Sveriges författarfond. Det för innevarande budgetår anvisade anslaget av 100 000 kr. (statsliggaren s. 481) har disponerats av Kungl. Maj:t genom beslut den 10 november 1961.

Styrelsen för Sveriges författarfond hemställer att anslaget för nästa budgetår upptages med oförändrat belopp, 100 000 kr.

Departementschefen. I likhet med författarfondens styrelse förordar jag oförändrad medelsanvisning för nästa budgetår. Anslaget bör således uppföras med 100 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Stipendier åt författare av hög litterär förtjänst* för budgetåret 1962/63 anvisa ett anslag av 100 000 kr.

[7] 3. Bidrag till samfundet De nio

Detta anslag torde för nästa budgetår i enlighet med en av samfundet gjord framställning böra uppföras med oförändrat belopp, 10 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till samfundet De nio* för budgetåret 1962/63 anvisa ett anslag av 10 000 kr.

[8] 4. Teaterrådet

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	10 000	8 837
1961/62 (statsliggaren s. 481)	10 000	
1962/63 (förslag)	14 000	

Teaterrådet föreslår, att detta förslagsanslag för nästa budgetår höjes med 5 100 kr. Av den föreslagna ökningen avser 1 200 kr. höjning av arvudet till rådets sekreterare (nu 4 200 kr.) och 3 900 kr. kostnader för anlitande av ekonomisk expertis för bearbetning av månatliga driftsrapporter rörande de statsunderstödda teatrarnas ekonomi och verksamhet. Såsom motivering för sistnämnda förslag framhålles bl. a. följande.

För teaterrådet, som har att till Kungl. Maj:t yttra sig över anslagsäskanden till teatrarnas verksamhet, har det framstått som angeläget att få ifrågavarande månadsrapporter kontinuerligt bearbetade genom fristående ekonomisk expertis, innebärande att kortfattade kommentarer till kostnads- och intäktsutvecklingen utarbetas och jämförelser verkställas för respektive teatrar mellan motsvarande perioder de två senast förflutna spelen. På basis av de sålunda förebragta kalkylerna och kommentarerna skulle teaterrådet få ökade möjligheter att mera i detalj bedöma föreliggande anslagsäskanden och erhålla en överblick av huru respektive teaters kostnader och intäkter m. m. förhåller sig till övriga teatrar.

Departementschefen. För att kunna fullgöra sina uppgifter, inte minst dem som sammanhänger med bedömningen av de statsunderstödda teatrarnas bidragsbehov, måste teaterrådet givetvis kunna på ett tillfredsställande sätt överblicka inkomst- och utgiftsutvecklingen vid dessa teatrar. Det synes mig därför motiverat, att medel ställes till förfogande för den av rådet avsedda bearbetningen av teatrarnas driftrapporter. För ändamålet torde alltså under förevarande anslag böra beräknas ett avrundat belopp av 4 000 kr. Då jag i övrigt inte ifrågasätter några ändringar beträffande detta anslag, bör anslaget för nästa budgetår uppföras med (10 000 + 4 000 =) 14 000 kr.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Teaterrådet* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 14 000 kr.

[9] 5. Statens biografbyrå: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	199 500	209 092
1961/62 (statsliggaren s. 482)	217 000	
1962/63 (förslag)	217 000	

Direktören för biografbyrån räknar för nästa budgetår med en minskning av medelsbehovet under förevarande anslag med 100 kr. Då en av teknikertjänsterna i Ao 10 vid biografbyrån avses att nästa budgetår uppehållas av en extra tjänsteman i Ag 10, föreslås en viss omfördelning mellan anslagsposterna för avlöningar till ordinarie tjänstemän och till icke-ordinarie personal. I övrigt beräknade kostnadsförändringar är av automatisk karaktär.

Departementschefen. De framlagda beräkningarna har ej givit mig anledning till erinran. För avrundning av anslagets slutsumma bör detta för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp, 217 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens biografbyrå, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ..	93 700
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	76 800
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	13 200
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	31 200
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	2 100
Summa kr.	217 000

b) till *Statens biografbyrå: Avlöningar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 217 000 kr.

[10] 6. Statens biografbyrå: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	15 000	16 721
1961/62 (statsliggaren s. 482)	16 000	
1962/63 (förslag)	17 000	

På grund av ökade utgifter för resor bör anslaget uppräknas med 1 000 kr. till 17 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens biografbyrå: Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 17 000 kr.

[11] 7. Bidrag till barnfilmkommittén

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	35 000	35 000
1961/62 (statsliggaren s. 483)	35 000	
1962/63 (förslag)	35 000	

Barnfilmkommittén anholder om oförändrat anslagsbelopp för nästkommande budgetår. Kommittén har vid uppgörandet av sitt förslag räknat med att till nästa år kunna överföra en reservation av omkring 11 500 kr.

Departementschefen. I enlighet med kommitténs förslag torde anslaget böra uppföras med oförändrat belopp, 35 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till barnfilmkommittén* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 35 000 kr.

b) Arkiv, bibliotek, museer m. m.

{12] 8. Riksarkivet: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	1 206 000	1 252 194
1961/62 (statsliggaren s. 483)	1 385 000	
1962/63 (förslag)	1 409 000	

Riksarkivet har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår dels beräknat medel för automatiska utgiftsökningar, dels framlagt följande förslag.

Personalförstärkningar

1. Arkivarie i Ae 23 (andra byrån).
2. Biträde i Ag 7 och samtidigt minskad medelsanvisning till övertidsersättningar med 3 900 kr. (reproduktionsavdelningen).

Andrad lönegradsplacering för vissa tjänst innehavare

3. Förste arkivarie och statsheraldiker i Ae 26 i stället för i Ae 24.
4. Två arkivarier i Ao 25 i stället för i Ao 23.
5. Två arkivarier i Ao 23 i stället för i Ao 21.
6. Tre arkivarier i Ae 23 i stället för i Ae 21.
7. Förste fotograf i Ae 11 i stället för fotograf i Ae 9 (reproduktionsavdelningen).
8. Fotograf i Ae 9 i stället för biträde i Ae 7 (reproduktionsavdelningen).

Beträffande den begärda tjänsten som biträde i Ag 7 vid reproduktionsavdelningen inhämtas av riksarkivets anslagsframställning huvudsakligen följande.

Den för reproduktionsavdelningen avsedda, å riksarkivets stat uppförda personalen — en fotograf i Ae 9 och ett biträde i Ae 7 — har befunnits alltför fåtalig i förhållande till arbetsuppgifterna och har därför måst anlitas för övertidsarbete. Övertidsersättningar, uppgående till sammanlagt ca 3 900 kr. per år, har sålunda under senare tid utgått till denna personal. Därjämte har sedan slutet av år 1958 en av arbetsmarknadsstyrelsen avlönad arbetskraft tidvis stått till avdelningens förfogande. Hur länge denna extra arbetskraft kan påräknas är emellertid i hög grad ovisst, då vederbörande uppnått folkpensionsåldern och tidvis varit oförmögen till arbete på grund av allvarlig ohälsa. Utan personalförstärkning kan verksamheten enligt riksarkivets uppfattning ej uppehållas och utvecklas i tillfredsställande omfattning.

Departementschefen. För att förbättra riksarkivets möjligheter att driva reproduktionsverksamheten beräknar jag under förevarande anslag 8 000 kr. för anställande av ytterligare arbetskraft vid reproduktionsavdelningen.

I övrigt räknar jag beträffande detta anslag endast med utgiftsökningar av automatisk natur. Anslaget bör för nästa budgetår uppföras med (1 385 000 + 24 000 =) 1 409 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för riksarkivet, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	531 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	2 100
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	536 700
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	317 900
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	21 300
Summa kr.	1 409 000

b) till Riksarkivet: *Avlöningar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 409 000 kr.

[13] 9. Riksarkivet: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	106 900	91 523
1961/62 (statsliggaren s. 484)	116 000	
1962/63 (förslag)	107 000	

Riksarkivet föreslår, att detta förslagsanslag för nästa budgetår höjes med i runt tal 4 000 kr. på sätt framgår av följande sammanställning.

1. Reseersättningar (nu 4 500)	+	450
2. Övriga expenser (nu 71 000)	+	220
3. Materiel för bokbindning och konservering m. m. (nu 13 400)	+	3 500
4. Ökade inkomster av reproduktionsverksamheten (nu 29 800)	—	200
Summa kr.	+	3 970

Av riksarkivets framställning inhämtas bl. a. följande.

Reseersättningar. Den begärda ökningen sammanhänger med den fr. o. m. innevarande budgetår genomförda höjningen av traktamentsersättningarna.

Övriga expenser. Den äskade uppräknigen föranledes av ökade kostnader för nattbevakning.

Materiel för bokbindning och konservering. Till stöd för den föreslagna höjningen åberopas främst prisstegringar.

Ökade inkomster av reproduktionsverksamheten. Beräkningen av dessa inkomster grundas på inkomstutfallet under det sistförflutna budgetåret.

Departementschefen. Beträffande omkostnadsstatens utgiftsposter tillstyrker jag höjning av anslagsposten till reseersättningar med 200 kr., av delposten till övriga expenser med 200 kr. och av delposten till materiel för bokbindning och

konservering m. m. med 800 kr. eller sammanlagt 1 200 kr. Å andra sidan bör den inkomstpost, som avser reproduktionsverksamheten, med hänsyn till de för sist förflutna budgetår redovisade inkomsterna uppräknas med 10 200 kr. Detta föranleder ett minskat medelsbehov under anslaget med nyssnämnda belopp.

Anslaget torde sålunda för nästa budgetår böra uppföras med (116 000 — 9 000 =) 107 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Riksarkivet: Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 107 000 kr.

[14] 10. Riksarkivet: Inköp av arkivalier och tryckta arbeten

I enlighet med en av riksarkivet gjord framställning torde detta anslag för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp, 9 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksarkivet: Inköp av arkivalier och tryckta arbeten* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 9 000 kr.

[15] 11. Riksarkivet: Fortsatt utgivande av sådana handlingar, som är av vikt för fäderneslandets historia

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	1 500	8 265
1961/62 (statsliggaren s. 485)	2 000	
1962/63 (förslag)	5 000	

Medelsanvisningen under detta reservationsanslag avser främst utgivande av serien Svenska riksdagsakter, en publikation av central betydelse för den historiska forskningen och den akademiska undervisningen. Plan för denna publiceringsverksamhet finns intagen i 1954 års statsverksproposition, bilagan åttonde huvudtiteln, s. 7 f.

Riksarkivet föreslår i sina anslagsäskanden för nästa budgetår, att detta reservationsanslag uppföres med i runt tal 15 500 kr. Riksarkivet redogör därvid för sina planer och kalkyler beträffande utgivningsverksamheten. I fråga om denna redogörelse torde få hänvisas till handlingarna. Här må endast nämnas, att riksarkivet räknar med en fortsatt publiceringsverksamhet i fråga om såväl Svenska riksdagsakter som de övriga två i verksamheten ingående huvudserierna, nämligen Svenska riksrådets protokoll och Sveriges traktater. För den förstnämnda serien äskas ej särskilda medel för nästa budgetår. Arbetet med denna serie kan nämligen enligt riksarkivet bedrivas med hjälp av den behållning, som beräknas uppkomma på anslaget. Med det för nästa budgetår begärda anslaget avser riksarkivet sålunda att bestrida en del av tryckningskostnaderna för 1659 års rådsprotokoll samt att påbörja arbetet med utgivningen av traktaterna från åren 1772—1814. För rådsprotokollen beräknas 3 000 kr. och för traktaterna ett avrundat belopp av 12 500 kr.

Departementschefen. I fråga om detta anslag föreslår jag en höjning med 3 000 kr. för fortsatt utgivning av riksdagsakterna och rådsprotokollen i enlighet med riksarkivets förslag. Anslaget bör därför för nästa budgetår uppföras med (2 000 + 3 000 =) 5 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksarkivet: Fortsatt utgivande av sådana handlingar, som är av vikt för fäderneslandets historia*, för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 5 000 kr.

[16] **12. Riksarkivet: Inredning och utrustning av nya lokaler**

För innevarande budgetår har utrustningsnämnden för universitet och högskolor bemyndigats att beställa inredning och utrustning för nya lokaler för riksarkivet till ett värde av högst 3 200 000 kr., att gäldas tidigast under budgetåret 1962/63. Av utrustningsnämnden avgivet förslag om medelsanvisning för nästa budgetår föreligger. Då beredningen av detta förslag ännu inte är avslutad, torde för ändamålet i riksstatsförslaget böra uppföras ett preliminärt beräknat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvidan på särskild proposition i ämnet, till *Riksarkivet: Inredning och utrustning av nya lokaler* för budgetåret 1962/63 beräkna ett reservationsanslag av 500 000 kr.

[17] **13. Landsarkiven: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	1 023 000	1 059 897
1961/62 (statsliggaren s. 485)	1 129 000	
1962/63 (förslag)	1 204 000	

I sina anslagsäskanden beträffande landsarkiven för nästa budgetår har *riksarkivet* dels beräknat medel för automatiska utgiftsökningar, dels framlagt följande förslag.

Personalförstärkningar

1. En arkivarie i Ao 23 vid ettbart av arkiven i Vadstena, Lund och Göteborg.
2. En amanuens i reglerad befordringsgång vid vartdera av arkiven i Visby och Östersund.
3. Arkivassistent i Ae 10 vid arkivet i Göteborg.
4. Ett kontorsbiträde i reglerad befordringsgång vid vartdera av arkiven i Uppsala och Vadstena.
5. Konserveringsbiträde i reglerad befordringsgång vid arkivet i Lund.

Ändrad lönegradsplacering för vissa tjänst innehavare

6. Landsarkivarie i Bo 1 i stället för i Ao 26 vid ettbart av arkiven i Uppsala, Vadstena, Lund, Göteborg och Härnösand.
7. Landsarkivarie i Ao 26 i stället för i Ao 24 vid vartdera av arkiven i Visby och Östersund.

8. Arkivarie i Ao 23 i stället för i Ao 21 vid ettbart av arkiven i Uppsala, Lund och Härnösand.
9. Arkivarie i Ae 23 i stället för i Ae 21 vid vardera av arkiven i Vadstena och Härnösand.
10. Arkivarie i Ae 23 i stället för amanuens i reglerad befordringsgång vid arkivet i Härnösand.

De under *punkterna 1—4* föreslagna åtta nya tjänsterna avser en förstärkning av landsarkivens personalorganisation både med hänsyn till arkivens uppgifter som organ för gallringsarbetet inom den lokala arkivförvaltningen och till den merbelastning, som arbetet med tioårsleveranserna och tilläggsförteckningarna medför.

Riksarkivet erinrar i sin anslagsframställning först om att såväl riksarkivets som landsarkivens personal under senare år förstärkts och att detta skett med särskild hänsyn till gallringsarbetets krav. Riksarkivet erinrar därjämte om att riksdagens statsutskott i sitt utlåtande 1961:47 under punkten 12 understrukat betydelsen — inte minst från ekonomisk synpunkt — av en fortsatt personalförstärkning för gallring vid de landsarkiv, där personalbehovet för denna uppgift visar sig särskilt stor. Av framställningen inhämtas vidare bl. a. följande.

Fr. o. m. budgetåret 1960/61 förstärktes landsarkivens personalorganisation med följande nya tjänster, nämligen en som arkivarie i Ao 21 vid arkivet i Uppsala och en som arkivassistent i Ae 10 vid vardera av arkiven i Lund och Härnösand. Riksarkivet upprepar nu sina redan för innevarande budgetår framställda förslag om en fortsatt utbyggnad av landsarkivens personalresurser för gallringsverksamheten med en tjänst som arkivarie vid vardera av landsarkiven i Vadstena och Göteborg samt en tjänst som amanuens vid vardera av arkiven i Visby och Härnösand. Riksarkivet har emellertid inte funnit sig böra begränsa sin anslagsframställning för nästa budgetår till att avse endast dessa tjänster. Särskilt med hänsyn till den betydande utökning under 1960-talets första hälft av arkivens ordinarie uppgifter, som arbetena med tioårsleveranserna och tilläggsförteckningarna medför, är det enligt riksarkivets mening synnerligen angeläget, att utbyggnaden av landsarkivens personalorganisation inte försenas. Riksarkivet anser, att ett fullföljande av landsarkivens arbetsprogram under de närmaste två åren kräver en personalökning utöver nyss nämnda tjänster. Det för nästa budgetår framlagda förslaget om inrättande av en tjänst som arkivarie vid arkivet i Lund, en tjänst som arkivassistent vid arkivet i Göteborg och en kontorsbiträdestjänst vid vardera av arkiven i Uppsala och Vadstena, avses utgöra ett första led i en sådan upprustning.

Departementschefen. Erfarenheten visar, att det ständigt växande arkivmaterialet nödvändiggör ett effektivt och kontinuerligt gallringsarbete. Kraven på arkivlokaler kan annars befaras bli så avsevärda, att det knappast blir möjligt att i framtiden tillgodose dem i rimlig omfattning. Inte minst från ekonomisk synpunkt är därför arkivgallringsfrågorna av stor vikt. De har också under senare år alltmer uppmärksamats av statsmakterna. Genom beslut av 1959 års riksdag tillkom inom riksarkivets andra byrå en för den centrala ledningen av arkivgallringen avsedd särskild arbetsgrupp, bestående av en byrådirektör och

en arkivarie, överförd från första byrån, samt en assistent. Förra årets riksdag beslöt en förstärkning av denna grupp med ytterligare en assistent. Även de lokala arkivmyndigheternas personalorganisation har tilldelats förstärkningar med hänsyn särskilt till gallringsverksamheten. Genom beslut av 1960 års riksdag tillkom en arkivarietjänst vid Uppsala-arkivet samt två tjänster som arkivassistent, en vid arkivet i Lund och en vid arkivet i Härnösand.

För att det omfattande gallringsprogram, som utarbetas av den centrala arkivmyndigheten, skall kunna genomföras även för lokalförvaltningens del fordras väsentligt ökade arbetsinsatser från landsarkivens sida under ett avsevärt antal år framåt. Arbetena med tioårsleveranserna och tilläggsförteckningarna medför dessutom en betydande merbelastning under den första hälften av varje decennium.

För egen del har jag funnit, att landsarkiven bör erhålla ytterligare personella resurser för att rätt kunna fullgöra här berörda uppgifter. Jag är emellertid inte beredd att tillstyrka personalförstärkning i hela den utsträckning riksarkivet begärt. För nästa budgetår beräknar jag medel till tre nya tjänster som amanuens i reglerad befordringsgång. Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av riksarkivet besluta rörande fördelningen av ifrågavarande tjänster.

I övrigt räknar jag beträffande förevarande anslag ej med andra ändringar än sådana som betingas av automatiska utgiftsökningar.

Vid bifall till vad jag föreslagit bör anslaget för nästa budgetår uppföras med (1 129 000 + 75 000 =) 1 204 000 kr.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för landsarkiven, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	388 500
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	526 300
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	270 900
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	18 300

Summa kr. 1 204 000

b) till *Landsarkiven: Avlöningar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 204 000 kr.

[18] 14. Landsarkiven: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	160 300	168 523
1961/62 (statsliggaren s. 486)	153 000	
1962/63 (förslag)	168 000	

I fråga om detta förslagsanslag föreslår *riksarkivet* en höjning med i runt tal 19 200 kr. på sätt framgår av följande sammanställning.

1. Reseersättningar (nu 21 800)	+ 5 200
2. Övriga expenser (nu 63 700)	
a) städning	+ 2 550
b) telefon	+ 3 050
c) inköp av möbler och kontorsmaskiner	+ 11 335
d) bortfall av engångsanvisning	— 2 950
	Summa kr. + 19 185

Av handlingarna inhämtas bl. a. följande.

Reseersättningar. Den begärda uppräknigen motiveras, förutom med traktamentshöjningen, med den alltmera omfattande verksamheten i olika myndigheters arkiv, belägna på annan ort än landsarkiven.

Övriga expenser. Städning. Det ökade medelsbehovet betingas av höjda löner till följd av nytt kollektivavtal.

Telefon. Till stöd för den begärda höjningen åberopas den ökade verksamheten i olika myndigheters arkiv.

Inköp och underhåll av möbler och kontorsmaskiner. Av de för dessa ändamål begärda medlen hänför sig 5 800 kr. till arkivet i Vadstena, 945 kr. till arkivet i Visby, 3 345 kr. till arkivet i Lund, 300 kronor till arkivet i Härnösand och 945 kr. till arkivet i Östersund.

Departementschefen. Anslagsposten till reseersättningar bör på anförda skäl höjas med 3 500 kr. I fråga om delposten till övriga expenser tillstyrker jag en höjning med 12 450 kr. Härav avser jag 4 050 kr. för ökade kostnader för städning och telefon samt 8 400 kr. för engångsutgifter för inköp och underhåll av möbler och kontorsmaskiner vid arkiven i Vadstena, Lund, Härnösand, Visby och Östersund. Å andra sidan bör delposten sänkas med 2 950 kr., motsvarande för innevarande budgetår anvisade engångsbelopp. Delposten bör alltså höjas med sammanlagt 9 500 kr. Anslagsposten till övriga utgifter bör med hänsyn till medelsåtgången under sist förflutna budgetår uppräknas med 2 000 kr.

Anslaget torde sålunda för nästa budgetår böra uppföras med (153 000 + 15 000 =) 168 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Landsarkiven: Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 168 000 kr.

[19] 15. Landsarkiven: Inköp av arkivalier och tryckta arbeten

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	5 200	5 364
1961/62 (statsliggaren s. 487)	6 000	
1962/63 (förslag)	6 000	

Riksarkivet hemställer för nästa budgetår om en höjning av förevarande reservationsanslag med 1 000 kr. Till stöd härför åberopas, förutom prisstegringar,

de ökade krav på landsarkivens biblioteksresurser, som föranledes av det växande forskningsintresset.

Departementschefen. Riksarkivets förslag om ökad medelsanvisning under detta anslag är jag ej beredd att biträda. Anslaget bör därför uppföras med oförändrat belopp, 6 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Landsarkiven: Inköp av arkivalier och tryckta arbeten* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 6 000 kr.

[20] **16. Landsarkiven: Bokbindning och konservering av arkivalier**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	12 700	11 257
1961/62 (statsliggaren s. 487)	13 000	
1962/63 (förslag)	15 000	

Riksarkivet hemställer för nästa budgetår om en höjning av detta reservationsanslag med 4 500 kr. Till stöd härför åberopas främst prisstegringar.

Departementschefen. Jag förordar, att detta anslag höjes med 2 000 kr. Anslaget bör alltså för nästa budgetår uppföras med (13 000 + 2 000 =) 15 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Landsarkiven: Bokbindning och konservering av arkivalier* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 15 000 kr.

[21] **17. Ortnamnskommissionen: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	172 000	172 875
1961/62 (statsliggaren s. 488)	183 000	
1962/63 (förslag)	200 000	

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *ortnamnskommissionen* dels beräknat medel för automatiska utgiftsförändringar, dels framlagt följande förslag.

1. Arkivchef i Be 1 i stället för i Ae 26.
2. Förste arkivarie i Ae 26.
3. Redaktör i Ae 26.
4. Expeditionsvakt i Ae 7.
5. Kontorsbiträde i reglerad befordringsgång.
6. Arkivassistent i Ae 11 i stället för kontorist i Ae 9.
7. Arkivbiträde, alternativt kontorist i Ae 9 i stället för kontorsbiträde i Ao 5.
8. Ökad medelsanvisning till tillfälligt anställda arbetsbiträden (kostnad ca 5 100 kr.).

Till stöd för förslaget om en tjänst som expeditiönsvakt i Ae 7 erinrar kommissionen om vad riksdagens statsutskott i sitt utlåtande 1961: 47 under punkten 16 anfört i ämnet. Kommissionen framhåller vidare bl. a. följande.

Ortnamnsarkivet har hittills fått reda sig utan egen expeditiönsvakt. Personalen har ideligen med åsidosättande av sina mera kvalificerade åligganden måst utföra arbeten, som vid andra verk utförs av expeditiönsvakter. Så länge arkivet var inrymt i Dekanhuset fungerade teologiska institutionens vaktmästare som postbud åt arkivet.

Sedan arkivet inflyttat i nya lokaler vid S:t Johannesgatan med avsevärt utökade utrymmen sträckande sig genom tre våningar, har den erfarenheten gjorts, att arkivet nödvändigtvis behöver en expeditiönsvakt. Den kvalificerade arbetskraften bör nämligen utan att hindras av rena handräckningsgöromål få ägna sig åt de arbetsuppgifter, för vilka den är utbildad och avsedd.

Departementschefen. Det synes mig motiverat, att kommissionens personal fr. o. m. nästa budgetår utökas med en expeditiönsvakt i Ae 7. Jag beräknar därför nu medel till en sådan tjänst.

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet föreslagit vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor beräknar jag medel till en kansli-skrivare i Ae 10 och ett kanslibiträde i Ae 7 i stället för en kontorist i Ae 9 respektive ett kontorsbiträde i Ao 5.

I övrigt ifrågasätter jag inga andra ändringar beträffande förevarande anslag än sådana som betingas av utgiftsökningar av automatisk natur.

Anslaget bör sålunda för nästa budgetår uppföras med $(183\ 000 + 17\ 000 =) 200\ 000$ kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för ortnamnskommissionen, som föranledes av vad jag i det föregående anfört.

b) godkänna följande avlöningsstat för ortnamnskommissionen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	4 200
2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	148 300
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	44 300
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	3 200
Summa kr.	200 000

c) till *Ortnamnskommissionen*: *Avlöningar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 200 000 kr.

[22] 18. Ortnamnskommissionen: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	18 900	28 585
1961/62 (statsliggaren s. 488)	19 000	
1962/63 (förslag)	23 000	

Ortnamnskommissionen föreslår, att delposten till övriga expenser — nu 11 100 kr. — och därmed anslaget i dess helhet höjes med 4 000 kr. Højningen betingas av nya lokalutrymmen och avser ökade kostnader för renhållning och städning samt telefon.

Departementschefen. Jag biträder kommissionens förslag. Anslaget bör således för nästa budgetår uppföras med $(19\ 000 + 4\ 000 =) 23\ 000$ kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ortnamnskommissionen: Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 23 000 kr.

[23] 19. Ortnamnskommissionen: Insamling och bearbetning av vetenskapligt material

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	41 000	41 000
1961/62 (statsliggaren s. 489)	41 000	
1962/63 (förslag)	45 000	

Ortnamnskommissionen hemställer för nästa budgetår om en anslagshøjning med 24 000 kr. Kommissionen framhåller därvid, att anspråken på ersättning för såväl utförda arbeten som resor och traktamenten ständigt stegrats samt att det därför visat sig allt svårare att med nuvarande medelstildelning uppehålla kommissionens upptecknings-, bearbetnings- och publiceringsverksamhet i tillfredsställande omfattning.

Departementschefen. En viss förstärkning av detta anslag synes mig motiverad. Jag förordar därför, att anslaget för nästa budgetår höjes med 4 000 kr. och således uppföres med $(41\ 000 + 4\ 000 =) 45\ 000$ kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ortnamnskommissionen: Insamling och bearbetning av vetenskapligt material* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 45 000 kr.

[24] 20. Ortnamnskommissionen: Inredning och utrustning av nya lokaler

För detta ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 36 000 kr. Därjämte har utrustningsnämnden för universitet och högskolor erhållit bemyndigande att beställa inredning och utrustning för ortnamns-

kommissionen till ett värde av högst 40 000 kr., att betalas tidigast under budgetåret 1962/63. Bemyndigandet avser den återstående etappen av den nyan-skaffning av inventarier, som ansetts erforderlig i och med att ortnamnskommissionen erhållit nya lokaler (1961: VIII ht, s. 31; SU 1961: 47; Rskr 155). Med hänvisning härtill hemställer ortnamnskommissionen om anvisande för nästa budgetår av 40 000 kr. för ändamålet.

Departementschefen. I överensstämmelse med ortnamnskommissionens förslag torde för nästa budgetår till bestridande av återstående kostnader för inredning och utrustning av kommissionens nya lokaler anvisas ett reservationsanslag av 40 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ortnamnskommissionen: Inredning och utrustning av nya lokaler* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 40 000 kr.

[25] 21. Landsmålsarkiven: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	387 300	403 686
1961/62 (statsliggaren s. 489)	426 000	
1962/63 (förslag)	431 000	

Detta anslag disponeras av styrelsen för landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala samt styrelsen för landsmålsarkivet i Lund.

Anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal är innevarande budgetår uppförd med 328 700 kr., varav 230 000 kr. för landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala och 98 700 kr. för landsmålsarkivet i Lund.

Styrelsen för Uppsala-arkivet hemställer, att arkivets andel av anslaget höjes med i runt tal 34 800 kr. Höjningen föranledes, förutom av automatiska utgifts-ökningar på grund av förändringar i personalens löneklassplaceringar, av följande förslag, nämligen inrättande av en tjänst som fonogramassistent, uppflyttning av fyra förste arkivarietjänster från Ae 24 till Ae 26, förändring av en kansliskrivartjänst till en tjänst som förste arkivassistent i Ae 13 och ökad medelsanvisning till tillfälliga arbetsbiträden m. m. (kostnad ca 2 000 kr.).

Styrelsen för Lunda-arkivet hemställer, att — därest en av det större konsistoriet i Lund gjord framställning om inrättande av en personlig professur vid universitetet för arkivchefen, docenten Sven Benson bifalles — arkivchefstjänsten vakantsättes och en tjänst som amanuens i reglerad befordringsgång inrättas. Därjämte föreslår styrelsen uppflyttning av arkivchefstjänsten från Ae 26 till Be 1 och inrättande av en kanslibiträdestjänst. Vid bifall till förstnämnda förslag innebär styrelsens äskanden en minskning av arkivets andel av anslaget med i runt tal 5 100 kr. Eljest föreslås andelen höjd med i runt tal 23 400 kr., i vilket belopp ingår kostnaderna för arkivchefstjänstens uppflyttning till Be 1 och nyss-nämnda förstärkning med en kanslibiträdestjänst samt vissa automatiska utgiftsökningar.

Departementschefen. För nästa budgetår ifrågasätter jag beträffande förevarande anslag inga andra ändringar än sådana som beror av automatiska utgiftsökningar. Den höjning av anslaget, som föranledes härav, beräknar jag till 5 000 kr. Anslaget torde sålunda för nästa budgetår böra uppföras med (426 000 + 5 000 =) 431 000 kr. Av det belopp, som i efterföljande avlöningsstat upptages under icke-ordinarieposten beräknar jag 230 800 kr. för Uppsala-arkivet och 101 700 kr. för arkivet i Lund. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för landsmålsarkiven, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ..	100
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	332 500
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	92 200
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	6 200
Summa kr.	431 000

b) till *Landsmålsarkiven*: *Avlöningar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 431 000 kr.

[26] 22. Landsmålsarkiven: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	22 600	21 717
1961/62 (statsliggaren s. 490)	24 000	
1962/63 (förslag)	25 000	

Styrelsen för landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala föreslår, att arkivets andel av anslaget höjes med 1 800 kr. till 20 100 kr. enligt följande sammanställning.

1. Sjukvård (nu 800)	—	100
2. Bränsle, lyse och vatten (nu 500)	+	100
3. Övriga expenser (nu 14 600)	+	1 500
4. Inköp av skåp för förvaring av ordsamlingar (nu 1 500)	+	300
Summa kr.	+	1 800

De i fråga om anslagsposten till sjukvård och delposten till bränsle etc. föreslagna förändringarna betingas av medelsåtgången under sist förflutna budgetår. I övrigt motiveras styrelsens förslag med prisstegringar och, såvitt gäller delposten till övriga expenser, dessutom ökade lönekostnader för städning.

Styrelsen för landsmålsarkivet i Lund hemställer, att den för detta arkivs del anvisade delposten till expenser (nu 4 300 kr.) höjes med 1 000 kr. I sin motive-

ring anför styrelsen, att anslagsposten jämfört med motsvarande expensanslag för ortnamnskommissionen samt landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala är mycket knappt tilltagen.

Departementschefen. I fråga om Uppsala-arkivet biträder jag föreliggande förslag med den ändringen, att jag tillstyrker höjning av delposten till övriga expenser med 400 kr.

Beträffande arkivet i Lund förordar jag, att anslagsposten till expenser ökas med 400 kr. Å andra sidan bör arkivets anslagspost till sjukvård på grund av medelsåtgången under sist förflutna budgetår minskas med 100 kr.

Anslaget torde sålunda för nästa budgetår böra uppföras med (24 000 + 1 000 =) 25 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Landsmålsarkiven: Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 25 000 kr.

[27] 23. Landsmålsarkiven: Insamling och bearbetning av vetenskapligt material

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	81 000	81 000
1961/62 (statsliggaren s. 490)	81 000	
1962/63 (förslag)	90 000	

Detta reservationsanslag är för innevarande budgetår fördelat på två anslagsposter, en på 58 000 kr. till landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala samt en på 23 000 kr. till landsmålsarkivet i Lund.

Styrelsen för Uppsala-arkivet hemställer, att anslagsposten till arkivet höjes med 54 500 kr. Såsom motivering härför åberopas bl. a. följande.

En väsentlig förstärkning av anslaget till insamling och bearbetning av vetenskapligt material synes ofrånkomlig. Genom penningvärdesförändringen motsvarar anslaget numera i realiteten mindre än hälften än det för tjugu år sedan för ändamålet upptagna anslaget. I stora delar av vårt land har visserligen traditionsupplösningen gått mycket långt, och inom sådana områden är insamlingsarbetet förenat med betydande svårigheter. Men ännu finnes möjligheter att rädda från vetenskaplig synpunkt oersättligt traditionsmaterial, och arkivet kan under inga omständigheter betrakta fältarbetet som avslutat. På grund av den fortgående ökningen av arvodes-, rese- och traktamentskostnaderna har den nuvarande medelstillsdelningen visat sig vara otillräcklig för att arkivet skall kunna bedriva ett framgångsrikt fältarbete.

Styrelsen för Lunda-arkivet äskar höjning av arkivets andel i anslaget med 10 000 kr. Av den begärda höjningen hänför sig 5 000 kr. till löpande utgifter för resor, inlösen av samlingar och arvoden till tillfälliga vetenskapliga medarbetare samt återstoden till engångsutgifter för inlösen av folkskolläraren Emil Södermans samlingar från Bjäre härad. I fråga om medelsbehovet till löpande utgifter framhålles bl. a. följande.

Den äskade höjningen betingas av den starka belastningen på anslagsmedlen i fråga. Då kostnaderna för såväl insamling som bearbetning bestrides från dessa medel och då dialekterna nu snabbt försvinner, har styrelsen ansett det riktigast att hittills låta insamling få företräde framför bearbetning och publicering. Sedan ett halvt decennium pågår emellertid ett alltmera intensifierat arbete med en utgåva av de skånska ortnamnen. För att det planmässiga arbetet på en systematisk publicering av de skånska ortnamnen skall kunna fortsätta fordras en förstärkning av de anslagsmedel det här gäller.

Departementschefen. En viss förbättring av landsmålsarkivens möjligheter att bedriva sin vetenskapliga verksamhet synes mig befogad. För nästa budgetår föreslår jag därför en höjning av förevarande anslag med 9 000 kr., varav 6 000 kr. för Uppsala-arkivet och 3 000 kr. för arkivet i Lund. Anslaget bör således uppföras med $(81\,000 + 9\,000 =) 90\,000$ kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Landsmålsarkiven: Insamling och bearbetning av vetenskapligt material* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 90 000 kr.

[28] **24. Kungl. biblioteket: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	1 698 000	1 723 027
1961/62 (statsliggaren s. 491)	1 887 000	
1962/63 (förslag)	1 952 000	

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *riksbibliotekarien* dels beräknat medel för automatiska utgiftsökningar, dels framlagt följande förslag.

Personalförstärkningar

1. Bibliotekarie i Ae 19 (svenska tryckavdelningen).
2. Förste biblioteksassistent i Ae 17 (svenska tryckavdelningen).
3. Expeditionsvakt i Ae 7 (katalogavdelningen).
4. Bokbindare i Ae 8 (bokvårdsavdelningen).
5. Fotobiträde i reglerad befordringsgång (bokvårdsavdelningen).
6. Expeditionsbiträde i Ae 9 (förvärvsavdelningen).
7. Förste biblioteksassistent i Ae 17 (bibliografiska institutet).
8. Två förste biblioteksbiträden i Ag 9 (bibliografiska institutet).
9. Chaufför i Ae 7 (depåbiblioteket).

*Ändrad anställningsform och lönegradsplacering
för vissa tjänst innehavare*

10. Kansliskrivare i Ao 11 i stället för kontorist i Ao 9 (centrala administrationen).
11. Expeditionsassistent i Ao 10 i stället för uppsyningsman i Ao 9 (centrala administrationen).

12. Fyra expeditionsbiträden i Ao 9 i stället för fyra expeditionsvakter i Ao 7 (centrala administrationen).
13. Två expeditionsbiträden i Ae 9 i stället för två expeditionsvakter i Ae 7 (centrala administrationen).
14. Tamburvakt i Ae 5 i stället för i Ae 3 (centrala administrationen).
15. Förste bibliotekarie i Ao 26 i stället för bibliotekarie i Ao 23 (bibliografiska institutet).
16. Läsesalsinspektör i Ae 11 i stället för i Ag 11 (låneexpeditionen).
17. Förste biblioteksassistent i Ao 17 i stället för i Ao 13 (bibliografiska institutet).

Övriga förslag

18. Ökad medelsanvisning till vissa katalogiserings- och bindningsarbeten (kostnad 1 700 kr.).
19. Ökning med 1 500 kr. av medelsanvisningen till bibliotekskursen (nu 6 000 kr.).

Till stöd för de under punkterna 1, 7, 9, 11—13, 16, 18 och 19 redovisade förslagen anför riksbibliotekarien huvudsakligen följande.

1. Bibliotekarie i Ae 19. I motion i riksdagens andra kammare (nr 295) har vid förra årets riksdag föreslagits inrättandet vid kungl. biblioteket av en personlig e. o. bibliotekariebefattning i lönegrad Ae 19 för biblioteksassistenten Erik Eriksson. Till detta förslag intog statsutskottet en i princip positiv inställning.

Genom sin kännedom om bibliotekets äldre svenska bokbestånd har Eriksson blivit ett oundgängligt biträde för historiker, personhistoriker samt litteratur- och konsthistoriker vid deras arbete inom biblioteket. Hans stora kunskaper rörande bibliotekets äldre svenska bokbestånd liksom beträffande handskrifts- och kartavdelningarna är av sådan betydelse även för det interna arbetet, att det vore i högsta grad önskvärt att i huvudsak kunna disponera hans arbetsinsats utslutande för revisionsarbeten och punktvisa undersökningar just inom dessa områden.

I över motionen avgivna yttranden har statskontoret och statens lönenämnd framfört den tanken, att Eriksson skulle efter vederbörlig dispens erhålla en eventuellt ledigbliven bibliotekariebefattning. Statsutskottet har som en alternativ lösning föreslagit, att hans nuvarande biblioteksassistentbefattning efter hans utnämning till innehavare av en personlig bibliotekarietjänst tills vidare skulle vakanssättas. Ett dylikt förfarande skulle ofrånkomligen tvinga mig till en nedskärning av läsesalarnas öppethållande under kvällstid. Detta har fr. o. m. år 1953 väsentligt utsträckt, bl. a. tack vare tillkomsten år 1956 av den assistenttjänst, som Eriksson innehar. Jag föreslår därför, att fr. o. m. nästa budgetår inrättas en för Eriksson personlig bibliotekarietjänst i Ae 19 utan att bibliotekets personalorganisation i övrigt till följd härav på något annat sätt påverkas.

7. Förste biblioteksassistent i Ae 17. Den personaluppsättning, som omhänderhar centralkatalogiseringen, grundar sig med avseende på sin numerär på de beräkningar som gjordes år 1956 i samband med att planerna på en central katalogisering av det svenska trycket framlades. Helt naturligt rörde man sig vid dessa beräkningar — i avsaknad av praktisk erfarenhet av ett dylikt centralt arbete — med flera osäkerhetsmoment. Såväl stor-

leken av det tryck som skulle bli föremål för katalogisering som den omfattning katalogiseringen skulle ha i fråga om klassificering, hänvisningar och andra ingredienser i katalogiseringsförfarandet kunde ej anges annat än uppskattningsvis. Med numera vunnen erfarenhet kan konstateras att arbetet såväl kvantitativt som kvalitativt ställer anspråk på personalen, vilka denna med nuvarande numerär och sammansättning inte kan bemästra.

9. *Chaufför i Ae 7.* Statens biblioteksdepå i Bålsta kommer nästa budgetår att börja fungera. Detta innebär bl. a. att de deltagande stockholmsbiblioteken dagligen skall ha möjlighet att rekvirera av forskare beställd litteratur. Trots att det till depån överförda materialet i princip är mindre frekventerat kommer med all säkerhet dagligen ett betydande antal beställningar att göras. Vidare måste depån efter inflyttningen kunna till sig avhämta nytt material. För detta ändamål har biblioteket tilldelats en transportbil. Depån har hittills som personal endast tilldelats en uppsyningsman, vilken kommer att bli helt bunden på platsen och säkerligen hårt arbetsbelastad av den löpande verksamheten inom depån. Han får under inga förhållanden tid för transporttjänst och kan ej under tjänstetid lämna depån. En förutsättning för att institutionen, som är resultatet av stora investeringar skall bli funktionsduglig, är en utökning av personalen med en chaufför.

11—13. *Ändrad löneställning för en uppsyningsman och sex expeditionsvakter.* Vid Uppsala universitetsbibliotek har i anslutning till en omorganisation av expeditionsvaksarbetet en expeditionsvaktstjänst ombildats till en expeditionsassistenttjänst i lönegrad Ae 10. Till denna tjänst skall förmansskapet för bokframtagningen vara knutet. Vid kungl. biblioteket är hela detta arbete, alltså såväl ledningen av bokframtagningen som förmansskapet för alla övriga sysslor av expeditionsvaktskaraktär underställt bibliotekets uppsyningsman. Då dennes uppgifter sålunda är av avsevärt större omfattning än assistentens vid universitetsbiblioteket synes kungl. bibliotekets tjänst som uppsyningsman böra uppflyttas till 10 lönegraden. Vid Uppsala-biblioteket har vidare sex expeditionsvaktstjänster i 7 lönegraden ombildats till expeditionsbiträdetsjänster i 9 lönegraden. Samtliga är sysselsatta med bokframtagning. Kungl. biblioteket har sex expeditionsvaktstjänster i 7 lönegraden, vilka utnyttjas för bokframtagning och därmed direkt för sysslor av mer kvalificerad art. Detta arbete ställer stora krav, icke endast på vederbörandes ordningssinne, snabbhet och arbetsförmåga utan även på boksinne och elementära språkkunskaper. Under hänvisning till löneutvecklingen vid uppsalainstitutionen föreslår jag, att sex expeditionsvaktstjänster omvandlas till tjänster som expeditionsbiträde i 9 lönegraden.

16. *Läsesalsinspektör i Ae 11 i stället för i Ag 11.* Sedan år 1946 finnes vid biblioteket inrättad en tjänst som läsesalsinspektör i Ag 11. Jag anser det mindre önskvärt att upprätthålla permanenta och viktiga funktioner på sådana villkor.

18. *Ökad medelsanvisning till vissa katalogiserings- och bindningsarbeten.* Med hänsyn till den allmänna löneökningen fr. o. m. den 1 januari 1961 begäres en ökning av de till accessionskatalogens 10-årsregister, 5-årskatalogen och bokbinderiarbetare anslagna arvodesmedlen med ca 5 % eller 1 700 kr.

19. *Ökning av medelsanvisningen till bibliotekskursen.* Alltsedan år 1946 svarar kungl. biblioteket för den centrala utbildningen av assistent- och biträdespersonal vid forskningsbibliotek. Den fyller framför allt en mycket stor uppgift som rekryteringsbas för inte minst den vida och viktiga

kretsen av specialbibliotek inom de naturvetenskapliga, tekniska och samhällsvetenskapliga områdena. Under senare år har medelstildelningen ej heller räckt till för nödvändiga expenskostnader samtidigt som kursledningen tvingats till en beklaglig återhållsamhet i fråga om engagemang av lärarkrafter. Om ej de nuvarande anslagsmedlen höjes från 6 000 till 7 500 kr. kommer det att bli ytterst svårt för biblioteket att fullfölja verksamheten.

Departementschefen. Med hänsyn till biblioteksassistenten Erik Erikssons kvalifikationer och arten av de arbetsuppgifter, som åvilar honom, anser jag mig böra förorda, att för honom inrättas en personlig tjänst som bibliotekarie i lönegrad Ae 19. Den tjänst som biblioteksassistent, vilken Eriksson nu innehar, bör hållas obesatt, så länge han kvarstår vid den personliga tjänsten.

En viss förstärkning av den personal, som inom bibliografiska institutet omhänderhar centralkatalogiseringen av det svenska trycket, synes mig motiverad. Medel bör därför nu beräknas till en för nämnda ändamål avsedd förste biblioteksassistent i Ae 17. Då jag funnit behov föreligga av en tjänst som chaufför i Ae 7 vid biblioteksdepån beräknar jag vidare medel till en sådan tjänst.

Som ett led i rationaliseringen av verksamheten vid biblioteket har framlagts ett under punkterna 11—13 redovisat förslag om ändrad löneställning för en uppsyningsman och sex expeditionsvakter. Med anledning härav har jag ansett mig böra beräkna medel till en expeditionsassistent i Ao 10 i stället för en uppsyningsman i Ao 9 och till två expeditionsbiträden i Ao 9 i stället för två expeditionsvakter i Ao 7. Jag förordar därjämte, att två tjänster som expeditionsvakt i Ae 7 förändras till tjänster som expeditionsbiträde i Ae 7. Vid bifall härtill torde för tjänst som expeditionsassistent eller expeditionsbiträde böra uppställas samma kompetenskrav som för motsvarande tjänster vid universitetsbiblioteken, nämligen grundlig skolutbildning, innefattande eller kompletterad med språkkunskaper motsvarande dem som kräves i realexamen eller vid avgång från årskurs 9 g vid försöksskola, och teoretisk utbildning i bibliotekskunskap inom kungl. biblioteket eller universitetsbibliotek samt omfattande praktisk yrkesverksamhet.

Mot extra-ordinariesättning av en tjänst som läsesalsinspektör i Ag 11 har jag intet att erinra. Tjänsten bör vid sådan åtgärd benämnas biblioteksassistent.

I överensstämmelse med riksbibliotekariens förslag bör medelsanvisningen till katalogiserings- och bindingsarbeten höjas med 1 700 kr. Därjämte bör anslagsmedlen till bibliotekskursen ökas med 1 000 kr.

Utöver vad jag nu förordat ifrågasätter jag inga ändringar beträffande förevarande anslag än sådana som beror av automatiska utgiftsökningar. Anslaget bör för nästa budgetår uppföras med $(1\,887\,000 + 65\,000 =) 1\,952\,000$ kr.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för kungl. biblioteket, som föranledes av vad jag i det föregående anförte;

b) godkänna följande avlöningsstat för kungl. biblioteket, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	516 900
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	1 200
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ...	982 400
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	421 500
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	30 000
Summa kr.	1 952 000

c) till *Kungl. biblioteket*: *Avlöningar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 952 000 kr.

[29] 25. Kungl. biblioteket: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	383 900	365 069
1961/62 (statsliggaren s. 492)	508 000	
1962/63 (förslag)	448 000	

Riksbibliotekarien föreslår, att detta förslagsanslag för nästa budgetår höjes med i runt tal 408 600 kr. på sätt framgår av följande sammanställning.

1. Reseersättningar (nu 2 100)	+	300
2. Bränsle, lyse och vatten (nu 80 000)	+	22 000
3. Övriga expenser (nu 233 800)		
a) löpande utgifter (nu 143 600)	+	13 330
b) engångsutgifter	+	455 920
c) bortfall av engångsutgifter	—	90 200
4. Publikationstryck (nu 188 000)	—	15 000
5. Övriga utgifter: Reproduktionsverksamheten (nu 30 000)	+	22 200
Summa kr.	+	408 550

Av riksbibliotekariens framställning inhämtas bl. a. följande.

Reseersättningar. Såsom skäl för den begärda höjningen anföres, att bibliotekets befattning med angelägenheter, som rör landets övriga bibliotek, alltmer utvidgats samt att centralkatalogiseringen ställer krav på ökad reseverksamhet.

Bränsle, lyse och vatten. Den äskade uppräkningsbetingas av utvidgade lokaler.

Övriga expenser. Löpande utgifter. För städning av nytillkommande lokaler begäres 5 130 kr. — Till driftkostnader för den för lånetrafiken mellan de statliga stockholmsbiblioteken avsedda transportbilen äskas 5 000 kr. — För

innevarande budgetår har beräknats en engångsanvisning av 3 200 kr. till bibliotekets merutgifter för centralkatalogiseringskort till universitetet i Göteborg. Motsvarande belopp erfordras enligt riksbibliotekarien även för nästa budgetår och bör i fortsättningen ingå i bibliotekets fasta löpande utgifter.

Engångsutgifter. Av den begärda engångsanvisningen hänför sig 71 290 kr. huvudsakligen till en maskinell upprustning av kungl. biblioteket i syfte att åstadkomma en rationalisering av verksamheten och en förbättring av servicen gentemot andra bibliotek. Nämda del av engångsanvisningen avser sålunda anskaffning av bokbinderimaskiner, bokvagnar, filmskåp, kassaskåp och ny transportbil för Stockholmsräjongen samt komplettering av beståndet av tidningsfilm. — För inredning, flyttningskostnader och transportbil för biblioteksdepån anvisades budgetåret 1960/61 ett sammanlagt engångsbelopp av 66 500 kr. För vissa ytterligare utgifter i samband med ianspråktagandet av depån äskas nu 10 000 kr. — Andra etappen av ombyggnaden av bibliotekshuset i Humlegården bedrivs som beredskapsarbete; kostnaderna för såväl bygnadsarbeten som inredning m. m. bestrides med medel, som ställts till förfogande av arbetsmarknadsstyrelsen. Bemyndigande har lämnats att beställa för tredje ombyggnads-etappen avsedd inredning m. m. till ett värde av högst 374 000 kr., att gäldas tidigast budgetåret 1962/63, dock under förutsättning att denna etapp kommer till utförande som beredskapsarbete men de i anslutning därtill uppkommande kostnaderna för inredning m. m. ej kommer att bestridas med medel, som står till arbetsmarknadsstyrelsens förfogande. Enligt meddelande från styrelsen kan ett genomförande av ombyggnadens tredje etapp som beredskapsarbete ej påräknas. Med hänsyn härtill och då denna etapp enligt riksbibliotekariens mening bör påbörjas sensommaren 1962, bör det med beställningsbemyndigandet förenade villkoret undanröjas och medel för inredning m. m. för ifrågavarande etapp nu anvisas. Riksbibliotekarien räknar därvid med ett med 82 625 kr. förhöjt belopp eller med 456 625 kr. Av uppräknningen hänför sig ca 36 000 kr. till en utvidgning av etappen, avseende att möjliggöra ett ökat antal forskarplatser, medan återstoden betingas av prisstegringar. Då endast 70 % av etappen kan beräknas bli genomförd under nästa budgetår, anser riksbibliotekarien, att medelsanvisningen för nyssnämnda budgetår kan begränsas till 374 000 kr. — För installation av telefonväxel, centralkatalogiseringskort till universitetet i Göteborg samt anskaffning av inventarier och maskinutrustning har för innevarande budgetår anvisats ett engångsbelopp av 90 200 kr., vilket bortfaller för nästa budgetår.

Publikationstryck. För kungl. bibliotekets *årsredogörelse* beräknas oförändrat belopp, 3 000 kr.

För *accessionskatalogen* framlades i *petita* för budgetåren 1959/62 redogörelser för de fortlöpande kostnaderna enligt den nya utgivningsplanen (1959: 1, VIII ht, s. 28 f, 1960: 1 VIII ht, s. 23 och 1961: 1 VIII ht s. 40). Riksbibliotekarien beräknar de på budgetåren 1962/63 och 1964/65 belöpande kostnaderna för accessionskatalogens utgivning till sammanlagt 340 000 kr. Härav avser 180 000 kr. katalogens alfabetiska del, 90 000 kr. dess systematiska del och 70 000 kr. periodicadelen, allt för åren 1956—1960. Då arbetet med dessa delar av katalogen bedrivs parallellt och avses att avslutas successivt, bör enligt riksbibliotekarien hälften av de för ändamålet erforderliga medlen, 170 000 kr, anvisas nästa budgetår och den återstående hälften, likaledes 170 000 kr., det därpå följande budgetåret.

Det sammanlagda medelsbehovet under anslagsposten till publikationstryck beräknas alltså för nästa budgetår till $(3\,000 + 170\,000 =) 173\,000$ kr., vilket innebär en minskning med 15 000 kr.

Övriga utgifter: Reproduktionsverksamheten. Sedan mitten av september 1960 har fotodetaljen varit installerad i nya och ändamålsenliga lokaler. För att möjliggöra anskaffning av viss maskinell utrustning, bl. a. fotokopistapparater, torkskåp och skärmaskin, äskas sammanlagt 22 200 kr.

Departementschefen. Anslagsposten till reseersättningar och delposten till bränsle, lyse och vatten synes mig böra ökas med respektive 100 och 22 000 kr.

Med anledning av riksbibliotekariens önskemål om ökad medelsanvisning till städning, centralkatalogiseringskort och maskinell utrustning tillstyrker jag, att delposten till övriga expenser höjes med 23 100 kr. Då å andra sidan ett för innevarande budgetår anvisat engångsbelopp av 90 200 kr. faller bort, bör delposten för nästa budgetår sänkas med 67 100 kr.

Beträffande det tidigare lämnade bemyndigandet, avseende beställning av inredning m. m. för tredje etappen av kungl. bibliotekets ombyggnad, ifrågasätter jag ingen annan ändring än att bemyndigandet, såvitt gäller tidigaste tidpunkten för betalning, bör avse budgetåret 1963/64.

Då riksbibliotekariens uppskattning av medelsbehovet under anslagsposten till publikationstryck ej givit mig anledning till erinran, tillstyrker jag, att denna anslagspost nedräknas med 15 000 kr.

Utöver vad jag nu förordat är jag inte beredd att tillstyrka några förändringar beträffande förevarande anslag.

Vid bifall till vad jag föreslagit torde anslaget sålunda för nästa budgetår böra uppföras med (508 000 — 60 000 =) 448 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kungl. biblioteket: Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 448 000 kr.

[30] 26. Kungl. biblioteket: Bokinköp och bokbindning

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	490 000	489 700
1961/62 (statsliggaren s. 492)	530 000	
1962/63 (förslag)	575 000	

Riksbibliotekarien hemställer, att detta reservationsanslag för nästa budgetår höjes med 85 000 kr. Till stöd härför åberopar riksbibliotekarien den fortgående kostnadsstegringen med avseende på såväl böcker som bindning. Riksbibliotekarien anser, att anslaget under de senaste åren ej uppräknats i takt med inträffade prisstegringar. Anslaget är därför enligt hans uppfattning otillräckligt för såväl inköp som bindning. Även med en i och för sig betänklighetsbegränsning av bindingsverksamheten och återhållsamhet med prenumerationen på utländska tidskrifter kan, framhåller riksbibliotekarien, det för innevarande budgetår erforderliga medelsbehovet till bindning och till prenumeration på eller inköp av periodica och serieverk uppskattas till respektive 160 000 och 145 000 kr. För de egentliga bokinköpen återstår då endast 225 000 kr., vilket belopp enligt riks-

bibliotekarien ej motsvarar det föreliggande behovet. Riksbibliotekarien understryker därför vikten av att anslaget kraftigt uppräknas, så att icke kungl. biblioteket genom en förnyad eftersläpning i inköpsverksamheten ånyo tvingas till för statsverket oekonomiska kompletteringsaktioner. Anslaget bör enligt riksbibliotekariens mening utgå med ungefär samma belopp som universitetsbibliotekens motsvarande anslag. Riksbibliotekarien erinrar därvid om att kungl. biblioteket vid sidan av sina traditionella uppgifter som landets nationalbibliotek och centralt forskningsbibliotek för huvudstaden även skall fungera som humanistiskt-samhällsvetenskapligt universitetsbibliotek därstädes.

Departementschefen. Jag anser mig för nästa budgetår böra tillstyrka en höjning av förevarande anslag med 45 000 kr. till (530 000 + 45 000 =) 575 000 kr. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kungl. biblioteket: Bokinköp och bokbindning* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 575 000 kr.

[31] 27. Kungl. biblioteket: Inredning och utrustning av nya lokaler

Riksbibliotekarien hemställer för nästa budgetår om en medelsanvisning av 160 000 kr. till viss inredning och utrustning, hänförlig till andra etappen av kungl. bibliotekets ombyggnad. Till stöd härför anför riksbibliotekarien huvudsakligen följande.

Andra etappen kan i överensstämmelse med arbetsmarknadsstyrelsens planläggning beräknas bli avslutad redan under innevarande budgetår. Den föreslagna medelsanvisningen motsvarar skillnaden mellan det ursprungligen år 1958 av byggnadsstyrelsen begärda beloppet, 610 000 kr., och det belopp, som arbetsmarknadsstyrelsen år 1959 ställde till förfogande, nämligen 450 000 kr. Genom kraftiga förenklingar har jag haft möjlighet att i samförstånd med byggnadsledningen reducera det nu aktuella beloppet. I annat fall skulle detta givetvis på grund av den allmänna prisstegringen mellan åren 1958—1961 ha ökat väsentligt.

Departementschefen. I överensstämmelse med riksbibliotekariens förslag bör för nästa budgetår till inredning och utrustning, hänförlig till den andra etappen av kungl. bibliotekets ombyggnad, anvisas 160 000 kr. Medelsanvisningen bör ske i form av ett reservationsanslag, benämnt Kungl. biblioteket: Inredning och utrustning av nya lokaler. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kungl. biblioteket: Inredning och utrustning av nya lokaler* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 160 000 kr.

[32] 28. Statens psykologisk-pedagogiska bibliotek

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	66 900	65 554
1961/62 (statsliggaren s. 492)	72 000	
1962/63 (förslag)	77 000	

Styrelsen för statens psykologisk-pedagogiska bibliotek hemställer, att detta förslagsanslag för nästa budgetår höjes med 13 000 kr. Højningen betingas av följande förslag.

1. Biblioteksbiträde i Ae 7 med samtidig indragning av 3 700 kr. för tillfällig skrivhjälp.
2. Bibliotekarie i Ao 26 i stället för i Ae 23.
3. Ökning med 2 000 kr. av medelsanvisningen till expenser (nu 6 000).

Såsom skäl för förslaget om en tjänst som biblioteksbiträde åberopas huvudsakligen följande.

Den fortgående utvidgningen av bibliotekets verksamhet, vilken sammanhänger med bibliotekets förändring till centralt specialbibliotek inom sitt område, ställer ökade krav på kvalificerad biblioteksservice. Med nuvarande personalorganisation kan dessa krav ej helt tillgodoses, då de två biblioteksutbildade tjänstemännen främst till följd av den ökade låneverksamheten i alltför stor utsträckning måst ägna sig åt arbetsuppgifter av rutinbetonad karaktär. För att avlasta dem dessa arbetsuppgifter erfordras ett biblioteksbiträde.

Av det ökade medelsbehovet till expenser avser 500 kr. ett preliminärt beräknat belopp för flyttning till och utrustning av bibliotekets nya lokaler, medan återstoden, 1 500 kr., hänför sig till ökade kostnader för lyse, städning m. m.

Departementschefen. Då jag funnit behov föreligga av en för biträdesgöröml avsedd arbetskraft vid biblioteket, förordar jag en højning av medelsanvisningen, avsedd att möjliggöra anställande av ett biblioteksbiträde i Ae 7 med halvtidstjänstgöring.

I fråga om bibliotekets anslagsmedel till expenser föreslår jag en højning med 2 500 kr. Härav beräknar jag 1 500 kr. för löpande utgifter och 1 000 kr. för flyttning till och utrustning av bibliotekets nya lokaler. Sistnämnda belopp bör betraktas som engångsanvisning.

I övrigt ifrågasätter jag inte några ändringar beträffande förevarande anslag. Detta bör alltså för nästa budgetår uppföras med $(72\,000 + 5\,000 =) 77\,000$ kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande stat för statens psykologisk-pedagogiska bibliotek, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

S t a t

Avlöningar

1. Avlöningar till icke-ordinarie personal	52 600	
2. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	14 700	
3. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	1 100	68 400

Omkostnader

1. Sjukvård, förslagsvis	100	
2. Expenser, förslagsvis	8 500	8 600
	Summa kr.	77 000

b) till *Statens psykologisk-pedagogiska bibliotek* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 77 000 kr.

[33] **29. Bokinköp och bokbindning vid statens psykologisk-pedagogiska bibliotek**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	25 000	24 920
1961/62 (statsliggaren s. 493)	27 000	
1962/63 (förslag)	30 000	

Styrelsen för statens psykologisk-pedagogiska bibliotek föreslår, att detta reservationsanslag för nästa budgetår höjes med 8 000 kr. Den föreslagna höjningen betingas, förutom av prisstegringar, av de ökade anspråk på bibliotekets resurser, som det växande antalet studerande och forskare inom ämnesområdet psykologi och pedagogik medför.

Departementschefen. En viss förstärkning av detta anslag synes mig erforderlig. Jag förordar därför, att anslaget höjes med 3 000 kr. Anslaget bör således för nästa budgetår uppföras med $(27\,000 + 3\,000 =) 30\,000$ kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bokinköp och bokbindning vid statens psykologisk-pedagogiska bibliotek* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 30 000 kr.

[34] **30. Stifts- och landsbiblioteken: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	362 000	372 824
1961/62 (statsliggaren s. 493)	408 000	
1962/63 (förslag)	414 000	

Landsbiblioteksorganisationen är avsedd att på grundval av de större stifts- och läroverksbiblioteken skapa en biblioteksform, som skall utgöra en förbindelse-länk mellan folkbiblioteken och de stora vetenskapliga biblioteken, bl. a. genom att tjänstgöra som central för övriga inom respektive län belägna bibliotek. Genom särskilda riksdagsbeslut har fyra sådana bibliotek tillkommit, nämligen år 1926 i Linköping, år 1937 i Skara, år 1952 i Västerås och år 1953 i Växjö. Med landsbiblioteken i stort sett analoga uppgifter har centralbiblioteken, vilka upp-

rättats i enlighet med föreskrifterna i kungörelsen den 24 januari 1930 (nr 15) angående understödjande av folkbiblioteksväsendet (numera i hithörande delar ersatt av kungörelsen 1955:540). Centralbiblioteken, vilka ej får inrättas i län, där landsbibliotek finns, skiljer sig från dessa bibliotek däri, att de är kommunala institutioner, som i egenskap av länecentral inom länet erhåller statsunderstöd. Enligt den plan, som låg till grund för förstnämnda kungörelse, skulle i varje län upprättas ett landsbibliotek eller ett centralbibliotek. Genom inrättande av biblioteket i Växjö har denna plan fullföljts.

För nästa budgetår föreslår styrelsen för biblioteket i *Linköping*, att en tjänst som expeditivsvakt i Ao 7 förändras till en tjänst som expeditivsbiträde i Ao 9. Motsvarande förslag framlägges även av biblioteksstyrelserna i *Västerås* och *Växjö*. Styrelsen för biblioteket i Västerås föreslår därjämte inrättande av en ny tjänst som biblioteksbiträde i Ae 9, medan styrelsen för biblioteket i Växjö hemställer om en höjning med 4 750 kr. av den nuvarande medelsanvisningen till katalogiseringsarbeten (5 250 kr.). I övrigt ifrågasättes från biblioteksstyrelsernas sida inga andra utgiftsökningar än sådana av automatisk karaktär.

Riksbibliotekarien finner en förbättring av expeditivsvakternas ställning vid biblioteken i Linköping, Västerås och Växjö vara befogad med hänsyn till angelägenheten av att på dessa platser om möjligt undgå täta personalbyten. Önskemålet om en ny biblioteksbiträdestjänst vid Västeråsbiblioteket bör enligt riksbibliotekariens åsikt beaktas. Växjöbibliotekets äskande om höjt anslag för katalogisering av de vid bibliotekets nyorganisation övertagna äldre samlingarna synes riksbibliotekarien också starkt befogad.

Departementschefen. Jag anser mig inte kunna tillstyrka andra utgiftsökningar än sådana av automatisk natur. Dessa beräknar jag till 6 000 kr. Avlöningsanslaget i dess helhet bör sålunda för nästa budgetår uppföras med (408 000 + 6 000 =) 414 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för stifts- och landsbiblioteken, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ..	148 100
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	165 500
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	94 200
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	6 200

Summa kr. 414 000

b) till *Stifts- och landsbiblioteken*: *Avlöningar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 414 000 kr.

[35] 31. Stifts- och landsbiblioteken: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	11 000	11 256
1961/62 (statsliggaren s. 494)	11 000	
1962/63 (förslag)	12 000	

I fråga om anslagsmedlen till expenser (nu 2 550 kr. per bibliotek) föreslås av biblioteksstyrelserna i *Linköping* och *Skara* höjning med 750 respektive 450 kr. samt av biblioteksstyrelserna i *Västerås* och *Växjö* höjning med 1 450 kr. för vardera biblioteket.

Riksbibliotekarien framhåller, att biblioteksstyrelsernas äskanden om höjda expensmedel grundar sig på en ökad omfattning av biblioteksverksamheten. Riksbibliotekarien finner det därför välmotiverat, att dessa äskanden tillgodoses men ifrågasätter om inte höjningen bör göras likformig för samtliga bibliotek, åtminstone de tre större (*Linköping*, *Västerås* och *Växjö*).

Departementschefen. De föreslagna höjningarna är jag beredd biträda i så måtto, att jag tillstyrker en uppräknig av anslaget med 1 000 kr. Anslaget bör således för nästa budgetår uppföras med (11 000 + 1 000 =) 12 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Stifts- och landsbiblioteken: Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 12 000 kr.

[36] 32. Stifts- och landsbiblioteken: Bokinköp och bokbindning m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	80 000	84 023
1961/62 (statsliggaren s. 494)	85 000	
1962/63 (förslag)	90 000	

I fråga om detta reservationsanslag hemställer *biblioteksstyrelserna* om höjningar med tillhopa 34 900 kr. på sätt framgår av följande sammanställning.

Bokinköp och bokbindning

Linköping (nu 19 100)	+ 5 900
Skara (nu 16 000)	+ 9 000
Västerås (nu 16 000)	+ 9 000
Växjö (nu 16 000)	+ 9 000

Konserveringsarbeten

Västerås (nu 4 000)	+ 1 000
Växjö (nu 4 000)	+ 1 000

Summa kr. + 34 900

Riksbibliotekarien anför huvudsakligen följande.

Nu utgående anslag till bokinköp och bokbindning vid stifts- och landsbiblioteken har under senare år blivit föremål för endast obetydlig höjning. Med hänsyn till såväl de avsevärt höjda bokpriserna respektive bindningskostnaderna som till behovet att i görligaste mån hålla biblioteken av denna speciella organisationstyp försedda med för forskning och studier erforderlig vetenskaplig litteratur framstår enligt min mening ett tillgodoseende av äskandena i detta avseende som i hög grad nödvändigt. — Då det synes angeläget, att konserveringsverksamheten ej eftersättes, anser jag mig böra tillstyrka de i fråga om denna verksamhet begärda höjningarna.

Vidare hemställer riksbibliotekarien om oförändrad medelsanvisning, 4 000 kr. till fortsatta konserveringsarbeten vid stifts- och läroverksbiblioteket samt domkyrkobiblioteket i Strängnäs (jfr 1957 års åttonde huvudtitel, p. 16).

Departementschefen. Jag anser mig kunna tillstyrka, att detta reservationsanslag ökas med 5 000 kr. Anslaget bör sålunda för nästa budgetår uppföras med (85 000 + 5 000 =) 90 000 kr. Liksom hittills torde anslaget böra fördelas av Kungl. Maj:t. För att därvid de angelägnaste önskemålen skall kunna i möjligaste mån tillgodoses, torde förslag till fördelningen böra avgivas av riksbibliotekarien efter hörande av vederbörande biblioteksstyrelser. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Stifts- och landsbiblioteken: Bokinköp och bokbindning m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 90 000 kr.

[37] 33. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	2 031 000	2 181 102
1961/62 (statsliggaren s. 495)	2 296 000	
1962/63 (förslag)	2 333 000	

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *akademien* dels beräknat medel för automatiska utgiftsökningar, dels framlagt följande förslag.

P e r s o n a l f ö r s t ä r k n i n g a r

Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.

1. Amanuens i reglerad befordringsgång (administrativa och kamerala avdelningen).
2. Expeditionsvakt i Ae 7 (biblioteket).
3. Kontorsbiträde i reglerad befordringsgång med halvtidstjänstgöring (administrativa och kamerala avdelningen).

Riksantikvarieämbetet m. m.

4. Förste antikvarie i Ae 26 (fornminnesavdelningen).
5. Antikvarie i Ae 21 (fornminnesavdelningen).
6. Personlig antikvarietjänst i Ae 21 med halvtidstjänstgöring för filosofie licentiaten Elisabeth Svärdström (fornminnesavdelningen).
7. Assistent i Ae 15 (fornminnesavdelningen).
8. Kanslibiträde i Ae 7 i stället för kontorsbiträde med halvtidstjänstgöring (fornminnesavdelningen).
9. Kontorsbiträde i reglerad befordringsgång med halvtidstjänstgöring (byggnadsminnesavdelningen).

Statens historiska museum m. m.

10. Amanuens i reglerad befordringsgång.
11. Museibiträde i Ae 7 (osteologiska avdelningen).
12. Ökad medelsanvisning till extra museivakter (kostnad i runt tal 20 700 kr.).

Ändrad anställningsform och lönegradsplacering
för vissa tjänstinnehavare

Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.

13. Uppflyttning av tjänsten som riksantikvarie från Bo 4 till Bo 5.
14. Byrådirektör i Ao 26 i stället för i Ao 24.
15. Bokhållare i Ao 15 i stället för kassör i Ao 12.
16. Materialförvaltare i Ao 12 i stället för uppsyningsman i Ao 10 (administrativa och kamerala avdelningen).
17. Kansliskrivare i Ao 10 i stället för kontorist i Ao 9 (administrativa och kamerala avdelningen).
18. Kontorist i Ao 9 i stället för kanslibiträde i Ao 7 (administrativa och kamerala avdelningen).

Riksantikvarieämbetet

19. Två överantikvarier i Bo 1 i stället för två förste antikvarier (avdelningschefer) i Ao 26 (fornminnesavdelningen respektive byggnadsminnesavdelningen).
20. Kontorist i Ae 9 i stället för kanslibiträde i Ae 7 (landsantikvarieorganisationen).

Statens historiska museum m. m.

21. Antikvarie i Ao 23 i stället för i Ao 21.
22. Placering av en för N. G. Gejvall personlig tjänst som antikvarie i Ao 23 i stället för i Ae 21 (osteologiska avdelningen).
23. Rustmästare i Ao 12 i stället för uppsyningsman i Ao 10.

Till stöd för förslaget om en tjänst som kontorsbiträde i reglerad befordringsgång med halvtidstjänstgöring vid administrativa och kamerala avdelningen åberopas huvudsakligen följande.

Ämbetsverkets telefonväxel har alltsedan dess tillkomst på 1930-talet betjänats av en telefonist (kontorsbiträde) i Ao 5. Antalet anslutningar har givetvis ökat i takt med verkets utbyggnad och utgöres för närvarande av 70 öppna och 20 spärrade. Sedan telefonistens alltför pressande arbetsbörda påtalats och klagomål på servicen framkommit, har våren 1961 genom televerkets telefonbyrå företagits en trafikundersökning i telefonväxeln. Undersökningen visar, att trafikintensiteten normalt kräver två expeditiionsplatser (växelbord).

Akademien erinrar i sin anslagsframställning om att den tidigare i olika sammanhang aktualiserat frågan om en översyn av organisationen av riksantikvarieämbetet och statens historiska museum, vilken varit i princip oförändrad under de senaste två decennierna.

Departementschefen. I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har vitterhetsakademien dels hemställt om en förstärkning av personalen vid riksantikvarieämbetet och statens historiska museum, dels ånyo erinrat om sitt tidigare framförda önskemål om en översyn av dessa institutioners verksamhet och organisation. Med anledning härav vill jag erinra om att jag den 29 december 1961 erhållit Kungl. Maj:ts bemyndigande att tillkalla särskilda sakkunniga för att verkställa utredning angående riksantikvarieämbetets och statens historiska museums arbetsuppgifter och organisation.

Från förevarande anslag bestrides kostnaderna för avlöning av bl. a. sju för arbetet med inventeringen av fasta fornlämningar för den ekonomiska kartan avsedda extra ordinarie antikvarier och amanuenser. I sin anslagsframställning har akademien under det för fornminnesinventeringen avsedda reservationsanslaget bl. a. beräknat medel för en extra amanuens i reglerad befordringsgång. Då ett varaktigt behov föreligger av denna arbetskraft, bör enligt min mening under förevarande anslag beräknas medel för anställande vid fornminnesavdelningen av ytterligare en amanuens i reglerad befordringsgång, avsedd för fornminnesinventeringen.

Med hänsyn till vad som anförts till stöd för förslaget om anvisande av medel för en tjänst som kontorsbiträde i reglerad befordringsgång med halvtidstjänstgöring biträder jag detta förslag (p. 3).

Utöver vad jag nu förordat ifrågasätter jag inga andra ändringar beträffande förevarande anslag än sådana som beror av automatiska utgiftsökningar. Anslaget bör för nästa budgetår uppföras med (2 296 000 + 37 000 =) 2 333 000 kr.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna följande avlöningsstat för de under vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien lydande riksantikvarieämbe-

tet och statens historiska museum m. m., att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	935 400
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	1 200
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ...	841 500
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	519 300
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	35 600

Summa kr. 2 333 000

b) till Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.: Avlöningar för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 2 333 000 kr.

[38] 34. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	345 300	356 326
1961/62 (statsliggaren s. 497)	376 000	
1962/63 (förslag)	379 000	

Akademien föreslår i sina anslagsäskanden för nästa budgetår, att detta förslagsanslag höjes med 71 500 kr. på sätt framgår av följande sammanställning.

1. Reseersättningar (nu 59 400)	+ 15 000
2. Övriga expenser (nu 168 700)	+ 5 500
3. Övriga utgifter (nu 7 000)	+ 5 000
4. Växlande utställningar (nu 6 000)	+ 4 000
5. Material m. m. för textilkonserveringen (nu 4 600)	+ 1 000
6. Material m. m. för tekniska avdelningen (nu 1 500)	+ 5 000
7. Studieverksamheten (nu 4 000)	+ 7 000
8. Laboratoriet för radioaktiv datering (nu 65 000)	+ 29 000

Summa kr. + 71 500

Av akademiens framställning inhämtas huvudsakligen följande.

Reseersättningar. Till stöd för den föreslagna ökningen åberopas, förutom prisstegringar, de alltmer omfattande fältarbetena.

Övriga expenser. Av den begärda höjningen avser 5 600 kr. renhållning och städning, 500 kr. skrivmateriel m. m., 2 000 kr. telefon, 12 000 kr. annonsering, 1 800 kr. möbler, skrivmaskiner m. m., 4 100 kr. nattbevakning och 4 500 kr. reparationer, frakter m. m. Då samtidigt ett för innevarande budgetår anvisat engångsbelopp av 25 000 kr. för reparation av tjuvalarmanläggningen i ämbets-

lokalerna beräknas bortfalla, uppgår den äskade ökningen till sammanlagt 5 500 kr.

Övriga utgifter. Den föreslagna höjningen motiveras främst med behovet av ytterligare medel för nyanskaffning av instrument, kameror och grävningstrustning.

Växlande utställningar. Det ökade medelsbehovet till detta ändamål betingas, förutom av prisstegringar, av verksamhetens omfattning.

Material m. m. för textilkonserveringen och för tekniska avdelningen. Till stöd för de för dessa ändamål föreslagna höjningarna åberopas, förutom prisstegringar, vissa närmare angivna anskaffningsbehov, som enligt akademien ej kan tillgodoses inom ramen för den nuvarande medelstilldelningen.

Studieverksamheten. Det under denna anslagspost uppförda beloppet, 4 000 kr., är huvudsakligen avsett för ersättning åt extra lektionsledare vid gruppvisningar. Det under senare år kraftigt ökade antalet gruppvisningar i förening med en genomförd förhöjning av lektionsledarnas timarvoden motiverar enligt akademien en ökning av ifrågavarande belopp med 2 000 kr. Därutöver bör, anser akademien, anslagsposten uppräknas med 5 000 kr., avseende utgifter för föreläsningar och demonstrationer. Akademien understryker därvid, att denna verksamhetsgren är en nödvändig förutsättning för att museet på ett tillfredsställande sätt skall kunna göra sin insats på folkbildningens område.

Laboratoriet för radioaktiv datering. De sammanlagda kostnaderna för driften av laboratoriet beräknas för nästa budgetår till i runt tal 109 000 kr., varav 63 200 kr. för löner och 45 800 kr. för övriga driftkostnader. Då inkomsterna av avgiftsbelagda prover uppskattas till 15 000 kr., beräknas medelsbehovet för nästa budgetår till 94 000 kr. En höjning av anslagsposten med 29 000 kr. anses därför erforderlig.

Departementschefen. Anslagsposten till reseersättningar synes mig böra höjas med 4 300 kr.

Delposten till övriga expenser bör i första hand uppräknas med 9 700 kr., varav 5 600 kr. för renhållning och städning och 4 100 kr. för nattlig bevakning. Därjämte tillstyrker jag en höjning av delposten i fråga med 2 000 kr. för övriga av akademien begärda utgiftsändamål. Då samtidigt ett för innevarande budgetår anvisat engångsbelopp av 25 000 kr. bortfaller, innebär vad jag nu föreslagit en minskning av delposten med sammanlagt 13 300 kr.

I fråga om anslagsposten till övriga utgifter föreslår jag en höjning med 2 000 kr.

Beträffande anslagsposten till studieverksamheten vill jag understryka angelägenheten av att historiska museet får ökade medel för visningar och annan pedagogisk verksamhet. För nästa budgetår föreslår jag, att anslagsmedlen till historiska museets studieverksamhet höjes med 10 000 kr.

Utöver vad jag nu förordat ifrågasätter jag inga ändringar beträffande förevarande anslag, som för nästa budgetår bör uppföras med $(376\,000 + 3\,000 =) 379\,000$ kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.*: Omkostnader för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 379 000 kr.

[39] **35. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.: Inredning och utrustning**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	50 000	21 262
1961/62 (statsliggaren s. 497)	50 000	
1962/63 (förslag)	50 000	

För budgetåren 1939/61 har för inredning och utrustning av statens historiska museums nya lokaler vid Narvavägen anvisats tillhopa 1 145 000 kr. Ursprungligen angavs ett belopp av 400 000 kr. såsom den ram, inom vilken kostnaderna för inredning och utrustning av museilokalerna samt flyttning av samlingarna borde hållas. Sedermera har akademien, främst med hänsyn till inträffade prisstegringar, framlagt flera generalplaner, den sista med skrivelse den 1 november 1949. Enligt sistnämnda plan skulle totalsumman av de anslag, som ansetts erforderliga för inredning av museet, uppgå till 1 305 000 kr. Statsmakterna har emellertid inte ansett sig kunna binda sig för någon generalplan. (Se åttonde huvudtiteln för åren 1950, 1951 och 1952, s. 57, s. 55 respektive s. 79.)

Akademien — som av Kungl. Maj:t anbefallts att framlägga detaljerade kalkyler i fråga om de inrednings- och utrustningsarbeten som överväges av akademien — redovisar i sin anslagsframställning för nästa budgetår sådana kalkyler. Akademien anför därvid inledningsvis följande.

När 1943 års utställning i statens historiska museums nuvarande lokaler vid Narvavägen öppnades för allmänheten, hade endast myntkabinettets medaljsal erhållit en slutgiltig inredning. I alla övriga salar var utställningen provisorisk. Under de följande åren har mera permanenta utställningsanordningar successivt installerats, och numera återstår av den provisoriska utställningen sten- och bronsålderns salar, som omfattar hälften av museets bottenvåning, samt medeltidsavdelningens textilgalleri i övre våningen. Nämnda salar måste i första hand erhålla en ny och permanent inredning. De övriga avdelningarna behöver dock successivt underhållas och delvis förnyas, detta beroende såväl på den vetenskapliga forskningens framsteg som på de nyförvärv som museet erhåller.

Akademiens kalkyler — vilka i vissa delar grundas på approximativa uppskattningar — slutar på ett belopp av i runt tal 1 300 000 kr. Härav hänför sig — i avrundade belopp — 660 000 kr. till sten- och bronsåldersavdelningen, 205 000 kr. till järnåldersavdelningen, 240 000 kr. till medeltidsavdelningen, 120 000 kr. till myntkabinettet och 75 000 kr. till studie- och utställningslokaler i den s. k. västra stallflygeln.

I fråga om de närmare detaljerna i akademiens redovisning torde få hänvisas till handlingarna.

För nästa budgetår äskar akademien en medelsanvisning av 125 000 kr., avsedd att i första hand användas till nyuppställningar inom sten- och bronsåldersavdelningen.

Departementschefen. Arbetena med nyuppställning av museets samlingar har pågått i mer än två decennier. För ändamålet har hittills anvisats drygt 1,1 miljoner kr.

Akademien har i sina kalkyler utförligt redovisat de arbeten, vilka alltså återstår, innan det nu pågående programmet för ordnande av museets samlingar kan anses genomfört. Av redovisningen framgår, att fortsatt medelsanvisning till ändamålet är erforderlig. För nästa budgetår beräknar jag för här avsedda arbeten ett belopp av samma storlek som för innevarande budgetår, sålunda 50 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.: Inredning och utrustning* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 50 000 kr.

[40] 36. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Bidrag till avlöningar inom landsantikvarieorganisationen

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	603 700	622 032
1961/62 (statsliggaren s. 498)	670 000	
1962/63 (förslag)	773 000	

Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1955: 68 har riksdagen godkänt grunder för statens bidrag till avlöningar inom landsantikvarieorganisationen. Bestämmelserna i ämnet, vilka meddelats i kungörelsen 1955: 317 (ändrad genom kungörelsen 1957: 387), innebär bl. a., att landsantikvarie skall vara anställd hos organisation med kulturminnesvårdande uppgifter, att landsantikvaries verksamhetsområde i regel skall vara visst län, att statsbidrag må utgå till avlöning åt såväl landsantikvarie som, efter medgivande av riksantikvarieämbetet, amanuens i landsantikvariedistrikt, att statsbidrag till avlöning åt landsantikvarie utgår med viss procent av den kontanta lönen i löneklass 26 på löneplan A i statens löneförordning, nämligen med 66 $\frac{2}{3}$ %, om statsbidrag utgår jämväl till avlöande av amanuens, och eljest med 90 %, att statsbidrag till avlöande av amanuens utgår med 50 % av den kontanta lönen i löneklass 17, att till främjande av kulturminnesvården på Gotland må, utöver statsbidrag enligt förutnämnda bestämmelser, efter medgivande av riksantikvarieämbetet utgå statsbidrag till avlöande av en särskild antikvarie i distriktet med 90 % av den kontanta lönen i löneklass 21, att från fastställt statsbidrag skall avräknas avkastningen av förefintlig, anvisad lönefond, försåvitt denna ej överlämnats till statskontoret med rätt för statsverket att disponera avkastningen, att statsbidrag för visst budgetår utbetalas av riksantikvarieämbetet efter årets ugång samt att förskott å statsbidraget må under löpande år utbetalas med högst 90 % av det belopp, vartill bidraget kan beräknas komma att uppgå.

Ur förevarande förslagsanslag utgår, förutom statsbidrag enligt de i det före-

gående redovisade grunderna, jämväl bidrag enligt särskilda bestämmelser till en landsantikvarie i Borås. (Se statsliggaren s. 498.)

Akademien beräknar för nästa budgetår det sammanlagda medelsbehovet under anslaget till i runt tal 1 047 000 kr. och föreslår sålunda en anslagshöjning med 377 000 kr. Därvid beräknar akademien — i överensstämmelse med ett av 1961 års riksdag fattat beslut — ca 30 000 kr. till en ny tjänst som landsantikvarie i Stockholms län. Härjämte föreslår akademien, att statsbidraget måtte utgå efter högre procentsats och löneklass, nämligen 90 % av löneklass 28 för landsantikvarier, oberoende av om amanuens finns anställd, och 90 % av löneklass 19 för amanuenser. Kostnaderna för förslagets genomförande beräknas till i runt tal 343 000 kr. Uppräkningen i övrigt sammanhänger med att lönefondsavkastningen minskat.

Till stöd för förslaget om förbättrade beräkningsgrunder för statens bidrag till avlöningar inom landsantikvarieorganisationen framhålls huvudsakligen följande.

Vid fastställande av storleken av det statsbidrag, som borde utgå till landsantikvarie, togs som utgångspunkt den dåvarande lönegradsplaceringen av förste antikvarierna vid statens historiska museum, dvs. lönegrad 31 enligt då gällande reglemente (numera lönegrad 24). Av hänsyn till huvudmannens beräknade utgifter för sociala förmåner och löneklassuppflyttningar beslöts i enlighet med propositionen 1955: 68, att bidraget skulle beräknas efter löneklass 33. En konsekvens av den år 1958 beslutade uppflyttningen av förste antikvarietjänsterna vid statens historiska museum m. fl. museala tjänster från lönegrad 24 till 26 synes vara, att statsbidraget till landsantikvarierna borde höjas att utgå efter löneklass 28. Vidare har den sedermera beslutade förkortningen av tiden för befordran av de statligt anställda amanuenserna från 5 1/2 år till 3 1/2 år ej medfört förbättrade anslag till landsantikvarieorganisationen. Amanuensbidraget synes med hänsyn till den kortare befordringsgången böra beräknas efter löneklass 19.

Arbetsuppgifterna för landsantikvarierna inom den statliga sektorn har till följd av bl. a. expansionen på byggnadsområdet starkt ökat under senare år. Såväl byggnadslagstiftningen som den nya byggnadsminneslagen har medfört många nya och krävande arbetsuppgifter. Sedan flera år tillbaka har också i skilda sammanhang gjorts gällande, att statsbidraget är för lågt i förhållande till arbetsuppgifterna. Statsbidragens minskande andel i landsantikvarieorganisationens totala anslagssumma skapar en svår situation för huvudmännen och kulturminnesvården. En förbättring av statsbidragsprocenten synes därför befogad.

I en sedermera inkommen skrift ansluter sig *Landsantikvarieorganisationernas samarbetsråd* till förslaget om förbättrade beräkningsgrunder för statens bidrag till avlöningar inom landsantikvarieorganisationen.

Departementschefen. Av den lämnade redogörelsen framgår, att vid fastställande år 1955 av storleken av det statsbidrag, som skulle utgå för avlöande av landsantikvarie, togs till utgångspunkt den dåvarande löneställningen för förste antikvarierna vid statens historiska museum (prop. 1955: 68; SU 74;

Rskr 216). I betraktande av huvudmannens utgifter för sociala förmåner och löneklassuppflyttningar beslöt riksdagen vidare, att bidraget skulle beräknas efter en lönenivå, som låg två löneklasser över den lönegrad, som då gällde för förste antikvarietjänsterna vid historiska museet och som numera motsvaras av lönegrad 24. Sedermera har sistnämnda tjänster uppflyttats i lönegrad 26. En rimlig konsekvens härav synes mig vara, att statsbidraget till avlönande av landsantikvarier beräknas utgå efter löneklass 28. Jag föreslår därför, att en sådan förbättring av bidragsgrunderna genomföres fr. o. m. nästa budgetår. De vid bifall härtill uppkommande merkostnaderna under förevarande anslag uppskattar jag till 68 000 kr.

I överensstämmelse med ett av förra årets riksdag fattat beslut bör vidare under detta anslag beräknas medel för bidrag till avlönande av landsantikvarie i Stockholms län. Kostnaderna härför beräknar jag enligt de av mig nyss förordade grunderna till 30 000 kr. På grund av att lönefondsavkastningen minskat bör anslaget dessutom uppräknas med ett avrundat belopp av 5 000 kr.

Utöver vad jag nu förordat ifrågasätter jag inga ändringar beträffande förevarande anslag, som därför för nästa budgetår bör uppföras med (670 000 + 103 000 =) 773 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Bidrag till avlöningar inom landsantikvarieorganisationen* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 773 000 kr.

[41] 37. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Statens historiska museum m. m.: Underhåll och ökande av samlingarna

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	52 000	50 547
1961/62 (statsliggaren s. 498)	56 000	
1962/63 (förslag)	60 000	

Akademien hemställer i sina anslagsäskanden för nästa budgetår, att detta reservationsanslag höjes med 44 000 kr. till 100 000 kr. Till stöd härför åberopas, förutom prisstegringar, vissa närmare angivna anskaffningsbehov, som enligt akademiens uppfattning ej kan tillgodoses inom ramen för den nuvarande medelstilldelningen.

Departementschefen. En viss förstärkning av förevarande anslag finner jag motiverad. Jag förordar därför, att anslaget för nästa budgetår höjes med 4 000 kr. Anslaget bör således för nästa budgetår uppföras med (56 000 + 4 000 =) 60 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Statens historiska museum m. m.: Underhåll och ökande av samlingarna* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 60 000 kr.

[42] **38. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet: Vård och underhåll av fornlämningar och byggnadsminnesmärken**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	275 000	283 917
1961/62 (statsliggaren s. 499)	285 000	
1962/63 (förslag)	285 000	

Akademien hemställer för nästa budgetår om en anslagshöjning med 190 000 kr. Såsom skäl härför framhålles huvudsakligen följande.

Flertalet fornminnesplatser i landet har tidigare hållits i vårdat skick på grund av att de legat inom områden, som nyttjats som ängs- och hagmarker. Genom jordbrukets omläggning och särskilt genom den under den senaste tiden allt mindre omfattande betningen har fornlämningsområdena i allt större utsträckning vuxit igen med därav följande risk för allvarliga vegetationsskador. Fornminnesvården har till följd härav relativt plötsligt ställts inför mycket stora uppgifter och antalet fornminnesplatser, som erhåller en kontinuerlig vård genom riksantikvarieämbetets försorg, har ökat under senare år. Om det skall bli möjligt att för framtiden bevara åtminstone de märkligaste fornlämningsområdena i en lämplig miljö, måste den aktiva fornminnesvården avsevärt förbättras.

För att de byggnadsminnesmärken av olika slag, vilka ägs eller förvaltas av akademien, skall kunna vårdas och underhållas i erforderlig utsträckning fordras en väsentligt ökad medelstillsdelning. En sådan är även angelägen med hänsyn till den ständigt fortgående stegringen av byggnadskostnaderna.

Av det för innevarande budgetåret anvisade anslaget beräknas åtgå, förutom 10 000 kr. för oförutsedda arkeologiska undersökningar, 59 000 kr. för fornminnesvården och 216 000 kr. för byggnadsminnesvården. För närvarande pågår eller planeras inom de berörda två verksamhetsgrenarna arbeten av sådan omfattning, att det för dem erforderliga medelsbehovet av riksantikvarieämbetet uppskattats till 149 000 respektive 415 000 kr. eller sammanlagt 564 000 kr. För att helt tillgodose de behov som sålunda redovisats fordras alltså en anslagshöjning med 289 000 kr. Då alla dessa behov enligt akademiens åsikt ej måste tillfredsställas omedelbart, inskränker sig akademien till att föreslå, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 475 000 kr., vilket innebär en ökning med 190 000 kr.

Departementschefen. Någon höjning av detta anslag är jag inte beredd att tillstyrka. Anslaget bör därför uppföras med oförändrat belopp, 285 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet: Vård och underhåll av fornlämningar och byggnadsminnesmärken* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 285 000 kr.

[43] **39. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet: Fornminnesinventering**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	144 000	144 009
1961/62 (statsliggaren s. 499)	174 000	
1962/63 (förslag)	186 000	

Detta reservationsanslag är avsett till bestridande av kostnaderna för en inventering av vårt lands fasta fornlämningar. Syftet är att i enlighet med det av 1937 års riksdag fattade beslutet om utarbetande av en på flygfotografering grundad ekonomisk karta kunna på denna upptaga dylika fornlämningar. Kostnaderna för avlöning av viss med inventeringsarbetet och det insamlade materialets bearbetning permanent sysselsatt personal bestrides från riksantikvarieämbetets avlöningsanslag. Denna personal utgöres för närvarande av sju extra ordinarie antikvarier och amanuenser (fältarkeologer), avsedda att fungera såsom platsledare inom de olika inventeringsområdena, samt tre ritbiträden.

Akademien beräknar det till fornminnesinventeringen för nästa budgetår erforderliga medelsbehovet till 276 700 kr. Av akademiens framställning inhämtas bl. a. följande.

Enligt meddelande från rikets allmänna kartverk angående den ekonomiska fältrekognosceringen år 1962 skall kartverkets kartläggning omfatta ca 93 kvmil, därav i Älvsborgs län ca 22 kvmil, i Värmlands län ca 25 kvmil, i Västmanlands län ca 14 kvmil samt i Västernorrlands län ca 32 kvmil. Vid beräkningen av det med hänsyn härtill för nästa budgetår erforderliga arbetskraftsbehovet har akademien räknat med anställande av bl. a. en extra amanuens i reglerad beföringång under hela detta budgetår.

Departementschefen. Förevarande anslag torde för nästa budgetår böra uppföras med $(174\,000 + 12\,000 =)$ 186 000 kr. Reellt innebär detta en förstärkning av anslaget med 30 000 kr., då för nästa budgetår under riksantikvarieämbetets avlöningsanslag beräknats medel till ytterligare en amanuensjänst vid fornminnesavdelningen, avsedd för fornminnesinventeringen. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet: Fornminnesinventering för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 186 000 kr.

[44] 40. Nationalmuseet: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	1 189 000	1 277 291
1961/62 (statsliggaren s. 499)	1 351 000	
1962/63 (förslag)	1 431 000	

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *museichefen* dels beräknat medel för automatiska utgiftsökningar, dels framlagt följande förslag.

Personalförstärkningar

1. Byrådirektör i Ae 26 i stället för arvodesanställd sekreterare (nuvarande arvode 3 000 kr.) (museets centrala kansli).
2. Kontorist i Ao 9 (museets centrala kansli).

3. Skrivbiträde i reglerad befordringsgång och samtidigt minskad medelsanvisning till biträdeshjälp med 3 000 kr. (museets centrala kansli).
4. Amanuens i reglerad befordringsgång (slottssamlingsavdelningen).
5. Halvtidsanställd amanuens i reglerad befordringsgång (konsthantverksavdelningen).
6. Assistent i Ae 15 (tavelkonservatorns ateljé).
7. Förste biblioteksassistent i Ae 13 i stället för halvtidsanställd biblioteksassistent i Ae 11.
8. Arkivassistent i Ae 11 (bildarkivet).
9. Fotograf i Ae 9.
10. Halvtidsanställt kanslibiträde i Ae 7 (konsthantverksavdelningen).
11. Fyra museivakter i Ao 7.

Ändrad anställningsform och lönegradsplacering
för vissa tjänsteinnehavare

12. Förste intendent i Ao 26 i stället för i Ae 26.
13. Två museitekniker i Ao 9 i stället för två institutionsvaktmästare i Ao 8 på övergångsstat (konsthantverksavdelningen respektive östasiatiska museet).
14. Två expeditjonsbiträden i Ao 9 i stället för två museivakter i Ao 7 (avdelningen för handteckningar och gravyrer respektive biblioteket).
15. Expeditjonsbiträde i Ao 9 i stället för i Ae 9 (avdelningen för handteckningar och gravyrer).

Övriga förslag

16. Höjning med 400 kr. av arvudet åt ett portvaktsbiträde (nuvarande arvode 400 kr.).

De under *punkterna 1—3* redovisade förslagen om tre nya tjänster avser en omorganisation av museets centrala kansli.

I sin motivering för dessa förslag erinrar *museichefen* först om att *statens organisationsnämnd* våren 1961 på grundval av en av nämnden företagen organisationsundersökning framlagt förslag om omorganisation av museikansliet.

Nämndens förslag innebar, jämfört med nuläget, följande.

Nuläge

1. Arvodesanställd sekreterare (3 000 kr.).
2. Kamrerare i Ao 17.
3. Kansliskrivare i Ao 10.
4. Kanslibiträde i Ae 7 (deltid).
5. Växeltelefonist Ae 5.
6. Skrivbiträde (3 000 kr.).

Förslag

1. Förste byråsekreterare i A 23.
2. Kansliskrivare i A 10.
3. Kontorist i A 9.
4. Kanslibiträde i A 7.
5. Två skrivbiträden i A 5, varav en växeltelefonist.

Till stöd för sitt förslag har nämnden inledningsvis anfört bl. a. följande.

Museet har sedan år 1939 utökats med tre museiavdelningar (Moderna museet, Gustaf III:s antikmuseum samt Östasiatiska museet). Den totala besöksfrekvensen har i det närmaste fördubblats. Dessutom har de personaladministrativa arbetsuppgifterna ökat i omfång och svårighetsgrad, medan kanslipersonalens numerär under denna tid hållits konstant. — Verksamheten är uppdelad på ett flertal avdelningar eller funktioner med liten personalbesättning. Sålunda har överintendenten ej mindre än 17 personer direkt underställda, varav 10 är högre tjänstemän (akademiker). I samband med organisationsundersökningen har från museets sida ofta framhållits behovet av enhetlig personalledning, särskilt eftersom personalen vid de olika underavdelningarna arbetar relativt isolerade från varandra och avdelningsföreståndarnas i övrigt höga kvalifikationer av naturliga skäl icke omfattar personaladministrativt kunnande. — Den nuvarande sekreteraren kan på grund av att hans tjänst har karaktären av bisyssla endast i mindre utsträckning fungera som personalchef.

Vidare har nämnden kommenterat sitt förslag på i huvudsak följande sätt.

Samtliga sekreterarens nuvarande arbetsuppgifter sammanföres med de kvalificerade delarna av kamrerarens arbetsuppgifter och får jämte tillkommande personalchefsuppgifter, avseende samtlig personal, bilda underlag för en *förste byråsekreterare* i tjänst i A 23. Från museichefens sida har framförts önskemål om en byrådirektörstjänst, varvid detta motiverats bl. a. med hänsyn till att tjänsten här utgör ett »stickspår» och en slutstation inom sekreterarkarriären. Nämnden finner emellertid tillräckliga skäl ej föreligga för ett avsteg från gällande praxis vid myndigheter av motsvarande storleksordning.

Kamrerarens rutinarbetsuppgifter bildar tillsammans med kansliskrivarens personalredovisnings- och inköpsuppgifter underlag för en *kontorist* i tjänst i A 9. Så länge kamreraren kvarstår i tjänst (övergångsstat) vakansättes kontoristtjänsten. Förvaltningen av Nationalmusei fonder och donationer bör åvila kamreraren så länge denne kvarstår i tjänst. Byråsekreteraren bör dock förskaffa sig kännedom om donationsbestämmelser och därmed sammanhängande frågor.

För *kansliskrivartjänstens* del innebär förslaget en erforderlig avlastning till förmån för handsekreterararbetet. Registratorsuppgifterna bör av praktiska skäl utföras av kansliskrivaren.

Kanslibiträdestjänsten (deltid) föreslås utökad till en heltidsbefattning. För övrigt skriv- och kontorsarbete vid kansliet samt för avlösning i telefonväxeln föreslås ett *skrivbiträde* i reglerad befordringsgång.

Museichefen anser för sin del, att den av nämnden föreslagna personalförstärkningen bör få den omfattning, organisationsnämnden föreslagit, med två ändringar. Chef för kansliet bör bli en byrådirektör i lönegrad Ae 26 i stället för en förste byråsekreterare. Kanslibiträdestjänsten och icke, som föreslagits, kontoristtjänsten bör hållas vakant, så länge innehavaren av kamrerartjänsten kvarstår i tjänst. Som skäl härför framhåller museichefen bl. a. följande.

För en institution som nationalmuseum är det av utomordentligt stor betydelse att ha tillgång till en i administrativa frågor kunnig, erfaren och omdömes-

gill arbetskraft, inte minst därför att både överintendentstjänsten och tjänsterna som föreståndare för museets olika avdelningar självklart måste rekryteras praktiskt taget utan att hänsyn toges till vederbörandes eventuella sakkunskap och förfarenhet i administrativa ting.

Den kvalificerade delen av den nuvarande kamrerarens göromål, som vid kamrerarens avgång förutsattes bli överförda på byrådirektören, kommer att ställa betydande krav på dennes kunskaper och erfarenhet.

I fråga om personalchefsuppgifterna förutsattes byrådirektören — förutom att han blir direkt chef för ett antal befattningshavare, som icke lyder under någon av museets avdelningar — komma att såsom personalföredragande inför överintendenten få ett huvudansvar för personalfrågor beträffande hela personalen. En mycket kännbar brist i nuvarande organisation kommer därmed att bli avhjälpt.

Den nuvarande kanslibiträdestjänsten (deltid) — för vilken medel, avsedda för en amanuensjänst tillfälligt tagits i anspråk — bör hållas vakant i stället för den föreslagna kontoristtjänsten. Motiveringen härför är dubbel. Överflyttningen av vissa arbetsuppgifter från kansliskrivaren till den föreslagna kontoristen måste ovillkorligen träda i kraft snarast möjligt — den kan absolut inte som organisationsnämnden tänkt sig vänta till dess kamreraren avgått ur tjänst. Vidare är ju avsikten den att kontoristen skall rycka in som biträde åt kamreraren och efter kamrerarens avgång självständigt kunna övertaga de göromål, som inte som mera kvalificerade kommer att övertagas av byrådirektören.

Statens lönenämnd, vars utlåtande avser punkterna 1—3, har beträffande löneställningen för de föreslagna tjänsterna vid kansliet biträtt organisationsnämndens förslag.

Till stöd för det under *punkt 6* redovisade förslaget om en tjänst som *assistent i Ae 15* vid tavelkonserverns ateljé anför museichefen huvudsakligen följande.

Nationalmuseets ateljé för tavelkonservering bör inte bara svara för tavelvården inom statens konstsamlingar och till konservering mottaga tavlor från andra myndigheter och institutioner samt i viktigare fall från enskilda. Den bör därjämte vara en central forskningsanstalt inom sitt område, där material och metoder inom konserveringstekniken utexperimenteras och vidareutvecklas. Den bör vidare i viss mån vara en utbildningsanstalt, som kan mottaga och utbilda praktikanter för fortsatt verksamhet ute i landet. Någon möjlighet för ateljén att med nuvarande personalstyrka svara mot dessa uppgifter finns icke. Även om krafterna koncentreras på de väsentligaste konserveringsuppgifterna, är det uppenbart, att dessa ta ateljéns tid och krafter i anspråk i sådan omfattning att forsknings- och utbildningsuppgifterna kommer helt i bakgrunden. Möjligheterna att inom landet vinna utbildning till tavelkonserverator har hittills varit begränsade. Detta har bl. a. berörts av 1960 års riksdags allmänna beredningsutskott i dess utlåtande nr 5.

En ny och mer rationell uppläggning av hela den sektor av museets verksamhet det här gäller är ett av museets viktigaste önskemål. Som ett första steg på vägen till en fullt utbyggd konservatorsorganisation bör tillkomma en mellantjänst som *assistent i Ae 15*.

Departementschefen. Nationalmuseets verksamhet har utvecklats väsentligt under de senaste två decennierna. Tre nya museiavdelningar har tillkommit, och den totala besöksfrekvensen har i det närmaste fördubblats. Härigenom har självfallet även de personaladministrativa arbetsuppgifterna ökat i omfattning och svårighetsgrad. Allt större anspråk ställes sålunda på museets centrala kansli, anspråk som visat sig allt svårare att tillgodose med tillgängliga personalresurser, vilka varit i stort sett oförändrade sedan år 1938. Mot bakgrunden härav och på grundval av en av statens organisationsnämnd företagen undersökning har museichefen framlagt förslag om en omorganisation och förstärkning av museets centrala kansli av i huvudsak följande innebörd. Chefsskapet för kansliet anförtros åt en byrådirektör. Denne övertager samtliga de arbetsuppgifter, som nu åvilar sekreteraren, vars arvode indrages. Därutöver tilldelas byrådirektören vissa personalchefsuppgifter. Den befintliga kamrerartjänsten föres på övergångsstat och indrages vid nuvarande tjänstinnehavares avgång, varvid den kvalificerade delen av kamrerargöromålen överföres på byrådirektören. Biträdespersonalen utökas med en kontorist i Ae 9 och ett skrivbiträde i reglerad befordringsgång, varvid ett för biträdeshjälp beräknat belopp av 3 000 kr. indrages. Den nuvarande tjänsten som kanslibiträde med halvtidstjänstgöring hålles vakant, så länge innehavaren av kamrerartjänsten kvarstår i tjänst.

För egen del har jag funnit starka skäl tala för att museets centrala kansli fr. o. m. nästa budgetår omorganiseras i huvudsaklig överensstämmelse med de i förslaget uppdragna riktlinjerna. Jag förordar, att fr. o. m. nästa budgetår vid museet inrättas en för dess centrala kansli avsedd tjänst som byrådirektör. Tjänsten bör placeras i lönegrad Ae 24. Vid bifall härtill bör det nuvarande sekreterararvodet av 3 000 kr. indragas och tjänsten som kamrerare i Ao 17 uppföras på övergångsstat. För förstärkning av kansliets biträdespersonal beräknar jag vidare medel för utökning av tjänstgöringstiden för det nuvarande kanslibiträdet från halvtid till heltid samt för ett kontorsbiträde i reglerad befordringsgång. Jag räknar samtidigt med indragning av ett för innevarande budgetår till extra biträdeshjälp beräknat belopp av 3 000 kr.

Behov synes mig föreligga av en utökning av konservatorsateljéns personal. Medel bör därför nu i överensstämmelse med museichefens förslag beräknas till en assistent i Ae 15 vid nämnda ateljé.

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet förordat vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor beräknar jag medel till en museitekniker i Ao 9 i stället för en institutionsvaktmästare i Ao 8 vid östasiatiska museet.

Utöver vad jag nu förordat ifrågasätter jag inga andra ändringar beträffande förevarande anslag än sådana som beror av automatiska utgiftsökningar. Ansla-

get bör för nästa budgetår uppföras med (1 351 000 + 80 000 =) 1 431 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för nationalmuseet, som föranledes av vad jag i det föregående anförte;

b) godkänna följande avlöningsstat för nationalmuseet, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	454 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	8 340
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	623 660
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	323 200
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	21 800
Summa kr.	1 431 000

c) till *Nationalmuseet*: *Avlöningar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 431 000 kr.

[45] 41. Nationalmuseet: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	173 900	201 454
1961/62 (statsliggaren s. 500)	189 000	
1962/63 (förslag)	264 000	

Museichefen föreslår, att detta förslagsanslag för nästa budgetår höjes med 237 600 kr. enligt följande sammanställning.

1. Nationalmuseet: Övriga expenser (nu 107 700)	
a) löpande utgifter (nu 104 000)	+ 20 100
b) engångsutgifter	+ 148 600
c) bortfall av engångsutgifter	— 3 700
2. Ostasiatiska arkeologiska samlingarna:	
Lyse och vatten (nu 900)	+ 18 000
3. Ostasiatiska arkeologiska samlingarna:	
Övriga expenser (nu 5 900)	
a) löpande utgifter	+ 7 100
b) engångsutgifter	+ 32 000
4. Övriga utgifter:	
Försäkring och transport av konstföremål (nu 4 500)	+ 8 500
5. Publikationstryck (nu 0)	+ 5 000
6. Föreläsungsverksamhet (nu 0)	+ 2 000
Summa kr.	+ 237 600

Av museichefens framställning inhämtas bl. a. följande.

Nationalmuseet: Övriga expenser. Löpande utgifter. På grund av nya kollektivavtal beräknas kostnaderna för städning och nattbevakning automatiskt öka med 1 600 respektive 2 500 kr. — Under innevarande budgetår kan enligt museichefens beräkningar för inköp och underhåll av möbler, för skrivmateriel samt för bokinköp och bokbindning disponeras respektive 19 300, 8 500 och 600 kr. I förhållande till föreliggande behov anses dessa anslagsbelopp alltför knappt tillmätta. De föreslås därför uppräknade med respektive 13 700, 2 000 och 300 kr.

Engångsutgifter. Till nya persienner för vissa ovanljussalar, främst den franska 1700-talssalen, äskas 19 000 kr. — För modernisering av den elektriska belysningen i museibyggnadens övervåning hemställs om ett belopp av 99 400 kr. — För nyanskaffning och renovering av möbler i samband med tillkomsten av nya lokaler i Tyghuset begäres 9 500 kr. — Till inköp av hopfällbara montrar m. m. för konstbildnings- och hantverksavdelningarnas tillfälliga utställningar äskas 15 000 kr. — För utrustning av en för biblioteket nytillkommande magasinslokal med bokstöd, kortskåp m. m. begäres 5 700 kr. — Ett för innevarande budgetår anvisat belopp av 3 700 kr. bortfaller för nästa budgetår.

Ostasiatiska arkeologiska samlingarna. Löpande utgifter. Tillkomsten av de för ostasiatiska museet och konstbildningsavdelningen avsedda nya lokalerna i Tyghuset beräknas öka kostnaderna för uppvärmning och belysning, städning samt övriga expenser med respektive 18 000, 6 000 och 1 100 kr.

Engångsutgifter. Det härför äskade beloppet avses för överflyttning av östasiatiska museets samlingar till de nya lokalerna.

Föreläsningssamhet. Genom den nya permanenta föreläsningssalen i museibyggnadens bottenvåning, som beräknas kunna tas i bruk under innevarande budgetår, skapas nya förutsättningar för en intensifiering av museets konstbildande verksamhet genom föreläsningar. Kostnaderna för föreläsningssamheten, som hittills bedrivits utan stöd av statsmedel, har ökat, i första hand i fråga om föreläsningsarvoden och andra ersättningar.

Departementschefen. Nationalmuseets anslagsmedel till övriga expenser bör på grund av automatiska utgiftsökningar för städning och nattbevakning uppräknas med respektive 1 600 och 2 500 kr. Härutöver förordar jag en höjning av dessa anslagsmedel med 10 600 kr. Jag har vid min avvägning inte räknat med någon särskild medelsanvisning till modernisering av den elektriska belysningen i museets övervåning. Förevarande anslagsmedel bör minskas med ett för innevarande budgetår anvisat engångsbelopp av 3 700 kr. Jag beräknar alltså en sammanlagd ökning av nationalmuseets anslagsmedel till övriga expenser med 11 000 kr.

På grund av tillkomsten av nya lokaler bör ostasiatiska samlingarnas anslagsmedel till uppvärmning och belysning samt till städning uppräknas med 18 000 respektive 6 000 kr. Därjämte bör för överflyttning av samlingarna till de nya lokalerna beräknas ett engångsbelopp av 32 000 kr.

Det synes mig angeläget att nationalmuseet erhåller särskilda medel för möjliggörande av en ökning av den utåtriktade verksamheten, i form av visningar

och annat pedagogiskt arbete. För dessa ändamål beräknar jag under förevarande anslag 8 000 kr.

Utöver vad jag nu förordat ifrågasätter jag inga ändringar beträffande detta anslag, som därför för nästa budgetår bör uppföras med (189 000 + 75 000 =) 264 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nationalmuseet: Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 264 000 kr.

[46] **42. Nationalmuseet: Underhåll och ökande av samlingarna**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	245 500	239 283
1961/62 (statsliggaren s. 501)	296 000	
1962/63 (förslag)	346 000	
1. Avdelningarna för äldre bildhuggar- och målarkonst (nu 34 000), modern bildhuggar- och målarkonst (moderna museet) (nu 34 000), handteckningar och gravyrer (nu 14 200) samt konsthantverk (nu 19 000)		+ 120 000
2. Slottssamlingarna (nu 2 200)		+ 2 800
3. Avdelningen för östasiatisk konst (nu 3 000)		+ 7 000
4. Biblioteket (nu 9 800)		+ 5 000
5. Inlösen av svenska konstnärers arbeten för moderna museet och för anskaffning av modern svensk konst för konstabildningsorganisationernas vandringsutställningar (nu 100 000) ävensom inlösen av svenska konstnärers arbeten för avdelningarna för handteckningar och gravyrer samt för konsthantverk (nu 26 800) ..		+ 25 000
6. Vandringsutställningar (nu 3 000)		+ 2 500
	Summa kr.	+ 162 300

Av museichefens framställning inhämtas huvudsakligen följande.

P u n k t 1. Museets inköpsmedel har trots genomförda höjningar visat sig otillräckliga, särskilt såvitt gäller utländsk konst. Prisstegringen på konstmarknaden fortgår alltjämt. Ett uppskjutet förvärv blir därför, när och om det kan komma till stånd, i många fall med allra största sannolikhet ett dyrare förvärv. Verk av de stora äldre mästarna samlas i allt större utsträckning på fasta händer och kommer därmed ut ur marknaden. Materialet blir sålunda allt knappare samtidigt som konkurrensen på konstmarknaden skärpes allteftersom konstköparnas resurser ökas.

P u n k t 2. Möjligheterna till nyförvärv för och underhåll av slottssamlingarna har med nuvarande medelstildelning visat sig vara obetydliga. En höjning av den för ändamålet uppförda anslagsposten anses därför motiverad.

P u n k t 3. Först från och med nuvarande budgetår har under förevarande

anslag uppförts en för de östasiatiska samlingarna avsedd post. De inköp, som hittills skett till de arkeologiska samlingarna, har helt bekostats av enskilda medel, främst bidrag från den s. k. Kinakommittén. De fåtaliga föremålsförvärv, vilka intill utgången av budgetåret 1960/61 kunnat ske till samlingarna inom nationalmuseet, har med ytterst få undantag kommit till stånd med hjälp av fondmedel eller bidrag från enskilt håll. Mot bakgrunden härav anses en höjning av anslagsposten befogad.

P u n k t 4. Det ökade medelsbehovet under anslagsposten till biblioteket motiveras främst med prisstegringar.

P u n k t 5. Den ökade medelsanvisningen till inlösen av svenska konstnärers arbeten har visat sig betyda mycket för museets möjligheter att följa den aktuella utvecklingen inom svensk konst. Hittills vunna erfarenheter av den inköpsnämnd, som fungerar i vad gäller inköp till moderna museet och anskaffande av modern svensk konst till konsthbildningsorganisationernas vandringsutställningar, anses också gynnsamma. En höjning av de två anslagsposter det här gäller synes likväl befogad, eftersom åtskilliga luckor i museets bestånd av samtida svensk konst alltjämt finns och prisstegringen även i fråga om denna konst fortfar att göra sig gällande.

P u n k t 6. Museet åtnjöt tidigare förmånen av restitution av de fraktgodsgifter för vandringsutställningarna, som erlades till statens järnvägar. År 1950 nedsattes emellertid denna förmån till att gälla endast halva fraktgodsgiften intill ett sammanlagt belopp av 2 500 kr. Fr. o. m. hösten 1959 har också denna förmån upphört, varvid avsikten emellertid synes ha varit, att museet i stället skulle tillerkännas motsvarande höjning av anslagsmedlen till vandringsutställningarna.

Departementschefen. Nationalmuseets resurser för inköp av konst har genom statsmakternas beslut de senaste två åren förstärkts avsevärt. Medelsanvisningen under detta anslag har sålunda under dessa båda år fördubblats. Förstärkningen är avsedd att förbättra museets möjligheter att inköpa såväl modern svensk konst som utländsk och äldre svensk konst.

I likhet med museichefen har jag mot bakgrunden av den fortgående prisstegringen och den alltmer skärpta konkurrensen på konstmarknaden funnit skäl föreligga för en ytterligare förstärkning av museets inköpsmedel. För nästa budgetår förordar jag, att dessa medel höjes med 50 000 kr. Vid bifall till vad jag föreslagit bör alltså förevarande anslag uppföras med (296 000 + 50 000 =) 346 000 kr. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att närmare besluta angående anslagets disposition.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nationalmuseet: Underhåll och ökande av samlingarna m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 346 000 kr.

[47] **43. Livrustkammaren: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	275 000	284 120
1961/62 (statsliggaren s. 502)	309 000	
1962/63 (förslag)	312 000	